

# Oplegvel Raadsstuk

Portefeuille H. van der Molen
Auteur Dhr. J.W. Duker
Telefoon 5115041 E-mail: jwduker@haarlem.nl
STZ/WWGZ Reg.nr. 2009/239237
Te kopiëren:
B & W-vergadering van 22 december 2009

## Onderwerp

Welzijnswerk klaar voor de toekomst

## DOEL: Besluiten

De raad is bevoegd kaderstellende nota's vast te stellen.

---

## B&W

- Het college stelt de raad voor:
  - De nota *Welzijnswerk klaar voor de toekomst* vast te stellen.
  - De Welzijnsfocus 2010 voor de stadsdelen Noord 1, Noord 2, Centrum, Oost, West, Zuid en Schalkwijk, vast te stellen als opdracht aan de welzijnsorganisaties voor 2010.
- Voor dekking van de kosten van de nota wordt in de financiële paragraaf verwezen naar andere nota's.
- De betrokkenen ontvangen na besluitvorming informatie over dit besluit; de media krijgen een persbericht.
- Het college stuurt dit voorstel naar de gemeenteraad, nadat de commissie Samenleving en de Wmo-raad hierover een advies hebben uitgebracht

## Raad:

Besluit in te vullen door griffie	Moties en amendementen in te vullen door griffie
<input type="checkbox"/> Conform	<input type="checkbox"/> Ja
<input type="checkbox"/> Gewijzigd	<input type="checkbox"/> Nee
<input type="checkbox"/> Aangehouden	
<input type="checkbox"/> Afgevoerd	Datum vergadering

# Raadsstuk

**Onderwerp:** Welzijnswerk klaar voor de toekomst

**Reg.nummer:** 2009/239237

## 1. Inleiding

Met de nota *Welzijnswerk op orde* (2009/197262) zijn bestaande knelpunten met betrekking tot accommodaties en de rol- en taakverdeling tussen gemeente en welzijnsorganisaties opgelost. Hierdoor is ruimte ontstaan om te werken aan de inhoudelijke vernieuwing van het welzijnswerk. In deze nota wordt de opgave voor het welzijnswerk voor de komende jaren geformuleerd.

De opgave voor het welzijnswerk is geconcretiseerd in een Welzijnsfocus per stadsdeel voor 2010, waarin onderscheid gemaakt wordt naar wijken en doelgroepen. In 2010 zal samen met bewoners en maatschappelijke organisaties gewerkt worden aan een verdieping en verbreding van de analyse. Op basis daarvan wordt een meerjarige Welzijnsfocus opgesteld en worden meerjarenafspraken gemaakt met de welzijnsorganisaties (conform de nota *Welzijnswerk op orde*).

## 2. Voorstel aan de raad

Het college stelt de raad voor:

- De nota *Welzijnswerk klaar voor de toekomst* vast te stellen.
- De Welzijnsfocus 2010 voor de stadsdelen Noord 1, Noord 2, Centrum, Oost, West, Zuid en Schalkwijk, vast te stellen als opdracht aan de welzijnsorganisaties voor 2010.

## 3. Beoogd resultaat

Resultaat is een duidelijke keuze voor doelgroepen en wijken, en een heldere positionering van de welzijnsorganisaties.

## 4. Argumenten

Het gaat goed met het welzijn van de Haarlemmers. Volgens het gemeentelijk Omnibusonderzoek 2008 waarderen bewoners hun eigen welzijn met een rapportcijfer 6,9.

Geen van de wijken en buurten in Haarlem is één van de 40 aandachtswijken van het Rijk. Toch doet zich ook in Haarlem in bepaalde wijken een concentratie van problemen voor. Volgens de Leefbaarometer van het ministerie van VROM kent Haarlem vijf wijken die ‘matig positief’ scoren: Slachthuisbuurt, Parkwijk, Europawijk, Boerhaavewijk en Meerwijk.

Naast wijken zijn er ook doelgroepen die extra aandacht vragen: betrokken Haarlemmers, Haarlemse jeugd, Haarlemmers met een beperking en kwetsbare Haarlemmers. Betrokken Haarlemmers vragen extra aandacht vanwege het grote potentieel aan mensen dat zich verantwoordelijk voelt voor de buurt waarin hij of zij woont. Andere doelgroepen vragen extra aandacht vanwege een al dan niet manifeste vraag naar ondersteuning bij activering en sociale participatie. Hoewel het bereik van het welzijnswerk moeilijk is vast te stellen, is uit landelijke en Haarlemse gegevens op te maken dat deze laatste groep ongeveer 20% van de Haarlemse bevolking omvat (‘Doelgroepanalyse en meetbare indicatoren welzijnswerk Haarlem’, Noorda en Co, 2009).

Tot slot geven veranderingen in de omgeving van het welzijnswerk aanleiding tot inhoudelijke vernieuwing: de komst van Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), ingrepen in de Algemene wet bijzondere ziektekosten (Awbz) en de toetreding van nieuwe spelers in het welzijnswerk.

### 5. Kanttekeningen

In deze nota vindt een eerste analyse plaats. Deze is behalve op onderzoek en statistiek, gebaseerd op contacten met bewoners en organisaties en vergelijking met ontwikkelingen in andere grote steden. Deze eerste analyse is in de Welzijnsfocus 2010 gespecificeerd naar stadsdelen, wijken en doelgroepen. In 2010 zal een nadere analyse plaatsvinden, om op basis daarvan een meerjarige Welzijnsfocus vast te kunnen stellen (zie de nota *Welijnswerk op orde*).

Uitgangspunt voor de financiële onderbouwing van deze nota is dat vernieuwing plaatsvindt door herallocatie binnen het bestaande budget. Door middel van de Welzijnsfocus 2010 en vanaf 2011 met een meerjarige Welzijnsfocus, zullen prioriteiten gesteld worden in lijn met de opgave in deze nota en gespecificeerd naar wijken en doelgroepen. Dat zal op termijn resulteren in minder inzet voor doelgroepen en wijken waar geen focus op ligt. Daarnaast zijn in beperkte mate aanvullende middelen beschikbaar. Structurele financiering van uitbreiding van het jongerenwerk vanaf 2011 is afhankelijk van een daarover op te stellen meerjarenplan.

### 6. Uitvoering

Een groot deel van de opgaven wordt op korte termijn of parallel aan deze nota uitgewerkt in deelnota's:

<b>Wat</b>	<b>Wanneer</b>
Noodmaatregelen ingrepen Awbz	December 2009
Plan van aanpak experiment huishoudelijke hulp, zorgruil en buurtdiensten	1e kwartaal 2010
Nota jongerenwerk	1e kwartaal 2010
Nota ouderenbeleid	1e kwartaal 2010
Uitvoering motie Wmo-reserve	1e kwartaal 2010
Beleidskader ondersteunende begeleiding	2e kwartaal 2010
Visie en plan van aanpak versterken vrijwilligerswerk	3e kwartaal 2010

Voor de overige opgaven zal de welzijnsorganisaties gevraagd worden voorstellen in te dienen.

### 7. Bijlagen

A. Nota *Welijnswerk klaar voor de toekomst*

B. Welzijnsfocus 2010 voor de stadsdelen Noord 1, Noord 2, Centrum, Oost, West, Zuid en Schalkwijk

C. Doelgroepanalyse en meetbare indicatoren welzijnswerk Haarlem (Noorda en Co 2009)

D. Jongerenwerk in Haarlem: bouwstenen meerjarenplan professioneel jongerenwerk 2010-2013 (Noorda en Co 2009)

Het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris,

de burgemeester,

## **Raadsbesluit**

De raad der gemeente Haarlem,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders;

Besluit:

- De nota *Welzijnswerk klaar voor de toekomst* vast te stellen.
- De Welzijnsfocus 2010 voor de stadsdelen Noord 1, Noord 2, Centrum, Oost, West, Zuid en Schalkwijk, vast te stellen als opdracht aan de welzijnsorganisaties voor 2010.

Gedaan in de vergadering van .....

De griffier,

De voorzitter,

# **Welzijnswerk klaar voor de toekomst**

Bijlage A

## SAMENVATTING

In deze nota worden de kerntaken van het welzijnswerk beschreven en wordt de opgave voor het welzijnswerk voor de komende jaren beschreven. Daaraan gaat een analyse van veranderingen in het welzijn van de Haarlemmers en in de omgeving van het welzijnswerk vooraf. In enkele gevallen geldt een opgave voor alle doelgroepen of alle wijken, maar kern van deze nota is dat we per opgave kiezen voor welke doelgroepen en in welke wijken deze gerealiseerd moet worden. Schematisch ziet de focus voor het welzijnswerk er de komende jaren als volgt uit:

<b>Kerntaak 1: verbindingen leggen tussen bewoners</b>					
<i>Opgave: meer aandacht voor het versterken van sociale netwerken op een manier die past bij deze tijd</i>					
<b>Kerntaak 2: bewoners verbinden met collectieve welzijnsvoorzieningen</b>					
<i>Opgave: meer focus op specifieke doelgroepen en een aanbod van collectieve welzijnsvoorzieningen dat hierop aansluit</i>					
<b>Kerntaak 3: verbindingen leggen tussen professionals</b>					
<i>Opgave: meer samenhang in de uitvoering van welzijn en zorg in de wijk door een spilfunctie voor de welzijnsorganisaties en intensievere samenwerking met andere organisaties</i>					
Wijken:	Doelgroepen:				
	<i>Alle doelgroepen</i>	<i>Betrokken Haarlemmers</i>	<i>Haarlemse jeugd</i>	<i>Haarlemmers met een beperking</i>	<i>Kwetsbare Haarlemmers</i>
Noord 1		√	√	√	
Noord 2		√	√	√	
Centrum		√			
West		√			
Oost	√	√	√	√	
Zuid		√			
Schalkwijk	√	√	√	√	
Geen focus naar wijken		√		√	√

# INHOUDSOPGAVE

<b>1. INLEIDING</b>	<b>3</b>
1.1 Aanleiding	3
1.2 Opgave	3
<b>2. ANALYSE</b>	<b>5</b>
2.1 Inleiding	5
2.2 Veranderingen in het welzijn van Haarlemmers	5
2.3 Veranderingen in de omgeving van het welzijnswerk	9
<b>3. OPGAVE</b>	<b>11</b>
3.1 Inleiding	11
3.2 Verbindingen leggen tussen bewoners	11
3.3 Bewoners verbinden met collectieve welzijnsvoorzieningen	14
3.4 Verbindingen leggen tussen professionals	16
3.5 Samenvatting	17
<b>4. FINANCIËN</b>	<b>19</b>



# 1. INLEIDING

## 1.1 Aanleiding

Met de nota *Welzijnswerk op orde* (2009/197262) zijn bestaande knelpunten met betrekking tot accommodaties en de rol- en taakverdeling tussen gemeente en welzijnsorganisaties opgelost. Hierdoor is ruimte ontstaan om te werken aan de inhoudelijke vernieuwing van het welzijnswerk. In deze nota wordt de opgave voor het welzijnswerk voor de komende jaren geformuleerd. Resultaat is een duidelijke keuze voor doelgroepen en wijken, en een heldere positionering van de welzijnsorganisaties. Daaraan gaat een analyse van veranderingen in het welzijn van de Haarlemmers en in de omgeving van het welzijnswerk vooraf.

De opgave voor het welzijnswerk is geconcretiseerd in een Welzijnsfocus per stadsdeel voor 2010, waarin onderscheid gemaakt wordt naar wijken en doelgroepen. In 2010 zal samen met bewoners en maatschappelijke organisaties gewerkt worden aan een verdieping en verbreding van de analyse. Op basis daarvan wordt een meerjarige Welzijnsfocus opgesteld en worden meerjarenafspraken gemaakt met de welzijnsorganisaties (conform de nota *Welzijnswerk op orde*).

## 1.2 Opgave

Het hoofddoel van het welzijnswerk is gelijk aan dat van het gemeentelijke beleid in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), zoals verwoord in de nota *Ontmoeten, verbinden en meedoen*:

***Meedoen aan de samenleving mogelijk maken door het versterken van de eigen kracht en mogelijkheden van mensen, en het bevorderen van de sociale samenhang***

Deze nota richt zich op de vraag wat de Haarlemse welzijnsorganisaties (i.c. Dock en Haarlem Effect/Zuid-West) bijdragen aan dit doel. Deze organisaties staan dus centraal in de nota. Dat neemt niet weg dat juist de samenwerking met andere organisaties cruciaal is voor het realiseren van het hoofddoel van het welzijnswerk. In de uitwerking van de opgave zal daar ook aandacht voor zijn.

De welzijnsorganisaties proberen bovenstaand doel te bereiken door de uitvoering van een drietal **kerntaken**:

- 1. Verbindingen leggen tussen bewoners onderling***
- 2. Verbindingen leggen tussen bewoners en collectieve welzijnsvoorzieningen***
- 3. Verbindingen leggen tussen professionals onderling***

Voorbeelden:

1<sup>e</sup> kerntaak: organiseren dat vrijwilligers huisbezoeken brengen aan ouderen in de wijk; of bewoners op weg helpen bij het organiseren van een wijkfeest.

- 2<sup>e</sup> kerntaak: aanbod van collectieve welzijnsvoorzieningen voor kwetsbare groepen, zoals een Moedercentrum, jongerenwerk of dagactiviteiten voor ouderen.
- 3<sup>e</sup> kerntaak: samenwerking met andere organisaties die zich inzetten voor het welzijn van bewoners: kerken, moskeeën, corporaties, scholen, sportverenigingen of politie.

De kerntaken van het welzijnswerk zullen niet veranderen. Maar Haarlemmers veranderen wel en de omgeving van het welzijnswerk verandert ook. Dat betekent niet dat alles anders moet, maar vraagt wel om een nieuwe focus op doelgroepen en wijken, en een heldere positionering van de welzijnsorganisaties.

## 2. ANALYSE

### 2.1 Inleiding

Het gaat goed met het welzijn van de Haarlemmers. Volgens het gemeentelijk Omnibusonderzoek 2008 waarderen bewoners hun eigen welzijn met een rapportcijfer 6,9. De aantrekkingskracht van Haarlem op kansrijke bevolkingsgroepen is groot. Alle indicatoren van arbeidsparticipatie vertonen een positief beeld. De werkloosheid in Haarlem ligt lager dan gemiddeld in de G32. En ook het aandeel mensen uit de midden- en hogere inkomensgroepen en vooral het aantal hoger opgeleiden is veel hoger dan gemiddeld in de G32. Gemiddeld vindt maar liefst 93% van de Haarlemmers hun buurt prettig om in te wonen.

Geen van de wijken en buurten in Haarlem is één van de 40 aandachtswijken van het Rijk. Toch doet zich ook in Haarlem in bepaalde wijken een concentratie van problemen voor. Volgens de Leefbaarometer van het ministerie van VROM kent Haarlem vijf wijken die 'matig positief' scoren: Slachthuisbuurt, Parkwijk, Europawijk, Boerhaavewijk en Meerwijk. Ter vergelijking, de volgende wijken scoren ook 'matig positief': Slotervaart, Staatsliedenbuurt, Buikslootermeer (Amsterdam), Spoorwijk (Den Haag) en Vreewijk en Hoogvliet (Rotterdam).

Naast wijken zijn er ook doelgroepen die extra aandacht vragen: betrokken Haarlemmers, Haarlemse jeugd, Haarlemmers met een beperking en kwetsbare Haarlemmers. Betrokken Haarlemmers vragen extra aandacht vanwege het grote potentieel aan mensen dat zich verantwoordelijk voelt voor de buurt waarin hij of zij woont. Andere doelgroepen vragen extra aandacht vanwege een al dan niet manifeste vraag naar ondersteuning bij activering en sociale participatie. Hoewel het bereik van het welzijnswerk moeilijk is vast te stellen, is uit landelijke en Haarlemse gegevens op te maken dat deze laatste groep ongeveer 20% van de Haarlemse bevolking omvat<sup>1</sup>. Dit gemiddelde verschilt uiteraard weer per wijk: in de aandachtswijken hoger, in de overige wijken lager. Dit wordt verder toegelicht in paragraaf 2.2. Tot slot wordt in paragraaf 2.3 een analyse gegeven van de veranderingen in de omgeving van het welzijnswerk.

In dit hoofdstuk vindt een eerste analyse plaats. Deze is behalve op onderzoek en statistiek, gebaseerd op contacten met bewoners en organisaties en vergelijking met ontwikkelingen in andere grote steden. Deze eerste analyse is in de Welzijnsfocus 2010 gespecificeerd naar stadsdelen, wijken en doelgroepen. In 2010 zal een nadere analyse plaatsvinden, om op basis daarvan een meerjarige Welzijnsfocus vast te kunnen stellen (zie de nota *Welzijnswerk op orde*).

### 2.2 Veranderingen in het welzijn van Haarlemmers

Voor de analyse van de veranderingen in het welzijn van de Haarlemmers hanteren we de indeling in doelgroepen van het Wmo-beleid, zoals verwoord in de nota *Ontmoeten, verbinden en meedoen*. De hierna volgende paragrafen beginnen steeds met een

---

<sup>1</sup> 'Doelgroepanalyse en meetbare indicatoren welzijnswerk Haarlem', Noorda en Co (2009).

omschrijving van de doelgroep. Vervolgens wordt ingezoomd op specifieke groepen daarbinnen die extra aandacht vragen.

### 2.2.1 Betrokken Haarlemmers

Betrokken Haarlemmers zijn alle Haarlemmers die zich inzetten voor een ander of voor de stad. De mate waarin mensen zich inzetten kan verschillen, maar eigenlijk hebben we het hier over *alle* Haarlemmers. Uitgangspunt is dat iedere Haarlemmer over mogelijkheden beschikt om mee te doen aan de samenleving. Met andere woorden: zij zijn eerder het doel, dan een doelgroep.

Een aantal ontwikkelingen vormen een belemmering voor betrokkenheid van bewoners bij elkaar en bij de stad of wijk. Een al decennia voortdurende ontwikkeling is die van de individualisering. In het afgelopen decennium wordt daarnaast ook veel gesproken over vervreemding, verharding en een toegenomen onbehagen in de samenleving, al dan niet veroorzaakt door secularisering en globalisering. Dit zijn uiteraard niet specifiek Haarlemse ontwikkelingen, maar zichtbaar in de hele (westerse) wereld. Toch is bevestiging te vinden van deze ontwikkeling in cijfers over de Haarlem. Zo vond 18% van de Haarlemmers in 2007 dat zij onvoldoende sociale contacten had of er meer zou willen. In 2000 was dat nog 13%. Op stellingen als 'mensen gaan hier prettig met elkaar om' en 'ik woon in een buurt met veel saamhorigheid' reageerden Haarlemmers met een rapportcijfer 6,1. Dit verschilde niet veel van het cijfer in 2000, maar er zijn wel grote verschillen per wijk: van een 5,2 in Schalkwijk tot een 6,7 in de Kleverparkbuurt.

Maar in weerwil van deze ontwikkelingen zien we ook nieuwe vormen van solidariteit en betrokkenheid ontstaan. Individuele solidariteit in de vorm van mentoren- en maatjesprojecten maakt een enorme groei door. Het gaat daarbij om vrijwilligerswerk in een 1-op-1 relatie, flexibel in tijdsbesteding en niet alleen vanuit een morele plicht, maar ook omdat het goed is voor je eigen ontwikkeling of loopbaan. 31% van de Haarlemmers is op enigerlei wijze actief als vrijwilligers. Uit onderzoek blijkt ook dat mensen zich nog steeds zeer betrokken voelen bij dat wat in hun directe woon- en leefomgeving gebeurt: 85% van de Haarlemmers voelt zich mede verantwoordelijk voor de buurt waarin hij of zij woont (2007). Als we dit percentage afzetten tegen de 21% die zich daadwerkelijk inzet voor de buurt (2007) en de 31% die al vrijwilligerswerk doet, dan is er een potentieel van betrokken Haarlemmers van circa 55-65%<sup>2</sup>.

Een andere belangrijke verandering in de sociale structuur van de stad is de toename van het aandeel niet-westerse allochtonen in de Haarlemse bevolking. Op dit moment zijn ongeveer 20.000 Haarlemmers van niet-westerse afkomst. Velen van hen zijn Betrokken Haarlemmers, maar voor een deel beperkt die betrokkenheid zich tot een eigen kleine kring. Dat wordt onder andere veroorzaakt door taalachterstand, sociaal-economische problemen en culturele verschillen. We zien bovendien een grote ruimtelijke concentratie van Turkse en Marokkaanse Nederlanders in bepaalde wijken, en dus ook van de meer achtergestelde groepen onder hen. Het aandeel niet-westerse allochtonen in Oost en Schalkwijk is groter dan gemiddeld in de grote steden in Nederland. Risico is dat groepen tegenover elkaar komen te staan, zich niet meer betrokken voelen bij elkaar en niet meer bereid zijn zich in te zetten voor een ander of voor de wijk of stad.

---

<sup>2</sup> 'Doelgroepanalyse en meetbare indicatoren welzijnswerk Haarlem', Noorda en Co (2009).

### 2.2.2 Haarlemse jeugd<sup>3</sup>

Het lokale jeugdbeleid richt zich op iedereen van 0 tot en met 24 jaar. Bij het jeugd- en jongerenwerk richten we ons primair op de groep tot 18 jaar, maar oudere jongeren worden ook bediend.

Van de ruim 40.000 jeugd- en jongeren in Haarlem bevinden ruim 9.000 jongeren zich in de leeftijd tussen de 12 en 17 jaar. Volgens het EMOVO-onderzoek uit 2005 naar leefstijl en welbevinden van jongeren in onder meer Haarlem, is 82% van de jongeren psychisch gezond, de overige zijn ingedeeld als licht (13%), matig (3%) en ernstig psychisch ongezond (2%). Dit is, in vergelijking met landelijke cijfers, een gemiddeld beeld. Een keten van voorzieningen is er op gericht jeugd en hun gezinnen met onvoldoende psychische gezondheid bij te staan, er wordt nog gewerkt aan een 100% sluitende aanpak.

Het jongerenwerk, zowel de stedelijke als de buurtgerichte faciliteiten, maakt onderdeel uit van de algemene jeugdketen en verwijst jongeren daar waar nodig naar de hulpverleningstak. Doel van het jongerenwerk is talentontwikkeling en het voorkomen van overlast. Volgens recent extern onderzoek in opdracht van de gemeente naar ons jongerenwerk, blijkt uit landelijke cijfers dat ongeveer 20% van de jongeren behoefte heeft aan jongerenwerk. Voor Haarlem komt dat neer op zo'n 1.800 jongeren.

In ons lokale jeugdbeleid richten wij ons op alle jongeren. We willen hun actieve deelname aan de samenleving bevorderen en er aan bijdragen dat ze zich goed kunnen voorbereiden op een volwaardige deelname als volwassene aan de maatschappij. De behoefte van jongeren op het gebied van vrije tijdsbesteding sluit hierop aan. Zij zijn op zoek naar faciliteiten om leeftijdsgenoten te ontmoeten, te hangen, chillen, ideeën te verwezenlijken en hun talenten te ontdekken en te gebruiken op sociaal, sportief en cultureel gebied.

De vraag naar begeleide vrije tijdsbesteding (*buurtgericht* jongerenwerk) in de eigen omgeving bestaat vooral onder laaggeschoolde jongeren en categorieën jongeren waar zich meer maatschappelijke problemen voordoen. In het basisonderwijs wordt het systeem van leerling-gewicht gebruikt om aan te geven welke leerlingen meer aandacht nodig hebben. Het leerling-gewicht is een indicator voor het scholingsniveau van de ouders. Op basis van deze cijfers wordt de behoefte aan het buurtgerichte jongerenwerk voor geheel Haarlem geschat op 1.000 van de eerder genoemde 1.800 jongeren. Naast een vraag van de jongeren zelf kan er ook vraag zijn naar actieve vrije tijdsbesteding vanuit de buurt met het oog op het verminderen en voorkomen van overlast. Een deel van de Haarlemse buurten heeft hier behoefte aan.

### 2.2.3 Haarlemmers met een beperking

Haarlemmers met een beperking zijn mensen met een lichamelijke, verstandelijke of andere beperking, inclusief chronisch zieken en ouderen die beperkingen ondervinden bij hun deelname aan de samenleving.

---

<sup>3</sup> Deze analyse is gebaseerd op het rapport 'Jongerenwerk in Haarlem: bouwstenen meerjarenplan professioneel jongerenwerk 2010-2013' van Noorda en Co (2009).

Binnen de doelgroep mensen met een beperking vragen ouderen speciale aandacht, voor zover zij beperkingen ondervinden of voor zover het ontstaan van beperkingen bij deze doelgroep kan worden voorkomen. Nu al wonen er relatief veel ouderen in Haarlem. De verwachting is dat dit aandeel de komende tien jaar verder zal toenemen. De eerste jaren alleen in de categorie tot 75 jaar (veelal zeer vitale ouderen), daarna ook in de hoogste leeftijdscategorie. Dat betekent niet alleen een groter, maar ook een ander beroep op voorzieningen: mensen hebben in toenemende mate behoefte zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen en leven, en dus aan ondersteuning in huis en in de buurt.

GGD-gezondheidsonderzoek onder ouderen laat zien dat het over het algemeen goed gesteld is met ouderen in Haarlem. De overgrote meerderheid (94%) van de ouderen woont zelfstandig en geeft gemiddeld een rapportcijfer 8,4 voor hun woonomgeving. Driekwart van de 65-plussers geeft zelf aan in goede gezondheid te leven. Niettemin is op een aantal punten aandacht gewenst volgens het onderzoek. Voor wat betreft het welzijnswerk zijn daarbij de volgende punten van belang:

- Haarlemse ouderen hebben in meerderheid een gezonde leefstijl. Van de 65-plussers beweegt de grote meerderheid voldoende en wijken de cijfers weinig af van regionale of landelijke cijfers. In Oost ligt het percentage niet-bewegende ouderen duidelijk hoger dan gemiddeld.
- In vergelijking met de regio wonen ouderen in Haarlem vaker alleen (met name 65-plussers in Schalkwijk en 75-plussers in Centrum/Zuid-West) en voelen zich vaker eenzaam (m.n. 65-plussers in Schalkwijk), wat kan leiden tot angsten en depressies.

Tot slot signaleert de Stedelijke Adviesraad Multiculturele Stad (SAMS) bij verschillende etnische groepen van ouderen een groeiende behoefte aan eigen ruimte voor ontmoeting, voorlichting, integratie en participatie, in combinatie met aandacht voor concrete hulp als het invullen van formulieren. Het aantal allochtone ouderen is nu nog beperkt. Alleen de groep Indische ouderen is relatief groot: 740 personen zijn ouder dan 65 op een totale populatie van 4806 personen. De verwachting is echter dat het aandeel allochtone ouderen in de komende jaren zal stijgen.

#### *2.2.4 Kwetsbare Haarlemmers*

Kwetsbare Haarlemmers zijn mensen met complexe, meervoudige problemen, waaronder meestal psychosociale of psychiatrische, zoals daklozen, OGGZ-klanten, verslaafden en slachtoffers van huiselijk geweld.

Van de doelgroep kwetsbare Haarlemmers weten we nog te weinig. Dat komt aan de ene kant doordat een deel van hen zorg mijdt en dus onzichtbaar blijft, en aan de andere kant doordat hun meervoudige problematiek zich minder goed laat vatten in de reguliere statistieken. Met de oprichting van een Brede Centrale Toegang hopen we hier verandering in te brengen, en de doelgroep beter in beeld te krijgen en te houden.

Los daarvan bereiken ons wel duidelijke signalen van organisaties dat zij steeds vaker geconfronteerd worden met mensen met meervoudige problemen. Psychosociale of psychiatrische problemen maken daar vaak onderdeel van uit, maar ook bijvoorbeeld schulden, relationele problemen, verslaving of verlies van dierbaren kunnen zorgen voor een opeenhoping van problemen.

## 2.3 Veranderingen in de omgeving van het welzijnswerk

### 2.3.1 Invoering van de Wmo

Een belangrijke verandering in de omgeving van het welzijnswerk is de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) in 2007. In oktober 2008 is door de gemeenteraad het vierjarig beleidsplan op grond van de Wmo vastgesteld: *Ontmoeten, verbinden en meedoen: beleidsplan maatschappelijke ondersteuning in Haarlem 2008-2011*. De hierin verwoorde visie op maatschappelijke ondersteuning is tevens de brede visie op welzijn in Haarlem. De voormalige Welzijnswet is immers opgegaan in de Wmo. De betekenis voor de welzijnsorganisaties in Haarlem laat zich illustreren aan de hand van de piramide die ook al was opgenomen in de nota *Ontmoeten, verbinden en meedoen* (figuur 1). Het is een schematische weergave van alle ondersteuning die aan mensen wordt geboden om meedoen aan de samenleving mogelijk te maken.

Figuur 1. Verschillende vormen van maatschappelijke ondersteuning



De Haarlemse Wmo-visie is er op gericht maatschappelijke ondersteuning zoveel mogelijk onderin de piramide organiseren. Dat wil zeggen: gericht op sterke sociale netwerken en een zo zelfstandig mogelijk bestaan, kijkend naar de eigen kracht en mogelijkheden van mensen. De kerntaken van de welzijnsorganisaties zijn gericht op de twee middelste lagen van de piramide. Welzijnsorganisaties zijn daarmee een cruciale schakel in de uitvoering van onze visie op maatschappelijke ondersteuning:

- door collectieve voorzieningen zodanig aan te bieden dat zij een alternatief kunnen zijn voor individuele voorzieningen;
- door sociale netwerken te versterken en afhankelijkheid van voorzieningen te voorkomen.

### 2.3.2 Ingrepen in de Awbz

In 2009 is de Pakketmaatregel Algemene wet bijzondere ziektekosten (Awbz) in werking getreden. Als gevolg hiervan verliest een deel van de mensen zijn aanspraak op begeleiding op grond van de Awbz. Daarnaast zijn er mensen die weliswaar hun aanspraak op Awbz-begeleiding behouden, maar die vermindering van uren krijgen. Eerder al is de begeleiding op psychosociale grondslag uit de Awbz geschrapt.

Deze ingrepen in de Awbz zijn een bezuinigingsmaatregel. Het rijk heeft er op grond van inhoudelijke argumenten voor gekozen, dat in bepaalde situaties niet langer een beroep kan worden gedaan op de Awbz voor begeleiding. In deze 'lichte' situaties zou de behoefte aan begeleiding volgens het kabinet moeten kunnen worden opgevangen in het eigen sociale netwerk, zonodig aangevuld met voorzieningen die de gemeente biedt in het kader van de Wmo. Gemeenten worden hiervoor slechts in beperkte mate financieel gecompenseerd. Bij het opvangen van de gevolgen van de Pakketmaatregel zijn keuzes dus onvermijdelijk.

De Pakketmaatregel raakt alle doelgroepen die gebruik maken van de Awbz, zoals licht dementerende ouderen, mensen met lichte lichamelijke, verstandelijke of psychiatrische beperkingen en mensen een chronische ziekte. Voor Haarlem gaat het om 2262 personen die in 2009 geherindiceerd moeten worden. Naar verwachting raken ruim 600 Haarlemmers hun Awbz-begeleiding volledig kwijt. Daarnaast krijgt een nog onbekend aantal Haarlemmers minder uren Awbz-begeleiding.

Collectieve welzijnsvoorzieningen zijn een van de instrumenten om mensen te ondersteunen die geen recht meer hebben op begeleiding.

### *2.3.3 Nieuwe spelers in het welzijnswerk*

Steeds meer organisaties zetten zich voor het welzijn van mensen. Kerken waren altijd al actief op dit terrein, maar daar komen nu moskeeën bij. Ook woningcorporaties profileren zich steeds nadrukkelijker op het gebied van welzijn door projecten te financieren en betrokken te zijn bij de uitvoering. Vrijwilligersorganisaties professionaliseren zich en onderscheiden zich soms nauwelijks meer van een welzijnsorganisatie. Sportverenigingen organiseren activiteiten voor de buurt en stellen ruimte beschikbaar. Scholen kijken verder dan alleen onderwijs en de politie doet meer dan alleen repressie.

Dat zijn natuurlijk positieve ontwikkelingen, maar het heeft de welzijnsorganisaties wel minder zichtbaar gemaakt. Wat is de toegevoegde waarde van een welzijnsorganisatie als een woningcorporatie of een vrijwilligersorganisatie hetzelfde doet? Dat vraagt om een scherpere definitie van de rol van de welzijnsorganisaties in een veranderend krachtenveld. Een tweede kanttekening bij de nieuwe spelers in het welzijnswerk is dat er hierdoor steeds meer (semi-)professionals 'achter de voordeur' bij mensen komen, zonder dat onderling voldoende wordt samengewerkt.



## 3. OPGAVE

### 3.1 Inleiding

In hoofdstuk 1 zijn de kerntaken van het welzijnswerk beschreven en is aangegeven dat er geen aanleiding is die te wijzigen. In hoofdstuk 2 is echter geanalyseerd dat zich wel veranderingen voordoen in het welzijn van de Haarlemmers en in de omgeving van het welzijnswerk. Deze veranderingen vragen om een nieuwe focus op doelgroepen en wijken, en een heldere positionering van de welzijnsorganisaties. Dit resulteert in een aantal opgaven voor de welzijnsorganisaties die in dit hoofdstuk per kerntaak worden behandeld. Per opgave worden vervolgens concrete maatregelen genoemd.

### 3.2 Verbindingen leggen tussen bewoners

De opgave bij deze kerntaak luidt:

***meer aandacht voor het versterken van sociale netwerken op een manier die past bij deze tijd***

Relatie met de analyse in hoofdstuk 2:

- De komst van de Wmo vraagt om het versterken van sociale netwerken (civil society) met als doel een zo zelfstandig mogelijk bestaan (dus: 'meer aandacht').
- Er is sprake van individualisering en vervreemding, maar ook van nieuwe vormen van solidariteit en betrokkenheid (dus: 'op een manier die past bij deze tijd').

'Meer aandacht' slaat in dit verband ook op het feit dat het versterken van sociale netwerken (of 'samenlevingsopbouw' of 'opbouwwerk') de laatste jaren bij de welzijnsorganisaties in de verdrukking is geraakt doordat de beperkte middelen zijn ingezet voor het openhouden van accommodaties, het uitvoeren van projecten uit de wijkcontracten en het overhevelen van middelen voor opbouwwerk naar de wijkraden.

Deze opgave focust op de 'doelgroep' Betrokken Haarlemmers.

Hieronder wordt deze opgave uitgewerkt in concrete maatregelen.

#### 3.2.1 Aantrekkelijke plekken voor ontmoeting

Laagdrempelige wijkcentra met een eigentijdse uitstraling dragen bij aan 'het versterken van sociale netwerken op een manier die past bij deze tijd'. Een wijkcentrum moet een centrale plek in de wijk zijn, die niet door één specifieke groep wordt gedomineerd. Een plek waar iedere wijkbewoner zich welkom voelt en onder het genot van een kopje koffie of een maaltijd in contact kan komen met andere wijkbewoners.

In Schalkwijk werken we samen met Dock en Pre Wonen aan het 'oppimpen' van de wijkcentra. Dit heeft inmiddels geresulteerd in een keuken in wijkcentrum De Ringvaart in de Boerhaavewijk en aan plannen voor Meerwijkcentrum wordt gewerkt. Bij gebleken succes worden de ervaringen gebruikt om ook andere wijkcentra aantrekkelijke(r) plekken voor ontmoeting te laten zijn.

Haarlem Effect werkt met het concept 'buurtkamer' op een eigen manier aan aantrekkelijke plekken voor ontmoeting. Een buurtkamer is een (kleinschaliger) plek waar buurtbewoners kunnen binnenlopen en elkaar kunnen ontmoeten. De exacte invulling wordt afgestemd op de behoeften in de wijk. Ook dit concept verdient bij gebleken succes navolging.

Om wijkcentra aantrekkelijke plekken voor ontmoeting te laten zijn is het ook van belang dat zij voldoende ruime openingstijden hebben, dat er dynamiek is door de activiteiten die worden georganiseerd (en dus intensief gebruik) en dat er voldoende ruimte is voor spontane initiatieven van bewoners. Met de welzijnsfocus, daarop gebaseerde jaarplannen en een op te stellen tarievenbeleid (zie nota *Welzijnswerk op orde*), zullen we hier in de toekomst meer op sturen.

### *3.2.2 Experiment met huishoudelijke hulp, zorgruil en buurtdiensten*

De gemeente heeft zich de uitdaging gesteld om een toekomstbestendige vorm voor hulp bij het huishouden te ontwikkelen. Na een expertmeeting in 2008 is daartoe een voorstel voor een experiment opgenomen in het beleidsplan *Ontmoeten, verbinden en meedoen*. Het experiment beoogt aan de ene kant de dienstverlening rond huishoudelijke hulp op een hoger plan te brengen, en aan de andere kant een bijdrage te leveren aan het versterken van sociale netwerken in wijken. Zelfredzaamheid en wederkerigheid zijn belangrijke uitgangspunten: bijna iedereen die hulp vraagt, wil ook wel graag iets bieden. Doel is mensen te benaderen vanuit de mogelijkheden die een individu binnen het eigen netwerk heeft.

Beoogd resultaat is de realisatie van een marktplaats voor hulp bij het huishouden, zorgruil en buurtdiensten. Behalve uit een virtueel gedeelte (website) bestaat deze ook uit een fysiek gedeelte (een sociaal makelaar en fysieke vindplaatsen als ontmoetingsruimtes en informatiebalies).

Er hebben reeds diverse verkennende gesprekken plaatsgevonden met bewoners en organisaties, en er is een goed bezochte raadsmarkt over dit onderwerp gehouden in oktober. Een plan van aanpak zal binnenkort ter besluitvorming worden voorgelegd.

Het experiment richt zich primair op het verbinden van bewoners onderling (kerntaak 1), maar kan ook bijdragen aan de veranderopgave met betrekking tot de andere kerntaken: de marktplaats kan bewoners ook verbinden met collectieve welzijnsvoorzieningen (kerntaak 2) en kan een aanjager zijn voor intensievere samenwerking op het gebied van zorg en welzijn in de wijk (kerntaak 3).

Op basis van de resultaten van het experiment zal worden bepaald:

- of deze manier van het versterken van sociale netwerken structureel onderdeel kan worden van het welzijnswerk;
- op welke wijze daarin gedifferentieerd wordt naar wijken;
- en welke rol de welzijnsorganisaties daarin vervullen.

### *3.2.3 Versterken vrijwilligerswerk:*

De relatie tussen vrijwilligerswerk en de welzijnsorganisaties heeft twee kanten:

- Welzijnsorganisaties ondersteunen vrijwilligers (veelal op wijkniveau).
- Vrijwilligers zijn deels ook uitvoerders van het werk van de welzijnsorganisaties, zoals de barkeeper in het buurthuis of de activiteitenbegeleider in een jongeren centrum.

In het kader van het beleidsplan *Ontmoeten, verbinden en meedoen* wordt gewerkt aan een plan van aanpak over alle facetten van het vrijwilligerswerk en dus ook over de rol die welzijnsorganisaties daarbij spelen. Door Netwerk Vrijwilligershulp en de Wmo-raad zijn al een advies uitgebracht.

Concreet voornemen is in ieder geval het welzijnswerk te vragen de huisbezoeken uit te breiden. Nu al doen vrijwilligers vanuit het welzijnswerk vriendschappelijk huisbezoek (bijvoorbeeld het tweewekelijks bezoeken van een oudere eenzame dame) en ondersteunend huisbezoek (aan bijvoorbeeld een oudere man die wat hulp krijgt bij de dagelijkse dingen). Deze huisbezoeken wil de gemeente uitbreiden aan mensen met een beperking: niet alleen ouderen, maar ook mensen met een lichamelijk, verstandelijke of psychische beperking. Ook jongeren zullen hierbij ingezet worden, bijvoorbeeld in de vorm van maatschappelijke stages.

#### *3.2.4 Eigen Kracht Conferentie in de wijk*

Een Eigen Kracht Conferentie (EKC) geeft mensen de mogelijkheid om zelf, samen met familie, vrienden en andere bekenden, een plan te maken voor een oplossing of voor hulp op het terrein van zorg en welzijn. De kracht voor de oplossing komt vanuit de familie en alle belangrijke mensen daaromheen. Gemaakte plannen zijn leidend voor de professionele hulpverlening. De methodiek van de EKC is al vele malen elders uitgetoetst en succesvol gebleken, dus wat dat betreft is het geen 'experiment'. Daarnaast is er de 'Alle Hens Conferentie', maar die richten zich meer op een thema (bv. het schoonhouden van een straat of het tegengaan van jongerenoverlast) in plaats van op het ondersteunen van een individu. Wat wel nieuw zou zijn is als we in Haarlem zouden proberen de EKC te richten op het individu, maar dan met de ambitie dat individu te verbinden met sociale netwerken en voorzieningen in de wijk. Het experiment zou onder andere moeten uitwijzen of een welzijnsorganisatie dit kan uitvoeren of dat het MEE (die het nu al doet) of bijvoorbeeld Kontext moet zijn.

#### *3.2.5 Focus op allochtone vaders en ondersteuning allochtone zelforganisaties*

Uit de analyse kwam naar voren dat met name in Oost en Schalkwijk naar verhouding veel niet-westerse allochtonen wonen. Velen van hen doen mee aan de samenleving, maar een deel leeft door taalachterstand en cultuurverschillen nog te geïsoleerd. Welzijnsorganisaties besteden al op veel manieren aandacht aan deze aandachtsgroepen, bijvoorbeeld door middel van moedercentra, wijkcontactvrouwen en het jongerenwerk.

De komende jaren vragen wij de welzijnsorganisaties te focussen op twee nieuwe activiteiten:

- In vervolg op de bestaande moedercentra hebben we nu ook subsidie aangevraagd voor het opzetten van een vadercentrum. Doel is allochtone vaders meer bij de opvoeding van hun kinderen te betrekken en allochtone mannen – waar nodig – tot uit hun isolement te halen.

- We vragen van allochtone zelforganisaties dat zij zich steeds meer inzetten op het terrein van emancipatie, participatie en integratie. Welzijnsorganisaties beschikken over deskundigheid op dit terrein; we vragen hen beter dan nu het geval is allochtone zelforganisaties te ondersteunen.

### **3.3 Bewoners verbinden met collectieve welzijnsvoorzieningen**

De opgave bij deze kerntaak luidt:

***meer focus op specifieke doelgroepen en een aanbod van collectieve welzijnsvoorzieningen dat hierop aansluit***

Relatie met de analyse:

- Het gaat redelijk tot goed met het welzijn van de Haarlemmers, maar voor bepaalde groepen geldt dit niet (met name: laaggeschoolde jongeren, ouderen, allochtonen en mensen met meervoudige problemen, waaronder psychische).
- Ingrepen in de Awbz confronteert welzijnsorganisaties met nieuwe doelgroepen (zoals licht dementerenden, licht verstandelijk beperkten en uitbehandelde ggz-cliënten) met specifieke behoeften ten aanzien van collectieve welzijnsvoorzieningen.

Hieronder brengen we een nadere focus aan in het aanbod van collectieve welzijnsvoorzieningen voor de drie specifieke Wmo-doelgroepen. De behoefte aan collectieve welzijnsvoorzieningen is grotendeels wijkgebonden, maar soms ook wijkoverstijgend. Daar kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een deel van het jongerenwerk of groepsactiviteiten voor kwetsbare groepen waarvan er simpelweg te weinig in één wijk wonen om een groep te vormen. In die gevallen kunnen we in de toekomst meer ruimte bieden voor specialisatie en zijn welzijnsorganisaties niet gebonden aan hun eigen stadsdelen, mits goed wordt samengewerkt.

In paragraaf 2.3.2 schreven we al dat de ingrepen in de Awbz gevolgen kunnen hebben voor een zeer divers aantal doelgroepen. Voor een deel kunnen welzijnsorganisaties in aanbod voorzien. In het Plan van Aanpak Pakketmaatregel Awbz 2010 worden Dock en Haarlem Effect/Zuid-West daarom gevraagd dagarrangementen aan te bieden. Deze dagarrangementen richten zich vooralsnog op ouderen, maar kunnen eventueel ook geschikt gemaakt worden voor andere doelgroepen. In een apart beleidskader Ondersteunende Begeleiding wordt later uitgewerkt welke inzet we op de langere termijn van welzijnsorganisaties vragen in het kader van de ingrepen in de Awbz.

#### ***3.3.1 Haarlemse jeugd: vernieuwen en uitbreiden van het jongerenwerk***

De analyse met betrekking tot jeugd en jongeren in Haarlem resulteert in de volgende concrete maatregelen:

- **Uitbreiden buurtgericht jongerenwerk**  
In Haarlem is de vraag naar buurtgericht jongerenwerk momenteel bijna twee keer zo groot als het aanbod. Wij gaan onderzoeken waar en hoe we het buurtgericht jongerenwerk de komende jaren gaan versterken. Per stadsdeel maken we een plan, waarin de mogelijkheden van extra jongerenwerk nader wordt onderzocht en uitgewerkt

in een stappenplan. Prioriteit heeft het buurtgerichte jongerenwerk in Noord, Schalkwijk en Oost.

- **Verbinden stedelijk jongerenwerk met buurtgericht jongerenwerk**  
Doel van het stedelijk jongerenwerk is jongeren stimuleren hun talenten te ontwikkelen en hun horizon te verruimen. Op dit moment worden 550 jongeren bereikt die deelnemen aan de hogere vormen van voortgezet onderwijs. Dit wordt uitgevoerd door Flinty's en Stad-Haarlem. Dit type jongerenwerk is niet alleen goed voor de talentontwikkeling en ontplooiing van de betreffende jongeren, maar heeft bij een goede aansluiting ook meerwaarde voor het buurtgerichte jongerenwerk. Een goed voorbeeld hiervan is de samenwerking tussen Flintys en Delftwijk City. Deze samenwerking kan nog verder worden versterkt. Met de huidige capaciteit kunnen voldoende jongeren worden bereikt.
- **Verbeteren van de samenwerking**  
Er zijn goede voorbeelden van samenwerking van het jongerenwerk met diverse partners. Maar er kan nog veel vooruitgang worden geboekt. Wij willen hiervoor een bestuurlijk traject uitzetten. Daarnaast gaan wij stadsdeelgerichte acties uitzetten.
- **Kwaliteitsverbetering accommodaties**  
De kwaliteit van diverse accommodaties is matig (zie ook paragraaf 3.2.1). Ze zijn vaak gedateerd en er is weinig in geïnvesteerd. In navolging van de nota *Welzijnswerk op orde*, werken we dit uit in een stappenplan.

### *3.3.2 Mensen met een beperking: vernieuwen van het ouderenwerk*

In lijn met de analyse in paragraaf 2.2.3 en de nog te verschijnen nota Ouderbeleid wordt bij de vernieuwing van het ouderenwerk ingezet op drie maatregelen:

- Meer bewegen voor ouderen, met name in Haarlem-Oost. Welzijnsorganisatie Dock zal gevraagd worden hier een voorstel voor te doen.
- Vergroten van de effectiviteit van huisbezoeken door samenwerking met corporaties. Door de welzijnsorganisaties worden nu al huisbezoeken van vrijwilligers aan 75-plussers georganiseerd. Doel is te signaleren, doorverwijzen en eenzaamheid tegen te gaan. Maar ook corporaties komen 'achter de voordeur' bij bewoners. Onder regie van de gemeente heeft inmiddels een eerste overleg plaatsgevonden tussen welzijnsorganisaties en corporaties om samenwerking te realiseren en en mogelijkheden voor intensivering te verkennen.
- Meer aandacht voor allochtone ouderen in het aanbod van de welzijnsorganisaties. Het gaat daarbij om mogelijkheden voor ontmoeting en voorlichting. Hierbij moet zoveel mogelijk gebruik gemaakt worden van de reguliere ruimte van de welzijnsorganisaties.

### *3.3.3 Kwetsbare Haarlemmers*

Als gevolg van de analyse in hoofdstuk 2 ligt er op twee fronten een opgave voor welzijnsorganisaties met betrekking tot kwetsbare Haarlemmers:

- Voor deze doelgroep is nieuw aanbod van collectieve welzijnsvoorzieningen gewenst in het kader van ingrepen in de Awbz en autonome groei van de doelgroep. Door middel van het Plan van Aanpak Pakketmaatregel Awbz 2010 wordt op korte termijn de mogelijkheid gecreëerd dagarrangementen voor deze doelgroep aan te bieden.

In een apart beleidskader Ondersteunende Begeleiding wordt uitgewerkt welk aanbod welzijnsorganisaties in de jaren daarna kunnen bieden voor deze doelgroep.

- Daarnaast hebben welzijnsorganisaties een belangrijke signalerende en verwijzende rol richting de Brede Centrale Toegang en stedelijke/regionale voorzieningen voor deze doelgroep (zie ook opgave 3.4 hieronder). Zij kunnen er dus aan bijdragen dat we de doelgroep beter in beeld krijgen en houden.

### 3.4 Verbindingen leggen tussen professionals

De opgave bij deze kerntaak luidt:

***Meer samenhang in de uitvoering van welzijn en zorg in de wijk door een spilfunctie voor de welzijnsorganisaties en intensievere samenwerking met andere organisaties***

Relatie met de analyse:

- Steeds meer nieuwe spelers in het welzijnswerk in de wijk, waardoor de rol van welzijnsorganisaties niet duidelijk is en teveel professionals ‘achter de voordeur’ komen zonder goed samen te werken.
- Teveel hulpbehoevende bewoners zijn nog onzichtbaar.
- De ingrepen in de Awbz hebben als gevolg dat er meer raakvlakken ontstaan tussen het werk van welzijnsorganisaties en dat van andere organisaties in de wijk; nog een reden om intensiever samen te werken.

Welzijnsorganisaties moeten de centrale plek in de wijk zijn waar overzicht is over het wel en wee van de wijkbewoners. Door ‘er op af’ te gaan, ogen en oren te zijn (signaleren) en op basis van die kennis en deskundigheid verbindingen te leggen met andere organisaties in de wijk, zijn welzijnsorganisaties een belangrijke samenwerkingspartner bij de uitvoering van welzijn en zorg in de wijk (ketensamenwerking). Deze spilfunctie en intensieve samenwerking is niet in alle wijken nodig, maar moet versterkt worden in de belangrijkste aandachtswijken. De ‘er-op-af’-aanpak en de intensiteit van de samenwerking kent vele gradaties en is afhankelijk van de bestaande infrastructuur in wijken. Hieronder stellen we daarom voor hier eerst in twee wijken mee te experimenteren. Bij de keuze van de wijken sluiten we zo mogelijk aan bij de wijken die worden gekozen bij de experimenten met huishoudelijke hulp, zorgruil en buurtdiensten.

#### 3.4.1 Experimenten met de ‘er-op-af’-aanpak en intensievere samenwerking:

De experimenten moeten onder andere inzicht geven in de mate waarin de ‘er-op-af’-aanpak en intensievere samenwerking kan aansluiten bij de maatschappelijke dienstverlening van Kontext en in het bijzonder de ontwikkeling van buurtservicepunten. Loket Haarlem is immers al een samenwerkingsverband van maatschappelijke organisaties en de ontwikkeling van buurtservicepunten past in het idee om hulpbehoevende wijkbewoners op te zoeken, te signaleren en te verbinden met voorzieningen (ketensamenwerking). Kanttekeningen zijn wel dat objectiviteit en onafhankelijkheid van Loket Haarlem gewaarborgd moet blijven en dat ook informatie en advies over *stedelijke* voorzieningen beschikbaar moet blijven. Een alternatief kan zijn:

het opzetten van een op zichzelf staand 'sociaal wijkteam', waarin verschillende organisaties samenwerken.

Afhankelijk van de problematiek in een wijk kan in de experimenten ook samengewerkt worden met, bijvoorbeeld, wijkcontactvrouwen, inburgeringsambassadeurs en casemanagers van Sociale Zaken en Wmo-voorzieningen. Onderzocht moet worden welke mogelijkheden en behoeften er zijn tot samenwerking tussen welzijnsorganisaties aan de ene kant, en de Brede Centrale Toegang en de sociale OGGZ-teams voor de meest kwetsbare wijkbewoners aan de andere kant. Op vergelijkbare wijze moet worden gekeken wat de beste samenwerkingsvorm is tussen welzijnsorganisaties en de Centra voor Jeugd en Gezin.

### **3.5 Samenvatting**

In dit hoofdstuk zijn de opgaven voor het welzijnswerk voor de komende jaren beschreven. Per opgave zijn concrete projecten en activiteiten genoemd. In combinatie met de analyse uit hoofdstuk 2 is hier een focus naar wijken en doelgroepen in aan te brengen. In figuur 2 is daar een overzicht van gegeven. De komende jaren zal in overleg met de welzijnsorganisaties invulling worden gegeven aan deze focus via afspraken in de jaarplannen. Dat zal op termijn resulteren in minder inzet voor doelgroepen en wijken waar geen focus op ligt.

Figuur 2. Overzicht opgaven welzijnswerk

<b>Kerntaak 1: verbindingen leggen tussen bewoners</b>					
<b>Opgave: meer aandacht voor het versterken van sociale netwerken op een manier die past bij deze tijd</b>					
<b>Kerntaak 2: bewoners verbinden met collectieve welzijnsvoorzieningen</b>					
<b>Opgave: meer focus op specifieke doelgroepen en een aanbod van collectieve welzijnsvoorzieningen dat hierop aansluit</b>					
<b>Kerntaak 3: verbindingen leggen tussen professionals</b>					
<b>Opgave: meer samenhang in de uitvoering van welzijn en zorg in de wijk door een spilfunctie voor de welzijnsorganisaties en intensievere samenwerking met andere organisaties</b>					
Wijken:	Doelgroepen:				
	<i>Alle doelgroepen</i>	<i>Betrokken Haarlemmers</i>	<i>Haarlemse jeugd</i>	<i>Haarlemmers met een beperking</i>	<i>Kwetsbare Haarlemmers</i>
Noord 1		- Eigen Kracht Conferentie in de wijk	- Vernieuwen en uitbreiden van het buurtgericht jongerenwerk	- Vernieuwen van het ouderenwerk	
Noord 2					
Centrum		- Experiment huishoudelijke hulp, zorgruil en buurtdiensten			
West		- Eigen Kracht Conferentie in de wijk - Ontwikkelen buurtkamers			
Oost	- Experiment met de 'er-op-af'-aanpak en intensievere samenwerking	- Experiment huishoudelijke hulp, zorgruil en buurtdiensten - Ondersteunen allochtone zelforganisaties - Vadercentrum	- Vernieuwen en uitbreiden van het buurtgericht jongerenwerk	- Vernieuwen van het ouderenwerk	
Zuid		- Ontwikkelen buurtkamers			
Schalkwijk	- Experiment met de 'er-op-af'-aanpak en intensievere samenwerking	- Oppimpen wijkcentra - Ondersteunen allochtone zelforganisaties	- Vernieuwen en uitbreiden van het buurtgericht jongerenwerk	- Vernieuwen van het ouderenwerk	
Geen focus naar wijken		- Versterken vrijwilligerswerk		- Nieuwe collectieve welzijnsvoorzieningen voor Haarlemmers met een beperking (pakketmaatregel)	- Nieuwe collectieve welzijnsvoorzieningen voor kwetsbare Haarlemmers (pakketmaatregel)



## 4. FINANCIËN

Uitgangspunt voor de financiële onderbouwing van deze nota is dat vernieuwing plaatsvindt door herallocatie binnen het bestaande budget. Door middel van de Welzijnsfocus 2010 en vanaf 2011 met een meerjarige Welzijnsfocus, zullen prioriteiten gesteld worden in lijn met de opgave in deze nota en gespecificeerd naar wijken en doelgroepen.

Daarnaast zijn in beperkte mate aanvullende middelen beschikbaar:

- Door de nota *Welzijnswerk op orde* komt er weer lucht in de begroting van de welzijnsorganisaties en kunnen zij beter inspelen op nieuwe vragen.
- We zetten op termijn geen regulier budget van de welzijnsorganisaties meer in voor de uitvoering van wijkcontracten; deze moeten vanaf 2011 apart gefinancierd worden.
- Middelen die worden overgeheveld in het kader van de Awbz-pakketmaatregel kunnen voor een deel naar de welzijnsorganisaties (zie nota *Plan van aanpak 2010 Pakketmaatregel Awbz*).
- Het innovatiebudget van het Wmo-beleidsplan en de Wmo-reserve 2008 worden incidenteel ingezet voor uitvoering van experimenten (zie nota *Uitvoering motie Wmo 'Wie wat bewaart heeft iets'*). Incidentele investeringen in het welzijnswerk (collectieve voorzieningen en sociale netwerken) moeten op termijn leiden tot structurele besparingen op individuele voorzieningen.
- Creatief zoeken naar bijdragen van derden door samenwerking met onder andere corporaties en door subsidieverwerving.

Structurele financiering van uitbreiding van het jongerenwerk vanaf 2011 is afhankelijk van een daarover op te stellen meerjarenplan.

## Bijlage B

### Welzijnsfocus 2010

Stadsdeel	Noord 1	
<b>Wijken</b>	-Vondelkwartier e.o. -Delftwijk/Waterbuurt -Vogelbuurt/Dietsveld -Sparndam-West -Sinnevelt -Overdelft/De Krim -Planetenwijk -Indische Buurt Noord	Dock Haarlem Effect / Dock Dock Dock Dock Dock Dock Dock
<b>Aandachtswijken</b>	-Delftwijk/Waterbuurt -Sinnevelt -Indische Buurt Noord	
<b>Algemeen</b>	<p><i>Algemeen.</i>                      Noord is het grootste stadsdeel van Haarlem. Ruim eenderde van alle Haarlemmers woont er. Noord is een langgerekt stadsdeel. Dat is de mogelijk de reden waarom er een onderverdeling bestaat tussen Noord 1 en Noord 2. De Zaanenlaan is de grens tussen 1 en 2.</p> <p>In Noord 1 is weer een onderscheid te maken tussen de buurten boven de Jan Gijzenkade (Vondelkwartier, Delftwijk/Waterbuurt, Vogelbuurt/Dietsveld en de buurten onder die vaart: Sinnevelt, Overdelft/Krim, Planetenwijk en Indische Buurt Noord. De Krim ligt als afgezonderde ‘enclave’ ten westen van de Delftlaan (randweg). Meer excentrisch in Noord ligt Spaarndam, waarvan het westelijke deel behoort tot Haarlem. Spaarndam Oost maakt onderdeel uit van de gemeente Haarlemmerliede en Spaarwoude</p> <p>Door geheel Noord loopt de Rijksweg als centrale as. De Randweg en Spaarndamseweg vormen de westelijke en oostelijke begrenzing. De Jan Gijzenkade vormt de ‘natuurlijke’ scheiding in het noorden van het stadsdeel. Als algemeen kenmerk geldt dat Noord 1 vooral een woongebied is. Langs de Spaarndamseweg ligt nog het Deliterrein waar in de toekomst woningbouw is voorzien. In Noord overheersen eengezinswoningen. Uitzonderingen zijn Sinnevelt en Delftwijk waar veel flatwoningen en gestapelde bouw (minder hoog) aanwezig zijn. Aan het Delftplein is de dependance van het Kennemer Gasthuis gevestigd.</p> <p>In Delftwijk vindt momenteel sloop en nieuwbouw plaats van gestapelde bouw aan de randweg. In Indische Buurt Noord gebeurt dit voor de boven- en benedenwoningen.</p> <p>Focus welzijnsinzet : Delftwijk (vanwege druk op sociale samenhang door grootschalige sloop en nieuwbouw, de aanwezigheid van relatief veel allochtonen, lagere inkomens), Vondelkwartier, en Indische Buurt Noord</p> <p><i>Voorzieningen.</i>                      In Sinnevelt zijn twee zorgcentra gehuisvest: Nieuw Delfweide en Schoterhof. Ook is in Noord een dependance gevestigd van het Loket . In de Indische Buurt is een woonhuis beschikbaar als vergaderfaciliteit voor de gezamenlijke wijkraden. Noord 1 beschikt over vier speeltuinen. Er zijn geen reguliere welzijnsvoorzieningen (buurthuizen) voor ontmoeting of waar bewoners op een andere wijze met elkaar activiteiten kunnen ondernemen. Wel is er in de Bandoengstraat het buurtservicepunt (Bosshardt-concept) van het Leger des Heils. De voorziening biedt ook onderdak aan een Jongeren Ontmoetingspunt (JOP). De twee zorgcentra bieden ook huisvesting aan zgn. buurtinformatiepunten. Aan de Vergierdeweg is in het Schoterrechtshuis het Rode Kruis afdeling Haarlem gehuisvest.</p> <p>In Delftwijk staat ook de tijdelijke jongerenvoorziening Delftwijk City. De</p>	

uitvoering van accommodatiegebonden en ambulante jongerenwerk is in handen gelegd van Haarlem Effect. Noord 1 beschikt over veel sportvoorzieningen, geconcentreerd rondom het Noorder Sportpark (voetbalstadion en honkbalstadion) Delftwijk biedt ook onderdak aan moedercentrum Noor aan de generaal Spoorlaan.

Aan Flevoplein staat (voormalig) wijkcentrum De Gentiaan. Daar is nu een basisschool in gehuisvest. Deze accommodatie kan wellicht in de nabije toekomst (weer) gaan fungeren als multifunctionele accommodatie voor het welzijnswerk en als jongerencentrum.

#### *Betrokken Haarlemmers*

Focus voor inzet vanuit het welzijnswerk richt zich met name op Delftwijk. Daar doen zich veel ontwikkelingen voor (o.a. stedelijke herstructurering) waardoor de sociale cohesie in die buurt onder druk staat. In andere delen van Noord 1 kan het welzijnswerk volstaan met vormen van lichte ondersteuning of facilitering van initiatieven van actieve bewoners en wijkraden. Het zijn vooral deze 'dragers' die door hun inzet en betrokkenheid helpen om de sociale verbanden en structuur in stand te houden. Zij geven op concrete wijze vorm aan versterken van sociale netwerken vanuit het uitgangspunt van de 'civil society'

In Noord 1 valt op dat meer bewoners dan gemiddeld hun buurt prettig vinden (96% tegenover 93% gemiddeld), de waardering voor de woonomgeving hoger scoort 7,3 ten opzichte van 7,1 gemiddeld en het kerncijfer van de sociale kwaliteit hoger ligt dan Haarlem (6,3 versus 6,1). Ook cijfers over saamhorigheid, elkaar kennen en omgang met elkaar hebben liggen hoger.

#### *Haarlemse jeugd*

Doelgroep van het jongerenwerk bestaat vooral uit laaggeschoolde jongeren en jongeren die te maken hebben met maatschappelijke problemen. In Noord 1 zijn de jeugdrijke buurten Vondelkwartier, Dietsveld, Indische Buurt Noord. Het welzijnswerk speelt daar op in. Onder meer via locatiegebonden jongerenwerk vanuit Delftwijk City, dichtbij Marsmanplein. Ook is Youth For Christ in het stadsdeel actief. Recent zijn er in Sinnevelt problemen geweest met overlast door jongeren. Ook in Indische Buurt Noord (Nieuw Guineaplein) komt overlast van jongeren voor. Inzet van ambulante (outreaching) jongerenwerk in Delftwijk en Vondelkwartier en op risicoplekken geldt hier als antwoord.

De jeugdwerkloosheid in Noord ligt op 2,9% (Haarlem 2,8%, Nederland 3,2%). Score op leerling-gewicht (meting van 'achterstand' om extra financiering vast te stellen voor leerlingen die meer aandacht nodig hebben) valt voor Noord uit op 7,6% tegenover 11% voor heel Haarlem.

De meeste jongeren in Haarlem zijn psychisch gezond (82%). 18% scoort dus ongunstig. Noord wijkt vaak in positieve zin af van scores die elders in de stad gelden. Uit percentages op het terrein van gezondheid, welzijn en leefstijl valt af te leiden dat de situatie van jongeren nogal meevalt. Zo ligt het percentage ten aanzien van problemen op het terrein van gezondheid in Noord op 16% versus 20% in Haarlem. In Noord is 21% van de jongeren geen lid van een vereniging en voor Haarlem ligt dat op 31%. Overmatig alcoholgebruik ligt op 20%, voor Haarlem op 32%. Weinig beweging in Noord op 66%, voor geheel Haarlem 79%. In Noord is 29% van de jongeren tevreden over de voorzieningen, in Haarlem ligt dat op 28%.

#### *Haarlemmers met een beperking*

Haarlemmers met een beperking moeten zo lang mogelijk regie over eigen leven behouden en in staat zijn zelfstandig te blijven wonen. Het welzijnswerk levert hier een bijdrage aan door middel van (preventief) huisbezoek, deelname aan het Loket (onder meer in samenwerking met ouderenadviseurs) en samenwerking (ook activiteiten) met zorgcentra en corporaties. In Noord 1 is 16,3% van de bewoners 65 jaar of ouder. Voor hen (maar ook andere groepen die beperkt zijn in hun maatschappelijke deelname) is het belangrijk dat vanuit het welzijnswerk zicht is op hun vragen en behoeften. Uiteindelijk gaat het er om voor de vragers uit deze groep een dienstverlening op maat aan te bieden. De grootste concentraties niet

	<p>westerse allochtonen in Noord bevinden zich in Delftwijk, Vondelkwartier en Vogelenbuurt. Dit hangt waarschijnlijk samen met de aanwezigheid van de voorraad goedkopere (huur)woningen in die wijken. Het percentage niet westerse allochtonen ligt in Noord op 7,4%. Dat is beduidend lager dan 13,5 % in Haarlem.</p> <p><i>Kwetsbare Haarlemmers.</i> Deze doelgroep is voor het wijkgericht welzijnswerk relatief nieuw. Veel van hen vallen/vielen onder het 'regime' van specifieke categorale instellingen zoals Leger des Heils, Brijderstichting, RIBW of Spaarnezicht . Een deel van hen krijgt te maken met het verlies van indicatiestelling vanuit de AWBZ. Het is te verwachten dat dit zal leiden tot een grotere druk op inzet vanuit het reguliere welzijnswerk, zonder dat duidelijk is welke (financiële) gevolgen hier aan verbonden zijn.</p>		
<b>Leefbaarometer</b>	2006 : Positief, 2008 : Positief		
<b>Cijfers</b>	% bewoners dat hun buurt prettig vindt om in te wonen <sup>1</sup>	96%	Haarlem 93%
	Rapportcijfer woonomgeving <sup>7</sup>	7,3	7,1%
	Kencijfer sociale kwaliteit <sup>7</sup>	6,3	6,1%
	Hier kennen de mensen elkaar nauwelijks	31%	37%
	Mensen gaan hier prettig met elkaar om	82%	77%
	Ik woon in een buurt met veel saamhorigheid	47%	43%
	Ik voel me thuis bij de mensen die in deze buurt wonen	73%	68%
	Ik heb veel contact met andere buurtbewoners	45%	41%
	Ik ben tevreden over de bevolkingssamenstelling in deze buurt	82%	76%
	Inwoners	28.587	Haarlem 148.557
	Leeftijdsopbouw	0-24 jaar 8.174 25-44 jaar 8.261 45-64 jaar 7.473 65 jaar en > 4 679	
	Alleenstaanden	7.391	47.111
	Niet westerse allochtonen	2.168	19.921
	Werkzoekenden	567	3.613
	Beroepsbevolking met een bijstandsuitkering	308	2.797
	Gemiddeld besteedbaar inkomen per inwoner	12.747	14.200
	Totaal aantal woningen	12.902 waarvan 8.063 koop	
	Ouderdom woningen	10.000 uit periode 1920-1960	
<b>Welzijnsfocus 2010</b>			
<b>Algemeen</b>	<p>De kern van welzijnswerk is 'het leggen van verbindingen' tussen bewoners, instellingen en beroepskrachten onderling. Daarnaast dient welzijnswerk zich actief in te zetten voor het versterken van sociale verbanden en het faciliteren van bewoners die zich vanuit 'civil society' inzetten voor hun buurt.</p> <p>In Noord 1 is een beperkt aantal specifieke welzijnsvoorzieningen beschikbaar. Dit vraagt van het welzijnswerk vooral inzet op samenwerking met andere partijen om zo vorm te geven aan activiteiten binnen de sociale infrastructuur (zorginstellingen, scholen) gericht op ontmoeten, verbinden en meedoen. Indicatoren hierbij zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- activiteiten huisvesten via medegebruik ism andere partners</li> </ul>		

<sup>1</sup> Noord 1 & Noord 2

	<ul style="list-style-type: none"> <li>- het werven en trainen van betrokken vrijwilligers</li> <li>- resultaten van samenwerking met andere professionals</li> <li>- klanttevredenheid actieve bewoners</li> </ul>
<b>Betrokken Haarlemmers</b>	<p><b>Probleemstelling:</b>  In Noord 1 doen zich in sommige buurten concentraties van problemen voor. Dat geldt in het bijzonder Delftwijk (mindere in Indische Buurt Noord, Vondelkwartier) Gebrek aan sociale samenhang, stedelijke vernieuwing leggen druk op de sociale cohesie. Het welzijnswerk zal hier vooral moeten investeren in ‘brengers’ die zich voor de andere wensen in te zetten. Dat sluit aan op de kerntaak van het welzijnswerk: het leggen van verbindingen tussen bewoners met bewoners, bewoners aan professionals en professionals onderling.</p> <p><b>Opgave:</b>  Ontwikkel een aanbod om bewoners te betrekken in de buurt en te stimuleren verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leefomgeving. Geef hierbij aan hoe de partners en vrijwilligers hierbij zijn betrokken en betrek indien van toepassing, hierbij de uitvoering van de wijkcontracten.</p> <p><b>Indicatoren:</b>  -Aantal vrijwilligers  -Aantal bewonersinitiatieven  -Kencijfer sociale kwaliteit  -Kencijfer veiligheid  -Klanttevredenheid</p>
<b>Haarlemse jeugd</b>	<p><b>Probleemstelling:</b>  In Noord 1 is sprake van enkele buurten met relatief veel jongeren (rapport Noorda). Dit in combinatie met relatieve concentratie van laaggeschooldheid (vaak onder niet-westers allochtone jongeren) leidt er toe dat deze jongeren zijn niet in staat om zelfstandig hun problemen op te pakken om tot een volwaardig meedraaiende volwassene op te groeien Zij staan vaak te ver af van de voorzieningen die daar voor nodig zijn.</p> <p><b>Opgave:</b>  Ontwikkel een aanbod in vrijetijdsbesteding na schooltijd van jongeren dat bijdraagt aan hun ontwikkelingskansen en coaching van talenten. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad en vrijwilligers in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p>Stel een plan van aanpak op voor risicojongeren, doelstelling risicojongeren ontwikkelen zich tot verantwoordelijke volwassenen. Besteed hierbij aandacht aan zowel locatiegeboden als outreachend jongerenwerk en overlastbestrijding. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p><b>Indicatoren:</b>  -Aantal bezoekers jongerencentra  -Kencijfer veiligheid  -Aantal meldingen overlast  -Rapportcijfer jongerenwerk  -Verhouding autochtoon / allochtoon bij activiteiten  -Aantal vrijwilligers</p>
<b>Haarlemmers met een beperking</b>	<p><b>Probleemstelling:</b>  Haarlemmers met een beperking als gevolg van leeftijd of bijvoorbeeld en taal of cultuurachterstand staan veraf van het meedoen aan de samenleving en het erbij horen. Daarom lopen ze grote kans op vereenzaming of uitsluiting onder meer door de sociale contacten die afnemen. Dit betekent investeren in collectieve voorzieningen voor ouderen (met name de eerste generatie allochtone ouderen) maar ook in bijvoorbeeld vader- en moedercentra.</p> <p><b>Opgave:</b>  Ontwikkel een aanbod voor ouderen, besteed daarbij met name aandacht aan de</p>

	<p>wijze waarop de zelfredzaamheid wordt vergroot, de outreachende zorg voor ouderen en allochtone ouderen. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad en vrijwilligers in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p>Indicatoren;          -Aantal zelfstandig wonende 75 plussers          -Aantal bezoekers activiteiten          -Aantal activiteiten          -Klanttevredenheid          -Aantal huisbezoeken.          -Aantal vrijwilligers          -Klanttevredenheid</p> <p>Ontwikkel een aanbod gericht op integratie en zelfredzaamheid van niet westerse allochtonen. Besteed hierbij aandacht aan inzet moedercentra en de ontwikkeling van een vadercentrum en activiteiten gericht op empowerment van de doelgroep. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p>De opgave:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Biedt in samenwerking met anderen (o.a. zorgcentra) faciliteiten aan en ruimte voor ontmoetingsruimte en sociale activiteiten.</li> <li>- Bevraag doelgroepen en verwijst naar andere voorzieningen</li> <li>- Werk mee aan vormen van Talentontwikkeling (sociale activering) en lever daarmee bijdrage in langer zelfstandig wonen en regie over eigen leven</li> <li>- Ontwikkelen van nieuwe methoden om bewoners te bereiken voor wat betreft informatie en dienstverlening</li> </ul> <p>Indicatoren:          -% Verschillende bevolkingsgroepen dat prettig met elkaar om gaat          -% bewoners dat zegt wel eens contact te hebben met mensen van een andere cultuur          -Aantal bezoekers activiteiten          -Aantal bewonersinitiatieven dat als doel had 'bevordering van integratie'.          -% allochtonen dat door Dock bereikt wordt.</p>
<b>Kwetsbare Haarlemmers</b>	<p>Probleemstelling:          Mensen met een psychische, dan wel lichamelijke beperking of verslaving of mensen die dak- of thuisloos zijn, zijn kwetsbaar en staan ver af van de mogelijkheden en kansen die de samenleving biedt. Ook die mensen wil je betrekken bij de wijk.</p> <p>Opgave:          Doe onderzoek omvang van, diversiteit in en vraag naar hulp van de doelgroep. Ontwikkel een aanbod voor kwetsbare bewoners, besteed aandacht aan zelfredzaamheid en het activeren tot het aangaan van verbindingen met anderen in de eigen leefomgeving, het voorkomen van verblijf in gespecialiseerde voorzieningen van kwetsbaren, re-integratie in de samenleving na het verblijf in een instelling, samenwerking met gespecialiseerde aanbieders van ondersteuning. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p>Indicatoren:          -aantal kwetsbare bewoners dat gebruik maakt van activiteiten in de wijk gericht op participatie, zelfontplooiing of ontmoeting          -Aantal activiteiten          -Aantal bezoekers          -Aantal vrijwilligers</p>

	-Klanttevredenheid
--	--------------------

Stadsdeel	Noord 2	
<b>Wijken</b>	-Stuyvesant / Bomenbuurt -Indische Buurt Zuid -Transvaal / Patrimoniumbuurt -Kleverparkbuurt -Frans Halsbuurt	Dock Dock Dock Dock Dock
<b>Aandachtswijken</b>	-Indische Buurt Zuid -Transvaal / Patrimoniumbuurt	
<b>Algemeen</b>	<p><i>Algemeen.</i> De wijken in het zuid westelijke deel van Noord zijn (met name aan de Westkant) ruimer van opzet dan aan de oostkant. Oostelijk zijn vooral Indische Buurt Zuid, Transvaal en Patrimonium ‘steniger’ van opzet en beschikken over minder ‘groen’. De strook Indische Buurt tot Transvaal vraagt aandacht vanuit welzijnswerk. Dit in tegenstelling tot het westelijke deel waarin de wijken Planetenwijk, Bomenbuurt, Kleverpark en Overdelft volstaan kan worden met lichte facilitering. In Kleverpark is op Ripperdatterrein de grootschalige nieuwbouw vrijwel geheel afgerond. Ook op het terrein van het vm. ziekenhuis Joannes de Deo staat grootschalige nieuwbouw in de planning. Met is de start ervan opgeschort vanwege de economische crisis. Aan de Spaarnekant is op een aantal plekken in het zuid oosten (langs Spaarndamseweg) nieuwe sociale woningbouw gerealiseerd. Accent voor inzet welzijnswerk ligt vooral op de wijken Indische Buurt Zuid, Transvaal/Patrimonium.</p> <p><i>Voorzieningen.</i> Voor wat betreft welzijnsvoorzieningen is ook het zuidelijke deel van Noord minimaal voorzien. Aan de Paul Krugerkade staat buurtcentrum De Fjord. Deze accommodatie is aan het einde van de economische levensduur, vraagt veel onderhoud en is als gebouw moeilijk te exploiteren. In Kleverpark staat speeltuin Ter Cleef. Net boven de Zaanenlaan ligt in het Zaanenpark het vm Posthuis. De stichting Posthuis Zaanenpark beheert deze accommodatie met incidentele steun van de gemeente maar probeert vooral in zelfredzaamheid (‘voor de buurt, door de buurt’) deze voorziening te exploiteren. Op de grens tussen Bomenbuurt en Kleverpark ligt de stadskwekerij. In de buurt Transvaal ligt speeltuin Elba.</p> <p><i>Betrokken Haarlemmer.</i> Hoofddoelstelling bij deze doelgroep is het versterken van sociale netwerken uitgaande van de eigen kracht en mogelijkheden van bewoners. Het verdient aandacht betrokken bewoners uit buurten ( ‘brengers’) te stimuleren en te faciliteren om zich in te zetten voor hun buurt ter versteviging van sociale verbanden als invulling van het begrip ‘civil society’ Noord 2 valt op door een verhoudingsgewijs positieve beoordeling op het terrein van het kerncijfer voor de sociale kwaliteit. In Ter Kleef en Te Zaanen ligt dat op 6,7 (Haarlem gemiddeld op 6,1). In de Oostkant Westoever NB Spaarne ligt dat lager dan het Haarlems gemiddelde, op 6,0. Het oordeel over de woonbuurt ligt in Ter Kleef en te Zaanen op 99 (Haarlem 93).</p> <p><i>Haarlemse jeugd</i> Hoofddoelstelling van het welzijnswerk is talentontwikkeling en daar waar er aanleiding voor is bijdrage aan het tegengaan van overlast. Omdat de buurten aan de Oostkant nogal een versteende uitstraling hebben, er weinig groen is en er veel drukke verkeersroutes zijn, is aandacht voor veilig spel van belang. Op basis van prioriteitstelling uit onderzoek jongerenwerk is er in Indische Buurten en Patrimonium behoefte aan inzet van ambulante jongerenwerk. De score leerling-gewicht ligt hoger (risico) in Indische Buurt Zuid en Patrimonium.</p>	



	<p><i>Haarlemmers met een beperking.</i>  Hoofddoel is hen zo lang mogelijk regie over eigen leven te laten houden en in staat te stellen zelfstandig te blijven wonen. Het welzijnswerk levert hier een bijdrage aan door middel van (preventief) huisbezoek, deelname aan het Loket Noord (ondermeert samenwerking met ouderenadviseurs) en samenwerking (ook activiteiten) met zorgcentra en corporaties. Voor hen (maar ook andere groepen die beperkt zijn in hun maatschappelijke deelname) is het belangrijk dat vanuit het welzijnswerk zicht is op hun vragen en behoeften. Uiteindelijk gaat het er om voor de vragers uit deze groep een dienstverlening op maat aan te bieden. De grootste concentraties niet westerse allochtonen in Noord 2 bevinden zich in Transvaalbuurt en Frans Hals. Op basis van percentages allochtonen verdient het aandacht om daar gericht in te zetten op ondersteunende activiteiten op het terrein van taal, meedoen en erbij horen.  Op basis van percentages 65 plussers en ouder verdient het aandacht om vanuit het welzijnswerk onderzoek te doen naar kwetsbaarheid onder deze groep in de Patrimoniumbuurt</p> <p>Kwetsbare Haarlemmers.  Deze doelgroep is voor het wijkgericht welzijnswerk relatief nieuw. Veel van hen vallen/vielen onder het 'regime' van specifieke categorale instellingen zoals Leger des Heils, Brijderstichting, RIBW of Spaarnezicht. Een deel van hen krijgt te maken met het verlies van indicatiestelling vanuit de AWBZ. Het is te verwachten dat dit zal leiden tot een grotere druk op inzet vanuit het reguliere welzijnswerk, zonder dat duidelijk is welke (financiële) gevolgen hier aan verbonden zijn.</p>		
<b>Leefbaarometer</b>	2006 : Zeer positief, 2008 : Zeer positief		
<b>Cijfers</b>	% bewoners dat hun buurt prettig vindt om in te wonen <sup>7</sup>	96%	Haarlem 93%
	Rapportcijfer woonomgeving <sup>7</sup>	7,3	7,1
	Kencijfer sociale kwaliteit <sup>7</sup>	6,3	6,1
	Hier kennen de mensen elkaar nauwelijks	31%	37%
	Mensen gaan hier prettig met elkaar om	82%	77%
	Ik woon in een buurt met veel saamhorigheid	47%	43%
	Ik voel me thuis bij de mensen die in deze buurt wonen	73%	68%
	Ik heb veel contact met andere buurtbewoners	45%	41%
	Ik ben tevreden over de bevolkingssamenstelling in deze buurt	82%	76%
	Inwoners	23.014	148.557
	Leeftijdsopbouw	0-24 jaar 6.913 25-44 jaar 7.789 45-64 jaar 5.610 65 jaar > 2.699	
	Alleenstaanden	6.918	47.111
	Niet westerse allochtonen	1.673	19.921
	Werkzoekenden	327	3613
	Beroepsbevolking: bijstandsuitkering	159	22797
	Gemiddeld besteedbaar inkomen per inwoner	15.200	14.200

<sup>7</sup> Noord 1 & Noord 2

	Totaal aantal woningen Ouderdom woningen	10.135 waarvan 7.230 koop 4.957 uit periode 1920-1939
<b>Welzijnsfocus 2010</b>		
<b>Algemeen</b>	<p>De kern van welzijnswerk is 'het leggen van verbindingen' tussen bewoners, instellingen en beroepskrachten onderling. Daarnaast dient welzijnswerk zich actief in te zetten voor het versterken van sociale verbanden en het faciliteren van bewoners die zich vanuit 'civil society' inzetten voor hun buurt.</p> <p>In Noord 2 is een beperkt aantal specifieke welzijnsvoorzieningen beschikbaar. Dit vraagt van het welzijnswerk vooral inzet op samenwerking met andere partijen om zo vorm te geven aan activiteiten binnen de sociale infrastructuur (zorginstellingen, scholen) gericht op ontmoeten, verbinden en meedoen. Indicatoren hierbij zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- activiteiten huisvesten via medegebruik ism andere partners</li> <li>- het werven en trainen van betrokken vrijwilligers</li> <li>- resultaten van samenwerking met andere professionals</li> <li>- klanttevredenheid actieve bewoners</li> </ul>	
<b>Betrokken Haarlemmers</b>	<p>Probleemstelling: In Noord 2 doen zich in sommige buurten concentraties van problemen voord. Dat geldt in het bijzonder Indische Buurt Zuid, Transvaal, Patrimonium en Frans Hals. Gebrek aan sociale samenhang, stedelijke vernieuwing leggen druk op de sociale cohesie. Het welzijnswerk zal moeten investeren in 'brengers' die zich voor de andere wensen in te zetten. Dat sluit aan op de kerntaak van het welzijnswerk: het leggen van verbindingen tussen bewoners met bewoners, bewoners aan professionals en professionals onderling.</p> <p>Opgave: Ontwikkel een aanbod om bewoners te betrekken in de buurt en te stimuleren verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leefomgeving. Geef hierbij aan hoe de partners en vrijwilligers hierbij zijn betrokken en betrek indien van toepassing, hierbij de uitvoering van de wijkcontracten.</p> <p>Indicatoren: -Aantal vrijwilligers -Aantal bewonersinitiatieven -Kencijfer sociale kwaliteit -Kencijfer veiligheid -Klanttevredenheid</p>	
<b>Haarlemse jeugd</b>	<p>Probleemstelling: In Noord 2 wonen in de Patrimoniumbuurt relatief veel jongeren (rapport Noorda). In dezelfde buurt is het leerling-gewicht hoger wat een aanduiding kan zijn voor verhoogd risico. De combinatie met relatieve concentraties van laaggeschooldheid kan er toe leiden dat deze jongeren zijn niet in staat om zelfstandig hun problemen op te pakken om tot een volwaardig meedraaiende volwassene op te groeien. Zij staan vaak te ver af van de voorzieningen die daar voor nodig zijn.</p> <p>Opgave: Ontwikkel een aanbod in vrijetijdsbesteding na schooltijd van jongeren dat bijdraagt aan hun ontwikkelingskansen. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad en vrijwilligers in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p>Stel een plan van aanpak op voor risicojongeren met als doelstelling: jongeren ontwikkelen zich tot verantwoordelijke volwassenen. Geef aandacht aan zowel locatiegeboden/outreaching jongerenwerk, overlastbestrijding. Geef aan hoe de partners in de stad in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p>Indicatoren: -Aantal bezoekers jongerencentra -Kencijfer veiligheid -Aantal meldingen overlast -Rapportcijfer jongerenwerk -Verhouding autochtoon / allochtoon bij activiteiten</p>	

	-Aantal vrijwilligers
<b>Haarlemmers met een beperking</b>	<p>Probleemstelling: Haarlemmers met een beperking als gevolg van leeftijd of bijvoorbeeld en taal of cultuurachterstand staan veraf van het meedoen aan de samenleving en het erbij horen. Daarom lopen ze grote kans op vereenzaming of uitsluiting onder meer door de sociale contacten die afnemen. Dit betekent investeren in collectieve voorzieningen voor ouderen (met name de eerste generatie allochtone ouderen) maar ook in bijvoorbeeld vader en moedercentra.</p> <p>Opgave: Ontwikkel een aanbod voor ouderen, besteed daarbij met name aandacht aan de wijze waarop de zelfredzaamheid wordt vergroot, de outreachende zorg voor ouderen en allochtone ouderen. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad en vrijwilligers in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p>Indicatoren: -Aantal zelfstandig wonende 75 plussers -Aantal bezoekers activiteiten -Aantal activiteiten -Klanttevredenheid -Aantal huisbezoeken. -Aantal vrijwilligers</p> <p>Ontwikkel een aanbod ten behoeve van de integratie en zelfredzaamheid van niet westerse allochtonen. Besteed hierbij aandacht aan inzet moedercentra en de ontwikkeling van een vadercentrum en activiteiten gericht op empowerment van de doelgroep. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p>Indicatoren: -% Verschillende bevolkingsgroepen dat prettig met elkaar om gaat -% bewoners dat zegt wel eens contact te hebben met mensen van een andere cultuur -Aantal bezoekers activiteiten -Aantal bewonersinitiatieven dat als doel had 'bevordering van integratie'. -% allochtonen dat door Dock bereikt wordt.</p> <p>De opgave: - Biedt in samenwerking met anderen (o.a. zorgcentra) faciliteiten aan en ruimte voor ontmoetingsruimte en sociale activiteiten. - Bevraag doelgroepen en verwijst naar andere voorzieningen - Werk mee aan vormen van Talentontwikkeling (sociale activering) en lever daarmee bijdrage in langer zelfstandig wonen en regie over eigen leven</p> <p>Ontwikkelen van nieuwe methoden om bewoners te bereiken voor wat betreft informatie en dienstverlening</p>
<b>Kwetsbare Haarlemmers</b>	<p>Probleemstelling: Mensen met een psychische, dan wel lichamelijke beperking of verslaving of mensen die dak- of thuisloos zijn, zijn kwetsbaar en staan ver af van de mogelijkheden en kansen die de samenleving biedt. Ook die mensen wil je betrekken bij de wijk.</p> <p>Opgave: Doe onderzoek omvang van, diversiteit in en vraag naar hulp van de doelgroep. Ontwikkel een aanbod voor kwetsbare bewoners, besteed aandacht aan zelfredzaamheid en het activeren tot het aangaan van verbindingen met anderen in de eigen leefomgeving, het voorkomen van verblijf in gespecialiseerde voorzieningen van kwetsbaren, reïntegratie in de samenleving na het verblijf in een instelling, samenwerking met gespecialiseerde aanbieders van ondersteuning. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p>Indicatoren: -aantal kwetsbare bewoners dat gebruik maakt van activiteiten in de wijk gericht op participatie, zelfontplooiing of ontmoeting -Aantal activiteiten -Aantal bezoekers</p>

	-Aantal vrijwilligers
--	-----------------------

Stadsdeel	Centrum	
Wijken	-Binnenstad / Stationsbuurt -Vijfhoek/Raaks/Doelen -Heiliglanden/De Kamp	Haarlem Effect Haarlem Effect Haarlem Effect
Aandachtswijken	-Binnenstad / Stationsbuurt	
Algemeen	<p><i>Algemeen</i> Stadsdeel Centrum is een compact en redelijk overzichtelijk gebied. Het stadsdeel bestaat voor het grootste deel uit de historische binnenstad en kent mede op basis daarvan een hoge dichtheid aan stedelijke voorzieningen en horeca. Dat betekent grote verkeers- en parkeerdruk van de vele bezoekers voor de bewoners uit het centrum. Voor een deel is deze druk op de leefbaarheid ook 'eigen' aan het centrum en de prijs die je als bewoners van het centrum betaalt. De centrum 'functie' is ook zichtbaar vanwege de aanwezigheid van een 'aantrekkingskracht' op kwetsbare groepen zoals dak- en thuislozen en verslaafden. Hun aanwezigheid is voor een deel ook te herleiden vanwege de voorzieningen die voor deze groep in het centrum beschikbaar zijn (o.a. dag- en nachtopvang, Brijderstichting.). De waardering in de Oude Stad van de woonbuurt (prettig wonen) ligt op 96% ten opzichte van 93% over Haarlem gemiddeld. Het kerncijfer sociale kwaliteit ligt in de Oude Stad op 5,9 ten opzichte van 6,1 gemiddeld in Haarlem.</p> <p><i>Voorzieningen</i> Het centrum heeft zoals dat in veel steden met een historische binnenstad het geval is een regionale (voorzieningen)functie. Voorbeelden zijn de Stadsschouwburg, De Toneelschuur en de Philharmonie. In het centrum komen ook veel jongeren uit andere delen van de stad. Voor hen is bijvoorbeeld de (tijdelijke) stedelijke jongerenvoorziening 'Flinty's' interessant als ontmoetingsfunctie. Het centrum beschikt ook over een speeltuin, 't Paradijsje in de Witte Herenstraat. Meer groen is beschikbaar in het stadspark de Haarlemmer Hout. In de Ridderstraat is zorgcentrum de Janskliniek gevestigd.</p> <p><i>Betrokken Haarlemmers</i> Belangrijke thema's in het welzijnswerk voor stadsdeel centrum zijn veilig spelen, (ambulant) jongerenwerk (raadsmotie 2007 intensivering jongerenwerk) en samenwerking en afstemming van activiteiten van de welzijnsorganisatie met partners zoals gemeente, politie, Ecosol, Actief Talent, Brijderstichting en het Leger des Heils. In het centrum wonen bewoners die het 'gewend' zijn om zaken zelf op te pakken. Het verdient aandacht om gemotiveerde en betrokken bewoners ('brengers') uit te dagen zich in te zetten voor hun buurt en daarmee op het versterken van sociale verbanden (invulling 'civil society'). Er is behoefte aan facilitering (methodiek samenlevingsopbouw) voor onder meer voor de ondersteuning van (sociale) projecten en de uitvoering van wijkcontracten die, mits succesvol, voor continuering in aanmerking kunnen komen. In het Centrum wonen relatief veel alleenstaanden.</p> <p><i>Haarlemse jeugd.</i> In het centrum wonen gemiddeld minder jongeren in de leeftijd 10-19 jaar. Gemiddeld ligt dat in Haarlem op 10,3%. In Centrum is dat 4,9%. Stationsbuurt 7,7% en Spaarnwoudebuurt 6,2%. Uit cijfers blijkt ook dat het aantal jongeren in het centrum minder toeneemt. In 2017 ligt dat voor de categorie 15-19 jaar op 6%, in het centrum op 2,9%. Het aantal jongeren tussen 20-24 neemt in de loop van de tijd wel toe: in Haarlem ligt het op 6,1%, voor het Centrum op 8,9%. Hoofddoelstelling van het jongerenwerk is talentontwikkeling. Daarnaast is er inzet op vrijetijdsbesteding met een uitstraling naar overlastbestrijding. Het leerling gewicht (indicator voor kwetsbare jongeren) is niet specifiek voor Centrum uitgewerkt. In relatie met Zuid West valt op dat de score beduidend lager ligt dan Haarlem gemiddeld. Groep 8/9 scoort 3%, Haarlem gemiddeld ligt op 7,6%. Ook aandeel niet westerse allochtonen ligt in Centrum lager (8%) dan Haarlem gemiddeld (11%). Dit geldt ook voor de jeugdwerkloosheid. In Centrum ligt die op 2,4%, terwijl Haarlem gemiddelde 3,2% scoort</p>	

	<p><i>Haarlemmers met een beperking.</i>  Hoofddoel is dat Haarlemmers met een beperking zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen (als zij dat willen) en regie houden over eigen leven. Om dit te bereiken is het van belang belemmeringen op het terrein van mobiliteit op te heffen en dienstverlening op maat aan te bieden. Daarnaast is inzet op ‘meedoen’ van belang: versterken van sociale netwerken en het opheffen van beperkingen die voortkomen uit culturele verschillen.  Het aantal ouderen boven 65 jaar dat in het Centrum woont ligt op 8,8%. Voor heel Haarlem ligt dat percentage op 15,2.  Het aandeel niet westerse allochtonen (op het geheel van allochtonen) ligt in Centrum gemiddeld op 32,9%. Voor heel Haarlem ligt dat op 75,2%</p> <p><i>Kwetsbare Haarlemmers.</i>  Al eerder is aangegeven dat het Centrum van oudsher ‘aantrekkelijk’ is voor groepen die zich in een kwetsbare positie bevinden zoals dak- en thuislozen en verslaafden. Deels komt dat omdat voorzieningen voor deze groep zich vooral in het Centrum bevinden. Voor hen is ook een aantal ‘specifieke’ instellingen actief (o.a. Brijderstichting, Leger des Heils, RIBW). Deze groepen hebben vooral baat bij activiteiten gericht op ontmoeting en ontplooiing (dagbesteding, activering). In verband met wijzigingen in de indicatiestelling van de AWBZ is te veronderstellen dat het welzijnswerk ook inzet en activiteiten moet aanbieden voor groepen die niet neer voor een indicatie AWBZ in aanmerking komen.</p>
--	--

<b>Leefbaarometer<sup>2</sup></b>	2006 : positief, 2008 : Positief		
<b>Cijfers</b>	% bewoners dat hun buurt prettig vindt om in te wonen <sup>3</sup>	Centrum 96%	Haarlem 93%
	Rapportcijfer woonomgeving <sup>2</sup>	7,5	7,1
	Kencijfer sociale kwaliteit <sup>2</sup>	5,9	6,1
	Hier kennen de mensen elkaar nauwelijks <sup>2</sup>	51%	37%
	Mensen gaan hier prettig met elkaar om <sup>2</sup>	72%	77%
	Ik woon in een buurt met veel saamhorigheid <sup>2</sup>	37%	43%
	Ik voel me thuis bij de mensen die in deze buurt wonen <sup>2</sup>	63%	68%
	Ik heb veel contact met andere buurtbewoners <sup>2</sup>	34%	41%
	Ik ben tevreden over de bevolkingssamenstelling in deze buurt <sup>2</sup>	83%	76%
	Inwoners <sup>4</sup>	10.323	148.557
	Leeftijdsopbouw <sup>3</sup>	0-24 jaar 25-44 jaar 45-64 jaar 65 jaar en ouder	2.108 4.413 2.800 1.002
	Alleenstaanden <sup>3</sup>	6.215	47.111
	Niet westerse allochtonen	818	19.921

	Werkzoekenden <sup>5</sup>	435	3.613
	Beroepsbevolking met een bijstandsuitkering <sup>6</sup>	302	2.797

<sup>2</sup> Leefbaarometer Vrom : indicatoren samenstelling bevolking, sociale samenhang, publieke ruimte, veiligheid, niveau voorzieningen, woningvoorraad.

<sup>3</sup> Leefbaarheidsmonitor 2007 gemeente Haarlem

<sup>4</sup> S&O

<sup>5</sup> CWI 2008

<sup>6</sup> CBS 31-12-2007

	Gemiddeld besteedbaar inkomen per inwoner <sup>3</sup>	17.100 oude stad	14.200
	Totaal aantal woningen <sup>3</sup>	5.852 waarvan 3.007 koop	
	Ouderdom woningen <sup>3</sup>	3.228 vóór 1900	
<b>Welzijnsfocus 2010</b>			
<b>Algemeen</b>	<p>Probleemstelling: De welzijnsvoorzieningen zijn een basisvoorziening in Haarlem. Het is van belang deze voorzieningen zo effectief en efficiënt mogelijk in te zetten. Ze zijn tevens een 'instrument' om de sociale verbanden en sociale contacten van wijkbewoners te versterken (invulling civil society).</p> <p>Opgave: Beheer en exploiteer de collectieve voorzieningen. Besteed hierbij aandacht aan de efficiency van het beheer en de exploitatie zoals inkoop en personeel.</p> <p>Indicatoren: - Openingstijden - Bezettingsgraad - Klanttevredenheid - Prijs per m2 - Aantal vrijwilligers</p> <p>Houd in het jaarplan rekening met vrije ruimte (flexibiliteit) van tenminste 10% van de subsidiemiddelen.</p>		
<b>Betrokken Haarlemmers</b>	<p>Probleemstelling: Uit de analyse blijkt dat het Centrum een stadsdeel is met druk op de leefbaarheid die 'eigen' is aan het wonen in het Centrum. Er wonen relatief weinig ouderen maar wel veel meer alleenstaanden. De focus van het welzijnswerk ligt op het stimuleren van betrokken buurtbewoners gericht op talentontwikkeling van 'brengers' voor de versterking van sociale verbanden (binden en verbinden) als invulling van 'civil society'. Kerntaak is het verbinden van bewoners aan bewoners, van bewoners aan professionals en professionals onderling.</p> <p>Opgave: Ontwikkel een aanbod om bewoners te betrekken in de buurt en te stimuleren verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leefomgeving. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad en vrijwilligers in het plan van aanpak worden betrokken. Besteed, indien van toepassing, ook aandacht aan de uitvoering van de wijkcontracten.</p> <p>Indicatoren: -Aantal vrijwilligers -Aantal bewonersinitiatieven -Kencijfer sociale kwaliteit -Kencijfer veiligheid -Klanttevredenheid</p>		
<b>Haarlemse jeugd</b>	<p>Probleemstelling: In Centrum wonen relatief minder jongeren en ook minder jongeren van niet westerse afkomst. Vanwege het karakter van het Centrum (vrije tijd, uitgaan) is er wel grote kans dat ook jongeren overlast geven.</p> <p>Opgave: Biedt jongeren een aanbod in vrijetijdsbesteding na schooltijd dat bijdraagt aan hun vragen en betrek hen bij de opzet van dit aanbod. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad en vrijwilligers in het plan van aanpak worden betrokken. Besteed hierbij aandacht aan zowel locatiegeboden als outreachend jongerenwerk en overlastbestrijding. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad in het plan van aanpak worden betrokken.</p>		

	<p>Indicatoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-Aantal bezoekers jongeren centrum</li> <li>-Kencijfer veiligheid</li> <li>-Aantal meldingen overlast</li> <li>-Rapportcijfer jongerenwerk</li> <li>-Verhouding autochtoon / allochtoon bij activiteiten</li> <li>- -Aantal vrijwilligers</li> </ul>
<b>Haarlemmers met een beperking</b>	<p>Probleemstelling: Haarlemmers met een beperking als gevolg van leeftijd staan veraf van het meedoen aan de samenleving en het erbij horen. Daarom lopen ze grote kans op vereenzaming of uitsluiting onder meer door de sociale contacten die afnemen. Dit betekent investeren in collectieve voorzieningen voor ouderen.</p> <p>Opgave: Ontwikkel een aanbod voor ouderen, besteed daarbij met name aandacht aan de wijze waarop de zelfredzaamheid wordt vergroot, de outreachende zorg voor ouderen. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad en vrijwilligers in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p>Indicatoren;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Aantal zelfstandig wonende 75 plussers</li> <li>- Aantal bezoekers activiteiten</li> <li>- Aantal activiteiten</li> <li>- Klanttevredenheid</li> <li>- Aantal huisbezoeken.</li> <li>- Aantal vrijwilligers</li> </ul>
<b>Kwetsbare Haarlemmers</b>	<p>Probleemstelling: Mensen met een psychische, dan wel lichamelijke beperking of verslaving of mensen die dak- of thuisloos zijn, zijn kwetsbaar en staan ver af van de mogelijkheden en kansen die de samenleving biedt. Ook die mensen wil je betrekken bij de wijk.</p> <p>Opgave: Doe onderzoek omvang van, diversiteit in en vraag naar hulp van de doelgroep (kwartiemaken). Ontwikkel een aanbod voor kwetsbare bewoners, besteed aandacht aan zelfredzaamheid en het activeren tot het aangaan van verbindingen met anderen in de eigen leefomgeving, het voorkomen van verblijf in gespecialiseerde voorzieningen van kwetsbaren, reïntegratie in de samenleving na het verblijf in een instelling, samenwerking met gespecialiseerde aanbieders van ondersteuning. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p>Indicatoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Aantal kwetsbare bewoners dat gebruik maakt van activiteiten in de wijk gericht op participatie, zelfontplooiing of ontmoeting</li> <li>- Aantal activiteiten</li> <li>- Aantal bezoekers</li> <li>- Aantal vrijwilligers</li> <li>- Klanttevredenheid</li> </ul>



Stadsdeel	West	
<b>Wijken</b>	-Zijlweg Oost en Zijlweg West -Leidsebuurt -Leidsevaartbuurt -Houtvaartkwartier -Ramplaankwartier -Oosterduin -Garenkokerskwartier	Zuid West Zuid West Zuid West Zuid West Zuid West Zuid West Zuid West
<b>Aandachtswijken</b>	-Leidsebuurt -Leidsevaartbuurt -Garenkokerskwartier	
<b>Algemeen</b>	<p><i>Algemeen:</i> Haarlem West wordt gesplitst door de Randweg. Alle wijken hebben een eigen karakter. Westelijk liggen het Ramplaankwartier en Oosterduin. Oostelijk van de randweg liggen de overige wijken. De kenmerken tussen deze wijken verschillen. Leidsevaartbuurt en Leidsebuurt kennen een hoge bebouwingsdichtheid. Zijlweg West, Hutvaartkwartier en Oosterkwartier zijn ruimer van opzet.</p> <p>Op basis van buurtkarakteristieken, inkomen, opleiding is Haarlem Zuid West een stadsdeel zonder noemenswaardige problemen. Een bescheiden facilitering vanuit welzijnswerk is voldoende om de sociale samenhang in stand te houden. De onderbouwing is onder meer te vinden in de cijfers over de woonomgeving (7,5 tegen 7,1 Haarlem), kerncijfer sociale kwaliteit (6,5 tegen 6,1 Haarlem), saamhorigheid (51% tegen 43% Haarlem). Welzijnsvoorzieningen concentreren zich vooral in de Leidse- en Leidsevaartbuurt. Dit zijn de aandachtswijken in dit stadsdeel.</p> <p><i>Voorzieningen:</i> In Ramplaankwartier zijn onder meer aanwezig: speeltuin Overveen (Croesenstraat) en zorgcentrum De Blinkert (Rockaertshof). Onderdeel daarvan is onderzoek naar dienstverlening aan ouderen, de samenwerking met zorgcentrum De Blinkert en het stimuleren dat betrokken bewoners ('brengers') inzet (gaan) plegen om sociale verbanden te versterken (civil society). Spelen en ontmoeten voor (jonge) kinderen kan plaatsvinden in speeltuin Overveen. In het gebied ten westen van de randweg bevinden zich drie speeltuinen, multifunctioneel gebruikt door jeugdigen (0-12 jaar) en tieners en jongeren. Welzijnsvoorzieningen concentreren zich vooral in de Leidse- en Leidsevaartbuurt. In de Leidsebuurt staat het voormalige Badhuis, aan het Leidseplein staat buurtcentrum De Til met een inpandige jongerenvoorziening.</p> <p><i>Betrokken Haarlemmers:</i> De focus van het welzijnswerk richt op de bewoners van Leidsebuurt en Leidsevaartbuurt. In de andere buurten is lichte facilitering van initiatieven van bewoners voldoende. Het verdient aandacht betrokken bewoners uit die buurten ('brengers') te stimuleren zich in te zetten voor hun buurt ter versteviging van sociale verbanden (binden en verbinden) als invulling van het begrip 'civil society'</p> <p><i>Haarlemse Jeugd:</i> Hoofddoelstelling van het jongerenwerk is talentontwikkeling en daar waar er aanleiding voor is de overlastbestrijding. Van alle jongeren (0-24) in Haarlem woont 14 % in West. Uit de recent uitgevoerde analyse van het jongerenwerk <sup>7</sup>blijkt dat het met de jongeren in stadsdeel West relatief goed gaat. Met uitzondering van het aantal straatgroepen van jongeren die aandacht vraagt in verband met overlast en criminaliteit springt Stadsdeel West er nergens uit. Jongerenwerk vindt plaats vanuit de Til. Inzet van ambulante jongerenwerk is onder meer gericht op het tegengaan van overlast van jongeren in Zijlweg west en Houtvaartkwartier. Zo is het leerling-gewicht, de indicator binnen het onderwijs voor extra middelen om achterstanden te bestrijden in West in alle groepen veel</p>	

<sup>7</sup> Jongerenwerk in Haarlem , Bouwstenen meerjarenplan professioneel jongerenwerk 2010-2013 (Noorda en Co 2009)

	<p>lager dan in overige stadsdelen: 3% versus 11% in Haarlem. De werkloosheid onder jongeren ligt in West op 1,5%, ruim de helft van Haarlem dat op 3,2% ligt. In West is 31% van de jongeren tevreden over de voorzieningen, in Haarlem is dat 28%.</p> <p><i>Haarlemmers met een beperking:</i> Haarlemmers met een beperking moeten zo lang mogelijk zelfstandig kunnen leven. Dit wordt bereikt door het opheffen van beperkingen op het gebied van mobiliteit, sociale netwerken en bijvoorbeeld taal en cultuur.</p> <p>Van alle ouderen in Haarlem woont 12 % in West. Dat betekent investeren in methoden om vereenzaming op te sporen en tegen te gaan en het bieden van een collectief aanbod van welzijnsvoorzieningen, dat aansluit bij de doelgroep. In de van Oosten de Bruijnstraat bevindt zich het Steunpunt voor Ouderen waar de uitvoering van vraaggerichte dienstverlening aan ouderen vorm krijgt. Kerncijfer sociale kwaliteit ligt met 6,5 boven het gemiddelde van Haarlem (6,1). In Haarlem West wonen 3280 allochtonen (waarvan 906 niet westers) Dat is 8,9%. In Haarlem wonen 36.449 allochtonen (24,6%).</p> <p><i>Kwetsbare Haarlemmers:</i> Dit is de Wmo-doelgroep waar welzijnsorganisaties tot op heden het minst mee te maken hebben gehad. Het is tot op heden hoofdzakelijk het domein van gespecialiseerde (stedelijke en regionale) instellingen als het Leger des Heils, de Brijderstichting, Spaarnezicht en het RIBW. Als gevolg van ingrepen in de Awbz en de komst van de Wmo is de verwachting dat de zorg bij de doelgroep kwetsbare Haarlemmers zal verschromelen. Op dit moment is er nog geen duidelijk beeld van deze doelgroep. Dat geldt overigens voor heel Haarlem.</p>		
<b>Leefbaarometer</b>	2006 : Zeer positief, 2008 : Zeer positief		
<b>Cijfers</b>	% bewoners dat hun buurt prettig vindt om in te wonen <sup>8</sup>	98%	Haarlem 93%
	Rapportcijfer woonomgeving <sup>6</sup>	7,5	Haarlem 7,1
	Kencijfer sociale kwaliteit <sup>6</sup>	6,5	Haarlem 6,1
	Hier kennen de mensen elkaar nauwelijks	28%	Haarlem 37%
	Mensen gaan hier prettig met elkaar om	85%	Haarlem 77%
	Ik woon in een buurt met veel saamhorigheid	51%	Haarlem 43%
	Ik voel me thuis bij de mensen die in deze buurt wonen	73%	Haarlem 68%
	Ik heb veel contact met andere buurtbewoners	43%	Haarlem 41%
	Ik ben tevreden over de bevolkingssamenstelling in deze buurt	84%	Haarlem 76%
	Inwoners	20.312	Haarlem 148.557
	Leeftijdsopbouw	0-24 jaar 5.846 25-44 jaar 6.068 45-64 jaar 5.653 65 jaar > 2.745	
	Alleenstaanden	6211	Haarlem 47.111
	Niet westerse allochtonen	906	Haarlem 19.921
	Werkzoekenden	306	Haarlem 3.613
	Beroepsbevolking met een bijstandsuitkering	151	Haarlem 2.797

<sup>8</sup> Zuid & West

	Gemiddeld besteedbaar inkomen per inwoner	17.500 voor Oosterduin, Ramplaan Zijlweg West	14.200
	Totaal aantal woningen	9.453 waarvan koop 6.708	
	Ouderdom woningen	6.755 uit periode 1900-1939	
<b>Welzijnsfocus 2010</b>			
<b>Algemeen</b>	<p>Probleemstelling: De welzijnsvoorzieningen zijn een basisvoorziening in Haarlem. Deze voorzieningen moeten zo effectief en efficiënt mogelijk worden ingezet. Deze basisvoorzieningen zijn een middel om de sociale verbanden en sociale contacten van wijkbewoners te versterken (invulling civil society).</p> <p>Opgave: Beheer en exploiteer de collectieve voorzieningen. Besteed hierbij aandacht aan de efficiency van het beheer en de exploitatie zoals inkoop en personeel.</p> <p>Indicatoren: -Openingstijden -Bezettingsgraad -Klanttevredenheid -Prijs per m2 -Aantal vrijwilligers Houd in het jaarplan rekening met vrije ruimte (flexibiliteit) van tenminste 10% van de subsidiemiddelen.</p>		
<b>Betrokken Haarlemmers</b>	<p>Probleemstelling: Uit de analyse blijkt dat zich in west nagenoeg geen problemen voordoen. De focus van het welzijnswerk ligt op het stimuleren van betrokken buurtbewoners gericht op talentontwikkeling van 'brengers' voor de versteviging van sociale verbanden (binden en verbinden) als invulling van 'civil society'. Kerntaak van het welzijnswerk is het verbinden van bewoners aan bewoners, van bewoners aan professionals en professionals onderling.</p> <p>Opgave: Ontwikkel een aanbod om bewoners te betrekken in de buurt en te stimuleren verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leefomgeving. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad en vrijwilligers in het plan van aanpak worden betrokken. Besteed, indien van toepassing, ook aandacht aan de uitvoering van de wijkcontracten.</p> <p>Indicatoren: -Aantal vrijwilligers -Aantal bewonersinitiatieven -Kencijfer sociale kwaliteit -Kencijfer veiligheid -Klanttevredenheid</p>		
<b>Haarlemse jeugd</b>	<p>Probleemstelling: In West is geen sprake van risicjongeren (laaggeschoolde, vaak niet-westers allochtone jongeren). Wel is op een aantal plekken sprake (geweest) van overlast op 't Landje, van Leeuwenhoekpark door overlastgevend jongeren. Jongeren zijn over het algemeen in staat om zelfstandig hun problemen op te pakken om tot een volwaardig meedraaiende volwassene op te groeien.</p> <p>Opgave: Ontwikkel een bescheiden aanbod in vrijetijdsbesteding na schooltijd van jongeren dat bijdraagt aan hun ontwikkelingskansen en geef coaching aan hun talenten. Geef aan hoe partners in de stad en vrijwilligers in het plan van aanpak zijn betrokken. Besteedt aandacht aan locatiegeboden en outreachend jongerenwerk en overlastbestrijding. Geef aan hoe partners in de stad bij de aanpak zijn betrokken.</p>		

	<p>Indicatoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-Aantal bezoekers jongerencentrum</li> <li>-Kencijfer veiligheid</li> <li>-Aantal meldingen overlast</li> <li>-Rapportcijfer jongerenwerk</li> <li>-Verhouding autochtoon / allochtoon bij activiteiten</li> <li>-Aantal vrijwilligers</li> </ul>
<b>Haarlemmers met een beperking</b>	<p>Probleemstelling: Haarlemmers met een beperking als gevolg van leeftijd staan veraf van het meedoen aan de samenleving en het erbij horen. Daarom lopen ze grote kans op vereenzaming of uitsluiting onder meer door de sociale contacten die afnemen. Dit betekent investeren in collectieve voorzieningen voor ouderen.</p> <p>Opgave: Ontwikkel een aanbod voor ouderen, besteed daarbij met name aandacht aan de wijze waarop de zelfredzaamheid wordt vergroot, de outreachende zorg voor ouderen. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad en vrijwilligers in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p>Indicatoren;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-Aantal zelfstandig wonende 75 plussers</li> <li>-Aantal bezoekers activiteiten</li> <li>-Aantal activiteiten</li> <li>-Klanttevredenheid</li> <li>-Aantal huisbezoeken.</li> <li>-Aantal vrijwilligers</li> </ul>
<b>Kwetsbare Haarlemmers</b>	<p>Probleemstelling: Mensen met een psychische, dan wel lichamelijke beperking of verslaving of mensen die dak- of thuisloos zijn, zijn kwetsbaar en staan ver af van de mogelijkheden en kansen die de samenleving biedt. Ook die mensen wil je betrekken bij de wijk.</p> <p>Opgave: Doe onderzoek omvang van, diversiteit in en vraag naar hulp van de doelgroep (kwartiemaken). Ontwikkel een aanbod voor kwetsbare bewoners, besteed aandacht aan zelfredzaamheid en het activeren tot het aangaan van verbindingen met anderen in de eigen leefomgeving, het voorkomen van verblijf in gespecialiseerde voorzieningen van kwetsbaren, re-integratie in de samenleving na het verblijf in een instelling, samenwerking met gespecialiseerde aanbieders van ondersteuning. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p>Indicatoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-aantal kwetsbare bewoners dat gebruik maakt van activiteiten in de wijk gericht op participatie, zelfontplooiing of ontmoeting</li> <li>-Aantal activiteiten</li> <li>-Aantal bezoekers</li> <li>-Aantal vrijwilligers</li> <li>-Klanttevredenheid</li> </ul>

Stadsdeel	Oost
<b>Wijken</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>-Waarderpolder (incl. Thorbeckebuurt) Dock</li> <li>-Spaarnwouderbuurt</li> <li style="padding-left: 20px;">-Burgwal Effect</li> <li style="padding-left: 20px;">-Scheepmakersdijk Dock</li> <li>Oude Amsterdamse buurt, Dock</li> <li>Potgieterbuurt en Van Zeggelenbuurt</li> <li>Parkwijk / Zuiderpolder Dock</li> <li>Slachthuisbuurt Dock / Youth for Christ</li> </ul>
<b>Aandachtswijken</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>-Thorbeckebuurt</li> <li>-Spaarnwouderbuurt</li> <li style="padding-left: 20px;">-Burgwal</li> <li style="padding-left: 20px;">-Scheepmakersdijk</li> <li>-Parkwijk / Zuiderpolder</li> <li>-Slachthuisbuurt</li> </ul>
<b>Algemeen</b>	<p><i>Algemeen:</i></p> <p>Oost bestaat uit de Spaarnwouderbuurt, Slachthuisbuurt, Oude Amsterdamse Buurt, Potgietersbuurt, Parkwijk en Zuiderpolder. Het noordelijk deel is het industriegebied Waarderpolder. Oost is voor Haarlemse begrippen een relatief klein stadsdeel. Er wonen 22.878 inwoners waarvan 4.004 niet westerse allochtonen (17,5%). Ruim 60% van de woningen is sociale woningbouw waarvan ongeveer de helft gebouwd is tussen 1900-1960. Oost heeft in recente verleden veel herstructurering gekend (sloop/nieuwbouw) onder meer in Thorbeckebuurt en in de Slachthuisbuurt.</p> <p>Ontwikkeling van Zuiderpolder/Parkwijk vooral eind negentiger jaren.</p> <p>Ontwikkeling Drosteterrein is recent afgerond. Andere delen van Oost staan op nominatie voor sloop/nieuwbouw, onder meer in de Slachthuisbuurt. Deze ingreep betekent grote druk op de sociale samenhang in bepaalde delen van het stadsdeel. De woningvoorraad van Oost is minder waard dan gemiddeld. De Oude en Nieuwe Amsterdamse buurt zijn buurten met een redelijk groot eigen woningbezit die steeds meer gekocht worden door jongeren (vaak afkomstig uit Amsterdam). De fuca-aanpak heeft grote delen van de buurt verbeterd en vernieuwd. Deze buurten ontwikkelen zich tot prettige woonbuurten. Kansen zijn de ontwikkeling van brede scholen. Parkwijk en de Slachthuisbuurt zijn opgenomen in de 40 pluswijken. Stadsdeel Oost valt (na Schalwijk) op door een verhoudingsgewijs minder positieve beoordeling op de leefbaarheidsaspecten van bevolkingssamenstelling, veiligheid, voorzieningenniveau en woningvoorraad in de Leefbaarometer van Vrom.</p> <p><i>Accent op Slachthuisbuurt en Parkwijk</i></p> <p>De Slachthuisbuurt is vooral een naoorlogse corporatiebuurt met een aantrekkelijke goedkope woonvoorraad. (huurbuurt). Jongeren zijn uit buurt weggetrokken en de bevolking in buurt vergriest. 18% is 65 jaar of ouder. Ruim 34% van de huishoudens zijn eenpersoonshuishouden. In Slachthuisbuurt is 29,5% van allochtone afkomst. Uit inkomensontwikkeling blijkt dat bewoners uit Slachthuisbuurt (2005) 22,3% minder te besteden hadden dan gemiddeld in Haarlem. Het percentage werklozen ligt op 6,7% (3,7% gemiddeld) en de bijstandsontvangers op 6,8% (2,7% gemiddeld) Gevolg is dat daar een concentratie aanwezig is van kwetsbare groepen die een hoger inzet van welzijnswerk vragen</p> <p>Parkwijk is een voorbeeld van een naoorlogse woonwijk met de daarbij horende problematiek. 70% is eigendom van de corporatie. 29% eengezinswoningen. De overige veelal portieketagewoningen zonder lift. Aandeel 65 plussers bedraagt 21,5%. Ruim 30,5% bestaat uit eenoudergezinnen. 43,9% is van allochtonen afkomst (de grootste concentratie in Haarlem). Veel allochtone bewoners, veel sociale huurwoningen, problemen met jongeren. Nieuwe beschikbaarheid (vanuit 40 plusgeld) van buurthuis Zuidparker is middel en instrument om ongunstige</p>

	<p>ontwikkelingen te keren.</p> <p>In de fysieke sfeer is in de afgelopen periode veel geïnvesteerd en de eerste herstructurering is opgeleverd: vervangende nieuwbouw in Slachthuisstraat en aan de Amsterdamse Vaart. Portiekflats aan de dr. Schaepmanstraat zijn gesloopt en nieuwbouw is in volle gang. Binnenkort start de bouw van de eerste fase van een woningbouwcomplex aan de Prins Bernhardlaan. De voorbereidingen door slopen en nieuwbouw langs de Zuidstrook liggen op schema. In Parkwijk vindt nieuwbouw van winkelcentrum Beatrixplein plaats. Daar komt ook een nieuwe brede school/multifunctioneel centrum.</p> <p>Inzet in de sociale sfeer is nog onvoldoende. Wel is in samenwerking met welzijn, SHDH, corporatie en onderwijs buurtcentrum De Hamelink gerealiseerd. De corporatie spant zich in om speeltuin en speeltuingebouwde Kindervreugd te verbeteren. Samenwerking tussen schoolbesturen heeft geleid tot een nieuw initiatief voor een school in de Slachthuisbuurt (De Talenten) en handhaven van de school Parkrijk in Parkwijk. In de Slachthuisbuurt en Parkwijk is sprake van een grote groep mensen met een zwak sociaal economische positie. In beide buurten wonen veel niet westerse allochtonen. Er is sprake van een sterke verandering in de bevolkingssamenstelling. De grotere diversiteit zorgt leidt tot afname van de sociale samenhang. Ook is het aantal mensen zonder werk hoger dan gemiddeld en neemt dit aantal toe. Toch bestaat bij bewoners een binding met hun wijk en zijn er wijkraden en verschillende bewonerscommissies actief en goed georganiseerd.</p> <p>Toename in diversiteit leidt tot een andere kijk op gebruik van en behoefte aan voorzieningen en de openbare ruimte. Belangrijk signaal is dat bewoners en wijkraden waarde hechten aan inzet en voorzieningen voor jongeren. Ook bestaat er behoefte ontmoeten ('kennen en gekend worden'), ook intercultureel. Integreren doe je samen. Het is niet enkel gericht op het wegwerken van achterstanden maar ook investeren in onderlinge betrekkingen om samen een leefbare buurt te wonen.</p> <p><i>Voorzieningen:</i>      Buurtcentrum Broederhuis (Nagtzaamplein) in de Oude Amsterdamse Buurt      Buurtcentrum De Hamelink (Noormannenstraat) in Slachthuisbuurt. Het Reinaldahuis (zorgcentrum) biedt veel voorzieningen waar ook (oudere) wijkbewoners gebruik van kunnen maken. Er is een Steunpunt Loket, huisartsenpost, een praktijk voor fysiotherapie, een apotheek en een vestiging van de bibliotheek. Verder is er een wijkrestaurant, een activiteiten- en interntruimte, een weekmarkt, een kapsalon en een wasserette. Zelfs de redactie van de digitale wijkkrant heeft in het Reinaldahuis een plek gevonden. In augustus 2008 is in Parkwijk een nieuwe brede school geopend onder de naam Parkrijk. Op de brede school is veel aandacht voor maatschappelijke begeleiding, sport- en spel, en andere wijkversterkende elementen voor kinderen en hun ouders. Buurthuis De Zuidparker is opnieuw opgenomen als accommodatie voor wijkgericht welzijnswerk. Dit is van belang als extra investeren in de sociale samenhang om te voorkomen dat deze buurt verder afglijdt. Inzet vanuit de Zuidparker richt zich op kinderen, jongeren en het moedercentrum. Moedercentrum Doenja krijgt hier ook onderdak. Oost kent vier speeltuinen: Glasblazers, speeltuin Haarlem Oost, Kindervreugd en Zuidparker (sinds nieuwe ingebruikname buurtcentrum Zuidparker).</p> <p><i>Betrokken Haarlemmers:</i>      Hoofddoelstelling bij deze doelgroep is het versterken van sociale netwerken uitgaande van de eigen kracht en mogelijkheden van bewoners. Oost valt op doordat het krap is opgezet, er is beperkt groen, lage inkomens, veel huishoudens met een uitkering, meer onveiligheid. De sociale participatie in Oost ligt lager dan het Haarlems gemiddelde. Oost kent, met name in de Slachthuisbuurt en Parkwijk, het hoogste percentage bijstandsonvangers van Haarlem, na Schalkwijk het hoogste percentage niet westerse allochtonen. Kenmerk is ook</p>
--	---

	<p>veel alleenstaanden, vooral veel éénouder gezinnen. Het kerncijfer sociale kwaliteit ligt met 5,9 onder het gemiddelde van Haarlem (6,1).</p> <p><i>Haarlemse Jeugd:</i>  Hoofddoelstelling van het jongerenwerk is talentontwikkeling en overlastbestrijding. Uit de recent uitgevoerde analyse van het jongerenwerk <sup>9</sup>blijkt voor Oost het volgende. De score op het leerling-gewicht<sup>10</sup> in de categorie die als kwetsbaar kunnen worden beschouwd is voor Oost na Schalkwijk het hoogst. De buurten Parkwijk, van Zeggelenbuurt, Oude Amsterdamse Buurt en Potgieterbuurt springen in het oog met hoge percentages (resp. 40,3 %, 29,7 % en 21 %).</p> <p>Afkomst fungeert binnen de statistieken als een indicator van oververtegenwoordiging van maatschappelijke jeugdproblematiek van bepaalde etnisch-culturele bevolkingscategorieën van niet-westerse herkomst. Dat geldt in elk geval ten dele voor jeugdcriminaliteit, jeugdwerkloosheid, voortijdig schoolverlaten en overgewicht. Dus blijkt dat daar waar veel jeugd van niet-westerse herkomst wonen, er meer kans is op maatschappelijke jeugdproblematiek. Schalkwijk heeft een relatief hoog percentage bewoners van niet-westers allochtone herkomst (20 % tegenover 11 % gemiddeld in Haarlem).</p> <p>Omdat veel laaggeschoolden eerder werkloos zijn kent Haarlem Oost (na Schalkwijk) de hoogste jeugdwerkloosheid (mede gerelateerd aan de score op het leerling-gewicht).</p> <p>De meeste jongeren in Haarlem zijn psychisch gezond (82%) 18% scoort dus ongunstig op dit punt. Deze score is nog in te delen in 13% 'licht, matig of ernstig ongezond', 3% matig en 2% ernstig psychisch ongezond. In Oost is dit cijfer gemiddeld. Het percentage jongeren dat geen lid is van een club of vereniging bedraagt voor Haarlem 22%, maar piekt in stadsdeel Oost (40%). Overmatig alcoholgebruik en softdruggebruik komen voor bij resp. een derde en 10% van de Haarlemse middelbare schooljeugd. Ruim een kwart van de jeugd is tevreden over jongerenvoorzieningen in Haarlem. Dat is een bescheiden percentage. Jongeren in Oost zijn het minst tevreden op dit punt.</p> <p>Kleine en grotere criminele activiteiten zijn aan de orde bij bijna de helft van de jeugd. Uitschieters zijn jongeren in onder meer het stadsdeel Oost (ca. 60%). Daar hebben jongeren ook meer contact met politie en justitie (ca. 15% tegen 12% gemiddeld). Ruim een kwart van de jeugd heeft last van onveiligheidsgevoelens (28%). Verveling is een probleem voor 5% van de jeugd. In Oost komt verveling iets meer voor dan gemiddeld.</p> <p><i>Haarlemmers met een beperking:</i>  In Parkwijk wonen relatief veel allochtonen van de eerste en tweede generatie. Ongeveer 43 procent van de bewoners is allochtoon, van wie het grootste deel van Turkse of Marokkaanse afkomst. In heel Haarlem is het percentage allochtonen 24 procent, waarvan 13 procent van niet westerse afkomst.</p> <p><i>Kwetsbare Haarlemmers:</i>  Dit is de Wmo-doelgroep waar welzijnsorganisaties tot op heden het minst mee te maken hebben gehad. Het is tot op heden hoofdzakelijk het domein van gespecialiseerde (stedelijke en regionale) instellingen als het Leger des Heils, de Brijderstichting, Spaarnezicht en het RIBW. Als gevolg van ingrepen in de Awbz en de komst van de Wmo is de verwachting dat de zorg bij de doelgroep kwetsbare Haarlemmers zal verschrallen. Op dit moment is er nog geen duidelijk beeld van deze doelgroep. Dat geldt overigens voor heel Haarlem.</p>
--	---

<sup>9</sup> Jongerenwerk in Haarlem , Bouwstenen meerjarenplan professioneel jongerenwerk 2010-2013 (Noorda en Co 2009)

<sup>10</sup> In het basisonderwijs wordt het systeem van leerling-gewichten gebruikt om extra financiering te regelen voor leerlingen die meer aandacht nodig hebben. Leerling-gewicht is een indicator voor het scholingsniveau van de gezinnen van basisschoolleerlingen

<b>Leefbaarometer</b>	Oost 2006 Matig Positief, 2008 Positief Westoever ZB Spaarne 2006 Positief, 2008 Zeer Positief			
<b>Cijfers</b>	% bewoners dat hun buurt prettig vindt om in te wonen	91%	Haarlem 93%	
	Rapportcijfer woonomgeving	6,7	Haarlem 7,1	
	Kencijfer sociale kwaliteit	5,9	Haarlem 6,1	
	Hier kennen de mensen elkaar nauwelijks	34%	Haarlem 37%	
	Mensen gaan hier prettig met elkaar om	77%	Haarlem 77%	
	Ik woon in een buurt met veel saamhorigheid	43%	Haarlem 43%	
	Ik voel me thuis bij de mensen die in deze buurt wonen	62%	Haarlem 68%	
	Ik heb veel contact met andere buurtbewoners	44%	Haarlem 41%	
	Ik ben tevreden over de bevolkingssamenstelling in deze buurt	72%	Haarlem 76%	
	Inwoners	22.878	Haarlem 148.557	
	Leeftijdsopbouw	0-24 jaar 25-44 jaar 45-64 jaar 65 jaar en ouder	5.996 7.113 6.221 3.548	
	Alleenstaanden	7.685	Haarlem 47.111	
	Niet westerse allochtonen	4.004	Haarlem 19.921	
	Werkzoekenden	717	Haarlem 3.613	
	Beroepsbevolking met een bijstandsuitkering	688	Haarlem 2.797	
	Gemiddeld besteedbaar inkomen per inwoner	11.975		
	Totaal aantal woningen	11.253 waarvan koop 4.036		
	Ouderdom woningen	6.996 uit periode 1900-1959 3.928 uit periode 1970-1989		
	<b>Welzijnsfocus 2010</b>			
	Algemeen	<p>Probleemstelling: De welzijnsvoorzieningen zijn een basisvoorziening in Haarlem. Deze voorzieningen moeten zo effectief en efficiënt mogelijk worden ingezet. Deze basisvoorzieningen zijn een middel om de sociale verbanden en sociale contacten van wijkbewoners te versterken (invulling civil society).</p> <p>Opgave: Beheer en exploiteer de collectieve voorzieningen. Besteed hierbij aandacht aan de efficiency van het beheer en de exploitatie zoals inkoop en personeel.</p> <p>Indicatoren: -Openingstijden -Bezettingsgraad -Klanttevredenheid -Prijs per m2 -Aantal vrijwilligers</p> <p>Houd in het jaarplan rekening met vrije ruimte (flexibiliteit) van tenminste 10% van de subsidiemiddelen.</p>		
<b>Betrokken Haarlemmers</b>	<p>Probleemstelling: Uit de analyse blijkt dat veel problemen in Oost zich voordoen vanwege het gebrek aan sociale cohesie. In Oost moet dus geïnvesteerd worden in het potentieel aan mensen die iets voor een ander willen betekenen. Kerntaak van het welzijnswerk is het verbinden van bewoners aan bewoners, van bewoners aan</p>			



	<p>professionals en professionals onderling.</p> <p>Opgave: Ontwikkel een aanbod om bewoners te betrekken in de buurt en te stimuleren verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leefomgeving. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad en vrijwilligers in het plan van aanpak worden betrokken. Besteed, indien van toepassing, ook aandacht aan de uitvoering van de wijkcontracten.</p> <p>Indicatoren: -Aantal vrijwilligers -Aantal bewonersinitiatieven -Kencijfer sociale kwaliteit -Kencijfer veiligheid -Klanttevredenheid</p>
<b>Haarlemse jeugd</b>	<p>Probleemstelling: In Oost (met name in Parkwijk en de Slachthuisbuurt) is sprake van een relatief hoge concentratie laaggeschoolde, vaak niet-westers allochtone jongeren. Deze jongeren zijn niet in staat om zelfstandig hun problemen op te pakken om tot een volwaardig meedraaiende volwassene op te groeien. Deze jongeren staan vaak te ver af van de voorzieningen die daar voor nodig zijn.</p> <p>Opgave: Ontwikkel een aanbod in vrijetijdsbesteding na schooltijd van jongeren dat bijdraagt aan hun ontwikkelingskansen en het coachen van hun talenten. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad en vrijwilligers in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p>Stel een plan van aanpak op voor risicojongeren, doelstelling risicojongeren ontwikkelen zich tot verantwoordelijke volwassenen. Besteed hierbij aandacht aan zowel locatiegeboden als outreachend jongerenwerk en overlastbestrijding. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p>Indicatoren: -Aantal bezoekers jongerencentra -Kencijfer veiligheid -Aantal meldingen overlast -Rapportcijfer jongerenwerk -Verhouding autochtoon / allochtoon bij activiteiten -Aantal vrijwilligers</p>
<b>Haarlemmers met een beperking</b>	<p>Probleemstelling: Haarlemmers met een beperking als gevolg van leeftijd of bijvoorbeeld en taal of cultuurachterstand staan veraf van het meedoen aan de samenleving en het erbij horen. Daarom lopen ze grote kans op vereenzaming of uitsluiting onder meer door de sociale contacten die afnemen. Dit betekent investeren in collectieve voorzieningen voor ouderen (met name de eerste generatie allochtone ouderen) maar ook in bijvoorbeeld vader en moedercentra.</p> <p>Opgave: Ontwikkel een aanbod voor ouderen, besteed daarbij met name aandacht aan de wijze waarop de zelfredzaamheid wordt vergroot, de outreachende zorg voor ouderen en allochtone ouderen en leg accent op het bevorderen van hun gezondheid. Geef aan hoe de partners in de stad en vrijwilligers in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p>Indicatoren; -Aantal zelfstandig wonende 75 plussers -Aantal bezoekers activiteiten -Aantal activiteiten -Klanttevredenheid -Aantal huisbezoeken.</p>

	<p>-Aantal vrijwilligers</p> <p>Ontwikkel een aanbod voor de integratie en zelfredzaamheid van niet westerse allochtonen. Besteed hierbij aandacht aan inzet moedercentra en de ontwikkeling van een vadercentrum en activiteiten gericht op empowerment van de doelgroep. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p>Indicatoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-% Verschillende bevolkingsgroepen dat prettig met elkaar om gaat</li> <li>-% bewoners dat zegt wel eens contact te hebben met mensen van een andere cultuur</li> <li>-Aantal bezoekers activiteiten</li> <li>-Aantal bewonersinitiatieven dat als doel had 'bevordering van integratie'.</li> <li>-% allochtonen dat door Dock bereikt wordt</li> </ul>
<b>Kwetsbare Haarlemmers</b>	<p>Probleemstelling:</p> <p>Mensen met een psychische, dan wel lichamelijke beperking of verslaving of mensen die dak- of thuisloos zijn, zijn kwetsbaar en staan ver af van de mogelijkheden en kansen die de samenleving biedt. Ook die mensen wil je betrekken bij de wijk.</p> <p>Opgave:</p> <p>Onderzoek omvang van, diversiteit in en vraag naar hulp van de doelgroep. Ontwikkel een aanbod voor hen, leg accent op zelfredzaamheid en activeer hen om in contact te komen met anderen in de eigen leefomgeving en probeer daarmee te voorkomen dat zij verblijven in gespecialiseerde voorzieningen. Ondersteun hen bij re-integratie in de samenleving na het verblijf in een instelling en werk daarin samen met gespecialiseerde aanbieders van ondersteuning. Geef aan hoe de partners in de stad in het plan van aanpak zijn betrokken.</p> <p>Indicatoren:</p> <p>Aantal kwetsbare bewoners dat gebruik maakt van activiteiten in de wijk gericht op participatie, zelfontplooiing of ontmoeting</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Aantal activiteiten</li> <li>- Aantal bezoekers</li> <li>- Aantal vrijwilligers</li> <li>- Klanttevredenheid</li> </ul>

Stadsdeel	Schalkwijk	
Wijken	-Europawijk (inclusief Romolenpolder) -Boerhaavewijk (wijkcontract) -Molenwijk -Meerwijk (wijkcontract)	Dock Dock/Yuoth for Christ Dock /Youth for Christ Dock
Aandachtswijken	-Europawijk (inclusief Romolenpolder) -Boerhaavewijk -Meerwijk	
Beschrijving Stadsdeel	<p><i>Algemeen:</i> Haarlem Schalkwijk is het meest zuidelijk gelegen stadsdeel van Haarlem. Vanaf de jaren zestig is het als uitbreidingsgebied van de stad in ongeveer 25 jaar in hoog tempo opgebouwd. Het stadsdeel heeft een aantal brede ontsluitingswegen, maar tussen de wijken onderling zijn weinig verbindingswegen. In heel Schalkwijk ligt het aantal flatwoningen op 62%. In Europawijk is dat zelfs 80%.</p> <p>Schalkwijk kent verschillende grotere groenvoorzieningen waaronder de Poelpolder in het oosten, de Meerwijkplas en Molenplas in het zuiden en sportvelden in het noorden. Ook de westkant, tussen het Spaarne, Europawijk en Molenwijk bestaat voor een groot deel uit groengebied</p> <p>In Schalkwijk lopen of starten onder meer de volgende projecten en programma's waaronder Schalkwijk 2000+, 023, nieuwbouw Laan van Berlijn, Laan van Angers (inclusief Prisma) gebiedsvisie Boerhaavewijk en Stadhart Schalkwijk. Corporaties zijn in heel Schalkwijk bezig met renovatie en opwaardering van hun woningbezit. In Meerwijk is corporatie Pré Wonen bezig met de verkoop van woningen aan bewoners om zo meer differentiatie te scheppen tussen huur- en koopwoningen.</p> <p><i>Voorzieningen:</i> Schalkwijk beschikt over relatief veel en ook grote voorzieningen. Dat zijn onder meer de wijkcentra Meerwijk Centrum, Laan van Berlijn, De Ringvaart en de jongerenvoorziening Prisma, Radar en Nardo's. Nardo's wordt voor vijf jaren gehuisvest in de voormalige Vomar supermarkt (initiatief pré wonen). Schalkwijk biedt huisvesting aan twee moedercentra: Mallemlen (in Meerwijk Centrum) en de Sleutel aan de Laan van Angers (Europawijk). In Schalkwijk is de centrale vestiging Loket Haarlem (Kontext) gevestigd, waar ook anderen (bijvoorbeeld Vrijwillige Hulpdienst) zijn gehuisvest. In Schalkwijk zijn twee speeltuinen: De Eenhoorn in Europawijk Zuid en een bij wijkcentrum De Ringvaart (Boerhaavewijk) Meerwijk Centrum biedt ook onderdak aan een brede school. Het Kennemer Gasthuis ligt in Schalkwijk en centraal in het stadsdeel ligt het winkelcentrum. Aan de rand daarvan zijn een bibliotheek en een sporthal gehuisvest. Er zijn verschillende scholen (zowel basis als voortgezet). Momenteel vindt op het bouwterrein 023 nieuwbouw plaats van LJC<sup>2</sup> (VMBO)</p> <p>Schalkwijk beschikt ook over zorgcentra met een ontmoetingsfunctie voor minder mobiele ouderen in het stadsdeel. Het betreft onder meer Nieuw Meerwijk dat is omgebouwd tot een woon- zorg- welzijnscomplex. Het is een samenwerkingsverband tussen zorgcentrum De Molenburg (SHDH), woningcorporatie Elan Wonen en Stichting DOCK. Daarnaast is er het zorgcentrum Molenburg en het wooncomplex Laan van Berlijn waarin zorgcentrum Molenburg, de Thuiszorg, Pré Wonen en stichting DOCK. Bizem Ev, wooncomplex van IJmere, biedt huisvesting aan ouderen van Turkse afkomst.</p> <p><i>Betrokken Haarlemmers:</i> Hoofddoelstelling bij deze doelgroep is het versterken van sociale netwerken uitgaande van de eigen kracht en mogelijkheden van bewoners. Schalkwijk valt op door verhoudingsgewijs een minder positieve beoordeling op het terrein van leefbaarheid, veiligheid, en woningvoorraad. In de beleving van de buurt scoort Schalkwijk lager dan Haarlems gemiddeld (6,5 ten opzichte van 7,1</p>	

	<p>gemiddeld) (leefbaarheidsmonitor 2007). Er is een toename merkbaar van het aantal mensen (87%) dat zich verantwoordelijk voelt voor de buurt. Dat is positief in een stadsdeel waar veel hoogbouw staat aan waar extra aandacht en inzet nodig is om prettig met elkaar samen te leven, wonen en werken.</p> <p>Schalkwijk scoort relatief hoog ten aanzien van inbraak en geweld. De winkelvoorzieningen worden positief gewaardeerd. Het kerncijfer sociale kwaliteit ligt in Schalkwijk op 5,2 dat is lager dan het Haarlems gemiddelde van 6. Schalkwijk scoort met 83% het laagste binnen Haarlem als het gaat om 'prettig wonen'. Ook op onderdeel sociale contacten en sporten, uitgaan en werken als vrijwilliger scoort Schalkwijk lager dan gemiddeld in Haarlem.</p> <p>De score op het eigen 'welzijn' (mate waarin men naar eigen wens maatschappelijk actief is bijvoorbeeld deelname in de buurt, vrijwilligerswerk of sociale contacten) ligt in Haarlem op 6,9. In Schalkwijk ligt dat gemiddeld op 6,7. In Schalkwijk wonen relatief veel inwoners met een lagere opleiding en/of laag inkomen.</p> <p>De druk op de leefbaarheid (het samen wonen en leven, buurtverloedering en onveiligheid) speelt in delen van Schalkwijk. Zelfs Molenwijk, toch een bovengemiddeld wijk in Schalkwijk, heeft meer last van buurtverloedering en scoort ook lager dan gemiddeld op het kerncijfer sociale kwaliteit.</p> <p><i>Haarlemse Jeugd:</i> Hoofddoelstelling van het jongerenwerk is talentontwikkeling en overlastbestrijding. Uit de recent uitgevoerde analyse van het jongerenwerk <sup>11</sup>blijkt voor Schalkwijk het volgende. De score op het leerling-gewicht<sup>12</sup> in de categorie die als kwetsbaar kunnen worden beschouwd is voor Schalkwijk met 23.9% hoog (Haarlem 11%). De buurten Meerwijk en Boerhaavewijk en in mindere mate Europawijk springen in het oog met hoge percentages (resp. 35.8%, 34.5% en 21.8%).</p> <p>Afkomst fungeert binnen de statistieken als indicator van oververtegenwoordiging van maatschappelijke jeugdproblematiek van bepaalde etnisch-culturele bevolkingscategorieën van niet-westerse herkomst. Dat geldt in elk geval ten dele voor jeugdcriminaliteit, jeugdwerkloosheid, voortijdig schoolverlaten en overgewicht. Met andere woorden, daar waar veel jeugd van niet-westerse herkomst woont, is meer kans op maatschappelijke jeugdproblematiek. Schalkwijk heeft een relatief hoog percentage bewoners van niet-westers allochtone herkomst (30.5% tegenover 11.0% gemiddeld in Haarlem).</p> <p>Gezien de hoge vertegenwoordiging van laaggeschoolden in de werkloosheidscijfers is het niet verwonderlijk dat de jeugdwerkloosheid zich (mede gerelateerd aan de score op het leerling-gewicht) ook in Haarlem vooral voordoet Schalkwijk.</p> <p>In Schalkwijk leeft een groep Marokkaanse jongeren van 80 tot 100 personen, waarvan 15 tot 20 jongeren regelmatig crimineel actief zijn. Volgens de politie zijn er in Haarlem in 2008 418 jeugdige verdachten tussen de 12 en 17 jaar. In 2008 is 23% van de inwoners van Haarlem van mening dat er meer aandacht moet zijn voor de aanpak van jeugdoverlast. Dat is een lichte stijging ten opzichte van 2006. Jongeren in Schalkwijk zijn ook uitschieter bij lichte en grotere criminele activiteiten. Zij ook meer contact met politie en justitie. Ook is sprake van onveiligheidsgevoelens en verveling.</p> <p>De meeste jongeren in Haarlem zijn psychisch gezond (82%) 18% scoort dus ongunstig op dit punt. Deze score is nog in te delen in 13% 'licht, matig of ernstig</p>
--	---

<sup>11</sup> Jongerenwerk in Haarlem , Bouwstenen meerjarenplan professioneel jongerenwerk 2010-2013 (Noorda en Co 2009)

<sup>12</sup> In het basisonderwijs wordt het systeem van leerling-gewichten gebruikt om extra financiering te regelen voor leerlingen die meer aandacht nodig hebben. Leerling-gewicht is een indicator voor het scholingsniveau van de gezinnen van basisschoolleerlingen

	<p>on gezond', 3% matig en 2% ernstig psychisch on gezond. In Schalkwijk is dit cijfer bovengemiddeld. Het percentage jongeren dat geen lid is van een club of vereniging bedraagt voor Haarlem 22%, maar piekt in stadsdeel Schalkwijk (40%). Overmatig alcoholgebruik en softdruggebruik komen voor bij resp. een derde en 10% van de Haarlemse middelbare schooljeugd.</p> <p>Jeugd in Schalkwijk heeft relatief het meest te maken met overgewicht en obesitas.</p> <p>Ruim een kwart van de jeugd is tevreden over jongerenvoorzieningen in Haarlem. Dat is een bescheiden percentage. Jongeren in Schalkwijk zijn minder tevreden op dit punt. Grotere druk doet zich voor in Meerwijk waar een aantal problemen bij elkaar komen. Veel (voornamelijk allochtone) jongeren zorgen daar voor overlast en domineren het gebruik van jongerenvoorziening Prisma.</p> <p>Jongeren in stadsdeel Schalkwijk geven relatief vaker aan een voorziening te missen in hun woonbuurt dan jongeren uit andere stadsdelen. Genoemd worden vooral hangplekken, een buurthuis, pleintjes en een skatebaan.</p> <p>De waardering voor speelmogelijkheden wisselt, in Schalkwijk als geheel neemt het af, in Molenwijk neemt het toe.</p> <p><i>Haarlemmers met een beperking:</i>  Haarlemmers met een beperking moeten zo lang mogelijk zelfstandig kunnen leven. Dit wordt bereikt door het opheffen van beperkingen op het gebied van mobiliteit, sociale netwerken en bijvoorbeeld taal en cultuur.</p> <p>Schalkwijk kent een relatief grote sociale problematiek zaken als huiselijk geweld, isolement van allochtone vrouwen, isolement van ouderen, taalachterstand, en armoede komen er meer voor dan elders in Haarlem.</p> <p>Van alle ouderen in Haarlem woont 26% in Schalkwijk. Dat betekent investeren in methoden om vereenzaming op te sporen en tegen te gaan en het bieden van een collectief aanbod van welzijnsvoorzieningen, dat aansluit bij de doelgroep.</p> <p>Schalkwijk heeft een relatief hoog percentage bewoners van niet-westers allochtone herkomst (30.5% tegenover 11.0% gemiddeld in Haarlem). De Ringvaart in Boerhaavewijk heeft twee jaar lang onderdak geboden aan het project De Haven, een initiatief van de stichting Multicultureel Schalkwijk. Dat project richt zich op interculturele ontmoeting en inrichting van De Ringvaart als multicultureel centrum voor Schalkwijk en Haarlem.</p> <p><i>Kwetsbare Haarlemmers:</i>  Dit is de Wmo-doelgroep waar welzijnsorganisaties tot op heden het minst mee te maken hebben gehad. Het is tot op heden hoofdzakelijk het domein van gespecialiseerde (stedelijke en regionale) instellingen als het Leger des Heils, de Brijderstichting, Spaarnezicht en het RIBW. Als gevolg van ingrepen in de Awbz en de komst van de Wmo is de verwachting dat de zorg bij de doelgroep kwetsbare Haarlemmers zal verschromelen. Op dit moment is er nog geen duidelijk beeld van deze doelgroep. Dat geldt overigens voor heel Haarlem.</p>		
Leefbaarometer	2006 : Matig positief, 2008 : Matig positief		
Cijfers	% bewoners dat hun buurt prettig vindt om in te wonen	Schalkwijk 86%	Haarlem 93%
	Rapportcijfer woonomgeving	Schalkwijk 6,7	Haarlem 7,1
	Kencijfer sociale kwaliteit	Schalkwijk 5,3	Haarlem 6,1
	Hier kennen de mensen elkaar nauwelijks	Schalkwijk 51%	Haarlem 37%
	Mensen gaan hier prettig met elkaar om	Schalkwijk 64%	Haarlem 77%
	Ik woon in een buurt met veel saamhorigheid	Schalkwijk 32%	Haarlem 43%
	Ik voel me thuis bij de mensen die in deze buurt wonen	Schalkwijk 58%	Haarlem 68%
	Ik heb veel contact met andere buurtbewoners	Schalkwijk 36%	Haarlem 41%

	Ik ben tevreden over de bevolkingssamenstelling in deze buurt	Schalkwijk 59%	Haarlem 76%
	Inwoners	Schalkwijk 31.370	Haarlem 148.557
	Leeftijdsopbouw	0-24 jaar 25-44 jaar 45-64 jaar 65 jaar en ouder	8.534 8.653 8.239 5.944
	Alleenstaanden	Schalkwijk 10.129	Haarlem 47.111
	Niet westerse allochtonen	Schalkwijk 9.579	Haarlem 19.921
	Werkzoekenden	Schalkwijk 1.164	Haarlem 3.613
	Beroepsbevolking met een bijstandsuitkering	Schalkwijk 987	Haarlem 2.797
	Gemiddeld besteedbaar inkomen per inwoner	Schalkwijk 12.269	
	Totaal aantal woningen	14.898, waarvan 5.173 koop	
	Ouderdom woningen	6.777 uit periode 1960-1970	
<b>Welzijnsfocus (opgave) 2010</b>			
Algemeen	<p><b>Probleemstelling:</b> De welzijnsvoorzieningen zijn een basisvoorziening in Haarlem. Deze voorzieningen moeten zo effectief en efficiënt mogelijk worden ingezet. Deze basisvoorzieningen zijn een middel om de sociale verbanden en sociale contacten van wijkbewoners te versterken (invulling civil society).</p> <p><b>Opgave:</b> Beheer en exploiteer de accommodaties voor welzijnswerk. Besteed hierbij aandacht aan de efficiency van het beheer en de exploitatie zoals inkoop en personeel.</p> <p><b>Indicatoren:</b> -Openingstijden -Bezettingsgraad -Klanttevredenheid -Prijs per m2 -Aantal vrijwilligers</p> <p>Houd in het jaarplan rekening met vrije ruimte (flexibiliteit) van tenminste 10% van de subsidiemiddelen.</p>		
Betrokken Haarlemmers	<p><b>Probleemstelling:</b> Uit de analyse blijkt dat veel problemen in Schalkwijk zich voordoen vanwege het gebrek aan sociale cohesie. In Schalkwijk moet dus geïnvesteerd worden in het potentieel aan mensen die iets voor een ander willen betekenen. Kerntaak van het welzijnswerk is het verbinden van bewoners aan bewoners, van bewoners aan professionals en professionals onderling.</p> <p><b>Opgave:</b> Ontwikkel een aanbod gericht op het versterken van sociale netwerken om zo bewoners te betrekken in de buurt en te stimuleren verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leefomgeving. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad en vrijwilligers in het plan van aanpak worden betrokken. Besteed, indien van toepassing, ook aandacht aan de uitvoering van de wijkcontracten.</p> <p><b>Indicatoren:</b> -Aantal vrijwilligers -Aantal bewonersinitiatieven -Kencijfer sociale kwaliteit -Kencijfer veiligheid -Klanttevredenheid</p>		

Haarlemse jeugd	<p><b>Probleemstelling:</b> In Schalkwijk is sprake van een relatief hoge concentratie laaggeschoolde, vaak niet-westers allochtone jongeren. Deze jongeren zijn niet in staat om zelfstandig hun problemen op te pakken om tot een volwaardig meedraaiende volwassene op te groeien. Deze jongeren staan vaak te ver af van de voorzieningen die daar voor nodig zijn.</p> <p><b>Opgave:</b> Ontwikkel een aanbod in vrijetijdsbesteding na schooltijd van jongeren dat bijdraagt aan hun ontwikkelingskansen. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad en vrijwilligers in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p>Stel een plan van aanpak op voor risicojongeren, doelstelling risicojongeren ontwikkelen zich tot verantwoordelijke volwassenen. Besteed hierbij aandacht aan zowel locatiegeboden als outreachend jongerenwerk en overlastbestrijding. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p><b>Indicatoren:</b> -Aantal bezoekers jongerencentra -Kencijfer veiligheid -Aantal meldingen overlast -Rapportcijfer jongerenwerk -Verhouding autochtoon / allochtoon bij activiteiten -Aantal vrijwilligers</p>
Haarlemmers met een beperking	<p><b>Probleemstelling:</b> Haarlemmers met een beperking als gevolg van leeftijd of bijvoorbeeld en taal of cultuurachterstand staan veraf van het meedoen aan de samenleving en het erbij horen. Daarom lopen ze grote kans op vereenzaming of uitsluiting onder meer door de sociale contacten die afnemen. Dit betekent investeren in collectieve voorzieningen voor ouderen (met name de eerste generatie allochtone ouderen) maar ook in bijvoorbeeld vader en moedercentra.</p> <p><b>Opgave:</b> Ontwikkel een aanbod voor ouderen, besteed daarbij met name aandacht aan de wijze waarop de zelfredzaamheid wordt vergroot, de outreachende zorg voor ouderen en allochtone ouderen. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad en vrijwilligers in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p><b>Indicatoren;</b> -Aantal zelfstandig wonende 75 plussers -Aantal bezoekers activiteiten -Aantal activiteiten -Klanttevredenheid -Aantal huisbezoeken. -Aantal vrijwilligers</p> <p>Ontwikkel een aanbod ten behoeve van de integratie en zelfredzaamheid van niet westerse allochtonen. Besteed hierbij aandacht aan inzet moedercentra en de ontwikkeling van een vadercentrum en activiteiten gericht op empowerment van de doelgroep. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p><b>Indicatoren:</b> -Percentage verschillende bevolkingsgroepen dat prettig met elkaar om gaat -Percentage bewoners dat zegt wel eens contact te hebben met mensen van een andere cultuur -Aantal bezoekers activiteiten -Aantal bewonersinitiatieven dat als doel had 'bevordering van integratie'.</p>

	-Percentage allochtonen dat door DOCK bereikt wordt
Kwetsbare Haarlemmers	<p><b>Probleemstelling:</b> Mensen met een psychische, dan wel lichamelijke beperking of verslaving of mensen die dak- of thuisloos zijn, zijn kwetsbaar en staan ver af van de mogelijkheden en kansen die de samenleving biedt. Ook die mensen wil je betrekken bij de wijk.</p> <p><b>Opgave:</b> Doe onderzoek omvang van, diversiteit in en vraag naar hulp van de doelgroep. Ontwikkel een aanbod voor kwetsbare bewoners, besteed aandacht aan zelfredzaamheid en het activeren tot het aangaan van verbindingen met anderen in de eigen leefomgeving, het voorkomen van verblijf in gespecialiseerde voorzieningen van kwetsbaren, re-integratie in de samenleving na het verblijf in een instelling, samenwerking met gespecialiseerde aanbieders van ondersteuning. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p><b>Indicatoren:</b> -aantal kwetsbare bewoners dat gebruik maakt van activiteiten in de wijk gericht op participatie, zelfontplooiing of ontmoeting -Aantal activiteiten -Aantal bezoekers -Aantal vrijwilligers -Klanttevredenheid</p>



Stadsdeel	Zuid
<b>Wijken</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>-Bosch en Vaart</li> <li>-Koninginnebuurt</li> <li>-Haarlemmerhoutkwartier</li> <li>-Rozenprieel</li> <li>-Welgelegen</li> <li>-Zuiderhout/Vredenhof</li> </ul>
<b>Aandachtswijken</b>	-Rozenprieel
<b>Algemeen</b>	<p><i>Algemeen.</i>  Stadsdeel Zuid is voor het overgrote deel een meer dan bovengemiddeld stadsdeel. Het Rozenprieel is vanwege een cumulatie van factoren zoals inkomen, Etniciteit e.d. een aandachtswijk. Alhoewel de overige wijken zijn zelfredzaam kunnen worden beschouwd is daar één groep van bewoners die extra aandacht behoeven. In deze wijken wonen relatief veel ouderen. Het stadsdeel is ruim van opzet en beschikt over een lommerrijke uitstraling. Het gemiddelde inkomen ligt op 18.900. Dat is het hoogste bedrag van alle stadsdelen in Haarlem. In het stadsdeel ligt het Frederikspark en meer zuidelijk de Haarlemmer Hout. Die ook huisvesting biedt aan een grote kinderboerderij. Daar ligt ook het voetbalcomplex van HFC. Ook in het zuiden van Bosch en Vaart ligt een groot groengebied. Op het terrein van het vm. ziekenhuis Spaarne (Mariastichting) nadert een groot nieuwbouwcomplex zijn afronding. Op dat terrein is een van de nieuwe landmarks gebouwd (hoge torenflat)</p> <p><i>Voorzieningen.</i>  In Zuid bevindt zich een aantal zorgcentra: St. Jacob in de Hout, Spaar en Hout, Zuiderhout en in het Rozenprieel De Roos. In het Rozenprieel staat buurthuis De Tulp. Ook het Provinciehuis heeft onderdak in Zuid.</p> <p><i>Betrokken Haarlemmers.</i>  Focus van het welzijnswerk ligt op het Rozenprieel. In de overige buurten kan, met uitzondering van huiskamerprojecten voor ouderen en kwetsbaren, volstaan worden met lichte facilitering gericht op het stimuleren van eigen initiatief van buurtbewoners om sociale netwerken te versterken en om zich in te zetten voor de ander (civil society).</p> <p><i>Haarlemse jeugd.</i>  Met uitzondering van het Rozenprieel speelt de score 'leerling-gewicht' in Zuid geen rol van betekenis. Het valt aan te nemen dat veel jongeren gebruik zullen maken van de faciliteiten uit het Centrum en/of bezoeker zijn van Flinty's. In Den Hout en Koninginnebuurt wonen meer jongeren dan gemiddeld in Haarlem.</p> <p><i>Haarlemmers met een beperking</i>  Haarlemmers met een beperking moeten zo lang mogelijk zelfstandig kunnen leven. Dit wordt bereikt door het opheffen van beperkingen op het gebied van mobiliteit, sociale netwerken en bijvoorbeeld taal en cultuur (Rozenprieel). Dat betekent investeren in methoden om vereenzaming op te sporen en tegen te gaan en het bieden van een collectief aanbod van welzijnsvoorzieningen, dat aansluit bij de doelgroep.</p> <p><i>Kwetsbare Haarlemmers</i>  Deze doelgroep is voor het wijkgericht welzijnswerk relatief nieuw. Veel van hen vallen/vielen onder het 'regime' van specifieke categorale instellingen zoals Leger des Heils, Brijderstichting, RIBW of Spaarnezicht. Een deel van hen krijgt te maken met het verlies van indicatiestelling vanuit de AWBZ. Het is te verwachten dat dit zal leiden tot een grotere druk op inzet vanuit het reguliere welzijnswerk, zonder dat duidelijk is welke (financiële) gevolgen hier aan verbonden zijn.</p>

<b>Leefbaarometer</b>	2006 : Zeer positief, 2008 : Zeer positief	
<b>Cijfers</b>	% bewoners dat hun buurt prettig vindt om in te wonen <sup>6</sup>	98% Haarlem 93%
	Rapportcijfer woonomgeving <sup>6</sup>	7,5 7,1
	Kencijfer sociale kwaliteit <sup>6</sup>	6,5 6,1
	Hier kennen de mensen elkaar nauwelijks	28% 37%
	Mensen gaan hier prettig met elkaar om	85% 77%
	Ik woon in een buurt met veel saamhorigheid	51% 43%
	Ik voel me thuis bij de mensen die in deze buurt wonen	73% 68%
	Ik heb veel contact met andere buurtbewoners	43% 41%
	Ik ben tevreden over de bevolkingssamenstelling in deze buurt	84% 76%
	Inwoners	11.713 148.557
	Leeftijdsopbouw	0-24 jaar 3.264 25-44 jaar 3.216 45-64 jaar 3.226 65 jaar > 2.007
	Alleenstaanden	3.544 47.111
	Niet westerse allochtonen	773 19.921
	Werkzoekenden	219 3613
	Beroepsbevolking met een bijstandsuitkering	168 2797
	Gemiddeld besteedbaar inkomen per inwoner	18.900 H'lemmerhoutkw. 14.100 Rozenprieel
	Totaal aantal woningen	5.347 waarvan koop 3.480
	Ouderdom woningen	3.335 uit periode 1900-1939
<b>Welzijnsfocus 2010</b>		
<b>Algemeen</b>	<p>Probleemstelling: De welzijnsvoorzieningen zijn een basisvoorziening in Haarlem. Deze voorzieningen moeten zo effectief en efficiënt mogelijk worden ingezet. Deze basisvoorzieningen zijn een middel om de sociale verbanden en sociale contacten van wijkbewoners te versterken (invulling civil society).</p> <p>Opgave: Beheer en exploiteer de collectieve voorzieningen. Besteed hierbij aandacht aan de efficiency van het beheer en de exploitatie zoals inkoop en personeel.</p> <p>Indicatoren: -Openingstijden -Bezettingsgraad -Klanttevredenheid -Prijs per m2 -Aantal vrijwilligers</p> <p>Houd in het jaarplan rekening met vrije ruimte (flexibiliteit) van tenminste 10% van de subsidiemiddelen.</p>	

<sup>6</sup> Zuid & West

<b>Betrokken Haarlemmers</b>	<p><b>Probleemstelling:</b>          Uit de analyse blijkt dat zich in west nagenoeg geen problemen voordoen. De focus van het welzijnswerk ligt op het stimuleren van betrokken buurtbewoners gericht op talentontwikkeling van 'brengers' voor de versteviging van sociale verbanden (binden en verbinden) als invulling van 'civil society'. Kerntaak van het welzijnswerk is het verbinden van bewoners aan bewoners, van bewoners aan professionals en professionals onderling.</p> <p><b>Opgave:</b>          Ontwikkel een aanbod om bewoners te betrekken in de buurt en te stimuleren verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leefomgeving.          Geef hierbij aan hoe de partners in de stad en vrijwilligers in het plan van aanpak worden betrokken. Besteed, indien van toepassing, ook aandacht aan de uitvoering van de wijkcontracten.</p> <p><b>Indicatoren:</b>          -Aantal vrijwilligers          -Aantal bewonersinitiatieven          -Kencijfer sociale kwaliteit          -Kencijfer veiligheid          -Klanttevredenheid De opgave:</p>
<b>Haarlemse jeugd</b>	<p><b>Probleemstelling:</b>          In West is geen sprake van risicjongeren (laaggeschoolde, vaak niet-westers allochtone jongeren) of overlastgevende jongeren. Jongeren zijn in staat om zelfstandig hun problemen op te pakken om tot een volwaardig meedraaiende volwassene op te groeien.</p> <p><b>Opgave:</b>          Ontwikkel een bescheiden aanbod in vrijetijdsbesteding na schooltijd van jongeren dat bijdraagt aan hun ontwikkelingskansen. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad en vrijwilligers in het plan van aanpak worden betrokken. Besteed hierbij aandacht aan zowel locatiegeboden als outreachend jongerenwerk en overlastbestrijding. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p><b>Indicatoren:</b>          - Aantal bezoekers jongeren centrum          - Kencijfer veiligheid          - Aantal meldingen overlast          - Rapportcijfer jongerenwerk          - Verhouding autochtoon / allochtoon bij activiteiten          - Aantal vrijwilligers</p>
<b>Haarlemmers met een beperking</b>	<p><b>Probleemstelling:</b>          Haarlemmers met een beperking als gevolg van leeftijd staan veraf van het meedoen aan de samenleving en het erbij horen. Daarom lopen ze grote kans op vereenzaming of uitsluiting onder meer door de sociale contacten die afnemen. Dit betekent investeren in collectieve voorzieningen voor ouderen.</p> <p><b>Opgave:</b>          Ontwikkel een aanbod voor ouderen, besteed daarbij met name aandacht aan de wijze waarop de zelfredzaamheid wordt vergroot, de outreachende zorg voor ouderen. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad en vrijwilligers in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p><b>Indicatoren;</b>          - Aantal zelfstandig wonende 75 plussers          - Aantal bezoekers activiteiten          - Aantal activiteiten          - Klanttevredenheid          - Aantal huisbezoeken.</p>

	- Aantal vrijwilligers
<b>Kwetsbare Haarlemmers</b>	<p>Probleemstelling: Mensen met een psychische, dan wel lichamelijke beperking of verslaving of mensen die dak- of thuisloos zijn, zijn kwetsbaar en staan ver af van de mogelijkheden en kansen die de samenleving biedt. Ook die mensen wil je betrekken bij de wijk.</p> <p>Opgave: Doe onderzoek omvang van, diversiteit in en vraag naar hulp van de doelgroep (kwartiemaken). Ontwikkel een aanbod voor kwetsbare bewoners, besteed aandacht aan zelfredzaamheid en het activeren tot het aangaan van verbindingen met anderen in de eigen leefomgeving, het voorkomen van verblijf in gespecialiseerde voorzieningen van kwetsbaren, reïntegratie in de samenleving na het verblijf in een instelling, samenwerking met gespecialiseerde aanbieders van ondersteuning. Geef hierbij aan hoe de partners in de stad in het plan van aanpak worden betrokken.</p> <p>Indicatoren:  <ul style="list-style-type: none"> <li>- Aantal kwetsbare bewoners dat gebruik maakt van activiteiten in de wijk gericht op participatie, zelfontplooiing of ontmoeting</li> <li>- Aantal activiteiten</li> <li>- Aantal bezoekers</li> <li>- Aantal vrijwilligers</li> </ul> </p>

# Doelgroepanalyse en meetbare indicatoren welzijnswerk Haarlem

In opdracht van  
Afdeling WWGZ  
Gemeente Haarlem

Bijlage C

**Noorda en Co**  
jeugdzaken en maatschappelijke vragen

## Inhoudsopgave

Inleiding	3
Hoofdstuk 1. Vraag naar welzijnswerk	4
§ 1. De vraagzijde van de markt	5
§ 2. Conclusie	9
Hoofdstuk 2. Aanbod van welzijnswerk	10
§ 1. Vrijwilligers	10
§ 2. Professionals	11
Hoofdstuk 3. Bereik van welzijnswerk	12
§ 1. AVO 2003	12
§ 2. CBS cijfers welzijnswerk	13
§ 3. De sociale infrastructuur van de 40 krachtwijken	13
§ 4. Gebruik welzijnsvoorzieningen door 55-plussers	13
§ 5. Samenleven in Almere	14
§ 6. Maatschappelijke participatie en betrokkenheid	14
§ 7. Conclusie	14
Hoofdstuk 4. Meetbare indicatoren	15
§ 1. Indicatoren voor activering	15
§ 2. Indicatoren voor maatschappelijke participatie	15
§ 3. Mate van vooruitgang	15
Hoofdstuk 5. Conclusies en aanbevelingen	17
§ 1. Conclusies	17
§ 2. Aanbevelingen	17
Bijlagen	
1. Bronlijst statistische data Gemeente Haarlem	19
2. Bewoners Haarlem naar leeftijdsgroepen in 2009	22
3. Haarlem naar stadsdelen en buurten	23
4. Geraadpleegde literatuur en documentatie	25

## Inleiding

Maatschappelijke veranderingen zoals individualisering en vergrijzing, maar ook wettelijke wijzigingen zoals de uitbreiding van de WMO en aanpassing van de AWBZ, noodzaken tot herdefiniëring van de inzet van het welzijnswerk.

Om de doelgroepen en resultaten van het nieuwe welzijnswerk nader te kunnen bepalen heeft de gemeente Haarlem behoefte aan statistische gegevens die inhoudelijke beleidskeuzes en kwalitatieve informatie nader kunnen onderbouwen.

Het denken over het nieuwe welzijnswerk in Haarlem wordt gevoed vanuit de gedachte van de civil society. Leidraad daarbij is dat burgers meer voor zichzelf en elkaar verantwoordelijkheid nemen om te kunnen participeren in het maatschappelijk bestel, met name op lokaal niveau. Professionele ondersteuning vanuit het welzijnswerk is in eerste instantie zoveel mogelijk gericht op bevordering van de zelfredzaamheid van individuele burgers (activering) en het versterken van de sociale cohesie tussen hen (sociale en maatschappelijke participatie), en in tweede instantie op individuele ondersteuning in situaties waarvoor een indicatie is geregeld.

In het nieuwe welzijnsbeleid van de gemeente Haarlem wordt nadruk gelegd op enkele doelgroepen: jongeren, ouderen en bewoners die door één of meerdere beperkingen van lichamelijke, verstandelijke, psycho-sociale of psychische aard een kwetsbare maatschappelijke positie innemen.

Interessant is de vraag hoe de situatie van deze doelgroepen met behulp van beschikbare statistische informatie kwantitatief en kwalitatief in beeld kan worden gebracht. Omvang en aard van de doelgroep zijn met name wetenswaardige aspecten. Transparante bereikcijfers vormen daar een onderdeel van. Verder is het van belang te weten te komen hoe de inzet van welzijnswerk voor deze doelgroepen op resultaten is te beoordelen aan de hand van statistische cijfers. Dit type gegevens kan dan worden benut voor zowel het formuleren van een gerichte opdracht aan uitvoeringsorganisaties als het verantwoorden van de inspanningen in controleerbare resultaten.

We doen een poging voor de doelgroepen van welzijnswerk beide vragen van een passend antwoord te voorzien.

Amsterdam, december 2009

Jaap Noorda  
Isabelle Dobbe  
Louise Hartman

**Noorda en Co**

## jeugdzaken en maatschappelijke vragen

Cannenburg 36, 1081 HA Amsterdam

06-10519763 info@noordaenco.nl

www.noordaenco.nl

### Hoofdstuk 1. Vraag naar welzijnswerk

#### Inleiding

Uitgangspunt bij het bepalen van de doelgroep voor welzijnswerk is dat deze voorziening niet opgevat hoeft te worden als een algemene basisvoorziening die van gelijke betekenis is voor alle inwoners van de gemeente Haarlem. De kerndoelstellingen van activering en bevordering van sociale cohesie veronderstellen immers een onderscheid tussen bewoners bij wie activering en sociale cohesie niet of in onvoldoende mate voorkomt en bewoners waarbij dit wel het geval is. Deze laatste categorie is voornamelijk interessant als vindplaats van actieve burgers die van betekenis willen zijn voor medeburgers die ondersteuning goed kunnen gebruiken. Natuurlijk kunnen alle bewoners als ze willen gebruik maken van het aanbod van welzijnsinstellingen. Dat gebeurt in zekere mate ook bij het aanbod van kinderopvang, kinderwerk in het verband van brede scholen en welzijnswerk voor ouderen. Maar in de praktijk van alledag is de deelname van veel bewoners niet gangbaar. Dat geldt met name voor jongeren en volwassenen.

De markt van welzijnswerk bestaat overwegend uit twee categorieën van bewoners:

- 1) bewoners met een al dan niet manifeste vraag naar activering en sociale cohesie
- 2) bewoners die vanuit betrokkenheid daarbij een actieve rol als vrijwilliger willen spelen. Natuurlijk is een combinatie van beide rollen vroeger of later ook mogelijk.

In de rapportage 'Jongerenwerk in Haarlem' is een statistische analyse van de doelgroep van jongerenwerk uitgevoerd.<sup>1</sup> Stadsdelen en buurten die in dat verband op grond van voornamelijk sociaaleconomische en sociaal-maatschappelijke kenmerken als prioriteitsgebieden voor jongerenwerk naar voren zijn gekomen, zijn naar alle waarschijnlijkheid ook de aangewezen werkgebieden voor het welzijnswerk in zijn algemeenheid.

In het kader van het bredere welzijnswerk gaat het behalve om inwoners in het algemeen vooral om ouderen en inwoners met een beperking van lichamelijke, geestelijke en psychosociale of psychische aard. Hiertoe zijn enkele recente statistische cijfers verzameld. De belangrijkste bronnen van data over de gemeente Haarlem zijn:

- Jaarstatistiek 2009 van de afdeling onderzoek en statistiek van de gemeente Haarlem

---

<sup>1</sup> Noorda en Dobbe, *Jongerenwerk in Haarlem. Bouwstenen meerjarenplan professioneel jongerenwerk 2010-2013*, Amsterdam, 2009.



- Ouderenonderzoek Kennemerland van de GGD Kennemerland (2007)
- Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor Haarlem 2007 van de afdeling onderzoek en statistiek van de gemeente Haarlem

Deze verzamelde data kunnen dienst doen om de doelgroep van het welzijnswerk scherper in beeld te brengen, maar tegelijkertijd ook worden benut als indicatoren om de resultaten en effecten van welzijnsbeleid zichtbaar te maken.

Uit een groslijst van beschikbare cijfers, die is gespecificeerd naar meerdere typen gegevens (demografische, sociaaleconomische gegevens en sociale gegevens over leefbaarheid in de woonomgeving) en naar geografisch gebied (gemeente, stadsdelen en waar mogelijk buurten), is een selectie gemaakt van data die bruikbaar zijn voor het in kaart brengen van de omvang en de situatie van de doelgroep van welzijnswerk. Deze groslijst is opgenomen in bijlage 1.

## § 1. De vraagzijde van de markt

De markt van bewoners met behoefte aan activering en sociale cohesie kan worden verdeeld naar sociaaleconomische, demografische en sociale aspecten en met behulp van gegevens uit de groslijst nader getalsmatig en geografisch worden begrensd.

### 1) Sociaal-economische kenmerken

#### Overzicht 1. Bevolking Haarlem naar sociaal-economische kenmerken

	HAARLEM	SCHALK- WIJK	OOST	NOORD	ZUID- WEST	CENTRUM
<b>Sociaaleconomisch gegevens</b>						
Inkomen particuliere huishouden (2006)	€ 30.200,-	€ 26.800,-	€ 25.100,- (Slachthuis buurt € 21.800,-)	€ 30.900,-	€ 37.100,-	€ 29.900,-
% huishoudens met besteedbaar inkomen tot € 16.500,- en tussen € 16.500 – € 23.200,- (2006)	22% en 22%	24% en 26% (Europawijk 27% en 29%)	30% en 26% (Slachthuis buurt 38% en 30%; Parkwijk 36% en 26%)	19% en 21% (Delftwijk 32% en 28%)	17% en 17% (Rozenprieel 33% en 22%)	27% en 20%
% huishoudens met 105% wettelijk sociaal minimum	9%	12% (Meerwijk 16% en Boerhaavewijk 15)	14% (Slachthuis- buurt 20%, Parkwijk 19% en Potgieter- buurt 13%)	7% (Delftwijk 13%)	5% (Rozenprieel 15%)	11% (Spaarn- wouderbuurt 13%)
Gem. besteedbaar inkomen per inwoner (2006)	€ 14.200,-	€ 13.000,- (Boerhaavewijk € 11.300,-)	€ 12.200,- (Parkwijk 11.100,-)	€ 13.600,- (Delftwijk € 12.000,-)	€ 16.900,- (Rozenprieel € 14.100,-)	€ 17.100,-
Gem. besteedbaar inkomen van economisch actieve en niet-	€ 22.100,- en € 14.600,-	€ 19.500,- en € 14.500,- (Boerhaavewijk k	€ 19.000,- en € 13.000,- (Parkwijk € 17.800,- en €	€ 21.400,- en € 14.000,-	€ 26.800,- en € 17.200,-	€ 24.500,- en € 13.900,-

actieve personen (2006)		€ 18.000,- en € 14.000,-)	13.000,-)			
Bevolkingsaandee l werkzame personen 15-64 jaar (2005) algemeen en niet-westers allochtoon	71% en 53%	65% en 52% (Meerwijk 59% en 50%)	65% en 52% (Slachthuis buurt 57% en 48%; Parkwijk 58% en 49%)	74% en 57%	75% en 60%	74% en 54%
Bevolkingsaandee l NWW 15-64 jaar, algemeen en allochtoon (2009)	3.6% en 5.9%	5.4% en 8.1% (Boerhaavewijk 7.6% en 9.9%)	4.8% en 7.0% (Slachthuis buurt 7.1% en 9.7%; Parkwijk 7.0% en 8.6%)	2.7% en 4.3%	2.2% en 3.0%	4.3% en 5.1%
Bevolkingsaandee l WBB - bijstand 18-64 jaar (2009)	2.5%	4.2% (Boerhaavewijk 6.2%)	4.0% (Parkwijk 6.5%)	1.4%	1.4%	3.0%
Bevolkingsaandee l Ontvangers Wetten Arbeidsongeschiktheid 15-64 jaar (2008)	8.6%	Meer dan 10.5% WAO in 2002	Meer dan 10.5% WAO in 2002	-	-	-
% zelfstandig wonend 65-74 en 75+ met alleen AOW (2007)	16% en 16%	16% en 14%	23% en 20%	16% en 18%	10% en 13%	

Uit onderzoek blijkt dat bewoners met een laag inkomen, bewoners zonder werk en bewoners met een lage opleiding verhoudingsgewijs een minder actief leven leiden en een geringere graad van maatschappelijke betrokkenheid vertonen.<sup>2</sup>

Als het percentage huishoudens in 2006 dat leeft van een besteedbaar inkomen tot € 16.500,- wordt genomen als maat voor een laag inkomen, dan blijkt dat 22% van de Haarlemse huishoudens tot die categorie te behoren.

Andere gegevens over de inkomenssituatie van bewoners van Haarlem zijn niet in strijd met dit gegeven. Zo bedraagt het percentage niet-werkzame personen van 15-64 jaar 29% en is het percentage Haarlemmers dat een uitkering NWW, arbeidsongeschiktheid of WBB heeft in totaal 14.7%.

Kijken we nader naar cijfers over inkomens van huishoudens tot 105% van het wettelijk sociaal minimum op basis van gegevens uit 2006 van de afdeling onderzoek en statistiek van de gemeente Haarlem, dan valt op dat 9% van de Haarlemse huishoudens in deze categorie valt. Dat is vergelijkbaar met het Nederlandse gemiddelde.<sup>3</sup>

<sup>2</sup> SCP, *De sociale staat van Nederland*, Den Haag, 2009; Jehoel-Gijsbers, G., *Sociale uitsluiting in Nederland*, SCP, Den Haag, 2004.

<sup>3</sup> Het is niet ongebruikelijk armoede te definiëren als behorende tot een huishouden met een inkomen tot 105% van het wettelijk sociaal minimum. In 2006 bedroeg de inkomenssituatie van deze categorie van huishoudens gemiddeld € 6.290,-.

In Haarlem wonen bewoners met een laag inkomen tot € 16.500,- relatief meer in de stadsdelen Schalkwijk en Oost. De buurten Europawijk, Boerhaavewijk, Slachthuisbuurt en Parkwijk spannen in dit opzicht de kroon.

Dit beeld verandert niet veel als armoedecijfers in beschouwing worden genomen. Buurten met een hoog armoedepercentage zijn de Slachthuisbuurt (20%), Parkwijk (19%), Meerwijk (16%), Boerhaavewijk en Rozenprieel (15%) en Burgwal, Potgieterbuurt en Delftwijk (13%).

Op grond van deze sociaaleconomische informatie wordt geconcludeerd dat de doelgroep van het welzijnswerk tussen de 9% en 22% van de Haarlemse bevolking bedraagt.

## 2) Demografische kenmerken

### Overzicht 2. Bevolking Haarlem naar demografische kenmerken

	HAARLEM	SCHALK- WIJK	OOST	NOORD	ZUID- WEST	CENTRUM
<b>Demografische gegevens</b>						
% 1-persoonshuis- houdens (2008)	45%	45% (Europawijk 52%)	44% (Van Zeggelenbuurt 51%)	39% (Frans Halsbuurt 61%)	45% (Zijlweg- west 64%)	62% (Stations- buurt 65%; Centrum 63%)
% 65-plussers (2009)	15.3%	18.9% (Europawijk 19.9%)	16.4% (Parkwijk 21,5%)	14.2%	15.6%	9.2%
% Niet-westerse allochtonen (2009)	13.5%	30.5%	18.7%	7.4%	5.2%	8.0%
% allochtonen (2009)	24.6%	40.6% (Boerhaavewijk 50.9%)	27.9% (Parkwijk 45.6%)	18.2%	17.4%	24.2%
% totale migratie 2008 (bevolkings- aandeel van bewoners betrokken bij interne en externe migratie (vestiging en vertrek gedeeld door twee)	11.5%	10.9% (Europawijk 12.7%)	11.1% (Potgieter buurt 14.1%)	-	-	-
<b>Gegevens over ouderen</b>	<b>Haarlem</b>	<b>Schalkwijk</b>	<b>Oost</b>	<b>Noord</b>	<b>Zuid-west</b>	<b>Centrum</b>
% alleenstaanden van de zelfstandig wonend 65-74 ouderen (2007)	31%	37%	26%	27%	32%	
% zelfstandig wonend 75+, waarvan alleenstaand	8% en 53%	9% en 46%	8% en 56%	51%	59%	

(2008)					
--------	--	--	--	--	--

Bekend is dat maatschappelijke en sociale participatie geringer is bij alleenstaanden en niet-westerse allochtonen. Als het behoren tot een alleenstaand huishouden en het niet-westers allochtoon zijn als indicaties worden gebruikt om in principe in aanmerking komt voor activering en bevordering van sociale cohesie vanuit het welzijnswerk, dan bedraagt de doelgroep maximaal 45% (percentage alleenstaande huishoudens) en minimaal 13.5% (percentage niet-westerse allochtonen).

Gezien de ruime marges van deze doelgroepbepaling, lijken deze indicaties minder geschikt voor het afbakenen van de doelgroep van het welzijnswerk.

Wat wel duidelijk wordt uit dit type demografische informatie dat het percentage niet-westers allochtonen en het percentage alleenstaande zelfstandig wonende ouderen van 65-74 jaar geografisch onevenredig zijn verdeeld over Haarlem.

Bepaalde stadsdelen vallen op door relatief hoge cijfers. Dat is met name Schalwijk. Dit is ook één van de gebieden waar volgens sociaaleconomische kenmerken de inzet van welzijnswerk nodig is.

### 3) Sociale kenmerken

#### Overzicht 3. Bevolking Haarlem naar sociale kenmerken

	HAARLEM	SCHALK- WIJK	OOST	NOORD	ZUID- WEST	CENTRUM
<b>Demografische gegevens</b>						
Opkomstpercentage Europese verkiezingen juni 2009	38.1%	31.4% (Boerhaavewijk 28.3%)	28.7% (Slachthuisbuurt 25%)	38.3% (Delftwijk 25.9%)	47.9%	42.7%
% PVV (vorm van maatschappelijk onbehagen)	14.1%	19.5%	23.1%	14.6%	10.0%	8.0%
<b>Gegevens over ouderen</b>	<b>Haarlem</b>	<b>Schalwijk</b>	<b>Oost</b>	<b>Noord</b>	<b>Zuid-west</b>	<b>Centrum</b>
% zelfstandig wonend 65+ met matige tot slechte lichamelijke gezondheid (2007)	65-74 jaar: 27% 75+: 44%	65-74 jaar: 32% 75+: 46%	65-74 jaar: 32% 75+: 47%	65-74 jaar: 26% 75+: 43%	65-74 jaar: 20% 75+ : 41%	
% zelfstandig wonend 65+ met psychische ongezondheid (2007)	65-74: 16% 75+: 21%	65-74 jaar: 21% 75+: 21%	65-74 jaar: 16% 75+: 24%	65-74 jaar: 24% 75+: 23%	65-74 jaar: 16% 75+: 22%	
% zelfstandig wonend 65+ in contact met thuiszorg, mantelzorg, Loket Haarlem en	65-74: 7%, 5%, 13% en 53%. 75+: 28%, 22%, 27% en 76%.	65-74 jaar: 12%, 7%, 21% en 60%. 75+: 24%, 19%, 49% en 71%.	65-74 jaar: 8%. 7%, 16% en 63%. 75+: 34%, 24%, 22% en 83%.	65-74 jaar: 5%, 5%, 12% en 50%. 75+: 27%, 23%, 19% en 74%.	65-74 jaar: 4%, 3%, 6% en 45%. 75+: 29%, 19%, 19% en 73%.	

ouderenvoorzienin gen (2007)						
% zelfstandig wonend 65+ inactief bij verenigingen en vrijwilligerswerk (2007)	65-74: 47% en 67% 75+: 57% en 81%	65-74 jaar: 46% en 68%. 75+: 59% en 81%.	65-74 jaar: 46% en 76% 75+: 51% en 83%	65-74 jaar: 45% en 67%. 75+: 54% en 80%.	65-74 jaar: 50% en 63%. 75+: 61% en 83%.	
% zelfstandig wonend 65+ dat belemmeringen ervaart bij sociale activiteiten buitenshuis (2007)	65-74: 31% 75+: 45%	65-74 jaar: 33% 75+: 42%	65-74 jaar: 36% 75+: 48%	65-74 jaar: 32% 75+: 44%	65-74: 27% 75+: 48%	
<b>Leefbaarheid 2007</b>	<b>Haarlem</b>	<b>Schalkwijk excl. Molenwijk</b>	<b>Oost</b>	<b>Noord</b>	<b>Zuid-west</b>	<b>Centrum</b>
Tevredenheid jongeren voorzieningen	28%	29%	19%	29%	31%	39%
Tevredenheid ontmoetingsruimte s in buurt	46%	49%	45%	40%	52%	55%
Overlast groepen jongeren	19%	24%	20%	15%	20%	34%
Score overlast geluid, jongeren, omwonenden	2.8	3.6	3.0	2.4	2.5	4.0
Score sociale buurtkwaliteit	6.1	5.2	6.0	6.3	6.5	5.9
Score woonomgeving	7.1	6.5	6.6	7.3	7.5	7.5
Sportparticipatie	67%	57%	65%	70%	71%	73%
Uitgaansparticipat ie	83%	73%	76%	84%	89%	94%
Behoeftte aan meer sociale contacten	18%	21%	17%	17%	17%	17%

Er is allerlei statistische informatie over sociale aspecten van het samenleven in Haarlem beschikbaar. Als we voor het bepalen van de inzet van welzijnswerk voornamelijk afgaan op informatie over de behoefte aan meer sociale contacten, dan zou de doelgroep van het welzijnswerk ongeveer 18% van de totale populatie bedragen.

In combinatie met cijfers over andere sociale feiten, behoeften en problemen lijkt de inzet van het welzijnswerk verhoudingsgewijs meer nodig te zijn in het stadsdeel Schalkwijk.

## § 2. Conclusie

Op basis van sociaaleconomische, demografische en sociale criteria wordt de omvang van de doelgroep van het welzijnswerk geschat op ongeveer 20% van de inwoners van Haarlem. Verwacht mag worden dat vooral bij hen sprake is van een potentiële behoefte aan inzet van welzijnswerk bij activering en maatschappelijke participatie.

Verhoudingsgewijs zijn bewoners met deze behoefte sterk aanwezig in de stadsdelen Schalkwijk en Oost en in mindere mate in de stadsdelen Noord en Zuidwest. Buurten die in het bijzonder aandacht van welzijnswerk verdienen zijn: Meerwijk, Boerhaavewijk, Slachthuisbuurt, Parkwijk, Rozenprieel, Potgieterbuurt en Delftwijk.

## Hoofdstuk 2. Aanbod van welzijnswerk

### Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de aanbodzijde van welzijnswerk in kaart gebracht. Deze zijde bestaat uit vrijwilligers en professionals van voorzieningen.

### § 1. Vrijwilligers

Er is ook markt van bewoners die bereid is op vrijwillige basis een bijdrage te leveren aan het vervullen van sociale vragen van medebewoners en daarmee aan de doelstellingen van welzijnswerk op het gebied van activering en sociale cohesie. In Haarlem als geheel is 21% van de inwoners actief voor de buurt en 31% actief als vrijwilliger.

Ongeveer 20% van de bewoners van Schalkwijk en Oost is actief als mantelzorger, vaak voor eigen familie of burens. Ongeveer 30% is actief als vrijwilliger in een of ander georganiseerd verband.

In principe is het potentieel aan vrijwilligers onder de bewoners van de twee stadsdelen en de rest van Haarlem veel groter dan nu wordt gebruikt. De kunst is dit potentieel aan te boren. Moderne vormen van vrijwilligerswerk zoals mentoring van jongeren tonen aan dat er meer belangstelling is voor vrijwilligerswerk dan nu worden benut.

De sterke professionalisering van sociale voorzieningen in de jaren zeventig waaronder het welzijnswerk, heeft wellicht de ruimte voor vrijwilligers om actief te worden beperkt. Daarbij speelt niet alleen de overname van verantwoordelijkheid van vrijwilligers door professionals een rol, maar ook de sterke toename van regelgeving die het eigen initiatief van burgers aan banden legt en daarmee het plezier van het vrijwilliger zijn heeft onderuit gehaald.

### Overzicht 4. Bevolking Haarlem naar bewoners die vrijwillig sociaal actief zijn

Leefbaarheid 2007	Haarlem	Schalkwijk excl. Molenwijk	Oost	Noord	Zuid-west	Centrum
Medeverantwoordelijkheid voor buurt	85%	87%	75%	86%	90%	84%
Daadwerkelijke inzet voor buurt	21%	24%	20%	18%	23%	24%
Actief als vrijwilliger	31%	30%	30%	32%	32%	28%
Actief als mantelzorger	20%	21%	19%	26%	16%	

## § 2. Professionals

Wijkgericht welzijnswerk in Haarlem beschikt over 64 fte. In een ruimere opvatting van welzijnswerk inclusief welzijn voor ouderen, vrijwilligerswerk en speeltuinwerk, gaat het om ongeveer 147 fte.

Het is overigens ook denkbaar andere vormen van professionele sociale aandacht mee te nemen in het vaststellen van het totaal aan beschikbare formatie. Te denken valt dan aan de inzet van stadsdeelmanagement, thuiszorg, voorzieningen gefinancierd door SozaWe en vormen van maatschappelijk opvang, jeugdzorg, kerken, Rode Kruis etc. etc.

### Overzicht 5. Voorzieningen met een directe of indirecte relatie naar welzijn in Haarlem naar formatie

Type welzijnsorganisatie	Formatie
Wijkgericht welzijnswerk	64 fte
Welzijn ouderen (Context)	70 fte
Vrijwilligerswerk	2.5 fte
Speeltuinwerk	10 fte
<i>Subtotaal</i>	<i>146,50 fte</i>
Stadsdeelmanagement	-
Thuiszorg	
Sozawe	
Overig: mts. opvang, jgz, jeugdzorg, cjb etc.	



## Hoofdstuk 3. Bereik van welzijnswerk

### Inleiding

Er is weinig exacte informatie bekend over de deelname aan welzijnswerk. Dat geldt met name voor het aantal van unieke deelnemers op jaarbasis. Informatie in de vorm van drempeloverschrijdingen per activiteit kan niet serieus genomen worden omdat dit type informatie op geen enkele manier een indruk geeft van het reële bereik van welzijnswerk onder bewoners van een werkgebied.

Een beperkte rondgang door de literatuur levert de volgende uitkomsten op over het bereik van welzijnswerk. Aangenomen wordt dat deze uitkomsten ook gelden voor de gemeente Haarlem.

### § 1. Aanvullend voorzieningengebruikonderzoek (AVO)

Vierjaarlijks wordt in opdracht van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) enquêteonderzoek gedaan naar het gebruik van een groot aantal maatschappelijke en culturele voorzieningen onder de Nederlandse bevolking van 6 jaar en ouder die zelfstandig wonen. Eén van de voorzieningen die aan de orde komt is het welzijnswerk.

De meest recente peiling die beschikbaar is betreft het onderzoek uit 2003 (AVO, 2003).<sup>4</sup> De uitkomsten van het onderzoek in 2007 zijn pas in de loop van 2010 beschikbaar.

Op de vraag of men de afgelopen 12 maanden wel eens naar een buurthuis, jongerencentrum, wijkcentrum, dorps huis of gemeenschapshuis is geweest, en zo ja hoe vaak, is de volgende respons gegeven (zie tabel 1).

**Tabel 1. Gebruik van welzijnswerk naar frequentie. Bron: bewerking gegevens AVO 2003 SCP via Dans Easy**

Nee	77.42%
1 x per week of meer	5.05%
1 tot 3 x per maand	3.70%
Minder dan 1 x per maand	3.94%
Minder dan 1 x per kwartaal	7.47%
Geen antwoord	2.42%
Totaal	100%

In totaal maakt een vijfde van de Nederlanders (20.26%) gebruik van het welzijnswerk in 2003. Van wekelijkse deelname is sprake bij ca. 5%.

---

<sup>4</sup> SCP, Aanvullend voorzieningengebruikonderzoek AVO '03, Amsterdam, Steinmetzarchief (P 1660).

Ruim driekwart van alle Nederlanders komt niet bij een welzijnsinstelling over de vloer (77.42%).

## § 2. CBS cijfers welzijnswerk

Het CBS houdt sinds 2001 jaarlijks gegevens bij over personeelsterkte en productiecijfers van welzijnswerk ouderen, sociaal-cultureel werk en brede welzijnsinstellingen. Wat deelnamecijfers betreft zijn de gegevens over 2004 het meest recent. Nieuwe cijfers worden verwacht in de loop van 2010.

**Tabel 2. Welzijnswerk naar personeelsterkte, vrijwilligers en deelnamecijfers van welzijnswerk ouderen, sociaal-cultureel werk en brede welzijnsinstellingen in 2004 (% bevolking vanaf 6 jaar). Bron: bewerking cijfers CBS statline**

	<b>Werkzame personen</b>	<b>Vrijwilligers</b>	<b>Deelnemers</b>
Welzijn ouderen	2.670	38.770	2.386.000/15.8%
Sociaal-cultureel werk	18.750	87.910	780.000/5.2%
Brede welzijnsinstellingen	11.400	19.050	3.037.000/20.2%

## § 3. De sociale infrastructuur van de 40 'krachtwijken' in beeld

Uit een quickscan naar de sociale infrastructuur van achterstandswijken uit 2007 blijkt dat er "nauwelijks cijfers gegeven kunnen worden over het feitelijk gebruik en bereik van welzijnsvoorzieningen" (Duijvestijn e.a., 2007).<sup>5</sup>

Gesteld wordt dat ouderen en kinderen relatief veel gebruik maken van welzijnswerk en jongeren en allochtonen relatief weinig. Er zijn in 2004 bijna 1.500 instellingen actief op het gebied van welzijnswerk.<sup>6</sup>

## § 4. Gebruik welzijnsvoorzieningen door 55-plussers

Uit een studie van Broese e.a. (2007) komt naar voren dat in 2001/02 21% van de ouderen tussen de 65 en 95 jaar een of meerdere welzijnsvoorzieningen.<sup>7</sup> De meest gebruikte welzijnsvoorzieningen zijn de maaltijdvoorziening, de transportdienst, hulp van vrijwilligers van de Zonnebloem en van de Stichting Welzijn Ouderen. Het rapport verslaat de periode voor intrede van de WMO, en rekent derhalve huishoudelijke zorg nog niet tot de welzijnsvoorzieningen, maar tot de thuiszorg. In 2001/02 kreeg 17% van de 65-plussers professionele thuiszorg, dit betrof vooral hulp bij huishoudelijke taken. Van de 85-95-jarigen maakt ongeveer de helft gebruik van

<sup>5</sup> Duijvestijn e.a., *De sociale infrastructuur van de 40 'krachtwijken' in beeld*, DSP groep, Amsterdam, 2007.

<sup>6</sup> *Aandacht voor welzijn, Inhoud, omvang en betekenis van de welzijnssector*, NIZW/SCP, Den Haag/Utrecht, 2005.

<sup>7</sup> Broese van Groenou, M.I., e.a., *Gebruik van thuiszorg en welzijnsvoorzieningen door 55-plussers tussen 1992 en 2006. Een onderzoek naar individuele en historische ontwikkelingen*, VU Amsterdam, 2007.

welzijnsvoorzieningen en/of thuiszorg. Het is het aannemelijk dat thuiszorggebruikers welzijnsvoorzieningen gebruiken in aanvulling op reeds verkregen zorg.

#### **§ 5. Samen leven in Almere. Monitor sociale cohesie 2003**

Bijna een vijfde van de inwoners van Almere bezoekt wel eens een buurthuis (18%). Bij de leeftijdsgroep 18-24 ligt dat percentage op 13%, bij de leeftijdsgroep 25-44 op 17%, bij de leeftijdsgroep 45-64 op 20% en vanaf 65 jaar op 28%.<sup>8</sup>

#### **§ 6. Maatschappelijke participatie en betrokkenheid**

In het recente rapport 'De sociale staat van Nederland' (SCP, 2009) staat vermeld dat 4% van de mensen weinig contact hebben met familie, vrienden of kennissen.

Ongeveer 3% voelt zich geïsoleerd van andere mensen.

Georganiseerde maatschappelijke participatie is geringer bij Turkse, Marokkaanse, Surinaamse en Antilliaanse mensen in vergelijking met autochtone Nederlanders (resp. 35%, 37%, 46%, 48% en 69%).

Zo'n 44% van de inwoners van Nederland boven de 18 jaar doet aan vrijwilligerswerk.

Mensen met lage opleiding en een laag inkomen zijn maatschappelijk minder actief. Met name werklozen en arbeidsongeschikten zijn vaker sociaal geïsoleerd en minder maatschappelijk actief. Bij laagopgeleide allochtonen valt vooral de geringe maatschappelijke participatie op en niet zo zeer het sociale isolement.

#### **§ 7. Conclusie**

Uit het schaarse landelijke en lokale onderzoek naar deelname aan welzijnswerk kan de conclusie worden getrokken dat ongeveer 20% van de bewoners in Nederland gebruik maakt van deze voorziening. Kinderen en ouderen maken nemen relatief meet deel aan welzijnswerk dan jongeren en allochtonen.

---

<sup>8</sup> *Samen leven in Almere. Monitor sociale cohesie 2003*, Oostveen Beleidsonderzoek, Almere, 2003.

## **Hoofdstuk 4. Meetbare indicatoren**

### **Inleiding**

De inzet van het welzijnswerk kan worden gemeten door indicatoren vast te stellen die voortgang in activering en toename van sociale cohesie zichtbaar maken.

### **§ 1. Indicatoren voor activering**

Indicatoren voor activering kunnen worden onderscheiden naar meerdere aspecten:

- 1) Toename van sportparticipatie
- 2) Toename van cultuurparticipatie
- 3) Toename van scholing
- 4) Toename van maatschappelijke participatie (clublidmaatschap, vrijwilligerswerk, mantelzorg)
- 5) Toename van arbeidsmarktparticipatie

### **§ 2. Indicatoren voor maatschappelijke participatie**

Indicatoren voor sociale cohesie kunnen worden onderscheiden naar meerdere aspecten:

- 1) Toename bewoners met sociale contacten buitenshuis
- 2) Toename van het aantal vrijwilligersorganisaties en -initiatieven
- 3) Toename bereik voorzieningen in termen van unieke bewoners (bindingskracht/regelmatige deelnemers)
- 4) Toename opkomstpercentage bij verkiezingen
- 5) Hogere scores positieve ontwikkelingen leefbaarheids- en veiligheidsmonitor en lagere score negatieve ontwikkelingen
- 6) Mate van samenwerking tussen welzijnswerk en partnervoorzieningen in een werkgebied

### **§ 3. Mate van vooruitgang**

De mate van vooruitgang houdt verband met de capaciteit van de inzet van het welzijnswerk. Er moet een maat opgesteld worden voor de resultaten en impact die een fulltime formatie welzijnswerk of nog beter een basiswerkeenheid van welzijnswerkers zou kunnen realiseren.

De volgende maat wordt voorgesteld: een facilitair buurthuis gerund door 100 actieve, geschoolde vrijwilligers en een agogische basiswerkeenheid van 2.5 fte welzijnswerk voor bewoners met meervoudige problemen en ernstige belemmeringen, zou een bereik moeten kunnen realiseren van 500 bewoners met

vragen op het gebied van activering en sociale cohesie. Op jaarbasis moet dat kunnen leiden tot positieve resultaten bij 12.5% van de doelgroep en in vier jaar tot vooruitgang bij 50% van de doelgroep.

## **Hoofdstuk 5. Conclusies en aanbevelingen**

### **Inleiding**

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste conclusies en aanbevelingen naar voren gehaald.

### **§ 1. Conclusies**

1.

De doelgroep van het welzijnswerk in de gemeente Haarlem kan worden geschat op ongeveer 20% van de totale bevolking. Het gaat om ongeveer 30.000 bewoners. Uitgaande van de formatie die beschikbaar is voor wijkgericht welzijnswerk bedraagt het potentiële bereik van een fulltime wijkgerichte welzijnswerker 463 personen. Als welzijnswerk breder wordt opgevat in de zin dat ook welzijnactiviteiten voor ouderen, vrijwilligerswerk en speeltuinen worden meegeteld dan is 147 fte beschikbaar. Het bereik van een fulltime brede welzijnswerker is dan ongeveer 200 personen.

2.

Uit het schaarse landelijke en lokale onderzoek naar deelname aan welzijnswerk kan de conclusie worden getrokken dat ongeveer 20% van de bewoners gebruik maakt van deze voorziening. Kinderen en ouderen maken nemen relatief meer deel aan welzijnswerk dan jongeren en allochtonen.

3.

Er zijn meerdere statistische indicatoren beschikbaar voor het vaststellen van de voortgang van de doelgroep van welzijnswerk op het gebied van activering en maatschappelijke participatie.

### **§ 2. Aanbevelingen**

1.

Het welzijnswerk zou zich moeten richten op het bereiken van de gespecificeerde doelgroep van bewoners met vragen op het gebied van activering en sociale cohesie en zich wervend moeten opstellen naar vrijwilligers in Haarlem die daarbij van betekenis willen zijn.

Verhoudingsgewijs zijn bewoners met deze behoefte sterk aanwezig in de stadsdelen Schalkwijk en Oost en in mindere mate in de stadsdelen Noord en Zuidwest.

Buurten die in het bijzonder aandacht van welzijnswerk verdienen zijn: Meerwijk, Boerhaavewijk, Slachthuisbuurt, Parkwijk, Rozenprieel, Potgieterbuurt en Delftwijk.

2.

De inzet van het welzijnswerk zou facilitair moeten zijn voor maatschappelijk betrokken bewoners die als vrijwilliger zich willen inzetten voor de gemeenschap. Zij moeten zoveel mogelijk de ruimte krijgen zelf activiteiten te organiseren die tegemoet komen aan vragen en wensen van de doelgroep van het welzijnswerk. Realiseren van ontmoetingsruimtes, regelen van organisatorische steun en aanbieden van scholing aan vrijwilligers is daarbij van groot belang. Voor bewoners bij wie problemen in meervoudige vorm voorkomen of bij wie zich in medische, geestelijke of psychische zin belemmeringen voordoen is agogische ondersteuning van professionals geboden.

3.

Bij het uitwerken van welzijnsbeleid in facilitaire en agogische zin is het van belang vanuit de gemeente regiefunctie voorwaarden te stellen voor doelgroepkeuze en samenwerking tussen wijkgerichte welzijnsvoorzieningen en verwante voorzieningen die zich met deze doelgroep bezig houden.

## Bijlage 1. Bronlijst statistische data Gemeente Haarlem

	HAARLEM	SCHALK- WIJK	OOST	NOORD	ZUID- WEST	CENTRUM
<b>Demografische en sociaaleconomisch gegevens</b>						
% 1-persoonshuishoudens (2008)	45%	45% (Europawijk 52%)	44% (Van Zeggelenbuurt 51%)	39% (Frans Halsbuurt 61%)	45% (Zijlwegwest 64%)	62% (Stationsbuurt 65%; Centrum 63%)
% 65-plussers (2009)	15.3%	18.9% (Europawijk 19.9%)	16.4% (Parkwijk 21,5%)	14.2%	15.6%	9.2%
% Niet-westerse allochtonen (2009)	13.5%	30.5%	18.7%	7.4%	5.2%	8.0%
% allochtonen (2009)	24.6%	40.6% (Boerhaavewijk 50.9%)	27.9% (Parkwijk 45.6%)	18.2%	17.4%	24.2%
Inkomen particuliere huishouden (2006)	€ 30.200,-	€ 26.800,-	€ 25.100,- (Slachthuisbuurt € 21.800,-)	€ 30.900,-	€ 37.100,-	€ 29.900,-
% huishoudens met besteedbaar inkomen tot € 16.500,- en tussen € 16.500 – € 23.200,- (2006)	22% en 22%	24% en 26% (Europawijk 27% en 29%)	30% en 26% (Slachthuisbuurt 38% en 30%; Parkwijk 36% en 26%)	19% en 21% (Delftwijk 32% en 28%)	17% en 17% (Rozenprieel 33% en 22%)	27% en 20%
% huishoudens met 105% wettelijk sociaal minimum	9%	12% (Meerwijk 16% en Boerhaavewijk 15)	14% (Slachthuisbuurt 20%, Parkwijk 19% en Potgieterbuurt 13%)	7% (Delftwijk 13%)	5% (Rozenprieel 15%)	11% (Spaarnwouderbuurt 13%)
Gem. besteedbaar inkomen per inwoner (2006)	€ 14.200,-	€ 13.000,- (Boerhaavewijk € 11.300,-)	€ 12.200,- (Parkwijk 11.100,-)	€ 13.600,- (Delftwijk € 12.000,-)	€ 16.900,- (Rozenprieel € 14.100,-)	€ 17.100,-
Gem. besteedbaar inkomen van economisch actieve en niet-actieve personen (2006)	€ 22.100,- en € 14.600,-	€ 19.500,- en € 14.500,- (Boerhaavewijk € 18.000,- en € 14.000,-)	€ 19.000,- en € 13.000,- (Parkwijk € 17.800,- en € 13.000,-)	€ 21.400,- en € 14.000,-	€ 26.800,- en € 17.200,-	€ 24.500,- en € 13.900,-
Bevolkingsaandeel werkzame personen 15-64 jaar (2005) algemeen en niet-westers allochtoon	71% en 53%	65% en 52% (Meerwijk 59% en 50%)	65% en 52% (Slachthuisbuurt 57% en 48%; Parkwijk 58% en 49%)	74% en 57%	75% en 60%	74% en 54%



Bevolkingsaand eel NWW 15-64 jaar, algemeen en allochtoon (2009)	3.6% en 5.9%	5.4% en 8.1% (Boerhaavewijk 7.6% en 9.9%)	4.8% en 7.0% (Slachthuis buurt 7.1% en 9.7%; Parkwijk 7.0% en 8.6%)	2.7% en 4.3%	2.2% en 3.0%	4.3% en 5.1%
Bevolkingsaand eel WWB - bijstand 18-64 jaar (2009)	2.5%	4.2% (Boerhaavewijk 6.2%)	4.0% (Parkwijk 6.5%)	1.4%	1.4%	3.0%
Bevolkingsaand eel Ontvangers Wetten Arbeidsongeschikt heid 15-64 jaar (2008)	8.6%	Meer dan 10.5% WAO in 2002	Meer dan 10.5% WAO in 2002	-	-	-
% totale migratie 2008 (bevolkingsaand eel van bewoners betrokken bij interne en externe migratie (vestiging en vertrek gedeeld door twee))	11.5%	10.9% (Europawijk 12.7%)	11.1% (Potgieter buurt 14.1%)	-	-	-
Opkomstpercentage Europese verkiezingen juni 2009	38.1%	31.4% (Boerhaavewijk 28.3%)	28.7% (Slachthuis buurt 25%)	38.3% (Delftwijk 25.9%)	47.9%	42.7%
% PVV (vorm van maatschappelijk onbehagen)	14.1%	19.5%	23.1%	14.6%	10.0%	8.0%
<b>Gegevens over ouderen</b>	<b>Haarlem</b>	<b>Schalkwijk</b>	<b>Oost</b>	<b>Noord</b>	<b>Zuid-west</b>	<b>Centrum</b>
% 65-plussers (2009)	15.3%	18.9% (Europawijk 19.9%)	16.4% (Parkwijk 21,5%)	14.2%	15.6%	9.2%
% alleenstaanden van de zelfstandig wonend 65-74 ouderen (2007)	31%	37%	26%	27%	32%	
% zelfstandig wonend 75+, waarvan alleenstaand (2008)	8% en 53%	9% en 46%	8% en 56%	51%	59%	
% zelfstandig wonend 65-74 en 75+ met alleen AOW (2007)	16% en 16%	16% en 14%	23% en 20%	16% en 18%	10% en 13%	
% zelfstandig	65-74 jaar:	65-74 jaar:	65-74 jaar:	65-74 jaar:	65-74 jaar: 20%	

wonend 65+ met matige tot slechte lichamelijke gezondheid (2007)	27% 75+: 44%	32% 75+: 46%	32% 75+: 47%	26% 75+: 43%	75+ : 41%	
% zelfstandig wonend 65+ met psychische ongezondheid (2007)	65-74: 16% 75+: 21%	65-74 jaar: 21% 75+: 21%	65-74 jaar: 16% 75+: 24%	65-74 jaar: 24% 75+: 23%	65-74 jaar: 16% 75+: 22%	
% zelfstandig wonend 65+ in contact met thuiszorg, mantelzorg, Loket Haarlem en ouderenvoorzieningen (2007)	65-74: 7%, 5%, 13% en 53%. 75+: 28%, 22%, 27% en 76%.	65-74 jaar: 12%, 7%, 21% en 60%. 75+: 24%, 19%, 49% en 71%.	65-74 jaar: 8%. 7%, 16% en 63%. 75+: 34%, 24%, 22% en 83%.	65-74 jaar: 5%, 5%, 12% en 50%. 75+: 27%, 23%, 19% en 74%.	65-74 jaar: 4%, 3%, 6% en 45%. 75+: 29%, 19%, 19% en 73%.	
% zelfstandig wonend 65+ inactief bij verenigingen en vrijwilligerswerk (2007)	65-74: 47% en 67% 75+: 57% en 81%	65-74 jaar: 46% en 68%. 75+: 59% en 81%.	65-74 jaar: 46% en 76% 75+: 51% en 83%	65-74 jaar: 45% en 67%. 75+: 54% en 80%.	65-74 jaar: 50% en 63%. 75+: 61% en 83%.	
% zelfstandig wonend 65+ dat belemmeringen ervaart bij sociale activiteiten buitenshuis (2007)	65-74: 31% 75+: 45%	65-74 jaar: 33% 75+: 42%	65-74 jaar: 36% 75+: 48%	65-74 jaar: 32% 75+: 44%	65-74: 27% 75+: 48%	
<b>Leefbaarheid 2007</b>	<b>Haarlem</b>	<b>Schalkwijk excl. Molenwijk</b>	<b>Oost</b>	<b>Noord</b>	<b>Zuid-west</b>	<b>Centrum</b>
Tevredenheid jongeren voorzieningen	28%	29%	19%	29%	31%	39%
Tevredenheid ontmoetingsruimtes in buurt	46%	49%	45%	40%	52%	55%
Overlast groepen jongeren	19%	24%	20%	15%	20%	34%
Score overlast geluid, jongeren, omwonenden	2.8	3.6	3.0	2.4	2.5	4.0
Score sociale buurtkwaliteit	6.1	5.2	6.0	6.3	6.5	5.9
Score woonomgeving	7.1	6.5	6.6	7.3	7.5	7.5
Medeverantwoordelijkheidgevoel voor buurt	85%	87%	75%	86%	90%	84%
Daadwerkelijke inzet voor buurt	21%	24%	20%	18%	23%	24%
Sportparticipatie	67%	57%	65%	70%	71%	73%

Uitgaansparticipatie	83%	73%	76%	84%	89%	94%
Sociale contacten buitenshuis	45%	36%	49%	46%	47%	47%
Behoeft aan meer sociale contacten	18%	21%	17%	17%	17%	17%
Actief als vrijwilliger	31%	30%	30%	32%	32%	28%
Actief als mantelzorger	20%	21%	19%	26%	16%	

## **Bijlage 2. Bewoners Haarlem naar leeftijdsgroepen, 2009**

### **ontwikkeling inwoners**

1-1-1950 161.980

1-1-2000 148.484

1-1-2009 148.220

### **prognoses**

1-1-2015 156.481

1-1-2017 158.025

### **inwoners naar leeftijd**

0-19 jaar (groene druk) 32.131

20-44 jaar 54.224

45-64 jaar 39.222

65 jaar en ouder (grijze druk) 22.624

### **gezinssituatie**

alleenstaanden 48.836

gezinshoofden 37.317

echtgenotes 25.100

kinderen 36.948

### **aantal huishoudens 71.749**

w.o. eenpersoonshuishoudens 31.973

gemiddelde huishoudensgrootte 2,05

### **allochtonen (1° en 2° generatie) 36.449 (24,6%)**

w.o. van Turkse afkomst 6.334 (4,3%)

w.o. van Marokkaanse afkomst 4.510 (3,0%)

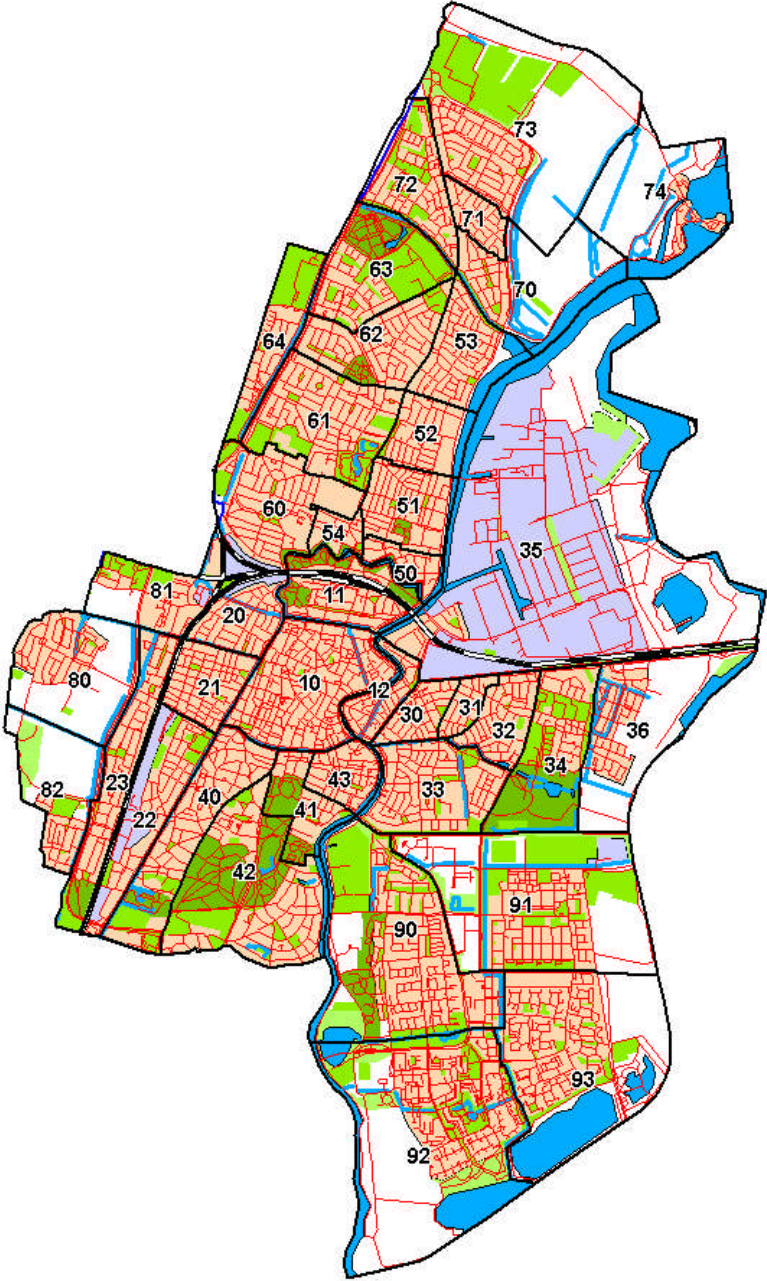
w.o. van Indonesische/Ned.-Indische afkomst 4.806 (3,2%)

w.o. van Duitse afkomst 3.359 (2,3%)

w.o. van Surinaamse afkomst 1.977 (1,3%)

w.o. van Antilliaanse afkomst 911 (0,6%)

**Bijlage 3. Haarlem naar stadsdelen en buurten**



<b>Stadsdeel</b>	<b>Buurt</b>
Centrum	Centrum (10)
	Stationsbuurt (11)
	Spaarwoudebuurt (12) incl. Burgwal, Scheepmakersdijk
Zuidwest	Zijlweg/Oost (20)
	Zijlweg/West (81)
	Leidsebuurt (21)
	Leidsevaartbuurt (22)
	Houtvaartkwartier (23)
	Ramplaankwartier (80)
	Oosterduin (82)
	Bosch en Vaart
	Koninginnebuurt (40)
	Haarlemmerhoutkwartier: Kleine Hout (41) en Den Hout (42)?
	Rozenprieel (43)
	Oost
Oude Amsterdamse buurt (30)	
Potgieterbuurt (31)	
Van Zeggelenbuurt (32)	
Parkwijk (34)	
Zuiderpolder (36)	
Slachthuisbuurt (33)	
Schalkwijk	Europawijk (90) inclusief Romolenpolder
	Boerhaavewijk (91)
	Molenwijk (92)
	Meerwijk (93)
Noord	Vondelkwartier e.o. (73)
	Delftwijk/Waterbuurt (72)
	Vogelenbuurt (71)
	Dietsveld (70)
	Spaarndam-west (74)
	Sinnevelt (63)
	Overdelft/De Krim (64)
	Planetenwijk (62)
	Indische buurt-Noord (53)
	Stuyvesant/Bomenbuurt (61)
	Indische buurt-zuid (52)
	Transvaalbuurt (51)
	Patrimoniumbuurt (50)
	Kleverpark (60)
Frans Halsbuurt (54)	

## **Bijlage 4. Geraadpleegde literatuur en documentatie**

Broese van Groenou, M.I, e.a., *Gebruik van thuiszorg en welzijnsvoorzieningen door 55-plussers tussen 1992 en 2006. Een onderzoek naar individuele en historische ontwikkelingen*, VU Amsterdam 2007.

Duijvestijn e.a., *De sociale infrastructuur van de 40 'krachtwijken' in beeld*, DSP groep, Amsterdam 2007.

Gemeente Haarlem , afdeling Onderzoek en Statistiek, *Omnibus onderzoek 2008*, Haarlem 2009.

Gemeente Haarlem, afdeling Onderzoek en Statistiek, *Leefbaarheids- en veiligheidsmonitor Haarlem Oude Stad 2007*, Haarlem 2007.

Gemeente Haarlem, afdeling Onderzoek en Statistiek, *Leefbaarheids- en veiligheidsmonitor Haarlem Noord 2007*, Haarlem 2007.

Gemeente Haarlem, afdeling Onderzoek en Statistiek, *Leefbaarheids- en veiligheidsmonitor Haarlem Zuidwest 2007*, Haarlem 2007.

Gemeente Haarlem, afdeling Onderzoek en Statistiek, *Leefbaarheids- en veiligheidsmonitor Haarlem Oost 2007*, Haarlem 2007.

Gemeente Haarlem, afdeling Onderzoek en Statistiek, *Leefbaarheids- en veiligheidsmonitor Haarlem Schalkwijk 2007*, Haarlem 2007.

Gemeente Haarlem, afdeling Onderzoek en Statistiek. *Leefbaarheids- en veiligheidsmonitor Haarlem 2007*, Haarlem 2007.

Gemeente Haarlem, afdeling Onderzoek en Statistiek, *Jaarstatistiek 2009*, Haarlem 2009.

GGD Kennemerland, *Ouderenonderzoek Kennemerland. Een onderzoek naar de gezondheid en het welbevinden van 65-plussers en hun behoefte aan voorzieningen, zorg en vervoer*, Haarlem 2008.

Jehoel-Gijsbers, G., *Sociale uitsluiting in Nederland*, SCP, Den Haag 2004.

NIZW/SCP, *Aandacht voor welzijn, Inhoud, omvang en betekenis van de welzijnssector*, Den Haag/Utrecht 2005.

Noorda, J. en I. Dobbe, *Jongerenwerk in Haarlem. Bouwstenen meerjarenplan professioneel jongerenwerk 2010-2013*, Amsterdam, 2009.

Oostveen Beleidsonderzoek, *Samen leven in Almere. Monitor sociale cohesie 2003*, Almere, 2003.

SCP, *Aanvullend voorzieningengebruikonderzoek AVO '03*, Amsterdam Steinmetzarchief (P 1660).

SCP, *De sociale staat van Nederland*, Den Haag 2009.



# **Jongerenwerk in Haarlem**

## **Bouwstenen meerjarenplan professioneel jongerenwerk 2010-2013**

**In opdracht van  
Gemeente Haarlem**

Bijlage D

**Noorda en Co**  
jeugdzaken en maatschappelijke vragen

## Inhoudsopgave

Samenvatting		2
Inleiding		9
Hoofdstuk 1.	Vraag- en aanbodzijde jongerenwerk	11
	§ 1. Vraag naar jongerenwerk	11
	§ 2. Aanbod van jongerenwerk	17
Hoofdstuk 2.	Realistisch jongerenwerk	35
	§ 1. Doelstellingen, functies en typen activiteiten	35
	§ 2. Realistische bereikcijfers en basisvoorwaarden	42
	§ 3. Scenario's	45
Hoofdstuk 3.	Toepassing op Haarlem	48
	§ 1. Visie op modern jeugdbeleid	48
	§ 2. Doelgroepkeuze	51
	§ 3. Middelen	52
	§ 4. Organisatie	52
	§ 5. Monitoring en verantwoording	56
	§ 6. Implementatie	57
Bijlagen	1. Geraadpleegde documentatie	58
	2. Plattegrond van Haarlem	59
	3. Lijst van respondenten	60
	4. Tabellen	61

## **SAMENVATTING**

In opdracht van de gemeente Haarlem is een voorstel gemaakt voor de professionalisering van het jongerenwerk voor de periode 2010-2013. Uitgangspunten daarvoor zijn een cijfermatige analyse van de vraag naar jongerenwerk, kennis van het huidige aanbod en inzichten over modern jongerenwerk. De belangrijkste conclusies en aanbevelingen luiden als volgt.

### **1. Vraag naar jongerenwerk**

De vraag naar jongerenwerk bestaat vooral onder laaggeschoolde jongeren waar zich relatief meer maatschappelijke problemen en risico's voordoen. Uit analyse van relevante statistische gegevens kan worden afgeleid dat de doelgroep van het jongerenwerk in Haarlem naar schatting uit ongeveer 1.000 jongeren bestaat.

Zij wonen vooral in stadsdeel Schalkwijk (met name in de buurten Meerwijk, Boerhaavewijk en Europawijk), stadsdeel Oost (Parkwijk, Van Zeggelenbuurt, Oude Amsterdamsebuurt en Potgieterbuurt), stadsdeel Noord (Indischebuurt-Noord, Indischebuurt-Zuid, de Vogelenbuurt, Patrimoniumbuurt, Vondelkwartier en Delftwijk) en stadsdeel Zuid-West (Leidsebuurt).

### **2. Aanbod van jongerenwerk**

Haarlem beschikt over zes aanbieders van jongerenwerk met in totaal 14.5 fte inzet, waarvan 3.5 fte voor stedelijk jongerenwerk en 11 fte voor buurtgericht jongerenwerk. Het stedelijk jongerenwerk bereikt vooral jongeren van 14 tot 17 jaar die deelnemen aan de hogere vormen van voortgezet onderwijs. Het gaat om allerlei soorten alternatievelingen, zoals gothics, emo's, punkers, krakers en semi-alternativo's, maar ook autochtone 'sjonnie's', casuals en allochtone jongeren, vooral bij hip hop activiteiten.

Buurtgericht jongerenwerk is meer ingesteld op laagopgeleide buurtjongeren, waaronder naast autochtone jongeren ook veel Marokkaanse en andere allochtone jongeren.

### **3. Accommodaties**

In Haarlem zijn zestien accommodaties waar activiteiten van jongerenwerk plaatsvinden. Het gaat om een stedelijk jongerencentrum, twee buurtgerichte jongerencentra en dertien buurt- of wijkcentra met soms een permanente ingebouwde jeugdruimte en vaker een gedeelte ruimte.

De kwaliteit van de accommodaties is niet goed. Wat betreft de bouwkundige staat, indeling en uitrusting zijn de meeste accommodaties niet geschikt voor jongerenwerk. Ook is het uiterlijk en de uitstraling vaak niet om over naar huis te schrijven.

### **4. Doelstelling**

Wat de doelstelling betreft ligt bij alle aanbieders op één na de nadruk op zowel overlastbestrijding als talentontwikkeling. Ook volgens recent landelijk onderzoek naar jongerenwerk zijn beide doelstellingen onlosmakelijk met elkaar verbonden.

## **5. Subsidie**

De gemeente Haarlem stelt in 2009 € 1.121.092,- beschikbaar voor jongerenwerk, waarvan twee derde structureel (64%) en een derde tijdelijk (36%) is gefinancierd.

## **6. Bereik**

Aanbieders van jongerenwerk bereiken op jaarbasis 1.160 jongeren die min of meer geregeld aan activiteiten deelnemen. Ongeveer de helft van hen wordt bediend door stedelijk jongerenwerk en de andere helft door buurtgericht jongerenwerk.

Als de bereikcijfers worden afgezet tegen de cijfers over de vraag naar jongerenwerk, dan valt op dat over het geheel bezien het realiseerde bereik van het jongerenwerk getalsmatig meer dan redelijk tegemoet komt aan de vraag naar jongerenwerk. Bij het onderscheid naar buurtgericht en stedelijk jongerenwerk kan worden geconstateerd dat de vraag naar buurtgericht jongerenwerk maar voor ongeveer de helft wordt bediend en voor de andere helft dus niet. Dat is met name het geval in de stadsdelen Noord, Oost en Schalkwijk. Met andere woorden, er is onvoldoende inzet voor buurtgericht jongerenwerk.

## **7. Samenwerking**

De belangrijkste samenwerkingspartners voor de meeste aanbieders van jongerenwerk zijn de gemeente, de politie, andere welzijnsvoorzieningen, Sportsupport en scholen. De samenwerking met lokale partners als woningcorporaties, buurtorganisaties, bewonersinitiatieven, winkeliers, sportorganisaties en kerken komt steeds meer op gang. Dat is een goede ontwikkeling die het jongerenwerk uiteindelijk meer draagvlak geeft in de werkomgeving.

## **8. Verhouding met gemeente en verantwoording**

Alle aanbieders zien de gemeente als de regisserende opdrachtgever die het beste op hoofdlijnen en niet op details kan sturen met een taakstelling op activiteiten, samenwerking en verantwoording op resultaten. Gedeelde noemers voor verantwoording van inzet zijn: openingstijden, aantal deelnemers en activiteiten, overlastreductie, beter imago van jongeren en persoonlijk vooruitgang van jongeren in termen van persoonlijke groei en verbeterde onderwijs- en arbeidsmarktpositie.

## **9. Sterke punten, knelpunten en adviezen**

Qua methodiek wordt het belang van outreachend werken en relationeel werken in combinatie met accommodatiegebonden inzet en verwijzing/toeleiding naar specialismen in netwerkverband breed onderschreven. Ook wordt het belang van sport en cultuur voor de activering en onderlinge verbroedering van jongeren ingezien.

Inzet van jongeren, buurtbewoners en lokale partners als actieve vrijwilligers of sponsors is van agogisch en strategisch belang voor de kwaliteit van jongerenwerk in buurten.

Knelpunten zijn de gebrekkige accommodaties voor jongerenwerk, gebrek aan visie en eenheid van sturing bij gemeente, politieke invloed op uitvoering van jongerenwerk, ontbreken van basisvoorzieningen voor jongerenwerk en betere maatschappelijke perspectieven voor laaggeschoolde jeugd.

De gemeente wordt geadviseerd een basisinfrastructuur voor jongerenwerk mogelijk te maken die wordt uitgevoerd door een goed samenwerkend geheel van een beperkt aantal uitvoeringsorganisaties, participatie van jongeren en lokale actoren in het jongerenwerk te bevorderen, samenwerking tussen jongerenwerk, netwerk en buurtkader voor te schrijven,

ruimere en passende openingstijden te regelen voor een recreatief, sportief en cultureel aanbod voor jongeren met vraag naar jongerenwerk en te stoppen met aanbesteden. Sport in de wijk moet op volle kracht door kunnen gaan na afloop van de BOS impuls. Daarvoor is echter geen structurele financiering voorhanden na beëindiging van deze regeling in de stadsdelen Schalkwijk en Oost.

### **10. Visie op jongerenwerk**

Jongerenwerk is uit op het activeren van jongeren. Het jongerenwerk moet zich daarbij richten op het aanbieden van recreatieve activiteiten en ontspanning aan jongeren waarbij dat niet vanzelf gaat. Het jongerenwerk moet uitdagen, horizon verbreden en grenzen verleggen. Wat functies betreft gaat het in het jongerenwerk om ontmoeting, recreatie, vorming, verwijzing van individuele jongeren met vragen naar gespecialiseerde voorzieningen. Daarnaast is bemiddeling tussen jong en oud in de leefomgeving van belang. Buurtgerichte jongerenwerk wordt opgevat als een vorm van pedagogische medeverantwoordelijkheid voor jongeren in een bepaald werkgebied die te weinig steun van huis uit krijgen voor hun maatschappelijke integratie. Deze taakstelling wordt op een accommodatiegebonden en outreachende wijze ingevuld.

Jongerenwerk is gericht werken met zowel jongeren als de wereld om hen heen waar zij een plek in moeten vinden. De uitwerking van deze opbouwwerkachtige wijze van jongerenwerk tot een meer gestandaardiseerde methodiek, vergt nog veel innovatie en bijscholing.

### **11. Doelgroepkeuze**

Jongerenwerk zou in de basis vooral gericht moeten zijn op laaggeschoolde jongeren die geen of weinig steun krijgen vanuit thuis. Jongerenwerk voor jongeren met een hoger opleidingsniveau zou meer een facilitair en cultureel karakter moeten hebben, zoals in het stedelijk jongerenwerk nu het geval is. Het stedelijk jongerenwerk zou daarnaast op locatie culturele activiteiten kunnen aanbieden voor buurtgericht jongerenwerk.

### **12. Jongerenwerk als buurtgerichte basisvoorziening**

Wenselijk is de inzet van buurtgerichte basisvoorzieningen voor jongerenwerk in stadsdelen met buurten met een actieve vraag van jongeren naar vrijetijdsbegeleiding. Een buurtgerichte basisvoorziening is verantwoordelijk voor zowel de accommodatiegebonden als ambulante vrijetijdsbegeleiding van jongeren in een afgesproken werkgebied. Ook van belang is een goed geoutilleerde basisvoorziening voor stedelijk jongerenwerk die zich richt op een breder publiek van jongeren met culturele en maatschappelijke belangstelling. Daarnaast is recht van facilitair gebruik van andere publieke accommodaties in de wijk aan te bevelen, zoals sportzalen van scholen en sporthallen, bij voorkeur op momenten die pedagogisch verantwoord zijn zoals namiddagen en vroege avonden. In verband met de continuïteit en ruime openstelling heeft zo'n basisvoorziening een minimale bezetting nodig van van 2.5 fte. In totaal is er behoefte aan zes buurtgerichte basisvoorzieningen (de stadsdelen Noord en Schalkwijk elk twee, de stadsdelen Oost en Zuidwest één) en een stedelijke basisvoorziening. Daarvoor is minimaal 17.5 fte nodig en dat betekent een uitbreiding van de professionele structurele capaciteit van het jongerenwerk. Het intensieve bereik van deze zeven basisvoorzieningen bedraagt 280 jongeren en het extensieve bereik 770 jongeren. Om het intensieve bereik op te voeren is uitbreiding van de basisformatie mogelijk. Maar het is ook te overwegen andere scenario's voor uitbreiding van het aanbod voor jongeren te overwegen. Een intelligente mix van vrijwilligers uit de

doelgroep en woonomgeving, samenwerking met professionele partners als brede scholen en sportorganisaties, en coalities met culturele aanbieders, bedrijven en organisaties met maatschappelijke betrokkenheid ligt dan voor de hand.

### **13. Regie en gemeentelijke organisatie**

Aan te bevelen is een meer integrale aansturing van jongerenwerk en jeugdbeleid vanuit één bestuurlijke hand en één ambtelijke afdeling. Jeugdbeleid zou minimaal de portefeuilles onderwijs en jeugdwelzijn moeten omvatten, maar het liefst ook het onderdeel arbeidstoeleiding.

Regie van de gemeente op jongerenwerk en jeugdbeleid zou verder moeten bestaan uit sturen op hoofdlijnen, regelen van samenwerking tussen partners, scherp houden van de uitvoering en toetsen op het bereiken van afgesproken resultaten en effecten. Daarbij moet oog zijn voor maatwerk in lokale omstandigheden. Uitgangspunt is vertrouwen in de professionaliteit van de uitvoeringsorganisatie.

De toegenomen greep van de opdrachtgevende gemeente heeft geleid tot strak omschreven prestatiecontracten die voor langere tijd zijn dichtgetimmerd, terwijl in de dynamische praktijk vaak enige flexibiliteit van inzet is vereist.

Voor de interne organisatie van de gemeente betekent een heldere regiefunctie van de gemeente dat de afdeling JOS de hoofdverantwoordelijke afdeling voor het jongerenwerk moet zijn met de nodige doorzettingsmacht. Intern moet JOS met andere betrokken afdelingen de hoofdlijnen van beleid afspreken en een gezamenlijke opdracht voor uitvoeringsorganisaties formuleren. Bij de totstandkoming van de interne afstemming over de opdracht van het jongerenwerk is het goed om rekening te houden met de taakstelling van het stadsdeelmanagement om de inzet van afzonderlijke gemeentelijke diensten op het niveau van een stadsdeel op elkaar te betrekken.

### **14. Organisatie van de uitvoering**

Aan te bevelen is om meer ordening te krijgen in het aantal uitvoerende organisaties voor professioneel jongerenwerk. Het zou goed zijn als er twee grotere organisaties voor professioneel jongerenwerk actief zijn met daarnaast ruimte voor kleinere professionele initiatieven die aansluiten op de vraag van een deel van de doelgroep en een waardevolle innovatieve aanvulling vormen op het aanbod van de grotere organisaties.

Belangrijk is dat de grotere en kleine professionele organisaties goed samenwerken.

Daarvoor is het nodig dat de gemeente een duidelijke verdeling van werkgebieden van de afzonderlijke voorzieningen opstelt.

Het moet ook de bedoeling zijn dat de professionele organisaties elkaar niet beconcurreren, maar afstemmen waar nodig en elkaar stimuleren om het jongerenwerk zo goed mogelijk uit te voeren. Een zekere standaardisatie en kwaliteitsverbetering van de manier van werken door middel van gezamenlijke training en scholing is daarvoor geen overbodige luxe.

Dat zal het vertrouwen van de samenwerkingspartners van het jongerenwerk, die nu worden geconfronteerd met verschillen in werkstijl en werkomstandigheden, beslist ten goede komen.

### **15. Samenwerking**

Jongerenwerk staat niet los van andere voorzieningen die een belangrijke rol vervullen in het opgroeien van jeugd, zoals onderwijs, sport en jeugdzorg. De afstemming en samenwerking tussen deze partners in jeugdbeleid is in ontwikkeling. Goede samenwerking geeft meer

begrip van wat jongerenwerk is en vergroot het draagvlak voor jongerenwerk waardoor het beter functioneert. Omgekeerd geldt dat ook voor de betrokken partners.

Op het gebied van jeugdzorg is het van belang een goede werkrelatie te regelen tussen jongerenwerk aan de ene kant en zorginstanties voor jeugd aan de andere kant, zoals het Centrum voor Jeugd en Gezin en Bureau Jeugdzorg.

Het jongerenwerk is ook een partner taak op het gebied van veiligheid, met name aanpak van overlast en voorkomen van criminaliteit. Daarvoor is een goede samenwerking tussen jongerenwerk en de politie is van belang. Met name de informatie-uitwisseling moet zo geregeld zijn dat er respect is voor de beroepscode van het jongerenwerk. Er wordt momenteel gewerkt aan de afronding van een privacyconvenant voor het jeugdgroepoverleg met afspraken over de gegevensuitwisseling tussen de politie en het jongerenwerk.

De samenwerking tussen sport en jongerenwerk loopt goed, met name in de periode van schoolvakanties. Deze samenwerking zou ook kunnen worden versterkt richting sportverenigingen. Op zijn minst zou het jongerenwerk in de programmering van sportieve activiteiten meer kunnen samenwerken met sportverenigingen. Sportsupport, dat werkrelaties heeft naar beide type voorzieningen, kan hierin een intermedierende en stimulerende rol vervullen.

Samenwerking van jongerenwerk met scholen voor voortgezet onderwijs ligt voor de hand. In Haarlem functioneren beide circuits nog behoorlijk gescheiden van elkaar. Dat is jammer, want scholen hebben veel faciliteiten te bieden die na schooltijd ook benut zouden kunnen worden.

Het onderwijs spant zich in om schooluitval van jongeren zoveel mogelijk te voorkomen. Als dat op een gegeven moment niet meer lukt, komen jongeren in principe terecht bij andere voorzieningen op het gebied van jeugdbeleid. Door inzet van andere jongerenvoorzieningen zou het zover niet hoeven te komen. En als het toch gebeurt is het van belang andere voorzieningen die met deze jongeren aan de slag gaan, goed te informeren over wat er allemaal aan de hand is.

Cultuur vormt een wereld die vaak losstaat van het buurtgericht jongerenwerk. Dat is jammer. Culturele voorzieningen hebben wel een verbinding met school en het stedelijk jongerenwerk. Het zou goed als ook de doelgroep van het buurtgericht jongerenwerk meer mogelijkheden krijgt om gebruik te maken van het aanbod van culturele activiteiten. Het jongerenwerk zou ook open kunnen staan voor andersoortige voorzieningen, zoals huiswerkbegeleiding, speeltuinen en maatschappelijke organisaties als zelforganisaties, kerken, moskeeën en speeltuinen die activiteiten voor jongeren aanbieden.

## **16. Wijkgerichte samenwerking**

Ideaal qua samenwerking lijkt een wijkgerichte aanpak rond jeugd van 0-23 jaar. Een integraal systeem dat gericht is op alle aspecten van begeleiding waarin ook het Centrum voor Jeugd en Gezin en de brede school met al zijn vormen van naschoolse opvang elementen zijn. Te denken valt aan een dorpsstructuur zonder al te veel bureaucratie die een vraaggericht aanbod en tegelijk sociale controle regelt.

Het huidige aanbod van voorzieningen met front offices en expertisecentra van gespecialiseerde voorzieningen lijkt niet aan te slaan bij jeugdigen en gezinnen die behoefte hebben aan ondersteuning. Het gaat om hoogwaardige lokale inzet van aanspreekbare professionals zoals vroeger in de wijkverpleging of kerk. Mensen hebben liever een

belangstellende hulpverlener die direct beschikbaar is, dan een supermarkt van specialismen die wordt aangekondigd met foldertjes en telefoonnummers.

### **17. Verantwoording**

Bij de verantwoording en afrekening zou eigenlijk meer nadruk gelegd moeten worden op het realiseren van de afgesproken prestaties en de effecten die het jongerenwerk oplevert. Prestaties kunnen worden beoordeeld in de gerealiseerde openingstijden, de uitgevoerde activiteiten en de bereikte aantallen deelnemers in unieke personen op jaarbasis. Effecten kunnen worden gerapporteerd in individuele en maatschappelijke effecten. Bij individuele effecten moet worden gedacht aan vorderingen in de ontwikkeling van jongeren op het gebied van zinvolle vrijetijdsbesteding, sociale omgangsvormen, schoolprestaties, functioneren op de arbeidsmarkt en participatie bij maatschappelijke en culturele activiteiten. Onder maatschappelijke effecten wordt verstaan het verminderen van overlast en criminaliteit, het verminderen van voortijdig schoolverlaten, de omslag van een agressief en onverschillig leefklimaat naar meer onderlinge betrokkenheid en tolerantie in een buurt. Belangrijk onderdeel van de verantwoording is ook het verzorgen van meer informatie en public relations over wat er allemaal geboden wordt. Bij de verantwoording hoeft het niet altijd te gaan om kwantiteit. Ook zou er meer aandacht moeten zijn voor waarom in de praktijk dingen anders zijn gegaan dan gepland.

### **18. Stappenplan**

Professionalisering van jongerenwerk is behalve een kwestie van voldoende randvoorwaarden, bovenal een zaak van verhoging van het kwaliteitsniveau van de uitvoerende professionals. Een hogere kwalitatieve inzet van professionals kan uiteindelijk alleen worden gerealiseerd met scholing en supervisie vanuit een sterk methodisch concept. Dat concept is buurtgericht jongerenopbouwwerk, waarbij een basisteam van professionele jongerenwerkers samen met actieve jongeren, buurtbewoners en samenwerkingspartners zich verantwoordelijk weten voor het opgroeien en maatschappelijk slagen van een doelgroep van jongeren die het met extra toezicht en begeleiding niet redt. Het stedelijk jongerenwerk, sportbuurtwerk en bijzondere jongereninitiatieven sluiten daar op aan met een aanbod van aantrekkelijke programma's die jongeren stimuleren om hun talenten te ontwikkelen en hun horizon te verruimen.



## **INLEIDING**

Dit rapport bevat een voorstel voor de professionalisering van het jongerenwerk in de Gemeente Haarlem voor de periode 2010-2013. Het is tot stand gekomen in opdracht van de gemeente Haarlem in de periode juli-september 2009.

De basiselementen voor het voorstel bestaan uit een analyse van cijfers over de jeugdpopulatie, kennis van het aanbod van uitvoeringsorganisaties, inzichten over modern jongerenwerk en interviews met een selectie van sleutelfiguren bij betrokken uitvoeringsorganisaties en gemeente.

### **Toelichting**

Haarlem is niet de enige gemeente waar discussie is over de professionalisering van het jongerenwerk. Overal in Nederland worden in het kader van lokaal jeugdbeleid vragen gesteld over de rol en inzet van jongerenwerk bij de aanpak van jeugdoverlast, talentontwikkeling en samenwerking met partners als jeugdzorg, politie/justitie, cultuuraanbieders en toeleiders naar werk en scholing. Deze ontwikkeling vraagt om een scherpe, meer doelgerichte visie op het jongerenwerk bij zowel de opdrachtnemende uitvoeringsorganisatie als de opdrachtgevende lokale overheid. Echter, bij meerdere dilemma's die het jongerenwerk eigen zijn worden vaak geen expliciete keuzes gemaakt. Dat is nogal eens het geval ten aanzien van de kerntaken van het jongerenwerk, de keuze van doelgroepen, samenwerkingsmogelijkheden en verwachtingen van resultaten en effecten. Diffusie in deze zaken leidt vroeger of later tot teleurstellingen, die het imago van het jongerenwerk als betrouwbaar instrument van sociale interventie niet ten goede komen. Helderheid over wat het jongerenwerk wel en niet kan is een onderdeel van de oplossing om het jongerenwerk een meer bruikbare rol te geven in het geheel van lokaal jeugdbeleid. Dat geldt met name ten aanzien van de doelstelling van het jongerenwerk, de functies en activiteiten die het kan uitvoeren, de doelgroepen waarvoor het bedoeld is, de resultaten die het kan opleveren en de effecten die het kan sorteren naar zowel betrokken jongeren als de omringende maatschappij.

In Haarlem is na afsluiting van het lopende meerjarenprogramma lokaal jeugdbeleid behoefte aan een plan voor de professionalisering van jongerenwerk voor de komende jaren 2010-2013, waarbij de professionalisering van het jongerenwerk centraal staat. Technisch-methodische inzichten over dit beroep en cijfers over de doelgroep zijn daarbij leidend binnen het kader van lokaal jeugdbeleid. Daarbij is de opdrachtgevende gemeente regisseur in samenspraak met uitvoeringsorganisaties.

### **Inhoud**

In onderhavige voorstel voor dit professionaliseringsplan komen de volgende onderdelen aan bod:

- Informatie over de doelgroep van jongerenwerk en informatie over het aanbod van jongerenwerk en andere vormen van begeleide vrijetijdsbesteding zoals informele sport en jeugdcultuur (hoofdstuk 1)

- Realistische contouren van doelstellingen, functies, typen activiteiten en rendement van modern jongerenwerk (hoofdstuk 2)
- Toepassing van inzichten op de feitelijke situatie in Haarlem in de vorm van een voorstel voor professionalisering met basiselementen als visie, doelgroepkeuze, inzet van middelen, organisatie, regie en monitoring. Ook is er een stappenplan met aandacht voor verschillende scenario's en scholing voor professionalisering van jongerenwerk (hoofdstuk 3)

### **Dank**

Alle gesprekspartners bij de gemeente en het werkveld worden bij deze bedankt voor hun constructieve en betrokken bijdrage. Dat geldt zowel voor de interviews als de interne en externe gespreksrondes die hebben plaatsgevonden.

Leren van lessen uit het recente verleden en een open geest voor moderne inzichten zijn de basisingrediënten voor de professionele ontwikkeling van het nog jonge beroep van jongerenwerker. Dat het de komende jaren in Haarlem mag uitgroeien tot een gerespecteerde voorziening die erin slaagt jongeren op een zinvolle manier bij het lokale samenleven te betrekken.

Amsterdam/Haarlem, oktober 2009

Jaap Noorda  
Isabelle Dobbe

**Noorda en Co**  
**jeugdzaken en maatschappelijke vragen**

Cannenburg 36, 1081 HA Amsterdam  
06-10519763 info@noordaenco.nl  
www.noordaenco.nl

## HOOFDSTUK 1. VRAAG EN AANBOD

### Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de doelgroep van het jongerenwerk cijfermatig in beeld gebracht (§ 1) en een typering gegeven van het aanbod van professionele voorzieningen voor jongerenwerk (§ 2).

### § 1. Vraag naar jongerenwerk

De doelgroep van het jongerenwerk kan worden bepaald aan de hand van een analyse van statistische gegevens over de omvang en spreiding van de jeugdpopulatie. Naast demografische gegevens kunnen ook cijfers worden gebruikt die jongeren met risico's of problemen in beeld brengen.

#### 1.1. De formule van 20%

Begin 2009 wonen in Haarlem 9.120 jongeren in de leeftijd van 12-17 jaar, grosso modo de leeftijdscategorie van de doelgroep van het jongerenwerk. In vergelijking met Nederland is het percentage jongeren van 12-17 jaar in Haarlem geringer (7.3% tegenover 6.2%).

Bekend is dat in het algemeen bij ongeveer 20% van deze jeugdpopulatie behoefte bestaat aan jongerenwerk.<sup>1</sup> Voor Haarlem zou dat neerkomen op 1.800 jongeren.

Deze leeftijdscategorie is iets oververtegenwoordigd in de stadsdelen Zuid-West, Schalkwijk en Noord.

Jeugdrijke buurten zijn vooral Boerhaavewijk (91) in stadsdeel Schalkwijk met 924 jongeren van 12-17 jaar, Vondelkwartier (73), Dietsveld (70), Bomenbuurt (61), Indische Buurt-Noord (53) en Patrimoniumbuurt (50) in Stadsdeel Noord met resp. 677, 284, 728, 592 en 160 jongeren van 12-17 jaar, Zuiderpolder (36) in stadsdeel Oost met 475 jongeren van 12-17 jaar en de buurten Den Hout (42), Koninginnebuurt (40) en Houtvaartkwartier (23) in stadsdeel Zuid-West met resp. 348, 598 en 611 jongeren in deze leeftijdsgroep.<sup>2</sup>

Volgens prognosecijfers voor het jaar 2017 daalt het jeugdaandeel van 0-24 jaar in Nederland met 1.3% tot 28.6%. In Haarlem is de daling iets geringer: van 27.6% in 2009 tot 27.3% in 2017. De doelgroep van het jongerenwerk is volgens deze voorspelling voor 2017 relatief het sterkst aanwezig in de stadsdelen Zuid-West en Noord.<sup>3</sup>

#### 1.2. Schatting met behulp van risico-indicatoren

Bekend is ook dat de doelgroep van het jongerenwerk voor een groot deel bestaat uit laaggeschoolde jongeren en jongeren waarbij zich de nodige maatschappelijke problemen voordoen of dreigen voor te doen. Recentelijk is dat weer bevestigd door een landelijk onderzoek naar jongerenwerk in alle Nederlandse gemeenten.<sup>4</sup>

---

<sup>1</sup> Van Ginkel, Veenbaas en Noorda, *Jongerenwerk. Stand van zaken en perspectief*, NIZW, Utrecht, 2006.

<sup>2</sup> Zie tabel 1 en 2 in bijlage 4.

<sup>3</sup> Zie tabel 3 en 4 in bijlage 4.

<sup>4</sup> MOgroep, *Jeugd- en jongerenwerk in 2009. Stand van zaken in Nederlandse gemeenten*, Utrecht 2009.

Om meer te weten te komen over deze categorie van jongeren in Haarlem en waar zij wonen, is gezocht naar enkele statistische gegevens die een indicator vormen voor lage scholing en maatschappelijke risico's. Van de beschikbare statistieken zijn verschillende typen gegevens in meerdere of mindere mate te beschouwen als goede indicatoren.

### **Leerling-gewicht**

In het basisonderwijs wordt het systeem van leerling-gewichten gebruikt om extra financiering te regelen voor leerlingen die meer aandacht nodig hebben. Leerling-gewicht is een indicator voor het scholingsniveau van de gezinnen van basisschoolleerlingen.

In het schooljaar 2008/2009 behoort 11% van de leerling-populatie van basisscholen in Haarlem tot de categorie leerling-gewicht 0.30 en 1.20 die als kwetsbaar kunnen worden beschouwd.<sup>5</sup> In stadsdeel Schalkwijk dit percentage valt veel hoger uit (23.9%) Stadsdeel Oost komt op de tweede plaats met 17.5%.

Binnen stadsdeel Schalkwijk springen de buurten Meerwijk en Boerhaavewijk en in mindere mate Europawijk in het oog met hoge percentages (resp. 35.8%, 34.5% en 21.8%).

Buurten in andere stadsdelen met basisscholen waar procentueel en/of absoluut veel leerlingen naar toe gaan met leerling-gewicht 0.30 en 1.20 in schooljaar 2008-2009 zijn:

- Stadsdeel Oost:
  - buurt 34/Parkwijk: 40.3%/27
  - buurt 32/Van Zeggelenbuurt: 29.7%/68
  - buurten 30 en 31/ Oude Amsterdamsebuurt en Potgieterbuurt: 21.0%/51
- Stadsdeel Noord:
  - buurten 53 en 70/Indischebuurt-Noord en Vogelenbuurt: 33.7%/68
  - buurten 52 en 53/Indischebuurt-Zuid en Indischebuurt-Noord: 25.3%/95
  - buurt 50/Patrimoniumbuurt: 22%/31
  - buurten 73 en 72/Vondelkwartier en Delftwijk: 12.8%/73
- Stadsdeel Zuid-West:
  - Buurt 43/Rozenprieel: 8.6%/55

### **Etniciteit**

Hoe discutabel ook, etniciteit kan nog steeds een statistische indicator zijn van oververtegenwoordiging van maatschappelijke jeugdproblematiek van bepaalde etnisch-culturele bevolkingscategorieën van niet-westerse herkomst. Dat geldt in elk geval ten dele voor jeugdcriminaliteit, jeugdwerkloosheid, voortijdig schoolverlaten en overgewicht. Met andere woorden, daar waar veel jeugd van niet-westerse herkomst woont, is meer kans op maatschappelijke jeugdproblematiek.

Wat opvalt is het relatief hoge percentage bewoners van niet-westers allochtone herkomst in met name stadsdeel Schalkwijk (30.5% tegenover 11.0% gemiddeld in Haarlem) en in mindere mate in stadsdeel Oost.<sup>6</sup>

### **Jeugdwerkloosheid**

Bekend is dat de jeugdwerkloosheid niet reëel wordt uitgedrukt door de NWW-cijfers. Dat komt omdat bij het UWV WERKbedrijf als registrerende instantie niet alle werklozen staan ingeschreven. Dat betreft vooral personen zonder recht op een uitkering zoals jongeren en herintreders. Onderzoek naar geregistreeerde en niet-geregistreeerde jeugdwerkloosheid wijst

---

<sup>5</sup> Zie tabel 5 en 6 in bijlage 4.

<sup>6</sup> Zie tabel 7 en 8 in bijlage 4.

uit dat er ongeveer twee keer zoveel jeugdige werklozen zijn als staan registreert (Noorda e.a., 2005). Volgens die redenering zou het aantal werkloze jongeren van 15-24 in Haarlem 240 personen bedragen per begin 2009.

Ook is het zo dat jeugdwerkloosheid zich sterk concentreert in achterstandswijken. Gezien de hoge vertegenwoordiging van laaggeschoolden in de werkloosheidscijfers laat zich raden dat de jeugdwerkloosheid zich ook in Haarlem vooral voordoet in stadsdelen en buurten die opvallen door hoge cijfers van leerling-gewicht 0.30 en 1.20. Voor Haarlem is dat wederom stadsdeel Schalkwijk.<sup>7</sup>

### **Leefbaarometer**

Het ministerie van VROM verzamelt informatie over meerdere aspecten van de leefbaarheid van buurten in Nederland via de zogenaamde leefbaarometer. De meest recente gegevens dateren uit 2006. Geen van de Haarlemse buurten behoren tot de 40 Nederlandse krachtwijken.<sup>8</sup>

In dit rapport zijn de gegevens uit de leefbaarometer over samenstelling van de bevolking, sociale samenhang, publieke ruimte, veiligheid, voorzieningenniveau en woningvoorraad van buurten en wijken voor zover beschikbaar, bewerkt voor stadsdelen om onderlinge vergelijking mogelijk te maken. Gegevens over de stadsdelen Centrum, Oost en Schalkwijk zijn precies gelijk aan de wijken 1,3 en 9. De overige stadsdelen Zuid-West en Noord zijn elk een combinatie van drie wijken. De cijfers voor deze stadsdelen zijn verkregen door een gewogen gemiddelde naar inwoneraantal te nemen van de cijfers van de drie wijken. De cijfers voor heel Haarlem zijn tot stand gekomen als een gewogen gemiddelde van alle wijken. De totaalscore van de leefbaarometer is alleen weergegeven voor de stadsdelen die gelijk zijn aan een wijk en waarvan deze score dus bekend is.

Een score nul betekent dat het gebied op die dimensie gelijk aan het landelijke gemiddelde scoort, een negatieve score betekent dat de score van het gebied in negatieve zin afwijkt en een positieve score betekent een positieve afwijking van het landelijke gemiddelde. Die score is vervolgens omgerekend tot een indexscore die loopt van -50 tot +50. Op die manier wordt duidelijk op welke dimensies een bepaalde wijk relatief goed of slecht scoort.

Het is belangrijk op te merken dat een gebied in beginsel op alle dimensies negatief (dus onder het landelijke gemiddelde) kan scoren, maar toch nog in het eindoordeel positief kan eindigen omdat dit oordeel is genormeerd ten opzichte van de betekenis van het oordeel van de bewoners.<sup>9</sup>

Voorals stadsdeel Schalkwijk en in mindere mate stadsdeel Oost vallen op door een verhoudingsgewijs minder positieve beoordeling op de leefbaarheidsaspecten van bevolkingssamenstelling, veiligheid, voorzieningenniveau en woningvoorraad.<sup>10</sup>

### **Veiligheid**

Volgens enkele respondenten loopt het stadsdeel Schalkwijk op kop met het aantal straatgroepen van jongeren die aandacht vragen in verband met overlast en criminaliteit. Met name in de omgeving van de Rudolf Steinerstraat zijn een aantal straatgroepen actief.

---

<sup>7</sup> Zie tabel 9 in bijlage 4.

<sup>8</sup> Meer informatie over de leefbaarometer is te vinden op <http://www.vrom.nl/leefbaarometer>.

<sup>9</sup> Zie tabel 10 in bijlage 4

<sup>10</sup> Zie grafiek 1 t/m 6 in bijlage 4.

Schalkwijk is een zestiger jaren wijk met een gemêleerde bouwstijl met variërend laagbouw, uniforme middelhoogbouw en nieuwbouw. Er vindt stedelijke vernieuwing plaats die meer differentiatie in woontypen en woonstijlen tot stand brengt. Veel bewoners blijven in Schalkwijk wonen.

In Schalkwijk leeft een groep Marokkaanse jongeren van 80 tot 100 personen, waarvan 15 tot 20 jongeren op een frequente wijze crimineel actief zijn. De stadsdelen Zuid-West, Noord en Oost komen wat overlast en criminaliteit betreft op de tweede plaats. In stadsdeel Zuid-West is de Brouwerspleingroep voorwerp van aandacht.

Volgens de politie zijn er in Haarlem in 2008 418 jeugdige verdachten tussen de 12 en 17 jaar. In 2008 is 23% van de inwoners van Haarlem van mening dat er meer aandacht moet zijn voor de aanpak van jeugdoverlast. Dat is een lichte stijging ten opzichte van 2006.

### ***Leefstijl en welbevinden jongeren***

De GGD heeft in 2005 het zogenaamde EMOVO onderzoek uitgevoerd naar leefstijl en welbevinden van jongeren in de regio Kennemerland (Robroek, S, en R. Cluitmans, 2007).<sup>11</sup> Dat heeft over de leefsituatie van jongeren in Haarlem interessante informatie opgeleverd. Een aantal facetten betreffende de leefsituatie van jongeren in enkele stadsdelen van Haarlem zijn opvallend.<sup>12</sup>

Hoewel de meeste jongeren in Haarlem psychisch gezond zijn (82%), scoort toch 18% ongunstig op dit punt. Deze score is nog in te delen in 13% 'licht, matig of ernstig ongezond', 3% matig en 2% ernstig psychisch ongezond. In de stadsdelen centrum en Schalkwijk zijn deze cijfers bovengemiddeld. De indicaties voor jongeren die serieus heeft gedacht aan suïcide liegen er ook niet om.

Het percentage jongeren dat geen lid is van een club of vereniging bedraagt voor Haarlem 22%, maar piekt in de stadsdelen Oost en Schalkwijk (40%). Te weinig lichaamsbeweging is een wijdverspreid euvel.

Overmatig alcoholgebruik en softdruggebruik komt voor bij resp. een derde en 10% van de Haarlemse middelbare schooljeugd.

Kleine en grotere criminele activiteiten zijn aan de orde bij bijna de helft van de jeugd. Uitschieters zijn jongeren in de stadsdelen Centrum, Oost en Schalkwijk (ca. 60%). In die gebieden hebben jongeren ook meer contact met politie en justitie (ca. 15% tegen 12% gemiddeld).

Ruim een kwart van de jeugd heeft last van onveiligheidsgevoelens (28%).

Verveling is een probleem voor 5% van de jeugd. In de stadsdelen Oost en Schalkwijk komt verveling iets meer voor dan gemiddeld.

---

<sup>11</sup> In het najaar van 2005 hebben zes GGD-en in Noord-Holland het onderzoek Emovo (Elektronische Monitor en Voorlichting) uitgevoerd op scholen voor voortgezet onderwijs in hun regio. In de periode oktober 2005 tot en met januari 2006 beantwoordden leerlingen uit klas twee en vier op school via internet vragen over gezondheid en leefstijl. Enkele dagen later konden de leerlingen op de website hun persoonlijk gezondheidsprofiel bekijken en doorlinken naar websites met meer informatie over de onderwerpen in het gezondheidsprofiel. Niet eerder kregen jongeren in Noord-Holland na deelname aan een enquête directe feedback en tips over hun eigen gezondheid.

Emovo levert gegevens waarmee scholen, gemeenten, GGD-en en andere regionale instellingen gericht kunnen werken aan de verbetering van de gezondheidstoestand van jongeren.

<sup>12</sup> Zie tabel 11 in bijlage 4.

Ruim een kwart van de jeugd is tevreden over jongerenvoorzieningen in Haarlem. Dat is een bescheiden percentage. Jongeren in de stadsdelen Oost en in mindere mate Schalkwijk zijn het minst tevreden op dit punt.<sup>13</sup>

Jongeren in stadsdeel Schalkwijk geven relatief vaker aan een voorziening te missen in hun woonbuurt dan jongeren uit andere stadsdelen. Genoemd worden vooral hangplekken, een buurthuis, pleintjes en een skatebaan.<sup>14</sup>

### **Overgewicht**

Jeugd in de stadsdelen Oost en Schalkwijk hebben relatief het meest te maken met overgewicht en obesitas.<sup>15</sup>

### **Verhouding beroepsonderwijs/algemeen voortgezet onderwijs**

De verhouding lagere vormen van voortgezet onderwijs – hogere vormen van voortgezet onderwijs in Haarlem is voor derde klassers ongeveer 51% : 49%. Dat is gunstig ten opzichte van de verhoudingen op dit gebied in Nederland als geheel (60% : 40%).<sup>16</sup>

### **Inkomensituatie**

Het gemiddeld besteedbaar inkomen per inwoner in Haarlem is het laagste in de stadsdelen Oost en Schalkwijk.<sup>17</sup>

## **1.3. Conclusies**

1.

Redenerend vanuit de opvatting dat slechts 20% van alle jongeren van 12-17 jaar behoefte heeft aan jongerenwerk, bedraagt het absolute aantal jongeren in Haarlem dat tot de markt van het jongerenwerk gerekend kan worden 1.824 personen.

Jongeren van 12-17 jaar zijn vooral in grote getale te vinden in de stadsdelen Zuid-West, Schalkwijk en Noord.

Jeugdrijke buurten zijn met name de Boerhaavewijk in stadsdeel Schalkwijk, de buurten Vondelkwartier, Dietsveld, Bomenbuurt, Indische Buurt-Noord en Patrimoniumbuurt in stadsdeel Noord, Zuiderpolder in stadsdeel Oost en de buurten Den Hout, Koninginnebuurt en Houtvaartkwartier in stadsdeel Zuid-West.

Uitgaande van bevolkingsprognoses is de doelgroep van het jongerenwerk in 2017 relatief het sterkst aanwezig in de stadsdelen Zuid-West en Noord.

2.

Redenerend vanuit het gegeven dat de vraag naar jongerenwerk vooral bestaat onder laaggeschoolde jongeren en categorieën van jongeren waar zich relatief meer maatschappelijke problemen en risico's voordoen, is het logisch om het jongerenwerk vooral in te zetten in stadsdelen en buurten waar deze jeugd woonachtig is.

---

<sup>13</sup> Zie tabel 12 in bijlage 4.

<sup>14</sup> Zie tabel 13 in bijlage 4.

<sup>15</sup> Zie tabel 14 in bijlage 4.

<sup>16</sup> Zie tabel 15 in bijlage 4.

<sup>17</sup> Zie tabel 16 in bijlage 4.

Op basis van leerling-gewichtcijfers 0.30 en 1.20 kan het aantal jongeren van 12-17 jaar met behoefte aan jongerenwerk in geheel Haarlem op 1.003 personen worden geschat. Stadsdeel Schalkwijk scoort ruim bovengemiddeld, met name in de buurten Meerwijk, Boerhaavewijk en Europawijk.

In stadsdeel Oost gaat het om Parkwijk, Van Zeggelenbuurt, Oude Amsterdamsebuurt en Potgieterbuurt. Stadsdeel Noord scoort op dit punt hoog in de Indischebuurt-Noord, Indischebuurt-Zuid, de Vogelenbuurt, Patrimoniumbuurt, Vondelkwartier en Delftwijk.

3.

Een groot deel van de totale doelgroep van jongerenwerk, is woonachtig in de buurten met een relatief en/of absoluut hoog gehalte aan leerling-gewicht 0.30 en 1.20. Deze conclusies worden in grote lijnen bevestigd door de volgende statistische risico-indicaties:

- Qua percentage bewoners van niet-westers allochtone herkomst scoort stadsdeel Schalkwijk hoog en in mindere mate stadsdeel Oost.
- De jeugdwerkloosheid is relatief het hoogst in stadsdeel Schalkwijk.
- Stadsdeel Schalkwijk en in mindere mate stadsdeel Oost vallen op door een verhoudingsgewijs minder positieve beoordeling op de leefbaarheidsaspecten van bevolkingssamenstelling, veiligheid, voorzieningenniveau en woningvoorraad.
- Stadsdeel Schalkwijk loopt op kop met het aantal straatgroepen van jongeren die aandacht vragen in verband met overlast en criminaliteit. De stadsdelen Zuid-West, Noord en Oost komen op de tweede plaats.
- In de stadsdelen Centrum en Schalkwijk zijn de cijfers voor psychische ongezondheid van jongeren bovengemiddeld. De indicaties voor jongeren die serieus hebben gedacht aan suïcide liegen er ook niet om.
- Het percentage jongeren dat geen lid is van een club of vereniging piekt in de stadsdelen Oost en Schalkwijk (40%).
- Wat kleine en grotere criminele activiteiten betreft zijn jongeren uit de stadsdelen Centrum, Oost en Schalkwijk oververtegenwoordigd. In die gebieden hebben jongeren ook meer contact met politie en justitie.
- Verveling onder jeugd komt in Oost en Schalkwijk iets meer dan gemiddeld voor
- Jongeren in de stadsdelen Oost en in mindere mate Schalkwijk zijn het minst tevreden over jongerenvoorzieningen in hun omgeving
- Jongeren in stadsdeel Schalkwijk geven relatief vaker aan een voorziening te missen in hun woonbuurt dan jongeren uit andere stadsdelen. Genoemd worden vooral hangplekken, een buurthuis, pleintjes en een skatebaan
- Jeugd in Oost en Schalkwijk hebben meer te maken met overgewicht en obesitas
- Het gemiddeld besteedbaar inkomen per inwoner in Haarlem is het laagste in de stadsdelen Oost en Schalkwijk.

4.

Op basis van gegevens over leerling-gewicht 0.3 en 1.20 in combinatie met informatie over andere risico-indicaties, komen de volgende buurten in aanmerking voor inzet van jongerenwerk:

- In stadsdeel Schalkwijk: Meerwijk, Boerhaavewijk en Europawijk.
- In stadsdeel Oost: Parkwijk, Van Zeggelenbuurt, Oude Amsterdamsebuurt en Potgieterbuurt



- In stadsdeel Noord: Indischebuurt-Noord, Vogelenbuurt, Indischebuurt-Zuid, Patrimoniumbuurt, Vondelkwartier en Delftwijk
- In stadsdeel Zuid-West: Leidsebuurt

## § 2. Aanbod van jongerenwerk

### 2.1. Werkgebied, formatie en accommodatie

#### Overzicht 1. Indeling van werkgebied naar aanbieder van jongerenwerk

Stadsdeel	Buurt	Organisatie
Centrum	Centrum (10)	Effect
	Stationsbuurt (11)	Effect en Stad
	Spaarnwoudebuurt (12) incl. Burgwal, Scheepmakersdijk	Effect
Zuidwest	Zijlweg/Oost (20)	SDO HZW
	Zijlweg/West (81)	SDO HZW/Sportsupport
	Leidsebuurt (21)	SDO HZW
	Leidsevaartbuurt (22)	SDO HZW
	Houtvaartkwartier (23)	SDO HZW
	Ramplaankwartier (80)	SDO HZW (niet actief)
	Oosterduin (82)	SDO HZW (niet actief)
	Bosch en Vaart	Effect (niet actief)
	Koninginnebuurt (40)	Effect (niet actief)
	Haarlemmerhoutkwartier: Kleine Hout (41) en Den Hout (42)?	Effect (niet actief)
	Rozenprieel (43)	Effect/Sportsupport
Oost	Waarderpolder (35) incl. Thorbeckebuurt	Onbekend
	Oude Amsterdamse buurt (30)	Dock/Sportsupport
	Potgieterbuurt (31)	Dock/Sportsupport
	Van Zeggelenbuurt (32)	Dock
	Parkwijk (34)	Dock/Sportsupport
	Zuiderpolder (36)	Dock
	Slachthuisbuurt (33)	The Mall Haarlem
Schalkwijk	Europawijk (90) inclusief Romolenpolder	Dock/Sportsupport
	Boerhaavewijk (91)	The Mall Haarlem/Sportsupport
	Molenwijk (92)	Dock (niet actief) /Sportsupport
	Meerwijk (93)	Dock/Sportsupport
Noord	Vondelkwartier e.o. (73)	Dock
	Delftwijk/Waterbuurt (72)	Effect (tijdelijk) /Sportsupport
	Vogelenbuurt (71)	Dock
	Dietsveld (70)	Dock
	Spaarndam-west (74)	Dock (niet actief) /Sportsupport
	Sinnevelt (63)	The Mall Haarlem
	Overdelft/De Krim (64)	Onbekend
	Planetenwijk (62)	The Mall Haarlem
	Indische buurt-Noord (53)	Dock/Leger des Heils/Sportsupport
	Stuyvesant/Bomenbuurt (61)	The Mall Haarlem
	Indische buurt-zuid (52)	Dock
	Transvaalbuurt (51)	Dock
	Patrimoniumbuurt (50)	Dock
	Kleverpark (60)	Dock (niet actief)
Frans Halsbuurt (54)	Dock (niet actief)	

### *Toelichting bij overzicht 1:*

In grote lijnen is de verantwoordelijkheid voor jongerenwerk in stadsdelen en buurten van Haarlem op de volgende wijze geregeld:

- In stadsdeel Centrum zijn Haarlem Effect en STAD actief vanuit een stedelijke functie.
- Stadsdeel Zuid-West komt voor rekening van SDO Haarlem Zuid West, uitgezonderd de buurt Rozenprieel waar Haarlem Effect actief is en de buurten 40, 41 en 42 waar niets gebeurt.
- In stadsdeel Oost heeft DOCK het grootste werkgebied. Ook is er inzet van The Mall Haarlem in de Slachthuisbuurt. Er is geen aanbieder van jongerenwerk in de Waarderpolder, maar dat is geen probleem omdat het een bedrijfsgebied is.
- In Stadsdeel Schalkwijk komen drie buurten voor rekening van Dock (Europawijk, Meerwijk en Molenwijk; in de laatste wijk is Dock overigens niet actief). The Mall Haarlem verzorgt jongerenwerk in de Boerhaavewijk.
- Stadsdeel Noord valt grotendeels onder de hoede van Dock, uitgezonderd Delftwijk (Haarlem Effect), Indischebuurt-Noord (Leger des Heils) en één witte plek (buurt 64: Overdelft/De Krimbuurt).

### **Overzicht 2. Aanbieders naar formatie per werkgebied**

<b>Organisatie</b>	<b>Formatie</b>	<b>Stadsdeel en buurten</b>
<i>Jongerenwerk</i>		
Dock	5.7 fte	Schalkwijk: Europawijk: 1.5 Noord/Oost/Schalkwijk: 0.6 (3x 0.2) Buurtgerichte projecten: 3.6
Effect	4.43 fte	Stedelijk: 1.83 fte Noord: Delftwijk: 2.6
SDO Zuidwest	1.0 fte	Zuid-West: 20 t/m 23 en 81: 0.20 elk
The Mall Haarlem <sup>18</sup>	1.0 fte	Schalkwijk: Boerhaavewijk: 0.33 Oost: Slachthuisbuurt: 0.17 Noord: Planetenwijk: 0.50
Leger des Heils	0.67 fte	Noord: Indischebuurt-Noord
Stad	1.7 fte	Stedelijk
Subtotaal	14.52 fte	3.5 fte stedelijk en 11 fte buurtgericht
<i>Informele sportbeoefening</i>		
Sportsupport/Sport in de wijk	0.9 fte	De hele gemeente, maar met name in geheel Schalkwijk, Oost (Amsterdamse buurt, Potgieterbuurt en Parkwijk), Noord (Indische buurt en Delftwijk) en Zuid-West (Leidschebuurt en Rozenprieel)

<sup>18</sup> The Mall Haarlem beschikt ook over 20 vrijwilligers die actief zijn op uitvoerend niveau.

<i>Individuele trajectbegeleiding</i>		
Overlastinterventieteam/SSCW	3.42 fte	Gemeente

*Toelichting bij overzicht 2:*

Haarlem beschikt over 14.5 fte inzet jongerenwerk, waarvan 3.5 fte stedelijk en 11 fte buurtgericht wordt ingezet. Stadsdeel Schalkwijk beschikt over 2.03 fte, Noord 3.97, Oost 0.37 en Zuid West 1.0 fte. Daarnaast wordt nog 3.6 fte ingezet voor projecten met een sterk buurtgericht karakter.

Voor informeel sportaanbod is 0.9 fte beschikbaar, dat vooral buurtgericht wordt ingezet. Voor de individuele trajectbegeleiding van het overlastinterventieteam van SSCW is 3.42 fte beschikbaar. Dit is meer hulpverlening dan jongerenwerk.

**Nadere informatie uit interviews**

Het stedelijk jongerenwerk, dat actief is in het centrum van de stad in jongerencentrum Flinty's, bereikt vooral jongeren van 14 tot 17 jaar die deelnemen aan de hogere vormen van voortgezet onderwijs. Het gaat om allerlei soorten alternatievelingen, zoals gothics, emo's, punkers, krakers en semi-alternativo's, maar ook autochtone 'sjonnies', casuals en allochtone jongeren, vooral bij hip hop activiteiten.

Het stadsdeel centrum heeft een meer bovenlokale stedelijke functie waar minder specifieke inzet van buurtgericht jongerenwerk nodig is. Daar waar nodig kan het stedelijk jongerenwerk vragen van jongeren uit het centrum opvangen. In het stadscentrum is verder veel aanbod van uitgaanscircuit en culturele voorzieningen waar jongeren gebruik van kunnen maken.

Buurtgericht jongerenwerk is meer ingesteld op laagopgeleide buurtjongeren, waaronder naast autochtone jongeren ook veel Marokkaanse jongeren. Deze buurtjongeren maken vooral gebruik van buurtgerichte jongerenvoorzieningen zoals jongerencentrum Delftwijk City in stadsdeel Noord, buurtcentrum De Tulp in stadsdeel Zuid-West en jongerencentrum Prisma in stadsdeel Schalkwijk.

In Delftwijk City komen meer de 'sjonnies', maar ook Turken, Marokkanen en andere nationaliteiten die houden van hip hop. Het jongerenwerk in BC De Tulp is voor 'sjonnies'.

Schalkwijk is een stadsdeel met relatief veel problemen, zoals in de buurt Meerwijk. Daar is voor een harde kern van 20 jongeren onder leiding van het stadsdeelmanagement op basis van een degelijke, brede analyse, waarbij meerdere partijen betrokken waren, een plan van aanpak opgesteld. In dit plan van aanpak verzorgen meerdere voorzieningen een taak.

Woningcorporaties en opbouwwerk richten zich op empowerment van bewoners.

Streetcornerwerk zet individuele trajectbegeleiding in op de harde kern. Dock biedt activiteiten aan jongeren die zijn te betitelen als meelopers van de harde kern. Tot slot zet de afdeling Veiligheid in op criminaliteitsbestrijding. Naast overheidssubsidie financiert de woningcorporatie ook mee. Zij betalen voor inzet van opbouwwerk, coördinatie, en stellen een gebouw beschikbaar voor werkgelegenheidsinitiatieven.

De gezamenlijke aanpak loopt goed. Zo zijn er bijvoorbeeld bijzondere activiteiten georganiseerd voor Marokkaanse jongeren tijdens de Ramadan. Het bleek dat in de avond en nacht, na het avondeten, veel Marokkaanse jeugd buiten vertier zocht. Om het ongemak van lawaai en andere overlast te beperken zijn er door het jongerencentrum Prisma en vrijwilligersorganisaties tot in de late uurtjes extra activiteiten georganiseerd.

Jongeren centrum Prisma is een centrum met zes dagdelen aanbod voor jongeren. Gezien de jeugdpopulatie in de omgeving is het niet verwonderlijk dat vooral Marokkaanse jongeren gebruik maken van het centrum (80%). Idealiter zou Prisma ook aanbod moeten hebben voor andere jongeren. Er is veel bevlogenheid bij de jongerenwerkers, maar toch heeft het centrum al lange tijd het stempel een Marokkanen centrum te zijn.

De politie vreest ongeregelde heden wanneer dit centrum wordt gesloten. Het is al eens tijdelijk dicht geweest, en toen zijn er ook relletjes ontstaan omdat 30 jongeren met politiecontacten op straat kwamen te staan.

Probleem van het jongerenwerk van Dock in Schalkwijk is dat het jongerenwerk van Prisma bijna alle beschikbare middelen voor Schalkwijk opsoupeert en er nog maar weinig tijd en middelen overblijven voor andere initiatieven.

De behoefte aan jongerenwerk in Schalkwijk kan niet worden bediend met één accommodatie. Gelukkig zijn er naast het jongeren centrum Prisma van Stichting Dock ook enkele andere initiatieven en mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding van jongeren in Schalkwijk, maar gezien de omvang van de vraag en het aantal jongerengroepen op straat is dat aanbod nog te beperkt. Met name wat betreft de begeleidingscapaciteit. Op een rijtje gezet ziet dat aanbod er als volgt uit:

- The Mall Haarlem met een ambulante aanbod
- Ingebouwd tienerwerk van Dock in het wijkcentrum Meerwijk (jeugdsoos Nardo's)
- WC Ringvaart (Jeugdsociëteit Radar)
- Sportvelden van sportverenigingen
- Sportsupport vanuit Sport in de wijk
- Scouting De Brug werkt elders met Marokkaanse jeugd en zou meer willen betekenen voor jongeren in Schalkwijk
- Scoutingclub De Watergeuzen
- Kerkelijk jeugdwerk Sonrise

Naast jongerenwerk is het van belang om voor jongeren uit Schalkwijk vanuit het MBO stageplaatsen te vinden bij bedrijven. Nodig zijn vooral stageplaatsen bij oude en nieuwe ondernemingen voor meer praktische beroepen, zoals bij het midden en klein bedrijf. Zonder begeleiding of leerwerkbedrijven nemen werkgevers geen jongeren aan die ze beschouwen als losers.

Naast jongerenwerk en begeleiding op het gebied van werk en school is het ook belangrijk om zorg vanuit maatschappelijk werk en CJG erbij te betrekken omdat er in Schalkwijk sprake is van veel zorgproblematiek, onder andere huiselijk geweld.

Het jongerenwerk in Haarlem heeft de laatste decennia enkele flinke ingrepen ondergaan. In 1989 heeft een sanering onder welzijnsinstellingen plaatsgevonden waarbij het aantal professionals is teruggebracht. Sinds de opheffing van Radius in 2005 is er door het grotere verloop onder jongerenwerkers in vergelijking met andere werksoorten een stille reductie van formatie jongerenwerk opgetreden tot het bestand aan werkers dat er nu is.

### **Aanbevelingen**

Wenselijk is de inzet van buurtgerichte basisvoorzieningen voor jongerenwerk in stadsdelen met buurten met een actieve vraag van jongeren naar vrijetijdsbegeleiding. Een buurtgerichte basisvoorziening is verantwoordelijk voor zowel de accommodatiegebonden als ambulante vrijetijdsbegeleiding van jongeren in een afgesproken werkgebied.

Daarnaast is een goed geoutilleerde basisvoorziening voor stedelijk jongerenwerk van belang die zich richt op een breder publiek van jongeren met culturele en maatschappelijke belangstelling.

In verband met de continuïteit heeft zo'n basisvoorziening een minimale bezetting nodig van van 2.5 fte (zie hoofdstuk 2, § 2). In grote stadsdelen of stadsdelen met een ruime doelgroep zijn twee van deze basisvoorzieningen op zijn plaats. Dat geldt voor stadsdeel Noord (noordelijk en zuidelijk gedeelte) en stadsdeel Schalkwijk.

In totaal is er behoefte aan zes buurtgerichte basisvoorzieningen (de stadsdelen Noord en Schalkwijk elk twee, de stadsdelen Oost en Zuidwest één) en een stedelijke basisvoorziening. Daarvoor is minimaal 17.5 fte nodig en dat betekent een uitbreiding van de professionele structurele capaciteit van het jongerenwerk.

Naast uitbreiding van de formatie voor professioneel jongerenwerk, zijn ook andere scenario's denkbaar om aan de behoefte van jongeren aan begeleiding in de vrije tijd tegemoet te komen. Hier komen wij later op terug.

### Overzicht 3. Aanbieders naar accommodatie per stadsdeel/buurt en oppervlakte

Stadsdeel	Buurt	Accommodatie	M <sub>2</sub>	Aanbieder
Centrum	Stationsbuurt	St. JC Flinty's	800	Haarlem Effect
	Stationsbuurt	WC Binnensteeds		Haarlem Effect
	Stationsbuurt	Ex-VVV gebouw Oud postkantoor	250 50	STAD
Noord	Delftwijk	BJC Delftwijk City	120	Haarlem Effect
	Patrimoniumbuurt	BC De Fjord	?	Dock
	Indischebuurt-Noord	Buurtsteunpunt Bij Boshart	50	Leger des Heils
	Planetenwijk	Mobiele Mall en pannakooi		The Mall Haarlem
Zuid-West	Rozenprieel	BC De Tulp	36	Haarlem Effect
	Leidsebuurt	BC De Til Speeltuingebouw	?	SDO HZW
Oost	Amsterdamsebuurt	-	-	-
	Slachthuisbuurt	BC Hamelink Mobiele Mall en pannakooi	?	Dock The Mall Haarlem
	Parkwijk	BC Zuiderparker	?	Dock
Schalkwijk	Europawijk	WC Europawijk	?	Dock
	Europawijk	BJC Prisma	130	Dock
	Boerhaavewijk	WC Ringvaart/Radar Mobiele Mall en pannakooi	60	Dock The Mall Haarlem
	Meerwijk	WC Meerwijk/ tienersoos Nardo's	?	Dock

### *Toelichting bij overzicht 3:*

Haarlem beschikt over 16 accommodaties waar activiteiten onder begeleiding van het jongerenwerk plaatsvinden. Het gaat om een stedelijk jongeren centrum, twee buurtgerichte jongeren centra en 13 buurt- of wijkcentra met soms een permanente ingebouwde jeugdruimte en vaker een gedeelte ruimte. The Mall Haarlem beschikt over een busje (The Mall mobiel) en een portabel pannakooi.

Over de kwaliteit van de accommodaties is veel onvrede. Stedelijk jongeren centrum Flinty's staat op instorten. Het alternatief dat wordt gezocht is ook weer tijdelijk van aard. In Schalkwijk zijn problemen met accommodaties. Delftwijk City is eveneens een tijdelijke accommodatie, waar iets anders voor moet worden gezocht.

Qua bouwkundige opzet, uitrusting en onderhoud zijn de meeste accommodaties niet geschikt voor jongeren. Ook is het uiterlijk en de uitstraling vaak niet om over naar huis te schrijven.

Wenselijk is 1) een buurtgericht jongeren centrum of een permanente ruimte van redelijke omvang in een multifunctionele accommodatie (eigen ingang/geluidsisolatie) voor de stadsdelen Noord (2x) Oost (1x), Zuid-West (1x) en Schalkwijk (2x), 2) een goed geoutilleerde accommodatie voor stedelijk jongeren werk en 3) recht van facilitair gebruik van andere publieke accommodaties in de wijk, zoals sportzalen van scholen en sporthallen, op momenten die pedagogisch verantwoord zijn zoals namiddagen en vroege avonden.

Naast indooraccommodaties zijn outdoorfaciliteiten van belang voor jongeren, omdat waarvoor buiten zijn en bewegen zo gezond is. Het gaat dan om sport- en spelplekken zoals voetbalveldjes, Krajiček playgrounds, skatevoorzieningen en dergelijke. Maar dat kunnen ook faciliteiten zijn die gedeeld worden met anderen zoals een gymzaal van een school of sportvereniging, een grote zaal voor een presentatie bij Patronaat of de aula van een school en een kantine van een sportclub voor huiswerk in de namiddag. Omgekeerd is een jongeren centrum ook te benutten voor andere doeleinden op momenten dat het niet in gebruik is.

Om accommodaties optimaal open te kunnen stellen is voldoende formatie noodzakelijk. Het komt nu dat voor dat voorzieningen bij gebrek aan tijd meer dan de helft van de week gesloten zijn voor publiek. Dat is zonde bij zoveel vraag.

## **2.2. Typering van aanbieders**

Op basis van interviews met vertegenwoordigers van aanbieders van jongeren werk en verwante werksoorten is een korte typering opgesteld van hun organisatie. Naast doel, functie, werkgebied, formatie en accommodaties, is ingegaan op bereik, aanbod, samenwerking, wenselijke verantwoordings termen, sterke punten en knelpunten. De typering is afgesloten met enkele adviezen voor verbetering.

## Overzicht 4. Stichting Dock

<b>Doel</b>	Bewustwording van plaats in samenleving en buurt, ondersteunen bij vergroten kansen. Accent ligt op zowel talentontwikkeling als overlastbestrijding.
<b>Functies</b>	Ontmoeting, recreatie, vorming, verwijzing, bemiddeling.
<b>Werkgebied</b>	Schalkwijk en Noord
<b>Formatie/professionals</b>	5,7 fte/7 personen, voor regulier jongerenwerk en projecten (3,6)
<b>Accommodatie</b>	Schalkwijk: JC Prisma, TC Nardo (in wijkcentrum Meerwijk) Noord: Kantoor jongerenwerk in WC De Fjord Oost: per najaar 2009 moedercentrum in Parkwijk met ingebouwd jeugd- en jongerenwerk.
<b>Budget</b>	€ 459.324,-
<b>Aanbod</b>	Inloop, sport, uitstapjes, cursussen, projecten Jongerentoezichtteam winkelcentrum Schalkwijk en project Dialoog in samenwerking met Zaanstad.
<b>Bereik</b>	Schalkwijk: 165 (Europawijk/Prisma 120, Meerwijk 45). Noord: 110 (Nieuw-Guineaplein 25, Seramplein 20, Patrimoniumbuurt 40, Vogelenbuurt 25). Oost: 45 jongeren. Totaal: 320 jongeren tussen de 12-18 jaar.
<b>Samenwerking: partners/netwerken</b>	Partners: Politie, afdeling Veiligheid, SSCW, collega's: Haarlem Effect, The Mall Haarlem, Sportsupport, opbouwwerk, kinderwerk en tienerwerk (intern), jeugdzorg (In Balans en BJZ), voortgezet onderwijs, wijkraden, zelforganisaties. Netwerken: Jeugdgroepenoverleg, platform 12+, projectoverleggen.
<b>Resultaten/effecten</b>	Verantwoording van aantallen deelnemers en activiteiten met accent op overlastbestrijding.
<b>Verhouding gemeente</b>	Bilateraal overleg met verschillende afdelingen (JOS, Veiligheid, Welzijn).
<b>Sterke punten</b>	Professionele werkers, signalering, ambulante werken, contact met jongeren en bewoners. Onderscheid tienerwerk, jongerenwerk en meidenwerk
<b>Knelpunten</b>	Te weinig geschikte accommodaties Te weinig formatie: in Oost 32 uur voor 4 wijken Geen visie op jongerenwerk bij gemeente Politieke invloed op uitvoering Geen interne samenwerking tussen gemeentelijke afdelingen
<b>Adviezen</b>	Wenselijk is verantwoording op vorderingen bij jongeren. Meer eenheid in uitvoering van jongerenwerk Eenduidige aansturing vanuit de gemeente Voortgangsoverleg per kwartaal Tweede accommodatie in Noord: noordelijk deel Locatie in Oost (najaar 2009) Per stadsdeel 4,0 fte jongerenwerk

## Overzicht 5. Haarlem Effect

<b>Doel</b>	Overlastbestrijding en talentontwikkeling door activering en kennismaking tussen groepen/culturen.
<b>Functies</b>	Ontmoeting en recreatie, activering en vorming, verwijzing, soms bemiddeling en begrip tussen culturen.
<b>Werkgebied</b>	De hele gemeente
<b>Formatie/professionals</b>	4.44 fte/10 personen voor drie accommodaties: Flinty's: 1.83/4 p; Delftwijk City: 2 fte/4p. en De Tulp: 0.6 fte/2p.
<b>Accommodatie</b>	St. JC Flinty's: 800 m <sub>2</sub> , tijdelijk, bouwvallig JC Delftwijk City: 120 m <sub>2</sub> , redelijk BC De Tulp: eigen jeugdruimte van 36 m <sub>2</sub>
<b>Budget</b>	€ 223.058,-
<b>Aanbod</b>	Flinty's: 3 dagen van 15.00-22.00 (vr. 24.00) met inloop, repeteren en optreden bands, thema-avonden, stedelijke evenementen/projecten en inzet van vrijwilligers (ca. 20). Delftwijk City: 3 dagen van 15.00-22.00 met inloop, thema-avonden, opnamesudio. De Tulp: 4 dagdelen van 12.00-16.—en van 19.00 tot 21.00 met tienerinloop, sportsupport en af en toe evenementen.
<b>Bereik</b>	Flinty's: regelmatig: 200, incidenteel 300 Delftwijk City: regelmatig 50, 35 incidenteel De Tulp: regelmatig 30 Totaal: 280 regelmatig, 335 incidenteel
<b>Samenwerking: partners/netwerken</b>	Partners: gemeente, collega-organisaties, Sportsupport, Multiplex, politie, stedenband Haarlem-Mutare. Voor bjc ook wijkraad en winkeliers. Netwerken: jeugdgroepenoverleg, platform 12+, bestuurlijk jeugdoverleg en wijkraad.
<b>Resultaten/effecten</b>	Openingstijden, activiteiten. Maatschappelijk effect van positieve aandacht voor jongeren en minder overlast.
<b>Verhouding gemeente</b>	Gemeente is opdrachtgever op resultaten.
<b>Sterke punten</b>	Stedelijk jongerenwerk is toegankelijk voor gevarieerde doelgroep met animo voor muziek, visuals, evenementen en projecten. Buurtgericht jongerenwerk hanteert heldere regels naar jongeren en is gefundeerd in wijk
<b>Knelpunten</b>	Slechte accommodatie Spanning zelfbeheer-professionele controle
<b>Adviezen</b>	Geen gedetailleerde opdracht, wel flexibele ruimte Betere accommodatie Flinty's Buurtgericht JC Delftwijk structureel regelen Belang van relatie jongerenwerk-jeugdzorg Jongerenwerk kan leren van jeugdzorg: signaleren, registratie en sova-training Eén jongerenwerkorganisatie met diversiteit Buurtgericht jongerenwerk naar 5 dagen, incl. zondag Stedelijk jongerenwerk naar 6 dagen open.



## Overzicht 6. SDO Haarlem Zuid West

<b>Doel</b>	Overlastbestrijding en talentontwikkeling.
<b>Functies</b>	Ontmoeting, recreatie, vorming, verwijzing, bemiddeling.
<b>Werkgebied</b>	Zuidwest: met name buurten 20 en 21, en in mindere mate 22
<b>Formatie/professionals</b>	1,0 fte/2 personen
<b>Accommodatie</b>	Ruimte voor tieners /meisjes en inloopruimte voor jongeren in BC De Til. Inloopactiviteiten in speeltuin Klarenhof.
<b>Budget</b>	€ 88.048,-
<b>Aanbod</b>	Inloop, recreatieve activiteiten, voorlichting en jeugdinformatie, signalering en doorverwijzing via netwerken.
<b>Bereik</b>	Totaal: 65 jongeren
<b>Samenwerking: partners/netwerken</b>	Partners: Politie, scholen, Sportsupport, muziekschool, opbouwwerk, bewonersorganisaties, speeltuin, Haarlem Effect. Netwerken: jeugdgroepenoverleg, platform 12+, bestuurlijk jeugdoverleg.
<b>Resultaten/effecten</b>	Deelname jongeren aan activiteiten. Verbetering relatie jongeren en buurtbewoners. Kennen en gekend worden.
<b>Verhouding gemeente</b>	Gemeente is opdrachtgever op resultaten.
<b>Sterke punten</b>	Combinatie van accommodatiegebonden en ambulante werken. Door binding met jongeren vermindering van overlast.
<b>Knelpunten</b>	Lokaal jeugdbeleid gesplitst over drie portefeuilles. Ingebouwd jongerenwerk. Tijdelijke ipv structurele financiering. Te weinig mogelijkheden voor hoogwaardig professioneel jongerenwerk. Afhankelijkheid van één werker.
<b>Adviezen</b>	Verantwoorden op contact met en kennis van buurtjeugd op achtergronden en aantallen. Begeleiding van jongeren als vrijwilligers. De gemeente moet openstaan voor signalen over uitvoering en doelgroepen en zich niet bemoeien met de methodiek. Jongerenwerk opzetten als basisvoorziening voor opgroeiende jeugd. Badhuis als accommodatie met 2,0 fte jongerenwerk en 0,5 fte beheer.

<b>Doel</b>	Talentontwikkeling en overlastbestrijding. Ondersteuning bieden bij het verwerven van een plek in de samenleving en ontwikkeling van gezonde sociale omgangsvormen.
<b>Functies</b>	Ontmoeting, recreatie, vorming, verwijzing, bemiddeling.
<b>Werkgebied</b>	Boerhaavewijk, Planetenwijk, Stuyvesant/Bomenbuurt, Sinnevelt, Slachthuisbuurt
<b>Formatie/professionals</b>	1,05 fte/3 personen
<b>Accommodatie</b>	Mobiele Mall (busje) en pannakooi, accommodatie voor meidenwerk
<b>Budget</b>	€ 20.900,- gemeente Haarlem/€78.000 anders/eenmalig 10.000 voor aanschaf busje en pannakooi
<b>Aanbod</b>	Inloop, zinvolle vrije tijd en sport, thematische activiteiten
<b>Bereik</b>	Boerhaavewijk: 50 jongeren Planetenwijk: 70 jongeren Totaal: 130 jongeren.
<b>Samenwerking: partners/netwerken</b>	Partners: Politie, gemeente, welzijnsinstellingen, Sportsupport, Streetcornerwork, kerkelijke organisaties, brandweer, woningcorporaties, wijkraden, zelforganisaties (St. Multicultureel Schalkwijk, St. Samen, St, AMBECS), lokale winkeliers. Netwerken: Jeugdgroepenoverleg.
<b>Resultaten/effecten</b>	Aantal jongeren en activiteiten. Minder overlast meldingen.
<b>Verhouding gemeente</b>	Gemeente is regisseur.
<b>Sterke punten</b>	Mobiele opzet, relationeel werken, aanwezigheid professional met landelijke back-up, inzet lokale vrijwilligers, uitgebreid lokaal netwerk.
<b>Knelpunten</b>	Te weinig formatie Overmaat coördinatie door breedheid opdracht en samenwerking
<b>Adviezen</b>	Bij resultaten en effecten aandacht schenken aan persoonlijke groei en talentontwikkeling van jongeren op gebied van muziek/sport en stage/school/werk.

### Overzicht 7. The Mall Haarlem

<b>Doel</b>	Overlastbestrijding en talentontwikkeling
<b>Functies</b>	Ontmoeting, recreatie, vorming, verwijzing, bemiddeling
<b>Werkgebied</b>	Indischebuurt-Zuid
<b>Formatie/professionals</b>	0.67 fte/3 personen
<b>Accommodatie</b>	Jeugdsoos in Buurtsteunpunt Bij Boshart
<b>Budget</b>	€ 42.500,- van de gemeente
<b>Aanbod</b>	Twee avonden met inloop, persoonlijke gesprekken, presentaties en weerbaarheidstraining
<b>Bereik</b>	25 tieners (bovenbouw basisonderwijs en onderbouw voortgezet onderwijs)
<b>Samenwerking: partners/netwerken</b>	Partners: wijkraad en wijkagent bij incidenten, gemeente, welzijnsorganisaties, Sportsupport, scholen, woningcorporaties, sportverenigingen
<b>Resultaten/effecten</b>	Het ultieme bewijs voor succes is een baan en capaciteit om gezin te runnen. Wat is beter: normen en waarden-overdracht aan tieners via clubs of via de straat? Lange termijn effecten: jongen van muzieklusclub die 27 jaar later in band speelt bij opening van Bij Boshart, lid schilderclub die later schilder wordt, van timmerclub naar houtbewerker.
<b>Verhouding gemeente</b>	Gemeente is opdrachtgever
<b>Sterke punten</b>	Integraal aanbod van peuters tot ouders Bij zorgvragen back-up van moederorganisatie
<b>Knelpunten</b>	Door beperkte subsidie geen activiteitenbudget en aandacht voor oudere jeugd in Indischebuurt-Noord, waardoor ze veel op straat zijn op een negatieve manier. Weinig aandacht voor gezinsproblematiek in Haarlem-Noord. Weinig perspectieven voor jongeren met beperkte verstandelijke bagage. Wereld is veranderd voor laaggeschoolde jongeren van werken met 14 jaar naar vele doelloze jaren gevuld met stages tot 18-de.
<b>Adviezen</b>	Door wegvallen Radius inzet voor oudere jongeren kwijtgeraakt: 0.4 fte erbij Behoefte aan veldwerker die ouders en school erbij betreft. Zonder dat zijn tieners veel lastiger. Afschaffen aanbesteden, kwaliteit lokaal organiseren. Jongerenwerk op wijkgerichte leest schoeien met inzet van wijkcontacten en -organisaties

### Overzicht 8. Leger des Heils

<b>Doel</b>	Talentontwikkeling
<b>Functies</b>	Jongerenparticipatie in de vorm van stimuleren en faciliteren van initiatieven van jongeren
<b>Werkgebied</b>	Gemeente Haarlem
<b>Formatie/professionals</b>	2.0 fte/ 2 personen
<b>Accommodatie</b>	Tijdelijke in voormalig VVV kantoor en oud postkantoor Zijlstraat
<b>Budget</b>	€ 48.000,-
<b>Aanbod</b>	CD, presentaties, evenement, bandoptreden, websites, talentenshow, oranje hoofdoekactie etc. etc.
<b>Bereik</b>	350 initiatiefnemers en ruime bekendheid bij jongeren in Haarlem
<b>Samenwerking: partners/netwerken</b>	Partners: Gemeente, provincie, bedrijfsleven, Patronaat, Haarlem Effect, Sportsupport, culturele organisaties
<b>Resultaten/effecten</b>	Hits op websites Voortijdig schoolverlater terug naar school Plezieriger stad met ruimte voor jongereninitiatief Van overlastgever naar actieve deelnemer aan evenementen Aanvulling met nieuwe activiteiten op bestaand aanbod
<b>Verhouding gemeente</b>	Gemeente is opdrachtgever en partner met betrekking tot fonds jongereninitiatieven
<b>Sterke punten</b>	Toegankelijk Aansluiten op achterban van jongeren Goede sponsoring van projecten
<b>Knelpunten</b>	Subsidie gericht op sociale doelen en hypes in plaats van op motivatie Geen structurele subsidie basisorganisatie Tijdelijkheid accommodatie
<b>Adviezen</b>	Subsidie basisorganisatie van drie personen Jongereninitiatiefonds als activiteitenbudget Budget voor accommodatie Meer studentenhuisvesting Buurtjongeren verwijzen naar stedelijk aanbod

#### Overzicht 9. STAD (Stichting Talent And Dreams)

<b>Doel</b>	Overlastbestrijding en talentontwikkeling door sportrecreatie met nadruk op talentontwikkeling.
<b>Functies</b>	Recreatie en vorming in het kader van informele sportbeoefening.
<b>Werkgebied</b>	De hele gemeente
<b>Formatie/professionals</b>	0.9 fte/4 personen
<b>Accommodatie</b>	Sport in de openbare ruimte van aandachtswijken en accommodaties van scholen en buurtcentra vnl. in het kader van sportbuurtwerk en Bos-impuls
<b>Budget</b>	€ 47.000,- van de gemeente
<b>Aanbod</b>	Sportbuurtwerk voor jeugd met vertrouwde en nieuwe sportactiviteiten, toernooien en evenementen in aandachtswijken in samenwerking met welzijnsorganisaties, scholen en woningcorporaties.
<b>Bereik</b>	?
<b>Samenwerking: partners/netwerken</b>	Partners: gemeente, welzijnsorganisaties, scholen, woningcorporaties, sportverenigingen, STAD, Netwerken: jeugdgroepenoverleg, platform 12+, bestuurlijk jeugdoverleg en overleg met vo-school
<b>Resultaten/effecten</b>	Voor straatjeugd sport als onderdeel vrijetijdsbesteding Sport leidt op voor leiderschap (o.a. sportassistenten: 12 x waarvan 4 een baan) Sport onder toezicht verbreedert
<b>Verhouding gemeente</b>	Gemeente is opdrachtgever
<b>Sterke punten</b>	Bereiken van ongeorganiseerde jeugd en straatjeugd Spelregels als training in rekening houden met elkaar: spel als sova-training Kennis van straatjeugd Samenwerking met jongerenwerk Sport versterkt kans op maatschappelijke ontwikkeling en carrière: goede spelers als rolmodel Doorstroom naar sportverenigingen.
<b>Knelpunten</b>	Weinig samenwerking in wijken waar geen jongerenwerk actief is. Ontbreken van basisinfrastructuur voor jongerenwerk: in elk stadsdeel buurtgericht jongerencentrum en stedelijk jongerencentra voor gehele stad.
<b>Adviezen</b>	Doelgroep van lastige, maar leerbare doelgroep van tieners op straat valt uit de boot door beëindiging Bos-impuls. Gemeente zou dat moeten opvangen. Er komen goede sportplekken bij (Cruyffcourt, Krajicek playground), maar op jeugdtijden in namiddag en avond weinig indoor sportaccommodaties in Schalkwijk-Oost en Noord-Noord

### Overzicht 10. Sport Support

<b>Doel</b>	Overlastbestrijding en individuele begeleiding voor meervoudige risicojongeren volgens de methodiek van groepsaanpak.
<b>Functies</b>	Ontmoeting, verwijzing, bemiddeling, signalering.
<b>Werkgebied</b>	Gemeente Haarlem
<b>Formatie/professionals</b>	3,42 fte/4 personen
<b>Accommodatie</b>	Kantoor in het centrum.
<b>Budget</b>	€ 250.000,-
<b>Aanbod</b>	Dienstverlening, trajectbegeleiding, verwijzing en casemanagement.
<b>Bereik</b>	In 2009: 20 jongeren. Het gaat om jongeren uit groepen op locaties van ernstige overlast geselecteerd in een jeugdgroepenoverleg.
<b>Samenwerking: partners/netwerken</b>	Partners: Politie, afdeling Veiligheid, verslavingszorg, welzijnsinstellingen, BJZ, GG/GD, woningcorporaties, zelforganisaties, onderwijs. Netwerken: Jeugdgroepenoverleg.
<b>Resultaten/effecten</b>	Geslaagde individuele trajecten voor meervoudig risicojongeren en overlastreductie.
<b>Verhouding gemeente</b>	Gemeente, afdeling Jeugd en Veiligheid is opdrachtgever.
<b>Sterke punten</b>	Aanwezigheid in het veld, praktische dienstverlening, goede verwijzingen, schuldhulpverlening, opvang zwerfjongeren, arbeidsre-integratie en goede samenwerking met partners, waaronder gemeente en politie.
<b>Knelpunten</b>	Gebrek aan goede trajectmogelijkheden voor meervoudig risicojongeren.
<b>Adviezen</b>	-

#### Overzicht 11. Overlastinterventieteam Streetcornerwork

## Doelstelling

Wat de doelstelling betreft ligt bij alle aanbieders op één na de nadruk op zowel overlastbestrijding als talentontwikkeling. Ook volgens recent landelijk onderzoek naar jongerenwerk zijn beide doelstellingen onlosmakelijk met elkaar verbonden.

## Subsidie

### Overzicht 12. Aanbieders naar structurele en tijdelijke subsidie

	Totaal	Structureel	Tijdelijk	Bronnen
Dock	610.644	459.325	151.319	Vnl. JOS en tijdelijk 65.000 van Veiligheid
Haarlem Effect	233.000	126.000	107.000	JOS
SDO/HZW	88.048	68.048	20.000	Vnl. JOS en tijdelijk 15.000 van Veiligheid
The Mall Haarlem	98.900	20.900	78.000	JOS en verder vooral overige bronnen
Leger des Heils	42.500	42.500	-	JOS
STAD	48.000	-	48.000	JOS en overige bronnen
<i>Subtotaal jongerenwerk</i>	<i>1.121.092</i>	<i>716.773</i>	<i>404.319</i>	
Sportsupport	47.000	22.000	25.000	JOS
SSCW	250.000	250.000	-	Veiligheid

#### Toelichting bij overzicht 12:

De gemeente Haarlem stelt in 2009 € 1.121.092,- beschikbaar voor jongerenwerk, waarvan twee derde structureel (64%) en een derde tijdelijk (36%) is gefinancierd.

Voor informeel sportaanbod en voor individuele trajectbegeleiding voor jongeren met meervoudige problemen is respectievelijk € 47.000,- en € 250.000,- beschikbaar.

## Bereik

### Overzicht 13. Bereik aanbieders jongerenwerk naar stadsdelen

	Centrum	Noord	Oost	Zuid-West	Schalkwijk	Gemeente	Totaal
Dock		110	45		165		320
Effect		50		30		200	280
HZW				65			65
The Mall Haarlem		70			50		120
Leger des Heils		25					25
STAD						350	350
<i>Subtotaal</i>		<i>255</i>	<i>45</i>	<i>95</i>	<i>215</i>	<i>550</i>	<i>1.160</i>

Sportsupport		70	65	65	100		300
SSCW						20	20

Aanbieders van jongerenwerk bereiken op jaarbasis 1.160 jongeren die min of meer geregeld aan de activiteiten deelnemen. De veronderstelling dat de doelgroep van het jongerenwerk en de deelnemers aan activiteiten van Sportsupport grotendeels dubbel is omdat buurtgericht jongerenwerk en Sportsupport in dezelfde buurten actief zijn, is onjuist voor in elk geval de stadsdelen Schalkwijk en Oost, De grote aanbieders zijn Dock, Effect en Stad met elk rond de 300 jongeren. De kleine aanbieders zijn The Mall Haarlem, Haarlem Zuid West en het Leger des Heils en met een bereik tussen de 25 en 120 jongeren. Van alle bereikte jongeren bij elkaar wordt ongeveer de helft bediend door stedelijke voorzieningen en de andere helft door buurtgericht jongerenwerk. Het bereik is het grootst in de stadsdelen Noord en Schalkwijk en in veel mindere mate in de stadsdelen Zuid-West en Oost. Jongeren uit stadsdeel Centrum worden niet bereikt door buurtgericht jongerenwerk.

#### Overzicht 14. Bereikcijfers en vraag naar jongerenwerk

	Centrum	Noord	Oost	Zuid-West	Schalkwijk	Gemeente	Totaal
Bereik	-	255	45	95	215	550	1.170
Vraag	-	416	228/186 gemiddeld 207	-	477/350 gemiddeld 414	-	1.037
Non-bereik	-	161	162	-	199		

Als de bereikcijfers worden afgezet tegen de cijfers over de vraag naar jongerenwerk (zie hoofdstuk 1), dan valt op dat over het geheel gezien het realiseerde bereik van het jongerenwerk getalsmatig meer dan redelijk tegemoet komt aan de vraag naar jongerenwerk. Maken we echter een onderscheid naar buurtgericht en stedelijk jongerenwerk dan kan worden geconstateerd dat de vraag naar buurtgericht jongerenwerk maar voor ongeveer de helft wordt bediend en voor de andere helft dus niet. Dat geldt met name voor de stadsdelen Noord, Oost en Schalkwijk. Met andere woorden, er is onvoldoende inzet voor buurtgericht jongerenwerk.

#### Samenwerking

De belangrijkste samenwerkingspartners voor de meeste aanbieders zijn de gemeente, de politie, andere welzijnsvoorzieningen, Sportsupport en scholen. De samenwerking met lokale partners als woningcorporaties, buurtorganisaties, bewonersinitiatieven, winkeliers, sportorganisaties en kerken komt steeds meer op gang. Dat is een goede ontwikkeling die het jongerenwerk uiteindelijk meer draagvlak geeft in de werkomgeving.

#### Verhouding met gemeente en verantwoording

Alle aanbieders zien de gemeente als de regisserende opdrachtgever die het beste op hoofdlijnen en niet op details kan sturen met een taakstelling op activiteiten, samenwerking en verantwoording op resultaten. Gedeelde noemers voor verantwoording van inzet zijn: openingstijden, aantal deelnemers en activiteiten, overlastreductie, beter imago van



jongeren en persoonlijk vooruitgang van jongeren in termen van persoonlijke groei en verbeterde onderwijs- en arbeidsmarktpositie.

### **Sterke punten, knelpunten en adviezen**

Qua methodiek wordt het belang van outreachend werken en relationeel werken in combinatie met accommodatiegebonden inzet en verwijzing/toeleiding naar specialismen in netwerkverband breed onderschreven. Ook wordt het belang van sport en cultuur voor de activering en onderlinge verbroedering van jongeren ingezien.

Inzet van jongeren, buurtbewoners en lokale partners als actieve vrijwilligers of sponsors is van agogisch en strategisch belang voor de kwaliteit van jongerenwerk in buurten.

Knelpunten zijn de gebrekkige accommodaties voor jongerenwerk, gebrek aan visie en eenheid van sturing bij gemeente (politiek en ambtelijk), politieke invloed op uitvoering van jongerenwerk, ontbreken van basisvoorzieningen voor jongerenwerk (een redelijke accommodatie met redelijke formatie voor buurtgericht jongerenwerk in vier stadsdelen en goed geoutilleerd stedelijk jongerenwerk, en betere maatschappelijke perspectieven voor laaggeschoolde jeugd.

De gemeente wordt geadviseerd een basisinfrastructuur voor jongerenwerk mogelijk te maken die wordt uitgevoerd door een goed samenwerkend geheel van een beperkt aantal uitvoeringsorganisaties, participatie van jongeren en lokale actoren in het jongerenwerk te bevorderen, samenwerking tussen jongerenwerk, netwerk en buurtkader voor te schrijven, ruimere en passende openingstijden te regelen voor een recreatief, sportief en cultureel aanbod voor jongeren met vraag naar jongerenwerk en te stoppen met aanbesteden. Sport in de wijk moet op volle kracht door kunnen gaan na afloop van de BOS impuls. Daarvoor is echter geen structurele financiering voorhanden na beëindiging van deze regeling in de stadsdelen Schalkwijk en Oost.

### **Beoordeling vanuit de gemeente**

Over het algemeen is de gemeente tevreden over het aanbod van organisaties voor jongerenwerk.

Bij het aanbod van Dock valt op te merken dat de ambulante inzet op niveau is, maar het werken vanuit accommodaties zijn problemen kent. Dat heeft te maken met een wijziging in de opdracht aan Dock.

Positief van Haarlem Effect is de wijze waarop zij het stedelijk jongerenwerk Flinty's uitvoeren. Waardering krijgt ook de wijze waarop zij het jongerenwerk in de buurt Delftwijk invullen.

Haarlem Zuid-West verzorgt jongerenwerk op een gedegen manier, maar is niet altijd vernieuwend.

The Mall Haarlem gaat op een zorgvuldige wijze te werk. Na een uitgebreide gespreksronde in een werkgebied gaan zij aan de slag. Daarbij betrekken ze ook de inzet van een kerkelijk netwerk.

Het Leger des Heils verzorgt jongerenwerk voor een beperkte doelgroep van jonge tiener (bovenbouw basisonderwijs) in een kleine buurt.

De stichting Stad doet het goed met het ondersteunen van nieuwe initiatieven van jongeren. Stichting Streetcornerwork heeft het werk van het jeugdinterventieteam van Bureau Jeugdzorg op een goede manier overgenomen.

Het jongerenwerk in Haarlem kent per organisatie wel veel verschillen in methodiek, uitvoering en kwaliteit van accommodaties. Bij de ene organisatie ligt het accent op ambulante werken, terwijl de andere meer inzet heeft vanuit accommodaties.

Het kwaliteitsniveau van accommodaties is matig te noemen. Ongepland hebben beschikbare accommodaties zich ontwikkeld tot ruimtes voor jongerenwerk. Ze zijn vaak gedateerd en niet geschikt voor jongerenwerk. Er wordt nauwelijks geïnvesteerd. Nodig is een gericht accommodatiebeleid van kleinschalige gebouwen die qua inrichting flexibel aangepast kunnen worden aan actuele vragen van jongeren. Als jongerenwerk zich namens de gemeente normerend opstelt naar jongeren kun je je geen slechte accommodatie veroorloven.

## **HOOFDSTUK 2. REALISTISCH JONGERENWERK**

### **Inleiding**

In dit hoofdstuk staat het aanbod van jongerenwerk en verwante vormen van vrijetijdsbegeleiding voor jongeren centraal. Om te beginnen volgt een uiteenzetting over de belangrijkste doelstellingen, functies en typen activiteiten van het jongerenwerk (§ 1). Daarna wordt ingegaan op realistische bereikcijfers en basisvoorwaarden voor jongerenwerk (§ 2). Als laatste onderdeel zijn enkele scenario's die denkbaar zijn om zo goed mogelijk te voldoen aan de vraag van de doelgroep (§ 3).

### **§ 1. Doelstelling, functies en typen activiteiten**

#### **1.1. Een jong beroep**

Professioneel jongerenwerk is een tamelijk jonge sociale uitvinding. Als antwoord op de maatschappelijke verwildering van jeugd vlak na de Tweede Wereldoorlog en ongrijpbare jeugdsubculturen uit de zestiger en zeventiger jaren heeft het zich in de loop der tijd ontwikkeld tot een lokale vorm van jeugdwelzijnswerk met de pretentie groepen jongeren in de vrije tijd op een pedagogische wijze te begeleiden naar de volwassenheid.

Het jongerenwerk zijn daarbij twee doelstellingen toegekend die op zich tamelijk hoogdravend zijn: overlastbestrijding en talentontwikkeling.

Het jongerenwerk is ontstaan vanuit de behoefte om overlast van jeugd op straat terug te brengen. Er werd subsidie verstrekt om straatgroepen naar een centrum te lokken met aantrekkelijk activiteiten en aandacht van een beroepskracht in ruil voor rust in de woon- of winkelomgeving. Daarbij streefde het jongerenwerk naar vorming, ontplooiing en emancipatie van jongeren. Naar gelang de levensbeschouwing van de organisatie die zich daarmee bezighield, was deze verheven doelstelling socialistisch, katholiek, protestants of algemeen ingekleurd. De traditie van de vrijwillige jongerenorganisaties van deze zuilen stond model voor deze inzet van het jongerenwerk.

In deze eerste bloeiperiode van het jongerenwerk kwam ook de professionalisering op gang, waarbij vrijwilligers plaats maakten voor beroepskrachten met een sociaal-agogische opleiding in dienst bij welzijnsorganisaties. Er was sprake van rijksinspectie, landelijke brancheorganisaties en steunfuncties met als groot sluitstuk twee kersverse academische disciplines: agologie en sociale pedagogiek. Over het jongerenwerk verschenen in die tijd de eerste methodische handboeken.

Toen kwamen de zeven magere jaren. Tijdens de economische crisis in de tachtiger jaren, die gepaard ging met massawerkloosheid haalde Nederland de broekriem aan met grote bezuinigingen op de verzorgingsstaat, waaronder ook het welzijnswerk. Er volgde een periode van afbraak van de landelijke infrastructuur van werkontwikkeling en decentralisatie van jeugdbeleid naar lokale overheden.

Na verloop van tijd ontwikkelden jeugdkwesties zich echter steeds meer tot terugkerende thema's op de lokale politieke agenda. Voor een deel was dat een zaak van publieke zorg over het wel en wee van de plaatselijke jeugd, maar nog meer hielden de gemoederen zich

bezig met overlast en ander onacceptabel gedrag van jongeren. Zo ontstond lokaal een dringende vraag naar werkzame oplossingen voor maatschappelijke jeugdproblematiek. Jongerenwerk ontpopt zich daarbij als een nuttige oplossing. Dat blijkt ook uit de enorme groei in formatie die zich de afgelopen jaren heeft voorgedaan in het jongerenwerk. Waren er in het jaar 2000 nog maar 1.700 professionals, anno 2009 staat de teller landelijk op bijna 3.000.

Er lijkt dus een klimaat van urgentie te zijn die mogelijkheden biedt voor het jongerenwerk. Om de toegenomen verwachtingen naar het jongerenwerk waar te maken is het nodig een helder antwoord te geven op de effectiviteitsvraag. Wat werkt wel en wat werkt niet in het jongerenwerk. De tijd dat de subsidiegever tevreden is met goede bedoelingen alleen ligt achter ons. Heldere doelstelling en zicht op effecten bij het verminderen van lokale jeugdproblematiek zijn tegenwoordig onmisbaar.

## **1.2. De dubbele doelstelling van jongerenwerk**

Jongerenwerk is een professionele vorm van begeleiding van groepen jongeren in de vrije tijd met een pedagogische doelstelling. Deelname is echter gebaseerd op vrijwilligheid, waardoor het jongerenwerk het vooral moet hebben van een aanbod dat jongeren aantrekkelijk voorkomt. Met andere woorden, jongerenwerk heeft een dubbele doelstelling van overlastbestrijding en talentontwikkeling. Door jongeren mogelijkheden op ontplooiing te bieden, wordt overlast in de woonomgeving tegengegaan. Het een kan niet zonder het ander.

Kern van de behoefte van deelnemers is ontmoeting van leeftijdsgenoten in een sfeer van ontspanning die mogelijkheden biedt om sociale competenties en andere talenten te ontwikkelen. Vanuit het vrijwillige contact met jongeren rondom ontmoeting kunnen in beperkte mate andere vragen en problemen aan de orde komen. Als dat verdieping behoeft is inschakeling van meer gespecialiseerde voorzieningen belangrijk.

Het lijkt weinig voor te stellen, maar deze basisfuncties van ontmoeting en verwijzing van het jongerenwerk zijn goud waard, omdat het jongeren met elkaar in de gelegenheid stelt op een prettige en verantwoorde wijze de vrije tijd in te vullen. Zeker voor jongeren die weinig aandacht van thuis krijgen in een omgeving met onvoldoende vrijetijdsaanbod komt daarbij de onmisbare steun van aanspreekbare professionals die helpen om een weg te vinden richting een maatschappelijk zinvol bestaan. Zonder deze buurtpedagogische begeleiding is de kans groot in anonieme groepsverbanden maatschappelijk te ontsporen. Daar zijn talloze voorbeelden van.

De basismethode van jongerenwerk bestaat uit drie elementen: jongerenopbouwwerk, groepswerk en maatschappelijke ondersteuning.

*Jongerenopbouwwerk* houdt in dat op basis van kennis van jongeren in een bepaald werkgebied en hun maatschappelijke omgeving in overleg met de lokale politiek een keuze wordt gemaakt voor doelgroepen waar het werk zich op richt. Het jongerenwerk is nu eenmaal te kleinschalig om voor iedereen van betekenis te kunnen zijn. Vervolgens wordt contact gelegd op straat of waar dan ook en met een bepaald vrijetijdsaanbod het contact onderhouden. Uiterst belangrijk daarbij is het besef dat jongeren geen geïsoleerde leeftijdscategorie vormen, maar als jong volwassenen met vallen en opstaan bezig zijn met inburgering in de maatschappij. Jongerenwerk biedt voor deze inburgering een speelse oefenplek. Naast plezier en genieten van jong zijn, is leren omgaan met elkaar, met bewoners van andere leeftijden, met instanties en met maatschappelijke spelregels het

grote pedagogische doel. Actieve inbreng en participatie van jongeren als vrijwilliger en initiatiefnemer met al hun competenties en talenten is daarbij essentieel.

Met name voor individuele jongeren waar het niet zo goed mee gaat is samenwerking met en verwijzing naar gespecialiseerde instanties een taak waarin het jongerenwerk als contactinstantie bij uitstek goede diensten kan bewijzen.

Jongerenwerk is verder *groepswork*. Het vergt veel bekwaamheid in groepsdynamische methodieken voor groepsgerichte activiteiten met jongeren die op basis van vrijwilligheid begeleid moeten worden naar maatschappelijk zinvol gedrag. Anders dan in het onderwijs, sportclubs, de jeugdzorg of het bedrijfsleven ligt er geen wettelijke plicht tot deelname of een hiërarchische verhouding aan ten grondslag. Het draait in hoofdzaak om de aantrekkingskracht van een programma van activiteiten al dan niet in combinatie met een accommodatie en de groepsdynamische expertise van beroepskrachten.

Als derde kernelement van jongerenwerk moet worden genoemd het *maatschappelijke vertrouwen in de werker* met alle bijbehorende randvoorwaarden van dien. Deze moeten goed geregeld zijn door welzijnsorganisaties, lokaal jeugdbeleid en samenwerkingspartners om te realiseren dat jongerenwerkers groepen jongeren die het nodig hebben de hand kunnen reiken om een brug te slaan naar een zinvolle plek in de volwassen wereld.

### **1.3. Functies**

Er bestaan veel misverstanden over jongerenwerk en de prestaties die het kan leveren. Het lijkt er soms op dat het een soort Haarlemmer olie is waarmee bijna alle maatschappelijke jeugdkwesties kunnen worden opgelost, variërend van gezellige vrijetijdsclub en poppodium tot overlastbestrijding, niet geüniformeerde politie, hulpverlener, bestrijder van voortijdig schoolverlaten, jeugdwerkloosheid en verslaving. Het liefst 24 uur per etmaal. Geen opgave voor gewone mensen, waardoor teleurstellingen dikwijls onvermijdelijk zijn.

In dit korte bestek wordt geprobeerd een reëel beeld te geven van de functies van begeleide vrijetijdsbesteding voor jongeren en de diensten die het kan leveren. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de maatschappelijke vraag naar vrijetijdsbegeleiding voor jeugd en de vraag die jongeren zelf hebben.

### **1.4. Functies en typen activiteiten**

Jongerenwerk is van oudsher een werksoort die gericht is op het professioneel begeleiden van groepen van jongeren in de vrije tijd. In plaats van overlast op straat te veroorzaken, werd hen onder begeleiding de gelegenheid geboden elkaar op informele wijze te ontmoeten en deel te nemen aan recreatieve en vormende activiteiten.

Ontmoeting en recreatie is nog steeds de *basisfunctie* van het jongerenwerk. De doorsnee bezoeker van het jongerenwerk is uit op gezellige, informele ontmoeting van leeftijdsgenoten in een ongedwongen atmosfeer, met zoals iemand dat eens uitdrukte: "geen gezeur aan m'n kop".

Het contact met jongeren dat de basisfunctie van ontmoeting en recreatie oplevert, stelt werkers in beperkte mate in staat om jongeren met problemen te helpen (eerste hulp en verwijzen naar een meer gespecialiseerde voorziening) of in het geval van speciale omstandigheden een bijzondere activiteit uit te voeren. Het gaat om twee bijzondere functies, te weten actieve toeleiding en bijzondere projecten.

#### **1) De basisfunctie van ontmoeting en recreatie**

Een groot deel van de werktijd van jongerenwerkers bestaat uit het voorbereiden, organiseren en begeleiden van activiteiten op het gebied van ontmoeting en recreatie. Naast inzet op praktisch-materiële zaken en beheersbaarheid, vergt dit type activiteit ook veel agogische kwaliteiten en tijd op het gebied van contactlegging met individuele jongeren, inzicht in groepsdynamische processen en stimuleren van jongeren tot een actieve participatie bij de programmering en uitvoering van hun favoriete bezigheid.

### ***Semi-ongestructureerde kleinschalige activiteiten***

Bij ontmoeting en recreatie gaat het hoofdzakelijk om *semi-ongestructureerde activiteiten van het kleinschalige soort*. Met semi-ongestructureerd wordt bedoeld dat het verloop van de gebeurtenissen niet volledig kan worden gepland. Kleinschaligheid betekent in dit verband dat het gaat om groep jongeren van een beperkte omvang, zo rond de 20 tot 40 jongeren. De meest voorkomende variant van deze activiteit is de *inloop* met bar en muziek. Afhankelijk van de opzet van het jongerenwerk of de aard van de doelgroep komen er drie typen van inloop voor:

- gewone inloop
- inloop plus
- stedelijk jongerenwerk

#### *Gewone inloop*

De gewone inloop wordt meestal georganiseerd door het zogenaamde buurtgericht jongerenwerk. Dat is kleinschalig jongerenwerk in arbeidersbuurten waar de jongeren woonachtig zijn. Het houdt in dat op een of meerdere middagen of avonden in een jongeren centrum of buurthuis de deur open staat voor ontmoetingsactiviteiten van jongeren uit de omgeving van het centrum.

Geboden wordt een gezellige ruimte waar jongeren samenkomen, doordeweeks meestal rond de 30 of 40 jongeren en in het weekend het dubbele of meer. Onder het genot van eigen muziek, een kleine bar waar fris en ander drinken verkrijgbaar is en een variëteit aan games en spelletjes.

Op de achtergrond zijn jongerenwerkers aanwezig die er voor zorgen dat alles op een ordelijke en veilige wijze verloopt en in voorkomende gevallen beschikbaar zijn voor persoonlijke aandacht voor jongeren met vragen of problemen.

Idealiter wordt de inloop geregeld door een team van minimaal twee jongerenwerkers van HBO en MBO niveau. Ondanks de negatieve klank van inloop, is het een activiteit die plaatsvindt in veel centra voor jongerenwerk.

#### *Inloop plus*

Inloop plus is een beperkte inloopactiviteit voor jongeren die vooral afkomen op aansprekende programma's op het gebied van muziek, kunst, cultuur, voorlichting, discussie en participatie.

Inloop plus wordt georganiseerd door buurtgericht jongerenwerk in een goed geoutilleerd jongeren centrum, vaak activiteitencentra genoemd. Hoewel de programma's in principe open staan voor alle jongeren, is het in de praktijk zo dat elk type programma weer een eigen doelgroep trekt. Bezoekers van de inloop lijken wat meer uit te zijn op ontmoeting onder elkaar (wat hangen en chillen). Zij maken weinig of geen gebruik van het aanbod van meer gestructureerde programma's. Daar komen over het algemeen meer actief ingestelde jongeren op af die gemotiveerd zijn voor educatieve en culturele programma's.

De inloop plus wordt uitgevoerd door een team van minimaal twee jongerenwerkers in combinatie met vakspecialisten op het terrein van de aangeboden programma's.

### *Stedelijk jongerenwerk*

Centra voor stedelijk jongerenwerk organiseren aansprekende programma's op het gebied van muziek, kunst, cultuur, informatie, discussie en participatie voor een brede doelgroep van jongeren. Deze centra fungeren als het goed als een broedplaats van jeugdcultuur, jeugdinformatie en debat, waar ook het buurtgericht jongerenwerk van kan profiteren door deze stedelijke activiteiten in buurten aan te bieden.

### **Semi-ongestructureerde grootschalige activiteiten**

Ter afwisseling van geregelde kleinschalige inloopactiviteiten zijn er centra die zo nu en dan *grootschalige activiteiten* organiseren voor de eigen doelgroep en een breder publiek van jongeren. Het gaat vaak om muzikale evenementen met optredens van bands, theateracts of sporttoernooien. Het stedelijk jongerenwerk kan hieraan een goede bijdrage leveren.

### **Gestructureerde activiteiten**

De basisfunctie van ontmoeting en recreatie wordt ook uitgevoerd in de vorm van *gestructureerde activiteiten*. Gestructureerde activiteiten kennen een beperkt aantal deelnemers vanwege de intensieve begeleiding en voorbereiding die deze activiteiten vragen, maar ook omdat de belangstelling ervoor bij jongeren minder is in vergelijking met inloop en evenementen.

Veel voorkomende activiteiten van dit soort zijn:

- Medewerkersgroep/meidenwerk
- Voorlichting en jeugdinformatie
- Culturele activiteiten en uitstapjes
- Cursussen
- Cursussen
- Debat
- Dialoog met de omgeving
- Faciliteit

- *Medewerkersgroep/meidenwerk*

In het kader van de activeringsfilosofie die opgang maakt in het jongerenwerk en jeugdbeleid, wordt veel waarde gehecht aan participatie van jongeren. Dat kan in de vorm van een beleidsraad of jongerenadviesorgaan. Wat beter aanslaat bij meer jongeren zijn vormen van doe-participatie. Doe-participatie in de vorm van een medewerkersgroep is ook een goed antwoord op de trend onder jongeren om zich als een verwende, veeleisende en passieve consument op te stellen naar beroepskrachten die immers 'toch worden betaald' voor hun werk.

Jongerenwerk en andere vormen van vrijetijdsbegeleiding voor jeugd hebben vanuit hun pedagogische doelstelling de taak jongeren op een activerende wijze tegemoet te treden bij het regelen van vrijetijdsbesteding. Er kan veel, maar je moet er zelf ook wat voor doen en bovenal er iets van opsteken.

Een medewerkersgroep bestaat uit een groep jongeren die op vrijwillige basis meehelpt bij het programmeren en uitvoeren van activiteiten. Het is jongerenparticipatie *avant la lettre*. Het meedenken over de programmering wordt tegenwoordig aangeduid met de term

jongerenadviesraad of iets soortgelijks. Het trekt vooral wat meer weldenkende jongeren aan. Jongeren betrekken bij allerlei uitvoerende activiteiten, variërend van klaarzetten van meubilair en muziek voor de inloop tot bezig zijn als barkeeper, portier of whizzkid doet een appel op een breder publiek. In de praktijk is deze doe-participatie dan ook de beste vorm van jongerenparticipatie in het jongerenwerk.

Gezien de resultaten van betrokkenheid van jongeren bij het centrum, de uiteindelijke levenservaring die het voor hen oplevert, en het stevige draagvlak onder de bezoekersgroep en daarmee stabiliteit en rust voor het centrum, is een medewerkersgroep een vitale activiteit. Voorwaarde is echter wel dat de werker tijd investeert in begeleiding van de medewerkersgroep. De combinatie van professionele werkers en vrijwillige medewerkers uit de doelgroep is een ijzersterke formule voor een bloeiperiode van een centrum. Elke subsidiegever van begeleide vrijetijdsbesteding voor jongeren zou een medewerkersgroep als een verplichting moeten opleggen.

Opgemerkt kan nog worden dat deelnemers van het jongerenwerk die gezien hun leeftijd op de nominatie staan te vertrekken als vrijwilliger goed kunnen functioneren voor het versterken van de sociale cohesie onder jongeren.

De inzet voor een medewerkersgroep is vergelijkbaar met die voor een meidengroep. Meidenwerk neemt meestal de vorm aan van geregelde wekelijkse bijeenkomsten van een groep van ongeveer tien meiden, die leuke en serieuze activiteiten met elkaar ondernemen.

- *Voorlichting en jongereninformatie*

Op gezette tijden worden in vrijetijdscentra voor jongeren voorlichtingsactiviteiten georganiseerd over zinvolle onderwerpen die hen bezig houden, zoals alcohol en drugs, discriminatie, politie en justitie, seksualiteit en dergelijke. Deze voorlichtingactiviteiten kunnen allerlei vormen aannemen. Bekend in vele centra zijn inmiddels de folderrekken neergezet door een jongereninformatiepunt (JIP) of een andere voorziening. Voorlichting vindt ook plaats als een apart georganiseerde activiteit in de vorm van een voorlichtingsbijeenkomst met een interessante gastspreker of een theatervoorstelling. De eerlijkheid gebiedt om te zeggen dat niet al deze activiteiten even druk worden bezocht.

- *Culturele activiteiten en uitstapjes*

Behalve muziek en film, bieden vrijetijdscentra voor jongeren ook steeds meer aandacht aan eigentijdse vormen van jeugdcultuur in hun programmering. De mogelijkheden op dit gebied zijn tegenwoordig ook ruim voorhanden, zeker in grotere steden. Op stap gaan naar een theater, een megabioscoop of een museum in het kader van het verruimen van de blik op de wereld is natuurlijk voor opgroeiende jeugd een goede zaak. Maar ook uitstapjes met minder culturele allure als een survivalweekend in de Ardennen, een voetbalwedstrijd van een topclub of gewoon een attractiepark kunnen als belangrijke sociaal-educatieve activiteiten voor jongeren worden opgezet. Er schuilen met name voor jongeren die nog niet zoveel hebben meegemaakt in hun leven veel vormende elementen in de organisatie en uitvoering van dit type activiteiten.

- *Cursus*

Voorbeelden van aansprekende cursussen voor jongeren in vrijetijdscentra zijn een cursus web-design, streetdance of andere vormen van eigentijdse bewegingskunst.

Een cursus bestaat meestal uit een tiental bijeenkomsten voor een beperkte groep van deelnemers onder leiding van een specialist.



Een bijzonder voorbeeld van een cursus is de meidengroep. Een meidengroep is een betrekkelijk kleine groep van meisjes voor doe-activiteiten en gesprekken over zaken die meisjes bezighouden, meestal onder begeleiding van een beroepskracht.

- *Dialogoog met de omgeving*

Relatief nieuw voor vrijetijdscentra voor jongeren zijn dialogische activiteiten gericht op verbetering van de verhouding met omwonenden. Niet zelden hebben groepen jongeren die gebruik maken van een jongerencentrum een slechte naam in de buurt. Gemeente, politie en bewonersorganisaties dringen steeds vaker bij vrijetijdscentra op aan verantwoordelijkheid te nemen voor een betere verstandhouding van jongeren tot hun omgeving. In dat kader worden er contactbijeenkomsten georganiseerd waar ouderen en jongeren met elkaar in gesprek gaan over wat er over en weer speelt en hoe een en ander beter geregeld kan worden. Ook organiseren centra open dagen waar ouders en buurtbewoners kennis kunnen maken met jongeren en de activiteiten die voor hen worden georganiseerd. Soms bieden jongeren hun diensten aan bij de organisatie van een buurtfeest door de muziek en de catering te verzorgen.

- *Faciliteiten*

Het beschikbaar stellen van ruimte, apparatuur, beheer en andere faciliteiten ten behoeve van jongerengroepen die op zelfstandige basis kunnen functioneren lijkt een relatief nieuwe dienst van het jongerenwerk. Toch bestaat deze dienst al geruime tijd voor zelforganisaties van allochtone jongeren, maar ook autochtone jongeren die voor eigen kring sociaal-culturele activiteiten organiseren. Doorsnee gaat het om redelijk geschoolde en hoog gemotiveerde jongeren die samen met geestverwante leeftijdsgenoten recreatieve en educatieve activiteiten willen organiseren. Experimenten met allerlei vormen van zelfbeheer voor straatgroepen die in de tachtiger jaren werd uitgevoerd en in negen van de tien gevallen mislukten hebben hier niets mee van doen.

## **2) Bijzondere functies**

### ***Actieve toeleiding***

Actieve toeleiding houdt in het vroegtijdig signaleren, samenwerken en actief toeleiden van individuele jongeren met hulpvragen of andere kwesties naar instanties die daarop zijn gespecialiseerd. Het gaat om jeugdzorg (bij hulpvragen), politie en justitie (bij overlast en criminaliteit), onderwijs/leerplichtzaken (bij voortijdig schoolverlaten of dreiging ervan) en woonomgeving (contact met buurtbewoners bij overlast of plezier).

### ***Bijzondere projecten***

Projecten rond oneigenlijke functies van het jongerenwerk betreffen tijdelijke intensieve activiteiten voor jongeren als gespecialiseerde voorzieningen het laten afweten. Als bijvoorbeeld jongeren nergens terecht kunnen bij jeugdzorg, kan het jongerenwerk zich genoodzaakt zien een hulpverleningssprekkuur op te zetten in het jongerencentrum. Maar eigenlijk kan dit alleen maar op tijdelijke basis en bij gebrek aan beter, omdat een jongerenwerker nu eenmaal geen hulpverlener is. Het motto is schoenmaker blijf bij je leest. Daar komt bij dat het opzetten en uitvoeren van een arbeidsintensief project vaak ten koste gaat van de meer primaire functies van het jongerenwerk.

### **3) Nadere voorwaarden**

Om beide genoemde functies (de basisfunctie van ontmoeting en recreatie en de bijzondere functies) naar behoren uit te kunnen voeren, zijn ook nog enkele andere meer voorwaardelijke functies van belang:

- Ambulante functie
- Netwerkfunctie
- Werkbegeleiding en bijscholing

#### ***Ambulante functie***

De ambulante functie van vrijetijdsbegeleiding van jongeren houdt in het inventariseren van en contactleggen met jeugd in de buurt, kennismaken met jeugdvoorzieningen en zich informeren over jeugdkwesties in het werkgebied. Deze taken moeten worden uitgeoefend en op peil houden door regelmatig op straat actief te zijn naar jongeren en contact te onderhouden met sleutelfiguren van overheid, buurtorganisaties en voorzieningen.

#### ***Netwerkfunctie***

Het ontwikkelen en onderhouden van externe werkrelaties met relevante jeugdvoorzieningen als jeugdzorg, politie en andere aanbieders van activiteiten voor jongeren kan van groot belang zijn voor de doelgroep. Deze werkcontacten kunnen efficiënt worden onderhouden in zogenaamde netwerken 12+, mits deze in het kader van lokaal jeugdbeleid zijn opgericht en gefaciliteerd.

#### ***Werkbegeleiding en scholing***

Uitvoering van vrijetijdsbegeleiding voor groepen jongeren vraagt om goede voorbereiding en de nodige expertise. Belangrijk daarvoor is de beschikbaarheid van goede, ervaren werkbegeleiders en bijscholingsmogelijkheden. De interne organisatie van de instelling moet hierop zijn berekend. Een welzijnsorganisatie moet deze voorwaarden op een heldere manier hebben geregeld.

## **§ 2. Realistische bereikcijfers en basisvoorwaarden**

### **2.1. Bereikcijfers**

In veel nota's jeugdbeleid en statutaire doelstellingen van jongerenwerkorganisaties wordt professioneel jongerenwerk als een algemene basisvoorziening voorgesteld die bedoeld is voor alle jeugd. Die voorstelling van zaken is niet in overeenstemming met de feiten. Onderzoek toont aan dat jongerenwerk gewenst wordt door slechts één van de vijf jongeren in Nederland. In deze 20% van de jeugd van 12-18 jaar zijn laaggeschoolde jongeren, Marokkaanse jongeren en Antilliaanse jongeren oververtegenwoordigd. De meeste jongeren, zeker de hoger geschoolde jongeren, regelen hun vrije tijd op een andere bevredigende wijze. Zij willen gewoonweg geen jongerenwerk. Met andere woorden,

jongerenwerk is een specifieke voorziening voor een af te bakenen doelgroep van vnl. laaggeschoolde jongeren. Zo is het.

Het is niet duidelijk wat het werkelijke bereik is van het jongerenwerk in Nederland. Vermoed wordt dat zo'n 10% van alle jongeren wordt bediend, en dus 90% niet. Uitgaande van een vraag van 20% kan dus worden gesteld dat zo rond de 10% van jongeren met een vraag naar jongerenwerk niet wordt bereikt.

Op basis van onderzoek is bekend dat een team van 2.5 fte jongerenwerk een bereik heeft van 150 jongeren, waarvan 40 op regelde en intensieve basis en 110 op incidentele, extensieve basis.

## 2.2. Basisvoorwaarden

Uitgaande van een minimale basisformatie voor een gemiddeld buurtgericht jongeren centrum van 2.5 fte (of te wel 2.308 productieve uren) kan onderstaand programma worden geboden voor een vaste bezoekersgroep tussen de 30 en 60 jongeren met uitschieters tot 100 of meer bij grootschalige evenementen.

**Overzicht 15. Voorbeeld programma jongeren centrum met 2.5 fte**

Activiteit	Aantal keer per jaar	Aantal uren per keer	Aantal begeleiders (fte)	Totaal aantal uren
Inloop (3 x per week)	117	4	2.5	1.110
Evenementen	3	18	2.5	135
Medewerkersgroep (wekelijks)	40	3	2	240
Meidengroep (wekelijks)	40	3	2	240
Voorlichting	3	8	1	24
Culturele en andere uitstapjes	3	8	2	48
Cursussen	2	40	1	80
Dialog met buurt	2	8	1	16
Faciliteit	37	2	1	74
Toeleiding	10	5	1	50
Project	1	100	1	100
Ambulante functie	37	2	2	148
Netwerkfunctie	10	4	1	40
Totaal				2.308

## 2.3. Normering accommodatie

Op het gebied van accommodatienormen voor jongerenwerk zijn in Nederland geen standaardnormen ontwikkeld, zoals dat bijvoorbeeld het geval is bij het basisonderwijs of de kinderopvang. Op basis van enkele lokale richtlijnen en professionele indrukken worden de volgende normeringen ten aanzien van accommodaties voorgesteld:

- 1 kleinschalig buurtgericht jongeren centrum per 15.000 à 20.000 inwoners en 1 kleinschalig tiener centrum (al dan niet ingebouwd in buurthuis of brede school) per 10.000 inwoners

- 1 grootschalig jongeren centrum per 100.000 inwoners
- 1 JOP (informele voorzieningen in de openbare ruimte) per 5.000 inwoners

Daarnaast moeten er de gangbare accommodaties op het gebied van sport en mogelijkheden voor speelruimte in de openbare ruimte aanwezig zijn. Deze laatste speelruimtevoorzieningen zouden minimaal tussen de 100 en 250 m<sup>2</sup> ruimte moeten beslaan.

Het is overigens verstandig bij de planning van accommodaties terdege rekening te houden met niet alleen de huidige aantallen jongeren, maar ook de geprognosticeerde aantallen. Een wijk met veel jonge gezinnen met kleintjes is over tien jaar in de regel een wijk met veel jongeren.

Wat binnenaccommodaties betreft wordt wel onderscheid gemaakt tussen kleinschalige buurtgerichte accommodaties die in feite geschikt moeten zijn voor inloop en cursusruimte. De accommodatie voor inloopactiviteiten moet voldoen aan de volgende ruimtelijke eisen: Een gewone inloop vergt minimaal 80 m<sup>2</sup> vloeroppervlak, te verdelen in een rustig zitgedeelte en een gedeelte voor muziek, dans en beweging. Voor multifunctionele jongerenactiviteitencentra die een groter werkgebied bedienen geldt de eis van minimaal 200 m<sup>2</sup> vloeroppervlak.

Van belang zijn ook: een kantoorruimte voor jongerenwerkers die ook dienst kan doen als ruimte voor individuele gesprekken met jongeren, een kleine keuken, een computerruimte, een muziekstudio, een meidenruimte en een fitnessruimte.

Er moet goed zicht zijn op de entree van de inloopaccommodatie voor zowel jongerenwerkers als bezoekers. Bij vormen van “ingebouwd” jongerenwerk moet de mogelijkheid van een eigen entree zijn geregeld. De toegang moet ook toegankelijk zijn voor rolstoelgebruikers.

De inloopaccommodatie is bij voorkeur vrijstaand gesitueerd in een woonomgeving op voldoende afstand van woningen, zodat er geen sprake is van geluidsoverlast of andere overlast voor omwonenden.

Bij de inrichting en het onderhoud van de inloopaccommodatie moet rekening worden gehouden met:

- de gebruiksvriendelijkheid, aantrekkelijkheid en gezelligheid voor zowel jongens als meisjes
- uitrusting met voldoende eigentijdse spelapparatuur en spelmateriaal, zoals tafelvoetbalkast, tafeltennis, poolbiljart, moderne audiovisuele apparatuur (hifi, tv/video/dvd), digitale spelmachines, PC's met internetfaciliteiten, bordspelen en leesmateriaal. Een professionele uitstraling van ruimte en apparatuur stimuleert de prikkeling van “hangen” naar doen.
- wens van schone en hygiënische ruimtes (met name inloopruimte en toiletgroepen).

Grootschalige accommodaties hebben een veel groter vloeroppervlak variërend van enkele honderden vierkante meters tot soms wel 3.000 vierkante meter per accommodatie. In het laatste geval gaat het om wat heet multifunctionele accommodaties, die qua ruimte, faciliteiten en bezetting veel bijzondere mogelijkheden bieden voor activiteiten op het gebied van muziek, cultuur, sport en grootschalig entertainment.

Grootschalige accommodaties bieden plaats aan grootschalige activiteiten voor een breed publiek. Als het goed is vormen ze ook met hun gespecialiseerde aanbod een afwisselende aanvulling op het vaak wat beperkte basisprogramma dat kleinschalige accommodaties kunnen bieden.

#### **2.4. Activiteitenbudget**

Per fulltime formatie jongerenwerk is een activiteitenbudget van € 5.000,- tot € 10.000,- nodig, zeker in buurten met relatief veel jongeren uit sociaal-economisch kwetsbare milieus. Hoewel het vanuit pedagogisch oogpunt veelal onverstandig is activiteiten gratis aan te bieden - dat kan een houding oproepen van vrijblijvendheid en onverschilligheid bij jongeren - , zal bij de prijstelling van toegangsprijzen of deelnamekosten terdege rekening moeten worden gehouden met de draagkracht van jongeren en de gezinnen waaruit deze jongeren afkomstig zijn.

Jongerenwerksituaties waar het activiteitenbudget wordt gefinancierd uit de opbrengst van de verkoop van alcoholhoudende dranken zouden moeten worden stopgezet, gezien het verslavingsgedrag bevorderende effect van dit financieringsbeleid.

### **§ 3. Scenario's**

#### **3.1. Scenario's in het algemeen**

Het dilemma van grote vraag naar begeleide vrijetijdsbesteding onder jongeren en het beperkte aanbod van activiteiten kan op verschillende manieren tegemoet worden getreden. In principe zijn meerdere scenario's denkbaar.

##### *1. Scenario van uitbreiding professioneel jongerenwerk*

Om aan de vermoede grote vraag naar begeleide vrijetijdsbesteding onder jongeren te voldoen met bestaande vormen van tiener- en jongerenwerk zou een uitbreiding van het aanbod en daarmee van de benodigde formatie nodig zijn. Bij deze berekening wordt er vanuit gegaan dat een team van 2,5 fte een bereik kan halen van 40 vaste deelnemers en 110 incidentele deelnemers.

Uitwerking van de organisatie en programmering van het aanbod in een meer activerende en participatieve vorm, gericht op het pedagogische doel van persoonlijke en maatschappelijke verantwoordelijkheid van jongeren, zou daarbij veel meer nadruk moeten krijgen.

##### *2. Scenario van samenwerking met vrijwillig jeugd- en jongerenwerk en commercie*

In dit zogenaamde 'Civil Society'-scenario wordt een uiterste poging ondernomen om allerlei vormen van vrijwilligerswerk in te zetten bij het vormgeven van een breder aanbod van begeleide vrijetijdsactiviteiten voor jongeren.

Gedacht kan worden aan samenwerking met bestaande vrijwilligersinitiatieven zoals sportverenigingen en vrijwillig jeugd- en jongerenwerk van kerken, moskeen en bewonersinitiatieven.

Maar ook het ontwikkelen van nieuwe vormen van vrijwilligerswerk door ouders, oudere jeugd (18+), buurtbewoners met maatschappelijke verantwoordelijkheidsgevoel en medewerkers van bedrijven en organisaties aan te spreken en te ondersteunen bij het ontwikkelen van nieuw aanbod.

Dan is er nog de commercie. In het uitgaans- en vermaakcircuit een veelheid aan commerciële initiatieven die bereid zijn aan de vrijetijdsbehoefte van jeugd tegemoet te komen. De eerlijkheid gebiedt om te zeggen dat met name voor jongeren uit sociaal-economisch kwetsbare milieus de prijs van deelname vaak een bezwaar is. Ook is een gedeelte van het aanbod, met name de horeca niet een geschikte plaats om jeugd op te vangen in verband met wettelijke en morele restricties (minderjarigheid, alcoholconsumptie e.d.)

Reductiesystemen, waarvan het jeugdsportfonds en culturele paspoorten voorbeelden zijn, bieden voor financiële drempels wellicht oplossingen.

### *3. Scenario van brede samenwerking met andere professionele jeugdvoorzieningen*

Er wordt wel eens gekscherend gezegd dat er meer jongerenwerk plaats vindt buiten het sociaal cultureel jongerenwerk om dan van binnenuit. Daarmee wordt bedoeld op het verschijnsel dat allerlei jeugdvoorzieningen als scholen en sportclubs een vrijetijdsaanbod regelen voor jeugd. De brede school is daar zo'n voorbeeld van, maar ook recreatieve ontmoetingsactiviteiten die worden geregeld voor jeugdleden van sportclubs.

Maar ook politie, jeugdzorg en arbeidstoeleidingsorganisaties geven acte de presence met recreatieve en educatieve activiteiten.

In het kader van preventie of een bredere taakopvatting zou het potentieel van deze partnervoorzieningen van het jeugdwelzijnswerk kunnen worden versterkt en verstevigd. Naast gebruik maken van professionele inzet van partners, kan ook gedacht worden aan medegebruik van elkaars accommodaties en aanbod. De gymzaal van de school is daar een klassiek voorbeeld van.

### *4. Scenario van professioneel en vrijwillig begeleide facilitering*

Het is niet ondenkbaar het aanbod van begeleide vrijetijdsactiviteiten voor jeugd onder te verdelen in een professioneel georganiseerd deel en een vrijwillig georganiseerd deel. Jongeren uit sociaal-economisch kwetsbare milieus behoeven over het algemeen meer professionele begeleiding. Jongeren die beter geschoold zijn kunnen over het algemeen ook uit de voeten in een vrijwillige setting.

Deze optie zou voor beter geschoolde jeugd uitgewerkt kunnen worden in een vorm van facilitair jongerenwerk, waarbij accommodatie en inrichting beschikbaar wordt gesteld aan een comité van vrijwilligers van verschillende leeftijden (ouders, bewoners, jongeren). Aangetekend moet worden dat ervaringen uit het verleden duidelijk maken dat volledig zelfbeheer door jongeren nogal eens verkeerd afloopt. Eigen aan jongeren is dat er altijd enige vorm van toezicht en ondersteuning nodig is.

### *5. Scenario van export*

Natuurlijk is het ook mogelijk jongeren uit het eigen stadsdeel optimaal gebruik te laten maken van voorzieningen die elders worden aangeboden.

### *6. Scenario van de vrije markt*

Je kunt alles ook bij het oude laten en jongeren zelf laten uitzoeken hoe ze met hun behoefte aan begeleide vrijetijdsbesteding omgaan. Hoe dan ook ligt bij dit scenario altijd de verantwoordelijkheid voor de keuze van de doelgroep bij de lokale overheid. Uitgaande van lokaal jeugdbeleid zou daarbij prioriteit moeten worden gegeven aan laagopgeleide jongeren.

### *7. Scenario van gecombineerde oplossingen*

Wellicht biedt een intelligente mix van scenario's ook mogelijkheden voor een dekkend aanbod.

## HOOFDSTUK 3. TOEPASSING OP HAARLEM

### Inleiding

In dit hoofdstuk worden feiten en inzichten uit het voorgaande toegepast ten behoeve van de professionalisering van het jongerenwerk in Haarlem.

### § 1. Visie op jeugdbeleid

#### 1.1. Doel

Het doel van jongerenwerk maakt deel uit van de doelstelling voor jeugdbeleid zoals omschreven in de beleidsnota integraal jeugdbeleid Haarlem onder de titel 'Kiezen voor jeugd'<sup>19</sup>. De gemeente heeft twee doelen op het oog met jongerenwerk: jongeren leuk bezighouden, en inzetten op overlastbestrijding. In de nota 'Kiezen voor jeugd' wordt veel nadruk gelegd op het stimuleren van de participatie van jeugd, zowel jongeren in het algemeen als kwetsbare jongeren en jongeren die overlast geven. Het gaat om het vergroten van het vermogen van jongeren om betrokken te zijn bij het maatschappelijk leven in Haarlem. Talentontwikkeling krijgt daarbij veel accent, maar er is ook specifieke inzet op overlastbestrijding zoals blijkt uit de jeugdgroepenaanpak. De jeugd is opgesplitst in vier categorieën: jongeren waar niets mee aan de hand is, hinderlijke groepen, overlastgevende groepen en jongeren die zich inlaten met criminele activiteiten. Talentontwikkeling is meer aan de orde bij jongeren van de eerste en tweede categorie. Overlastbestrijding geldt vooral voor categorie drie.

Jongerenwerk omvat ook verbindingen met sport en cultuur. Jongerenwerk moet functioneren als een voorziening waar jongeren in de ontdekkingsreis van het leven elkaar fysiek kunnen ontmoeten en een beroep kunnen doen op professionele begeleiding. De bedoeling is dat professionele jongerenwerkers met een mix van vrijetijdsaanbod en individuele begeleiding werken aan de ontwikkeling van jongeren tot volwassenen en daarbij ook overlast beperken.

De nota 'Kiezen voor jeugd' legt veel nadruk op maatschappelijke participatie. In de praktijk wordt er teveel vanuit gegaan dat de jeugd zichzelf wel vermaakt. De afdeling Jeugd en Veiligheid wordt noodgedwongen geconfronteerd met veel jongeren die dat niet aankunnen. Ideaal zou zijn dat het jongerenwerk erin slaagt verborgen talenten te ontdekken bij jongeren door een stimulerend programma van activiteiten aan te bieden. Het is ook goed om te beseffen dat het jongerenwerk in Haarlem de laatste jaren geleidelijk aan is verminderd, door directe bezuinigingen opgelegd door de gemeente of door verkapte bezuinigingen.

Jongerenwerk moet gericht zijn op het activeren van jongeren. Het jongerenwerk moet zich daarbij richten op het aanbieden van recreatieve activiteiten en ontspanning aan jongeren

---

<sup>19</sup> Kiezen voor jeugd, p 8, 9, 35-37.



waarbij dat niet vanzelf gaat. Het jongerenwerk moet uitdagen, horizon verbreden en grenzen verleggen.

Jongerenwerk is ook een vorm van preventieve hulpverlening in de zin dat individuele jongeren met vragen en problemen worden doorverwezen naar Jeugdzorg. Het jongerenwerk is nadrukkelijk geen hulpverlening. Streetcornerwork is een specifieke voorziening met meer het karakter van hulpverlening. In het huidige jeugdbeleid van de gemeente Haarlem biedt het jongerenwerk vrijetijdsbesteding op locatie en ambulante wijze aan jongeren in het algemeen en meer specifiek aan jongeren uit de categorie hinderlijke en overlastgevende groepen. Voor zwaardere groepen is het interventieteam van Streetcornerwork bedoeld. Zij bieden meer individuele begeleiding en zorg. Daar is het jongerenwerk niet geschikt voor.

Jongerenwerk omvat de organisatie van vraaggerichte activiteiten, maar ook deelname aan overleggen met belangrijke samenwerkingspartners zonder al te veel te vergaderen. Het streven is erop gericht in elke buurt waar vraag is naar jongerenwerk een aanbod te hebben en daarnaast een voorziening voor stedelijk jongerenwerk te exploiteren. Stimuleren van de participatie en inbreng van deelnemers staat daarbij voorop. In de samenwerking met de politie kan het niet zo zijn dat jongerenwerk direct wordt ingezet op de aanpak van incidenten. De vertrouwensband van jongerenwerkers met hun doelgroep komt daardoor te zeer onder spanning te staan. Beter is het de onderlinge samenwerking in een eerder stadium goed te regelen. Probleem voor jeugdbeleid en jongerenwerk in de gemeente Haarlem is dat er beperkt middelen beschikbaar zijn. Veel van de beschikbare middelen zijn ingezet voor het aanpakken van achterstallig onderhoud in de stad en het op peil houden van vier cultuurpodia. Voor welzijnsbeleid en jeugdbeleid is er daarom, naast een minimum budget, alleen ad hoc extra geld beschikbaar.

De inzet en uitvoering van het jongerenwerk in Haarlem is niet goed doordacht en niet degelijk onderbouwd. Het kent goede en minder goede onderdelen. Het is zaak om een nieuw plan te maken dat uitgaat van de vragen en omstandigheden van jongeren per stadsdeel, en daar een aanbod bij te zoeken dat past binnen de budgettaire mogelijkheden. Bij het regelen van een goed aanbod moet ook worden gedacht aan mogelijkheden van andere voorzieningen, zoals culturele voorzieningen, scholen en sportverenigingen. Wat welzijnsaccommodaties betreft is een beter beleid nodig. De staat van veel accommodaties is bedroevend. Er gaat ook veel tijd en energie verloren aan het regelen van tijdelijke oplossingen. Nodig is een plan waarbij helderheid wordt geboden over welke activiteiten worden verzorgd vanuit welzijnsaccommodaties en welke activiteiten worden georganiseerd in andersoortige accommodaties die beschikbaar zijn of komen. Benutten van bestaande en nieuwe functionele accommodaties, zoals bijvoorbeeld van het CJG en brede scholen, hoort daar ook bij.

Nodig is een lange termijn visie op regulier jeugdbeleid, met daarbinnen flexibele ruimte voor bijzondere evenementen en nieuwe initiatieven. Met betrekking tot het jongerenwerk zou duidelijk gemaakt moeten worden hoe het zich verhoudt tot belangrijke medespelers als:

- Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG): het lijkt erop dat het CJG vooral aandacht schenkt aan kinderen, en in mindere mate aan jongeren. Hoe zou de verhouding met

het CJG dan moeten zijn? Een fysieke combinatie van jongerenwerk en CJG is niet wenselijk. Het beste is dat het jongerenwerk in dit grijze gebied tussen welzijn en zorg zich richt op toeleiden van jongeren met problemen naar het CJG.

- Sportaanbod van Sportsupport en sportverenigingen. Sport is een belangrijke zaak voor jongeren vanuit recreatief en gezondheidsoogpunt. Jongerenwerk zou niet alleen in het eigen aanbod van activiteiten ruimte moeten inbouwen voor sportactiviteiten, maar ook jongeren meer kunnen stimuleren om gebruik te maken van het aanbod van Sportsupport en van sportverenigingen
- Cultuur: er is nu weinig contact met de afdeling cultuur, uitgezonderd een enkele activiteit, zoals het Luilak evenement (waarbij politie, jongerenwerk en culturele partners samenwerken). Behalve incidenteel geld zou er ook structurele financiering voor beschikbaar moeten zijn.
- Veiligheid: Streetcornerwork is een goede partner voor de politie. Dat geldt in mindere mate voor het jongerenwerk. Zou het jongerenwerk als geheel niet meer moeten samenwerken met veiligheidsinstanties in de aanpak van risicojongeren, zoals bij de groepsaanpak en de verwijfsindex al gebeurt. Jongerenwerk moet echter vooral uitblinken als preventieve voorziening.
- Voortgezet onderwijs: er is nu amper contact tussen jongerenwerk en voortgezet onderwijs. Ideaal is een goede aansluiting van het jongerenwerk op met name het VMBO. Voor Haarlem zijn dat de VMBO scholen in Noord en Schalkwijk.
- Brede school: van de 40 basisscholen in Haarlem zijn er 21 bezig met de Brede school ontwikkeling. In dat kader zou samenwerking tussen welzijnswerk, sport en onderwijs goed geregeld moeten worden.
- Kinder- en tienerwerk: in het welzijnswerk ten behoeve van jeugd is het organiseren van een doorlopende lijn van kinderwerk naar tienerwerk en jongerenwerk van belang.

Vanuit het belang van jeugd en veiligheid gedacht ligt de keuze voor jongerenwerk als preventieve voorziening voor de hand. Zonder goed jongerenwerk is er meer verveling en hanggedrag op straat, met alle ergernissen onder bewoners van dien.

De doelstelling van het jongerenwerk in Haarlem is te ruim en multi-interpretabel omschreven. Kiezen voor alle jeugd is een praktische onmogelijkheid. Jongerenwerk bevindt zich in een beperkt aantal delen van de gemeente. Er zijn beperkte middelen. Dat is altijd zo geweest.

In de gemeente Haarlem, evenals in veel andere gemeenten in Nederland, is sinds de tachtiger jaren bezuinigd op het welzijnswerk en ook het jongerenwerk. Daar komt bij dat in verband met het snelle verloop onder jongerenwerkers er ook sprake is van een geruisloze reductie van formatie. Dan is het ook nog zo dat gelden voor jongerenwerk in het kader van het Grote Steden Beleid (GSB) zijn verdwenen.

## **1.2. Functies**

Wat functies betreft gaat het om ontmoeting, recreatie, vorming, verwijzing en met enige terughoudendheid dienstverlening, en bemiddeling tussen jong en oud in de leefomgeving. Jongerenwerk is teveel gericht op recreatie en vrijetijdsbesteding. Dat leidt meer dan eens tot lamlendigheid.

Nodig is verder een verbinding naar werk en scholing voor jongeren die dat nodig hebben. Werkrelaties met het VMBO en MBO in het kader van brede school liggen dan voor de hand. De afstemming tussen de wereld van school en de wereld van vrije tijd zou meer nadruk moeten krijgen. Een voorbeeld daarvan is huiswerkbegeleiding als het thuis te druk is, en steun bij een goede schoolcarrière. Nu is er een gat tussen jongerenwerk, thuis en school. Met name in het VMBO en MBO. Een deel van de leerlingen van VMBO en MBO gaat naar school voor de studiefinanciering, en niet voor het onderwijs. Zij rommelen zich er doorheen.

Voor de verwijzingsfuncties is belangrijk dat werkers in staat zijn om eventuele problemen van jongeren en zorgelijke trends onder de doelgroep te signaleren en deze informatie op de juiste plek neer te leggen. Jongerenwerkers zijn te beschouwen als de ogen en oren van de gemeente, die signalen afgeven in het platform 12+ en het jeugdgroepenoverleg. Deze overlegvormen moeten vooral op individuele casuïstiek zijn ingesteld. Jongerenwerk heeft ook zeker een functie ten aanzien van verwijzen en toeleiden van jongeren met vragen naar instanties die daarin gespecialiseerd zijn.

Belangrijk is dat jongerenwerk als eerstelijnsvoorziening goed in staat is problemen van jongeren te signaleren en door te verwijzen.

Naast een goed aanbod van activiteiten en signalering, heeft jongerenwerk ook zeker een functie ten aanzien van integratie van bewonersgroepen in een buurt. Jong en oud op elkaar betrekken, autochtonen en allochtonen met elkaar in contact brengen.

Naast jongerenwerk in buurten is er ook behoefte aan stedelijk jongerenwerk. Dat vindt plaats in Flinty's, waar veel wordt gewerkt met vrijwilligers. Er is een sociëteit, een jeugdsoos, muziekactiviteiten, een skatepark, graffiti.

## **§ 2. Doelgroepkeuze**

De gemeente Haarlem kiest voor jeugd vanuit een integrale benadering. Jeugdbeleid is bedoeld voor alle jongeren, met daarbinnen specifieke aandacht voor bepaalde jongeren. Het jongerenwerk richt zich met name op hangjongeren en bijzondere doelgroepen, waaronder allochtone jongeren.

In de laatste nota jeugdbeleid 'Kiezen voor jeugd' is bepaald dat er sprake is van algemeen jeugdbeleid voor alle jongeren en specifiek beleid voor risicjongeren. De jeugd is opgesplitst in vier categorieën. Jongeren waar niets mee aan de hand is, hinderlijke groepen van jongeren, overlastgevende jongeren en jongeren die zich inlaten met criminele activiteiten. De doelgroep van het jongerenwerk bestaat uit jongeren uit de eerste twee categorieën die daar behoefte aan hebben.

De vraag is echter groter dan het aanbod, en dus zal er een keuze gemaakt moeten worden voor een bepaalde doelgroep. Jongerenwerk zou in de basis vooral gericht moeten zijn op laaggeschoolde jongeren die geen of weinig steun krijgen vanuit thuis. Jongerenwerk voor jongeren met een hoger opleidingsniveau zou meer een facilitair en cultureel karakter moeten hebben, zoals in het stedelijk jongerenwerk nu het geval is. De agogische inzet moet zich vooral richten op laaggeschoolde jeugd, terwijl de meer geschoolde jeugd op facilitaire basis ruimte ter beschikking krijgt om zelf iets te ondernemen.

Het stedelijk jongerenwerk zou daarnaast op locatie culturele activiteiten kunnen aanbieden voor buurtgericht jongerenwerk.

Het jeugdbeleid functioneert binnen de context van breed welzijnsbeleid, waarbij is gekozen voor een doorlopende lijn van aandacht voor kinderen, tieners en jongeren.

### **§ 3. Middelen**

#### **3.1. Formatie en accommodaties**

Onder relatief veel buurtjongeren is een actieve vraag naar ontmoeting en begeleiding. Daarvoor zijn te weinig professionele werkers en geschikte accommodaties beschikbaar. Redelijk is één of twee buurtgerichte basisvoorzieningen voor jongerenwerk van minimaal 2,5 fte en een kleinschalige accommodatie per stadsdeel. Daarnaast is van belang een redelijke bezetting voor stedelijk jongerenwerk met een goed uitgeruste accommodatie voor kleinschalige en grootschalige evenementen.

Buurtgerichte jongerenwerk wordt opgevat als een vorm van pedagogische medeverantwoordelijkheid voor jongeren in een bepaald werkgebied die te weinig steun van huis uit krijgen voor hun maatschappelijke integratie. Deze taakstelling wordt op een accommodatiegebonden en outreachende wijze ingevuld.

Uitgaande van een actieve vraag naar buurtgericht jongerenwerk van ruim 1.000 jongeren van 12-17 jaar en een gemiddeld bereik van een basisvoorziening van 2,5 fte van 150 jongeren (40 geregelde deelnemers en 110 incidentele deelnemers) zijn er op zijn minst zeven basisvoorzieningen nodig in Haarlem. Deze voorzieningen zijn nodig in stadsdeel Schalkwijk (2x), stadsdeel Noord (2x), stadsdeel Oost (1x), stadsdeel Zuid-West (1x) en stadsdeel Centrum (1x stedelijk jongerenwerk met tegelijk een functie van buurtgerichte voorziening voor jongeren die woonachtig zijn in het centrum).

Het intensieve bereik van deze zeven basisvoorzieningen bedraagt 280 jongeren en het extensieve bereik 770 jongeren. Om het intensieve bereik op te voeren is uitbreiding van de basisformatie mogelijk. Maar het is ook te overwegen andere scenario's voor uitbreiding van het aanbod voor jongeren te overwegen. Een intelligente mix van vrijwilligers uit de doelgroep en woonomgeving, samenwerking met professionele partners als brede scholen en sportorganisaties, en coalities met culturele aanbieders, bedrijven en organisaties met maatschappelijke betrokkenheid ligt dan voor de hand.

#### **3.2. Methodiek**

Effectief jongerenwerk betekent afstappen op vindplaatsen van jongeren buiten kantooruren om en in samenwerking met jongeren, ouders, bewoners, maatschappelijke organisaties en professionele partners in jeugdbeleid vormen van zinvolle vrijetijdsbesteding en maatschappelijke integratie ontwikkelen en aanbieden.

Jongerenwerk is gericht werken met zowel jongeren als de wereld om hen heen waar zij een plek in moeten vinden. De uitwerking van deze opbouwwerkachtige wijze van jongerenwerk tot een meer gestandaardiseerde methodiek, vergt nog veel innovatie en bijscholing.

### **§ 4. Organisatie**

#### **4.1. Regie en gemeentelijke organisatie**

De gemeente doet er verstandig aan haar rol als opdrachtgever naar het jongerenwerk te versterken. Dat vereist naast de nodige deskundigheid ook een goede samenwerking tussen

de betrokken gemeentelijke afdelingen. Met andere woorden, de gemeente moet in eigen huis orde op zaken stellen.

Momenteel zijn bij de organisatie van jeugdbeleid vanuit de gemeente Haarlem meerdere afdelingen betrokken: de hoofdafdeling Veiligheid, Vergunningen en Handhaving, de hoofdafdeling Stadszaken (afdeling JOS en de afdeling Wonen, Welzijn Gezondheid en Zorg (WWGZ)), de hoofdafdeling Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SoZaWe) en de hoofdafdeling wijkzaken (stadsdeelmanagement).

Het contact vanuit de gemeente over het jongerenwerk dat wordt uitgevoerd door welzijnsorganisaties, wordt geregeld door een accountmanager van de afdeling WWGZ. Probleem van deze organisatievorm is dat de gemeentelijke aansturing van jongerenwerk verloopt via meerdere hoofdafdelingen en onderafdelingen die op zich weer vanuit drie portefeuillehouders (de burgemeester en twee wethouders) worden aangestuurd. In de praktijk leidt deze situatie tot onduidelijkheden over de uitvoering van de opdracht.

Aan te bevelen is een meer integrale aansturing van jongerenwerk en jeugdbeleid vanuit één bestuurlijke hand (één wethouder) en één ambtelijke afdeling. Jeugdbeleid zou minimaal de portefeuilles onderwijs en jeugdwelzijn moeten omvatten, maar het liefst ook het onderdeel arbeidstoeleiding.

Regie van de gemeente op jongerenwerk en jeugdbeleid zou verder moeten bestaan uit sturen op hoofdlijnen, regelen van samenwerking tussen partners, scherp houden van de uitvoering en toetsen op het bereiken van afgesproken resultaten en effecten. Daarbij moet oog zijn voor maatwerk in lokale omstandigheden. Uitgangspunt is vertrouwen in de professionaliteit van de uitvoeringsorganisatie.

De toegenomen greep van de opdrachtgevende gemeente heeft geleid tot strak omschreven prestatiecontracten die voor langere tijd zijn dichtgetimmerd, terwijl in de dynamische praktijk vaak enige flexibiliteit van inzet is vereist.

Voor de interne organisatie van de gemeente betekent een heldere regiefunctie van de gemeente dat de afdeling JOS de hoofdverantwoordelijke afdeling voor het jongerenwerk moet zijn met de nodige doorzettingsmacht. Intern moet JOS met andere betrokken afdelingen de hoofdlijnen van beleid afspreken en een gezamenlijke opdracht voor uitvoeringsorganisaties formuleren. Bij de totstandkoming van de interne afstemming over de opdracht van het jongerenwerk is het goed om rekening te houden met de taakstelling van het stadsdeelmanagement om de inzet van afzonderlijke gemeentelijke diensten op het niveau van een stadsdeel op elkaar te betrekken. Het is met name van belang dat prestatiecontracten van welzijnsorganisaties en wijkcontracten in het kader van stadsdeelmanagement beter op elkaar worden afgestemd. Soms zijn afspraken met betrekking tot het jongerenwerk vastgelegd in een wijkcontract, die niet zijn opgenomen in het prestatiecontract.

#### **4.2. Organisatie van de uitvoering**

Aan te bevelen is om meer ordening te krijgen in het aantal uitvoerende organisaties voor professioneel jongerenwerk. Het zou goed zijn als er twee grotere organisaties voor professioneel jongerenwerk actief zijn met daarnaast ruimte voor kleinere professionele initiatieven die aansluiten op de vraag van een deel van de doelgroep en een waardevolle innovatieve aanvulling vormen op het aanbod van de grotere organisaties.

#### **4.3. Verdeling van werkgebieden en afstemming**

Belangrijk is dat de grotere en kleine professionele organisaties goed samenwerken. Daarvoor is het nodig dat de gemeente een duidelijke verdeling van werkgebieden van de afzonderlijke voorzieningen opstelt.

Het moet ook de bedoeling zijn dat de professionele organisaties elkaar niet beconcurreren, maar afstemmen waar nodig en elkaar stimuleren om het jongerenwerk zo goed mogelijk uit te voeren. Een zekere standaardisatie en kwaliteitsverbetering van de manier van werken door middel van gezamenlijke training en scholing is daarvoor geen overbodige luxe. Dat zal het vertrouwen van de samenwerkingspartners van het jongerenwerk, die nu worden geconfronteerd met verschillen in werkstijl en werkomstandigheden, beslist ten goede komen.

Het ideaal om al het jongerenwerk onder te brengen in één organisatie, lijkt niet realistisch. Enerzijds is er in verband met het recente ervaringen met de welzijnsorganisatie Radius enige reserve vanuit de politiek naar de professionele kwaliteit van welzijnswerk en ook het jeugd welzijnswerk. Anderzijds is jongerenwerk een professe in ontwikkeling waarbij voldoende ruimte moet zijn voor nieuwe initiatieven vanuit de doelgroep en vanuit maatschappelijke organisaties die zich voor jeugd willen inspannen. Een grootschalige organisatie waarin alle professionele capaciteit is samengebracht zou die ruimte voor innovatie en nieuwe initiatieven kunnen remmen.

#### **4.4. Samenwerking**

Jongerenwerk staat niet los van andere voorzieningen die een belangrijke rol vervullen in het opgroeien van jeugd, zoals onderwijs, sport en jeugdzorg. De afstemming en samenwerking tussen deze partners in jeugd beleid is in ontwikkeling. Goede samenwerking geeft meer begrip van wat jongerenwerk is en vergroot het draagvlak voor jongerenwerk waardoor het beter functioneert. Omgekeerd geldt dat ook voor de betrokken partners.

Op het gebied van jeugdzorg is het van belang een goede werkrelatie te regelen tussen jongerenwerk aan de ene kant en zorginstanties voor jeugd aan de andere kant, zoals het Centrum voor Jeugd en Gezin en Bureau Jeugdzorg.

Het jongerenwerk is ook een partner taak op het gebied van veiligheid, met name aanpak van overlast en voorkomen van criminaliteit. Daarvoor is een goede samenwerking tussen jongerenwerk en de politie is van belang. Met name de informatie-uitwisseling moet zo geregeld zijn dat er respect is voor de beroepscode van het jongerenwerk. Er wordt momenteel gewerkt aan de afronding van een privacyconvenant voor het jeugdgroepoverleg met afspraken over de gegevensuitwisseling tussen de politie en het jongerenwerk.

De samenwerking tussen sport en jongerenwerk loopt goed, met name in de periode van schoolvakanties. Deze samenwerking zou ook kunnen worden versterkt richting sportverenigingen. Op zijn minst zou het jongerenwerk in de programmering van sportieve activiteiten meer kunnen samenwerken met sportverenigingen. Sportsupport, dat werkrelaties heeft naar beide type voorzieningen, kan hierin een intermedierende en stimulerende rol vervullen.

Samenwerking van jongerenwerk met scholen voor voortgezet onderwijs ligt voor de hand. In Haarlem functioneren beide circuits nog behoorlijk gescheiden van elkaar. Dat is jammer, want scholen hebben veel faciliteiten te bieden die na schooltijd ook benut zouden kunnen worden.

Het onderwijs spant zich in om schooluitval van jongeren zoveel mogelijk te voorkomen. Als dat op een gegeven moment niet meer lukt, komen jongeren in principe terecht bij andere

voorzieningen op het gebied van jeugdbeleid. Door inzet van andere jongerenvoorzieningen zou het zover niet hoeven te komen. En als het toch gebeurt is het van belang andere voorzieningen die met deze jongeren aan de slag gaan, goed te informeren over wat er allemaal aan de hand is.

Cultuur vormt een wereld die vaak losstaat van het buurtgericht jongerenwerk. Dat is jammer. Culturele voorzieningen hebben wel een verbinding met school en het stedelijk jongerenwerk. Het zou goed als ook de doelgroep van het buurtgericht jongerenwerk meer mogelijkheden krijgt om gebruik te maken van het aanbod van culturele activiteiten. Het jongerenwerk zou ook open kunnen staan voor andersoortige voorzieningen, zoals huiswerkbegeleiding, speeltuinen en maatschappelijke organisaties als zelforganisaties, kerken, moskeeën en speeltuinen die activiteiten voor jongeren aanbieden.

#### **4.5. Netwerken**

Op het gebied van jeugdbeleid zijn een aantal regelingen getroffen voor gestructureerd overleg en afstemming. Zo bestaat er binnen het kader van lokaal jeugdbeleid het Bestuurlijk Overleg Jeugd van gemeente en directies van voorzieningen. Dit bestuurlijk overleg is ingericht als een bottom-up constructie, waarbij de uitvoeringsplatforms 0-12 en 12-24 jaar kwesties met betrekking tot aandraagt waarover het bestuur vervolgens beslissingen neemt. Te overwegen valt om die volgorde om te draaien. Wellicht werkt het beter als het bestuurlijk overleg hoofdlijnen van beleid uitzet en de platforms de uitvoering regelen. Het blijft echter wel zaak dat op bestuurlijk niveau wordt geluisterd naar geluiden vanuit de praktijk.

Indien nodig werken de platforms met kleinere werkgroepen rond actuele thema's zoals bijvoorbeeld voortijdig schoolverlaten of gezinsondersteuning. Vanuit de werkgroepen wordt teruggekoppeld naar de platforms.

Het platform 0-12 werkt redelijk, maar het platform 12-24 functioneert niet goed. Het platform is vooral gericht op informatie-uitwisseling en weinig op oplossingen voor geconstateerde problemen. Probleem is ook dat het onderwijs niet vertegenwoordigd is in het platform 12-24 jaar, omdat het onderwijs een eigen samenwerkingscircuit heeft.

Andere netwerken die een rol vervullen op het gebied van jongerenwerk zijn:

- Het jeugdgroepoverleg dat wordt geregeld door de gemeentelijke afdeling Veiligheid, Vergunning en Handhaving (VVH). Deelnemers van dit overleg zijn naast voornoemde afdeling VVH, politie en aanbieders van het jongerenwerk.
- Netwerken in het kader van wijkcontracten. Een voorbeeld daarvan is een overleg in Delftwijk rond een jongerenlocatie, waaraan bewoners, politie en jongerenwerkers deelnemen.
- Vangnet Jeugd, dat is gericht op jeugd uit zorgmijdende gezinnen.
- Schakelstation, waarin met name de GGD zich bezighoudt met problematische gezinnen.
- Zorgadviesteams in het onderwijs.
- Er komt nog dit jaar een netwerk 12+, dat sterk is gericht op casuïstiek van individuele gevallen.

Ideaal qua samenwerking lijkt een wijkgerichte aanpak rond jeugd van 0-23 jaar. Een integraal systeem dat gericht is op alle aspecten van begeleiding waarin ook het Centrum

voor Jeugd en Gezin en de brede school met al zijn vormen van naschoolse opvang elementen zijn. Te denken valt aan een soort dorpsstructuur zonder al te veel bureaucratie die een vraaggericht aanbod en tegelijk sociale controle regelt.

Het huidige aanbod van voorzieningen met front offices en expertisecentra van gespecialiseerde voorzieningen lijkt niet aan te slaan bij jeugdigen en gezinnen die behoefte hebben aan ondersteuning. Beter is uit te gaan van wat er nodig is in buurten, wijken en stadsdelen. De lokale insteek zou belangrijker moeten zijn dan het inhoudelijk specialisme met al zijn afgrenzingen en doorverwijzingen. Het gaat om hoogwaardige lokale inzet van aanspreekbare professionals zoals vroeger in de wijkverpleging of kerk. Mensen hebben liever een belangstellende hulpverlener die direct beschikbaar is, dan een supermarkt van specialismen die wordt aangekondigd met foldertjes en telefoonnummers.

In het landelijke jeugdbeleid wordt nu gepleit voor het instellen van centra voor jeugd en gezin, waarbij alles in één voorziening wordt gestopt, met een verwijzindex en een elektronisch kinddossier wat niet werkt. Beter is een gezellig kantoor gerund door warme mensen met een luisterend oor en een helpende hand, waarbij actieve wijkbewoners samenwerken met betrokken professionals die de taal van de doelgroep spreken.

## **§ 5. Monitoring en verantwoording**

Momenteel formuleert de gemeente opdrachten aan uitvoeringsorganisaties in de vorm van een jaarlijks prestatieplan. Halfjaarlijks vindt er een rapportage over vorderingen plaats. De jaarrapportage bevat een inhoudelijke en een financiële verantwoording. Naar aanleiding hiervan vindt geregeld overleg plaats tussen het management van een organisatie voor jongerenwerk en de gemeente over voortgang en eventuele problemen die zich voordoen. Toch zijn er veel onduidelikheden over de inspanningen en resultaten van jongerenwerk. De gemeente heeft bijvoorbeeld weinig zicht op het reguliere aanbod van voorzieningen. Het zou toch prettig zijn om te weten dat er in een bepaald gebied zoveel uur aanbod is voor een bepaalde doelgroep.

Ook zou bij de verantwoording en afrekening eigenlijk meer nadruk gelegd moeten worden op het realiseren van de afgesproken prestaties en de effecten die het jongerenwerk oplevert.

Prestaties kunnen worden beoordeeld in de gerealiseerde openingstijden, de uitgevoerde activiteiten en de bereikte aantallen deelnemers in unieke personen op jaarbasis. Effecten kunnen worden gerapporteerd in individuele en maatschappelijke effecten. Bij individuele effecten moet worden gedacht aan vorderingen in de ontwikkeling van jongeren op het gebied van zinvolle vrijetijdsbesteding, sociale omgangsvormen, schoolprestaties, functioneren op de arbeidsmarkt en participatie bij maatschappelijke en culturele activiteiten. Onder maatschappelijke effecten wordt verstaan het verminderen van overlast en criminaliteit, het verminderen van voortijdig schoolverlaten, de omslag van een agressief en onverschillig leefklimaat naar meer onderlinge betrokkenheid en tolerantie in een buurt. Belangrijk onderdeel van de verantwoording is ook het verzorgen van meer informatie en public relations over wat er allemaal geboden wordt.

Bij de verantwoording hoeft het niet altijd te gaan om kwantiteit. Een intensief participatie project voor tien jongeren kan zeer waardevol zijn. In de kern moet er sprake zijn van



vertrouwen in de prestaties van uitvoeringsorganisaties. De inspanningen op zich moeten goed zijn. Samenwerking tussen jongerenwerk en belangrijke partners, zoals brede scholen, zijn daarbij van groot belang.

In de verantwoording zou naast een toelichting op de activiteiten en resultaten die zijn afgesproken met de opdrachtgever ook meer aandacht moeten zijn voor waarom in de praktijk dingen anders zijn gegaan dan gepland.

Het is goed om te beseffen dat een gemeente achteraf weinig sanctiemogelijkheden heeft als een organisatie niet goed presteert, hooguit het beëindigen van de werkrelatie. In principe moet de gemeente de kaders van de opdracht duidelijk formuleren en tijd geven om prestaties te realiseren. Daarbij moet ook ruimte zijn voor het bijstellen van de opdracht.

## **§ 6. Implementatie**

### **6.1. Context van welzijnsbeleid**

De gemeente Haarlem is bezig het welzijnsbeleid opnieuw vorm te geven vanuit nieuwe wettelijke kaders zoals de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Van belang is dat het voorgestelde beleid ten aanzien van jongerenwerk past binnen dat kader.

Gezien het belang van samenwerking met andere professionele voorzieningen op het gebied van jeugdzorg, brede school, arbeidstoeleiding, veiligheid en wat dies meer zij, organisaties van bewoners en de actieve participatie van jongeren in het jongerenwerk, lijken er voldoende mogelijkheden te zijn voor professionalisering van het jongerenwerk binnen de nieuwe opzet voor welzijnsbeleid. Verbeteren van het accommodatiebeleid kan daar ook onderdeel van uitmaken.

### **6.2. Stappenplan**

Professionalisering van jongerenwerk is behalve een kwestie van voldoende randvoorwaarden, bovenal een zaak van verhoging van het kwaliteitsniveau van de uitvoerende professionals. Een hogere kwalitatieve inzet van professionals kan uiteindelijk alleen worden gerealiseerd met scholing en supervisie vanuit een sterk methodisch concept. Dat concept is buurtgericht jongerenopbouwwerk, waarbij een basisteam van professionele jongerenwerkers samen met actieve jongeren, buurtbewoners en samenwerkingspartners zich verantwoordelijk weten voor het opgroeien en maatschappelijk slagen van een doelgroep van jongeren die het met extra toezicht en begeleiding niet redt. Het stedelijk jongerenwerk, sportbuurtwerk en bijzondere jongereninitiatieven sluiten daar op aan met een aanbod van aantrekkelijke programma's die jongeren stimuleren om hun talenten te ontwikkelen en hun horizon te verruimen.

## BIJLAGE 1. GERAADPLEEGDE DOCUMENTATIE

Gemeente Haarlem, *Actieprogramma Sociale veiligheid 2010*, Haarlem 2009.

Gemeente Haarlem, *Kiezen voor jeugd. Nota integraal jeugdbeleid Haarlem*, Haarlem, 2006.

Gemeente Haarlem, *Verbonden partijen in Haarlem. Kaderstelling voor de omgang met verbonden partijen*, Haarlem 2008.

Gemeente Haarlem, *Conceptnota Nieuw Welzijn*, 2009.

Ginkel van, Veenbaas en Noorda, *Jongerenwerk. Stand van zaken en perspectief*, NIZW, Utrecht, 2006.

MOgroep, *Jeugd- en jongerenwerk in 2009. Stand van zaken in Nederlandse gemeenten*, Utrecht 2009.

Impuls project, *Het zelforganiserend vermogen in Haarlem*, 2004.

Noorda, J. e.a., *Jeugd zonder werk. Aantal, aard en arbeidsmarktgeschiktheid van werkloze jongeren in Amsterdam-Noord*, Instituut Jeugd en Welzijn VU, Amsterdam, 2005.

Prestatieplannen jongerenwerkaanbieders gemeente Haarlem 2009.

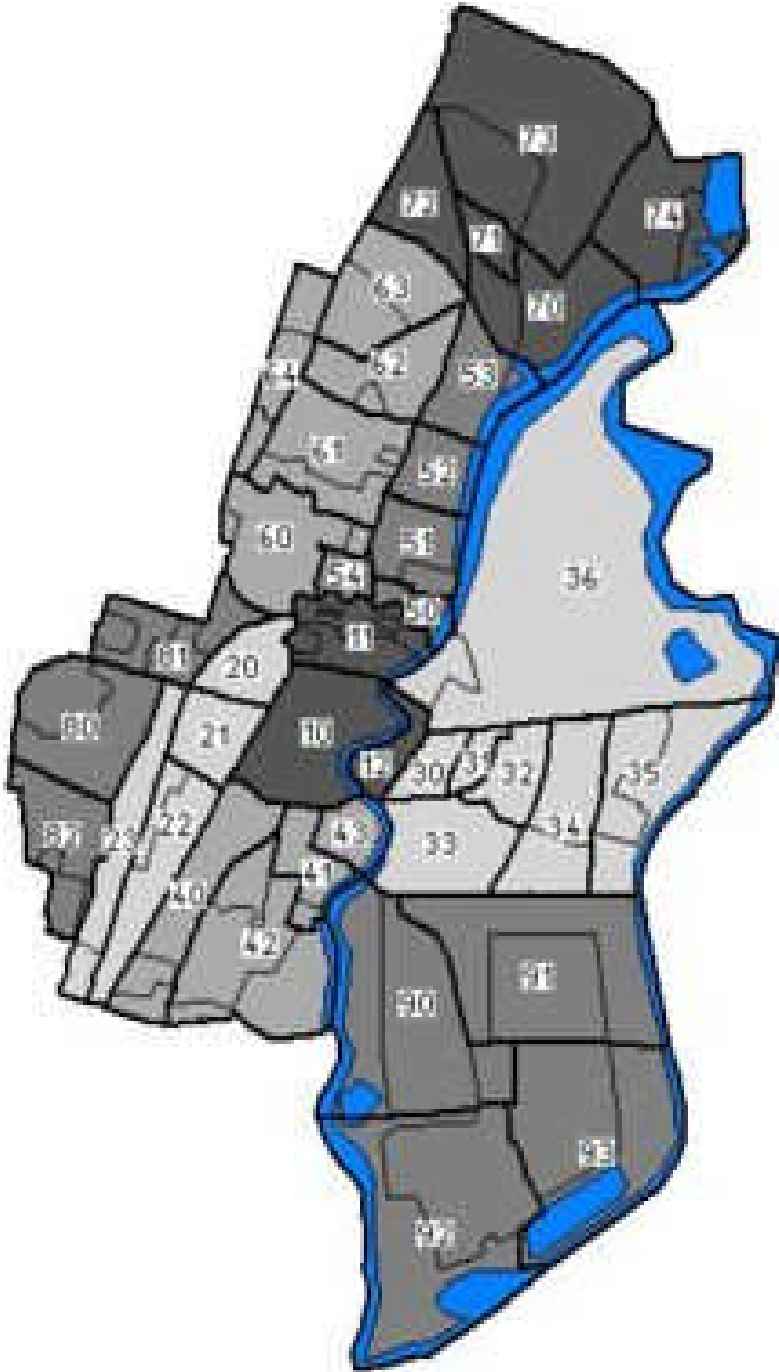
Robroek, S, en R. Cluitmans, *Gezondheid, welzijn en leefstijl van scholieren in Haarlem. Resultaten van het Emovo-onderzoek*, Hulpverleningsdienst Kennemerland/GGD Afdelingen Beleid & Ondersteuning en Jeugdgezondheidszorg, Haarlem, 2007.

Stichting Dock, *Nota Sociale herovering en kansgedreven buurtbeleid in Meerwijk*, Haarlem 2009.

Voortgangsrapportages welzijnsinstellingen Haarlem.

*Wijkscan Oost en Schalkwijk*, Politie Kennemerland/Haarlem, medio 2009.

**BIJLAGE 2. PLATTEGROND HAARLEM**



### **BIJLAGE 3. LIJST VAN RESPONDENTEN**

Fred Arends, beleidsmedewerker Stadszaken, Gemeente Haarlem

Marije van Barlingen-Hoogendoorn, veiligheidsmanager hoofdafdeling Veiligheid, vergunningen en handhaving, Gemeente Haarlem

Maarten Divendal, portefeuillehouder Onderwijs, jeugd, sport, Gemeente Haarlem

Bart van Duin en Robin Ruben, Stichting Stad

Carla van Essen, projectmanager Indische buurt Leger des Heils

Menno Evers, stadsdeelmanager Schalkwijk, Gemeente Haarlem

Suzanne Fransoo, regiocoördinator Youth for Christ

Rob Hermans, teamleider Overlastinterventieteam Haarlem Stichting Streetcornerwork Haarlem

Chantal van Liefland, senior beleidsadviseur Stadszaken, Gemeente Haarlem

Teun de Mon, directeur Sportsupport

Paul Platt, plaatsvervangend afdelingshoofd Stadszaken/JOS, Gemeente Haarlem

Paul Oomen, directeur Stadsdeelorganisatie Haarlem Zuid West

Karin Poelmeijer, afdelingshoofd jongerenwerk Stichting Dock

Lodewijk de Rooter, coördinator jongerenwerk Haarlem Effect

Annemiek Visser, programmamanager Stadszaken, Gemeente Haarlem

## BIJLAGE 4. TABELLEN

### 1. Demografische gegevens

**Tabel 1. Jeugd in Haarlem naar leeftijdsgroep en stadsdeel per 1-1-2009 (absoluut).  
Bron: Bewerking gegevens O+S Haarlem**

	0-4	5-11	12-17	18-22	23-24	10-15	16-20	0-24
Centrum	489	467	417	782	416	377	525	2571
Zuid-West	1891	2738	2113	1696	672	2144	1713	9110
Oost	1116	1441	1303	1186	487	1260	1155	5533
Schalkwijk	1719	2237	1995	1830	754	1927	1775	8536
Noord	3494	4307	3292	2842	1154	3266	2798	15090
Haarlem	8709	11190	9120	8336	3483	8974	7966	40840

**Tabel 2. Jeugd in Haarlem naar leeftijdsgroep en stadsdeel in vergelijking met heel Haarlem en Nederland per 1-1-2009 (%). Bron: Bewerking gegevens O+S Haarlem en CBS**

	0-4	5-11	12-17	18-22	23-24	10-15	16-20	0-24
Centrum	3,9%	3,7%	3,3%	6,3%	3,3%	3,0%	4,2%	20,6%
Zuid-West	5,9%	8,5%	6,6%	5,3%	2,1%	6,7%	5,3%	28,4%
Oost	5,4%	7,0%	6,3%	5,7%	2,4%	6,1%	5,6%	26,7%
Schalkwijk	5,5%	7,1%	6,4%	5,8%	2,4%	6,1%	5,7%	27,2%
Noord	6,8%	8,3%	6,4%	5,5%	2,2%	6,3%	5,4%	29,2%
Haarlem	5,9%	7,6%	6,2%	5,6%	2,4%	6,1%	5,4%	27,6%
Nederland	5,7%	8,5%	7,3%	6,1%	2,4%	7,2%	6,1%	29,9%

#### *Toelichting bij tabel 1 en tabel 2:*

In Haarlem wonen begin 2009 40.840 jongeren in de leeftijd van 12-17 jaar, grosso modo de leeftijdscategorie van de doelgroep van het jongerenwerk. In vergelijking met Nederland is het percentage jongeren van 12-17 jaar in Haarlem geringer (7.3% tegenover 6.2%).

Bekend is dat in het algemeen bij ongeveer 20% van deze jeugdpopulatie behoefte bestaat aan jongerenwerk. Voor Haarlem zou dat neerkomen op 8.168 jongeren. Deze leeftijdscategorie is iets oververtegenwoordigd in de stadsdelen Zuid-West, Schalkwijk en Noord. Jeugdrijke buurten zijn vooral Boerhaavewijk (91) in stadsdeel Schalkwijk met 924 jongeren van 12-17 jaar, Vondelkwartier (73), Dietsveld (70), Bomenbuurt (61), Indische Buurt-Noord (53) en Patrimoniumbuurt (50) in Stadsdeel Noord met resp. 677, 284, 728, 592 en 160 jongeren van 12-17 jaar, Zuiderpolder (36) in stadsdeel Oost met 475 jongeren van 12-17 jaar en de buurten Den Hout (42), Koninginnebuurt (40) en Houtvaartkwartier (23) in stadsdeel Zuid-West met resp. 348, 598 en 611 jongeren in deze leeftijdsgroep.

**Tabel 3. Jeugd van 0-24 in Haarlem naar leeftijdsgroep en woonbuurt per 1-1-2009.**  
Bron: O+S Haarlem

	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	10-19
Centrum (10)	336	216	173	251	726	4,9%
Stationsbuurt (11)	64	55	60	75	152	7,7%
Spaarnwouderbuurt (12)	89	77	65	71	161	6,2%
Zijlweg-oost (20)	207	185	172	158	183	10,2%
Leidsebuurt (21)	269	242	206	207	327	8,8%
Leidsevaartbuurt (22)	147	156	128	158	140	10,3%
Houtvaartkwartier (23)	286	325	309	302	153	14,3%
Oude Amsterdamsebuurt (30)	124	124	102	95	115	7,9%
Potgieterbuurt (31)	109	91	78	77	92	8,7%
Van Zeggelenbuurt (32)	177	138	114	110	156	7,8%
Slachthuisbuurt (33)	273	258	285	289	369	10,4%
Parkwijk (34)	204	216	202	215	225	11,8%
Waarderpolder (35)	89	57	56	73	65	10,9%
Zuiderpolder (36)	140	144	195	280	196	14,3%
Koninginnebuurt (40)	317	373	338	260	188	12,8%
Kleine Hout (41)	65	72	53	52	44	8,7%
Den Hout (42)	106	172	190	158	74	13,3%
Rozenprieel (43)	173	113	99	155	262	7,8%
Patrimoniumbuurt (50)	39	48	78	82	76	13,1%
Transvaalbuurt (51)	335	248	181	217	626	7,6%
Indischebuurt-Zuid (52)	266	231	173	141	140	10,1%
Indischebuurt-Noord (53)	319	294	292	300	254	12,0%
Frans Halsbuurt (54)	91	82	80	66	206	8,3%
Kleverpark (60)	421	372	275	282	258	9,9%
Bomenbuurt (61)	490	466	365	363	231	11,9%
Planetenwijk (62)	429	435	375	356	195	13,4%
Sinnevelt (63)	57	64	53	56	101	4,9%
Overdelft (64)	60	69	58	55	33	10,8%
Dietsveld (70)	181	170	140	144	77	12,9%
Vogelenbuurt (71)	198	169	138	122	130	10,8%
Delftwijk (72)	228	188	179	189	275	8,7%
Vondelkwartier (73)	360	351	308	369	249	12,6%
Spaarndam-west (74)	20	36	16	34	35	7,9%
Ramplaankwartier (80)	200	229	159	126	51	10,6%
Zijlweg-west (81)	69	91	80	104	240	10,9%
Oosterduin (82)	52	60	66	41	18	11,1%
Europawijk (90)	536	435	412	512	554	10,0%
Boerhaavewijk (91)	363	375	374	428	457	12,7%
Molenwijk (92)	352	372	361	380	430	9,4%
Meerwijk (93)	468	424	431	427	445	10,9%
<b>TOTAAL HAARLEM</b>	<b>8.709</b>	<b>8.223</b>	<b>7.419</b>	<b>7.780</b>	<b>8.709</b>	<b>10,3%</b>

**Tabel 4. Prognose van jeugd van 0-24 jaar in Haarlem naar stadsdeel en leeftijdsgroep en in Nederland. Bron: O+S Haarlem en CBS.**

		0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	0-24
Centrum	2009	3,9%	2,8%	2,4%	3,2%	8,3%	20,6%
	2017	3,5%	2,2%	2,3%	2,9%	8,9%	19,8%
Zuid-West	2009	5,9%	6,3%	5,6%	5,4%	5,2%	28,4%
	2017	5,8%	6,0%	5,8%	5,3%	5,1%	28,1%
Oost	2009	5,4%	5,0%	5,0%	5,5%	5,9%	26,7%
	2017	5,8%	5,2%	5,0%	4,9%	5,5%	26,3%
Schalkwijk	2009	5,5%	5,1%	5,0%	5,6%	6,0%	27,2%
	2017	5,4%	5,0%	5,1%	5,0%	6,1%	26,7%
Noord	2009	6,8%	6,2%	5,3%	5,4%	5,6%	29,2%
	2017	6,6%	6,1%	5,7%	5,3%	5,9%	29,5%
Haarlem	2009	5,9%	5,5%	5,0%	5,2%	5,9%	27,6%
	2017	5,8%	5,4%	5,2%	5,0%	6,0%	27,3%
Nederland	2009	5,7%	6,1%	6,0%	6,1%	6,0%	29,9%
	2017	5,3%	5,4%	5,8%	6,0%	6,1%	28,6%

*Toelichting bij tabel 4:*

Volgens prognosecijfers voor het jaar 2017 daalt het jeugdtaandeel van 0-24 jaar in Nederland met 1.3% tot 28.6%. In Haarlem is de daling iets geringer: van 27.6% in 2009 tot 27.3% in 2017. De doelgroep van het jongerenwerk is volgens deze voorspelling voor 2017 relatief het sterkst aanwezig in de stadsdelen Zuid-West en Noord.

## 2. Risico-indicatoren

### Leerlinggewicht

In het basisonderwijs wordt het systeem van leerlinggewichten gebruikt om extra financiering te regelen voor leerlingen die meer aandacht nodig hebben. Leerlinggewicht is een indicator voor het scholingsniveau van de gezinnen van basisschoolleerlingen.

Voor het bepalen van het gewicht van de leerling worden bij de inschrijving op school de opleidingen van de ouder(s) in drie categorieën onderscheiden:

*Categorie 1: Maximaal basisonderwijs of (v)so-zmlk:* De ouder heeft maximaal basisonderwijs (t/m 13 jaar) of (v)so-zmlk gehad.

*Categorie 2: Maximaal lbo/vbo, praktijkonderwijs of vmbo basis- of kaderberoepsgerichte leerweg:* De ouder heeft maximaal lbo/vbo, praktijkonderwijs of vmbo basis- of kaderberoepsgerichte leerweg gedaan. Of de ouder heeft maximaal twee jaar onderwijs in een andere schoolopleiding in het voortgezet onderwijs aansluitend op het basisonderwijs gehad. In de praktijk komen hiervoor de volgende, verouderde benamingen voor: lager beroepsonderwijs (lbo), lagere agrarische school (las), lagere technische school (lts), lager economisch en administratief onderwijs (leao), lager huishoud- en nijverheidsonderwijs (lhno), ambachtsschool, huishoudschool, technische school.

*Categorie 3: Overig voortgezet onderwijs en hoger:* De ouder heeft een opleiding van drie of vier jaar mavo (c- of d-niveau), drie of vier jaar vmbo gemengde leerweg of theoretische leerweg genoten. Of de ouder heeft meer dan twee jaar havo of vwo gevolgd. Voor het niveau mavo/havo/vwo kunnen ook de oudere opleidingen worden gelezen: (m)ulo, mms of hbs. Of de ouder heeft een mbo, hbo of universitaire opleiding gevolgd.

De nieuwe regeling kent twee relevante gewichten: 0,3 en 1,2. De gewichten zijn gekoppeld aan de eerder genoemde opleidingscategorieën 1 en 2.

- Het gewicht 0,3 wordt toegekend aan leerlingen van wie beide ouders of de ouder die belast is met de dagelijkse verzorging een opleiding uit categorie 2 heeft gehad.
- Het gewicht 1,2 wordt toegekend aan leerlingen van wie één van de ouders een opleiding heeft gehad uit categorie 1 en de ander een opleiding uit categorie 1 óf 2.
- Het gewicht 0 wordt toegekend aan leerlingen van wie één van de ouders of beide ouders een opleiding heeft gehad uit categorie 3.

**Tabel 5. Jeugd in basisschoolleeftijd in Haarlem naar leerlinggewicht 0,30 en 1,20 en stadsdeel. Bron: Bewerking gegevens CFI**

	06/07			07/08			08/09		
	0,30	1,20	0,30+1,20	0,30	1,20	0,30+1,20	0,30	1,20	0,30+1,20
Centrum	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zuid-West	1,0% (31)	0,4% (13)	1,4% (44)	1,6% (51)	0,7% (23)	2,4% (74)	1,9% (60)	1,1% (33)	3,0% (93)
Oost	2,5% (41)	3,8% (61)	6,3% (102)	5,0% (81)	6,7% (107)	11,7% (188)	8,3% (131)	9,2% (146)	17,5% (277)
Schalkwijk	3,8% (91)	5,9% (141)	9,7% (132)	6,8% (164)	11,9% (289)	18,7% (453)	6,6% (160)	17,3% (418)	23,9% (578)
Noord	2,1% (95)	1,2% (52)	3,3% (147)	3,5% (160)	2,1% (96)	5,6% (256)	4,8% (225)	2,8% (130)	7,6% (355)



Haarlem	2,2% (258)	2,3% (267)	4,5% (525)	3,9% (456)	4,4% (515)	8,3% (971)	4,9% (576)	6,2% (727)	11,0% (1303)
---------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	-----------------

**Tabel 6. Jeugd in basisschoolleeftijd in stadsdeel Schalkwijk naar leergewicht 0,30 en 1,20 en buurt. Bron: Bewerking gegevens CFI**

	06/07			07/08			08/09		
	0,30	1,20	0,30+1,20	0,30	1,20	0,30+1,20	0,30	1,20	0,30+1,20
Europawijk	2,7% (18)	5,6% (39)	8,3% (57)	5,0% (35)	11,2% (79)	16,1% (114)	5,0% (35)	16,8% (117)	21,8% (152)
Boerhaave-wijk	5,0% (27)	7,7% (43)	12,7% (70)	8,9% (49)	17,3% (95)	26,2% (144)	8,0% (45)	26,5% (148)	34,5% (193)
Molenwijk	4,4% (35)	2,5% (20)	7,0% (55)	7,0% (56)	4,7% (38)	11,7% (94)	7,0% (57)	6,1% (50)	13,1% (107)
Meerwijk	2,9% (10)	11,% (40)	14,0% (50)	6,5% (24)	21,0% (78)	27,5% (102)	6,7% (24)	29,1% (104)	35,8% (128)

#### *Toelichting bij tabel 5 en tabel 6:*

In Haarlem behoort 11% van de leerlingpopulatie van basisscholen tot de categorie leerlinggewicht 0.3+1.2. Stadsdeel Schalkwijk valt veel hoger uit met 23.9%. Stadsdeel Oost komt op de tweede plaats met 17.5%. Binnen stadsdeel Schalkwijk springen de buurten Meerwijk en Boerhaavewijk en in mindere mate Europawijk in het oog met hoge percentages (resp. 35.8%, 34.5% en 21.8%). Buurten in andere stadsdelen met basisscholen waar procentueel en/of absoluut veel leerlingen naar toe gaan met leerlinggewicht 0.30 en 1.20 in schooljaar 2008-2009 zijn:

- Stadsdeel Oost:
  - buurt 34/Parkwijk: 40.3%/27
  - buurt 32/Van Zeggelenbuurt: 29.7%/68
  - buurten 30 en 31/ Oude Amsterdamsebuurt en Potgieterbuurt: 21.0%/51
- Stadsdeel Noord:
  - buurten 53 en 70/Indischebuurt-Noord en Vogelenbuurt: 33.7%/68
  - buurten 52 en 53/Indischebuurt-Zuid en Indischebuurt-Noord: 25.3%/95
  - buurt 50/Patrimoniumbuurt: 22%/31
  - buurten 73 en 72/Vondelkwartier en Delftwijk: 12.8%/73
- Stadsdeel Zuid-West:
  - Buurt 43/Rozenprieel: 8.6%/55

#### **Etniciteit**

Hoe discutabel ook, etniciteit kan nog steeds een statistische indicator zijn van oververtegenwoordiging van maatschappelijke jeugdproblematiek van bepaalde etnisch-culturele bevolkingscategorieën van niet-westerse herkomst. Dat geldt in elk geval ten dele voor jeugdcriminaliteit, jeugdwerkloosheid, voortijdig schoolverlaten en overgewicht. Met nadere woorden, daar waar veel jeugd van niet-westerse herkomst woont, is meer kans op maatschappelijke jeugdproblematiek.

**Tabel 7. Jeugd in Haarlem naar etnische herkomst en leeftijdsgroep per 1-1-2009 (absoluut).  
Bron: Bewerking gegevens O+S Haarlem**

	0-4	5-9	10-15	16-20	21-24	0-24
Turks	467	460	594	603	457	2581
Marokkaans	550	519	482	338	252	2141
Surinaams	89	113	135	157	138	631
Antilliaans	64	61	74	73	73	345
Overig niet-westers allochtoon	681	553	541	456	418	3629
Westers allochtoon	852	686	705	648	738	3629
Autochtoon	6006	5831	6445	5690	4893	28864
Totaal Haarlem	8709	8223	8975	7966	6967	40840

**Tabel 8. Bevolking in Haarlem naar etnische herkomst en stadsdelen in vergelijking met Nederland per 1-1-2009 (%). Bron O+S Haarlem en CBS**

	Centrum	Zuid-West	Oost	Schalk-wijk	Noord	Haarlem	Neder-land
Turks	1,1%	1,3%	7,3%	10,1%	2,1%	4,3%	2,3%
Marokkaans	1,0%	0,5%	4,0%	8,7%	1,3%	3,0%	2,1%
Surinaams	1,1%	0,7%	1,7%	2,5%	0,9%	1,3%	2,1%
Antilliaans	0,6%	0,4%	0,7%	1,1%	0,4%	0,6%	0,8%
Overig niet-westers allochtoon	4,1%	2,3%	5,0%	8,1%	2,7%	4,2%	3,7%
Totaal niet-westers allochtoon	8,0%	5,2%	18,7%	30,5%	7,4%	13,5%	11,0%
Westers allochtoon	16,2%	12,4%	9,3%	10,1%	10,5%	11,1%	9,0%
Totaal allochtoon	24,2%	17,7%	27,9%	40,6%	17,9%	24,6%	20,0%
Autochtoon	75,8%	82,3%	72,1%	59,4%	82,1%	75,4%	80,0%

*Toelichting bij tabel 7 en tabel 8:*

Wat opvalt is het relatief hoge percentage bewoners van niet-westers allochtone herkomst in met name stadsdeel Schalkwijk (30.5% tegenover 11.0% gemiddeld in Haarlem) en in mindere mate in stadsdeel Oost.

## Jeugdwerkloosheid

**Tabel 9. Jeugdwerkloosheid 15-24 jaar in Haarlem (NWW) naar stadsdeel per 1-1-2009. Bron: O+S Haarlem en UWV WERKbedrijf**

Centrum	2,4% (35)
Zuid-West	1,5% (25)
Oost	1,7% (41)
Schalkwijk	6,5% (77)
Noord	2,9% (62)
Haarlem	2,8% (240)
Nederland	3,2%

### *Toelichting bij tabel 9:*

Bekend is dat de jeugdwerkloosheid niet reëel wordt uitgedrukt door de NWW-cijfers. Dat komt omdat bij het UWV WERKbedrijf als registrerende instantie niet alle werklozen staan ingeschreven. Dat betreft vooral personen zonder recht op een uitkering zoals jongeren en herintreders. Onderzoek naar geregistreerde en niet-geregistreerde jeugdwerkloosheid wijst uit dat er ongeveer twee keer zoveel jeugdige werklozen zijn als staan registreert (Noorda e.a., 2006). Volgens die redenering zou het aantal werkloze jongeren van 15-24 in Haarlem 240 personen bedragen per begin 2009.

Ook is het zo dat jeugdwerkloosheid zich sterk concentreert in achterstandswijken. Gezien de hoge vertegenwoordiging van laaggeschoolden in de werkloosheidscijfers laat zich raden dat de jeugdwerkloosheid zich ook in Haarlem vooral voordoet in stadsdelen en buurten die opvallen door hoge cijfers van leerlinggewicht 0.30 en 1.20. Voor Haarlem is dat wederom stadsdeel Schalkwijk.

## Leefbaarometer

**Tabel 10. Uitslag leefbaarometer ministerie van VROM toegespitst op Haarlemse stadsdelen per 2006. Bron: Bewerking gegevens Ministerie van VROM**

	Leefbaar-ometer	Samen-stelling bevolking	Sociale samen-hang	Publieke ruimte	Veilig-heid	Voorzien-ingen-niveau	Woning-voorraad
Centrum	positief	3	-12	31	-39	48	18
Zuid-West	-	23	1	14	-5	23	12
Oost	matig positief	-18	-5	12	-35	11	-31
Schalkwijk	matig positief	-27	-1	22	-22	2	-45
Noord	-	15	-2	22	-2	24	-6
Haarlem	-	2	-2	20	-15	19	-12

### Toelichting bij tabel 10:

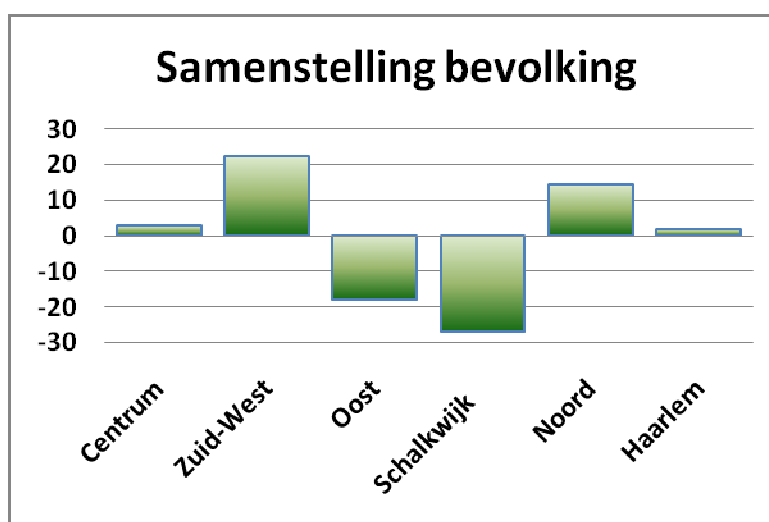
Het ministerie van VROM verzamelt informatie over meerdere aspecten van de leefbaarheid van buurten in Nederland via de zogenaamde leefbaarometer. De meest recente gegevens dateren uit 2006. Geen van de Haarlemse buurten behoren tot de 40 Nederlandse krachtwijken.<sup>20</sup>

In dit rapport zijn de gegevens over samenstelling van de bevolking, sociale samenhang, publieke ruimte, veiligheid, voorzieningenniveau en woningvoorraad van buurten en wijken voor zover beschikbaar, bewerkt voor stadsdelen om onderlinge vergelijking mogelijk te maken. Gegevens over de stadsdelen Centrum, Oost en Schalkwijk zijn precies gelijk aan de wijken 1,3 en 9. De overige stadsdelen Zuid-West en Noord zijn elk een combinatie van drie wijken. De cijfers voor deze stadsdelen zijn verkregen door een gewogen gemiddelde naar inwoneraantal te nemen van de cijfers van de drie wijken. De cijfers voor heel Haarlem zijn tot stand gekomen als een gewogen gemiddelde van alle wijken. De totaalscore van de leefbaarometer is alleen weergegeven voor de stadsdelen die gelijk zijn aan een wijk en waarvan deze score dus bekend is.

Een score nul betekent dat het gebied op die dimensie gelijk aan het landelijke gemiddelde scoort, een negatieve score betekent dat de score van het gebied in negatieve zin afwijkt en een positieve score betekent een positieve afwijking van het landelijke gemiddelde. Die score is vervolgens omgerekend tot een indexscore die loopt van -50 tot +50. Op die manier wordt duidelijk op welke dimensies een bepaalde wijk relatief goed of slecht scoort.

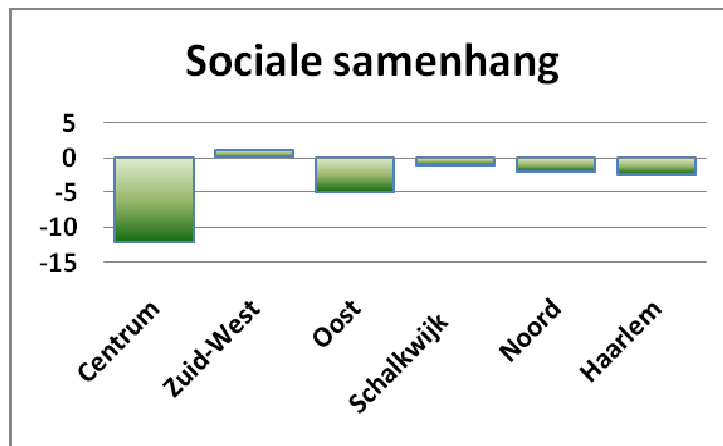
Het is belangrijk op te merken dat een gebied in beginsel op alle dimensies negatief (dus onder het landelijke gemiddelde) kan scoren, maar toch nog in het eindoordeel positief kan eindigen omdat dit oordeel is genormeerd ten opzichte van de betekenis van het oordeel van de bewoners.

**Grafiek 1. Leefbaarometer Ministerie van VROM per 2006 met betrekking tot samenstelling Bevolking in Haarlem naar stadsdelen. Bron: Bewerking gegevens leefbaarometer Ministerie van VROM**

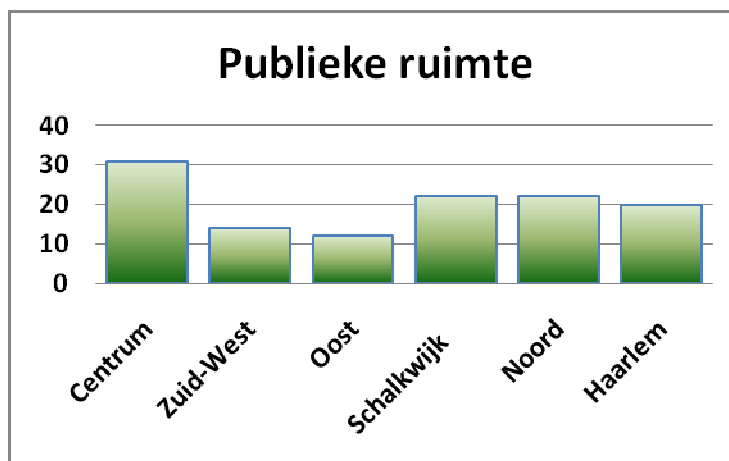


<sup>20</sup> Meer informatie over de leefbaarometer is te vinden op <http://www.vrom.nl/leefbaarometer>.

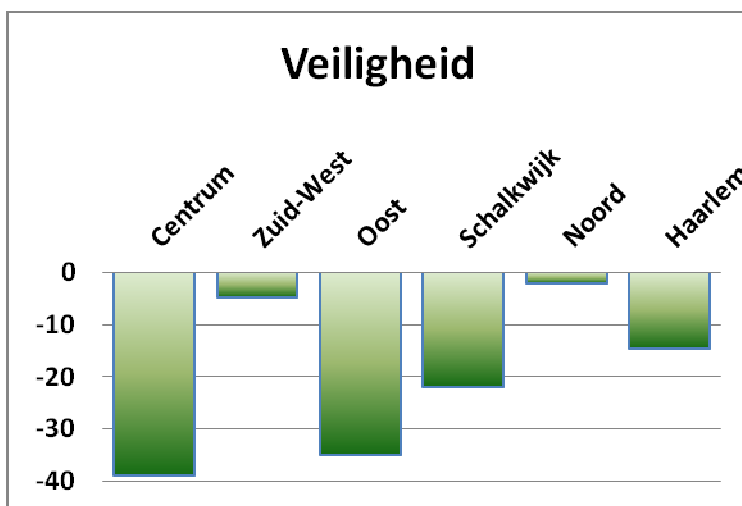
**Grafiek 2.** Leefbaarometer Ministerie van VROM per 2006 met betrekking tot sociale samenhang in Haarlem naar stadsdelen.  
Bron: Bewerking gegevens leefbaarometer Ministerie van VROM



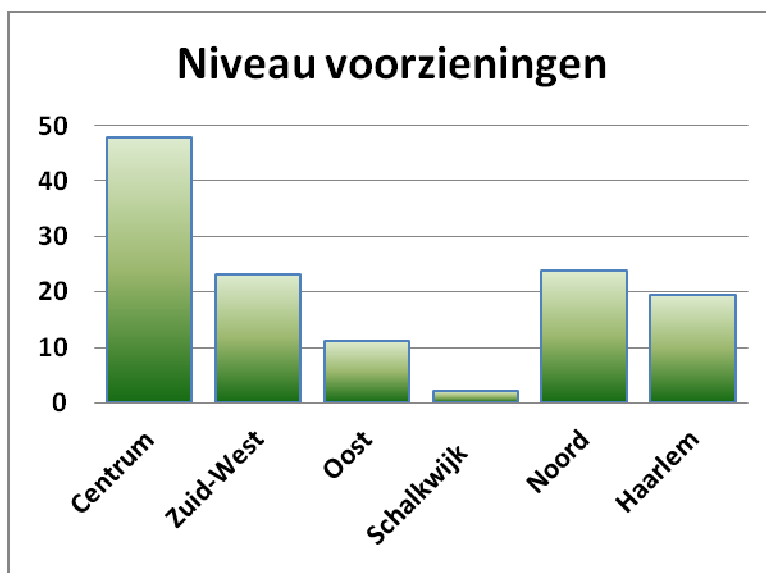
**Grafiek 3.** Leefbaarometer Ministerie van VROM per 2006 met betrekking tot publieke ruimte in Haarlem naar stadsdelen.  
Bron: Bewerking gegevens leefbaarometer Ministerie van VROM



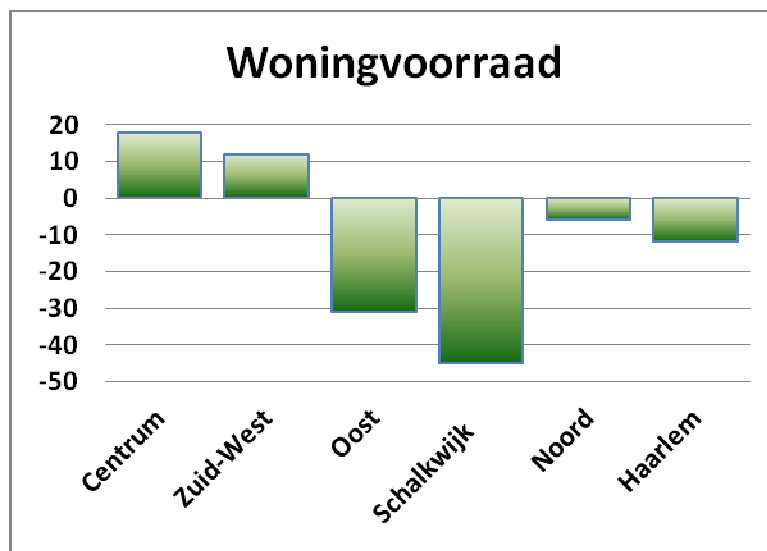
**Grafiek 4. Leefbaarometer Ministerie van VROM per 2006 met betrekking tot veiligheid in Haarlem naar stadsdelen.**  
Bron: Bewerking gegevens leefbaarometer Ministerie van VROM



**Grafiek 5. Leefbaarometer Ministerie van VROM per 2006 met betrekking tot niveau van voorzieningen in Haarlem naar stadsdelen.**  
Bron: Bewerking gegevens leefbaarometer Ministerie van VROM



**Grafiek 6. Leefbaarometer Ministerie van VROM per 2006 met betrekking tot Woningvoorraad in Haarlem naar stadsdelen.**  
 Bron: Bewerking gegevens leefbaarometer Ministerie van VROM



*Toelichting bij grafiek 1 t/m 6:*

Voorals stadsdeel Schalkwijk en in mindere mate stadsdeel Oost vallen op door een verhoudingsgewijs minder positieve beoordeling op de leefbaarheidsaspecten van bevolkingssamenstelling, veiligheid, voorzieningenniveau en woningvoorraad.

### **Veiligheid**

Stadsdeel Schalkwijk loopt op kop met het aantal straatgroepen van jongeren die aandacht vragen in verband met overlast en criminaliteit. Stadsdeel Zuid-West en stadsdeel Oost komen op de tweede plaats. Volgens de politie zijn er in Haarlem in 2008 418 jeugdige verdachten tussen de 12 en 17 jaar. In 2008 is 23% van de inwoners van Haarlem van mening dat er meer aandacht moet zijn voor de aanpak van jeugdoverlast. Dat is een lichte stijging ten opzichte van 2006.

### **Leefstijl en welbevinden jongeren**

De GGD heeft in 2005 het zogenaamde EMOVO onderzoek uitgevoerd naar leefstijl en welbevinden van jongeren in de regio Kennemerland. Dat heeft over de leefsituatie van jongeren in Haarlem interessante informatie opgeleverd.

**Tabel 11. Gezondheid, welzijn en leefstijl van tweede en vierde klassers in het voortgezet onderwijs naar stadsdeel in Haarlem en de regio Kennemerland.**  
Bron: EMOVO onderzoek GGD, Haarlem, 2007

	Centrum	Zuid-West	Oost	Schalkwijk	Noord	Haarlem	Kennemerland
<b>Aantal geënquêteerden</b>	82	616	313	508	765	2284	3969
<b>Spijbelen</b>	27%	18%	14%	16%	13%	16%	15%
<b>Psychisch ongezond</b>	22%	17%	15%	20%	15%	18%	17%
<b>Problemen</b>	18%	18%	20%	21%	16%	20%	18%
<b>Regelmatig gepest</b>	2%	6%	13%	8%	8%	8%	10%
<b>Meedoen aan pesten</b>	10%	10%	16%	15%	9%	13%	12%
<b>Suicidegedachten</b>	17%	15%	20%	19%	14%	17%	17%
<b>Beleving thuissituatie</b>	6%	8%	10%	7%	5%	8%	-
<b>Geen lid vereniging</b>	22%	19%	40%	40%	21%	31%	22%
<b>Weinig beweging</b>	80%	80%	73%	77%	66%	79%	-
<b>Overmatig alcoholgebruik</b>	38%	37%	32%	24%	29%	32%	-
<b>Softdrugs</b>	19%	10%	20%	9%	11%	12%	10%
<b>Criminaliteit</b>	61%	48%	60%	58%	38%	53%	48%
<b>Wapen dragen</b>	8%	10%	15%	14%	11%	13%	-
<b>Politie/Halt/Kinderrechter</b>	15%	9%	14%	15%	7%	12%	-
<b>Slachtofferschap</b>	39%	39%	42%	40%	33%	39%	34%
<b>Onveiligheidsgevoelens</b>	28%	26%	24%	28%	25%	28%	27%
<b>Vervelen</b>	4%	5%	8%	6%	4%	5%	-

*Toelichting bij tabel 11:*

Een aantal facetten betreffende de leefsituatie van jongeren in enkele stadsdelen van Haarlem zijn opvallend.

Hoewel de meeste jongeren in Haarlem psychisch gezond zijn (82%), scoort toch 18% ongunstig op dit punt. Deze score is nog in te delen in 13% 'licht, matig of ernstig ongezond', 3% matig en 2% ernstig psychisch ongezond. In de stadsdelen centrum en Schalkwijk zijn deze cijfers bovengemiddeld. De indicaties voor jongeren die serieus heeft gedacht aan suïcide liegen er ook niet om.

Het percentage jongeren dat geen lid is van een club of vereniging bedraagt voor Haarlem 22%, maar piekt in de stadsdelen Oost en Schalkwijk (40%). Te weinig lichaamsbeweging is een wijdverspreid euvel.

Overmatig alcoholgebruik en softdruggebruik komt voor bij resp. een derde en 10% van de Haarlemse middelbare schooljeugd.

Kleine en grotere criminele activiteiten zijn aan de orde bij bijna de helft van de jeugd. Uitschieters zijn jongeren in de stadsdelen Centrum, Oost en Schalkwijk (ca. 60%). In die



gebieden hebben jongeren ook meer contact met politie en justitie (ca. 15% tegen 12% gemiddeld).

Ruim een kwart van de jeugd heeft last van onveiligheidsgevoelens (28%).

Verveling is een probleem voor 5% van de jeugd. In de stadsdelen Oost en Schalkwijk komt verveling iets meer voor dan gemiddeld.

**Tabel 12. Mate van tevredenheid over jongerenvoorzieningen in Haarlem naar stadsdeel.**  
Bron: Bewerking Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor Haarlem 2007

<b>Voorzieningen voor jongeren</b>				
<b>% (zeer) tevreden</b>				
	<b>2007</b>	<b>2005</b>	<b>2002</b>	<b>2000</b>
Centrum	35%	36%	38%	50%
Zuid-West	31%	42%	34%	40%
Oost	19%	28%	19%	18%
Schalkwijk	27%	31%	26%	27%
Noord	29%	32%	25%	27%
Haarlem	28%	33%	27%	29%

*Toelichting bij tabel 12:*

Ruim een kwart van de jeugd is tevreden over jongerenvoorzieningen in Haarlem. Dat is een bescheiden percentage. Jongeren in de stadsdelen Oost en in mindere mate Schalkwijk zijn het minst tevreden op dit punt.

**Tabel 13. Wat jongeren missen in hun woonbuurt.**  
Bron: EMOVO onderzoek GGD, Haarlem, 2007

	<b>Centrum</b>	<b>Zuid-West</b>	<b>Oost</b>	<b>Schalkwijk</b>	<b>Noord</b>	<b>Haarlem</b>
Pleintjes	23%	16%	21%	26%	22%	21%
Grasveld	30%	15%	17%	15%	17%	17%
Skatebaan	14%	10%	14%	14%	11%	12%
Voetbalveld	25%	15%	22%	24%	16%	19%
Jeugdhonk	12%	10%	12%	10%	13%	11%
Hangplekken	21%	19%	22%	28%	27%	24%
Buurthuis	11%	9%	12%	19%	12%	13%
Iets anders	5%	8%	9%	8%	8%	8%
Ik mis niets	39%	50%	40%	34%	42%	42%

*Toelichting bij tabel 13:*

Jongeren in stadsdeel Schalkwijk geven relatief vaker aan een voorziening te missen in hun woonbuurt dan jongeren uit andere stadsdelen. Genoemd worden vooral hangplekken, een buurthuis, pleintjes en een skatebaan.

## Overgewicht

**Tabel 14. Overgewicht en obesitas naar stadsdeel in Haarlem en regio Kennemerland.**  
Bron: EMOVO onderzoek GGD, Haarlem, 2007.

	N	Overgewicht	Obesitas	Totaal
Centrum	186	5,9%	1,1%	7,0%
Zuid-West	1014	7,9%	1,8%	9,7%
Oost	429	16,1%	5,8%	21,9%
Schalkwijk	824	13,0%	3,3%	16,3%
Noord	1418	10,1%	2,5%	12,6%
Haarlem	3871	10,7%	2,9%	13,6%
Kennemerland	11502	11,5%	2,9%	14,4%

*Toelichting bij tabel 14:*

Jeugd in de stadsdelen Oost en Schalkwijk hebben relatief het meest te maken met overgewicht en obesitas.

**Tabel 15. Derdeklassers van het voortgezet onderwijs in Haarlem naar onderwijstype.**  
Bron: Haarlemse Onderwijsmonitor, O+S Haarlem, 2009

	Haarlem			Nederland
	Totaal	Autochtoon	Allochtoon	Totaal
SVO	1,0%	1,3%	1,4%	5,2%
LWOO	0,9%	2,8%	8,0%	10,7%
VMBO	49,1%	45,8%	59,9%	43,6%
VMBO-t	25,5%	23,4%	21,4%	17,5%
VMBO-ov	23,6%	22,4%	38,5%	26,1%
HAVO	20,3%	19,6%	15,3%	18,4%
VWO	24,7%	26,7%	13,9%	19,1%
AVO	3,9%	4,0%	1,6%	3,0%

*Toelichting bij tabel 15:*

De verhouding lagere vormen van voortgezet onderwijs – hogere vormen van voortgezet onderwijs in Haarlem is voor derde klassers ongeveer 51% : 49%. Dat is gunstig ten opzichte van de verhoudingen op dit gebied in Nederland als geheel (60% : 40%).

## Inkomensituatie

Tabel 16. Gemiddeld besteedbaar inkomen per inwoner naar stadsdeel in 2005.

Bron:  
Haarlem

	Gem. besteedbaar inkomen per inwoner
Centrum	16300
Zuid-West	15775
Oost	11700
Schalkwijk	12500
Noord	13093
Haarlem	13600

Bewerking gegevens O+S

*Toelichting bij tabel 16:*

Het gemiddeld besteedbaar inkomen per inwoner in Haarlem is het laagste in de stadsdelen Oost en Schalkwijk.